VANEBROTTSLIGHET OCH PÅFÖLJDSVAL

Karin Ahlberg

Diss. Stockholm
1984

STOCKHOLMS UNIVERSITET

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/IA41552727_0003

VANEBROTTSLIGHET OCH PÅFÖLJDSVAL

Karin Ahlberg

STOCKHOLMS UNIVERSITET

Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen
vid Stockholms universitet 1984
Allmän kriminologi
S-106 91 Stockholm

©1984 Karin Ahlberg
ISBN 91-7146-437-9
Kompendiet, Lindome 1984

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

		Sid.
	Förkortningar	vi
	Förord	vii
KAP. 1.	**INLEDNING**	
1.1.	Bakgrund	1
1.2.	Syfte med studien	1
1.3.	Begreppet vanebrottsling	2
KAP. 2.	**HISTORIK**	4
2.1.	Den klassiska straffrättens kris	4
2.2.	Franz von Liszt (1861 - 1919)	5
2.3.	Johan Thyrén (1861 - 1933)	7
2.4.	1927 års lagstiftning	9
2.5.	1937 års lagstiftning	15
2.6.	1965 års lagstiftning (30 kap. BrB)	18
2.7.	Interneringspåföljdens avskaffande	22
KAP. 3.	**UNDERSÖKNINGENS UPPLÄGGNING**	27
3.1.	Totalpopulationen	27
3.2.	Bortfall	27
3.3.	Urval av undersökningspopulationen	28
3.4.	Genomförande av datainsamlingen	30
KAP. 4.	**DISKRIMINANTANALYSMETODEN**	31
4.1.	Bakgrund	31
4.2.	Allmänt om begränsningar vid effektforskning	32
4.3.	Diskriminantanalysens allmänna förutsättningar	34
4.3.1.	Undersökningspopulation i påföljdsanalysen	34
4.3.2.	Kriterievariabeln - återfall/ej återfall	34
4.3.3.	Urval av variabler för diskriminantanalysen	36
4.4.	Sammandrag av allmänna förutsättningar	37
4.5.	Metodbeskrivning	38
4.6.	Prediktionens styrka	40
4.7.	Belastningsgrupp och återfall	41
4.8.	Belastningsgrupp och påföljd	43
4.9.	Belastningsgrupp och analysens mittpunkt	44

		Sid.
KAP. 5.	**SOCIAL BAKGRUND**	45
5.1.	Uppväxtförhållanden	45
5.1.1.	Uppväxtort	45
5.1.2.	Splittrad uppväxtfamilj	47
5.1.3.	Föräldrars skilsmässa	47
5.1.4.	Faderns alkoholmissbruk	48
5.1.5.	Ingripande av barnavårdsnämnden (BVN)	48
5.1.6.	Sammanställning av uppväxtmiljö	49
5.1.7.	Faderns socialgrupp	50
5.1.8.	Skolgång och yrkesutbildning	51
5.2.	Levnadsförhållanden allmänt efter uppväxt fram till U-dom	52
5.2.1.	Alkoholvanor	52
5.2.2.	Arbetssituation	53
5.2.3.	Bostads- och samlevnadssituation	58
5.2.4.	Allmän beskrivning av alkohol-/arbets-/ bostadssituation	59
5.2.5.	Övrig information	60
5.3.	Sammanfattning av kap. 5.1. - 5.2.	61
KAP. 6.	**BROTTSLIGHET**	63
6.1.	Brottslighet innan U-dom	63
6.1.1.	Tidigare domar	63
6.1.2.	Typ av brott Allmänt Våldsbrott Misshandel och alkohol Permissionsmissbruk och rymning Huvudbrott	65
6.1.3.	Brottens grovhet Huvudbrott - straffmaximum Skadestånd och brottens värde för samtliga brott	70
6.1.4.	Tidsvariabler Samlad ådömd tid och samlad anstaltstid Kriminell karriär Längsta anstaltsfria perioden och längsta sanktionsfria perioden Sista anstaltsfria perioden och sista sanktionsfria perioden Sista kriminalitetsfria perioden Brottsgleshet för 1) alla brott, 2) brottsbalksbrott Sanktionstäthet	74

		Sid.
6.2.	Aktuell brottslighet i U-dom	81
6.2.1.	Brottslighet - allmänt	81
6.2.2.	Huvudbrott efter typ	83
6.2.3.	Huvudbrott efter grovhet	84
6.2.4.	Skadestånd och brottens värde	85
6.2.5.	Strafflängd	87
6.3.	Anstaltsvistelse vid U-dom	88
6.3.1.	Faktisk tid på anstalt	88
6.3.2.	Permissionsmissbruk och rymning	92
6.3.3.	Antal anstalter och typ av anstalt	93
6.3.4.	Övrigt under anstaltsvistelsen	94
6.4.	Ålder och brottslighet	95
6.4.1.	Ålder och påföljd	95
6.4.2.	Ålder och återfall	96
6.4.3.	Ålder, återfall och påföljd	97
6.4.4.	Ålder och brottsaktivitet	98
6.4.5.	Ålder, återfall och samlad ådömd tid (samlad anstaltstid)	100
6.5.	Övriga faktorers inverkan vid domstolens påföljdsval	101
6.5.1.	Läkarutlåtandet och interneringsnämndens yttrande	101
6.5.2.	Domstol vid U-dom	101
6.5.3.	Påföljdsval vid brottstypen grov stöld	102
6.6.	Återfall	103
6.6.1.	Återfallshastighet	103
6.6.2.	Återfall och påföljd	105
6.6.3.	Återfall och brottets grovhet	105
6.6.4.	Återfall och typ av brott	106
6.6.5.	Levnadsförhållanden efter frigivning från U-dom	107
6.6.6.	Ej återfall - vart tar de vägen?	109
6.7.	Sammanfattning av kap. 6.1. - 6.6.	111
KAP. 7.	**PÅFÖLJDSANALYS**	
7.1.	Inledning	115
7.2.	Tidigare effektforskning	115
7.3.	Tillvägagångssätt och urval av variabler för diskriminantanalysen	118
7.3.1.	Bakgrund och använda dataprogram	118
7.3.2.	Utfallet av den stegvisa analysen	119

		Sid.
7.3.3.	Variablernas tillförlitlighet	121
7.3.4.	Övriga kommentarer till variabelvalen	125
7.4.	Resultat av huvudanalysen	127
7.4.1.	Inledning	127
7.4.2.	De tjugo bästa variabelkombinationerna och jämförelse av utfall för T-grupp och E-grupp	128
7.4.3.	De nio bästa variabelkombinationerna för T-grupp	130
7.4.4.	De nio bästa variabelkombinationerna för E-grupp	140
7.5.	Sammanfattande analys av kap. 7.4.	148
7.6.	Påföljdernas spridning i belastningsgrupperna	152
7.7.	Alternativanalys 1 - ny rangordning av kombinationer	156
7.8.	Alternativanalys 2 - urval av variabler	157
7.9.	Alternativanalys 3 - tre lika stora belastningsgrupper	159
7.10.	Kontrollanalys	160
7.10.1.	Alternativt återfallskriterium	160
7.10.2.	Kortare uppföljningsperiod	162
7.10.3.	Avgränsat antal personer i E-grupp	163
KAP. 8.	**ANALYS OCH AVSLUTANDE DISKUSSION**	164
8.1.	Sammanfattning av huvudresultat	164
8.1.1.	Huvudanalys	164
8.1.2.	Alternativanalys 1-3	165
8.1.3.	Kontrollanalys	165
8.2.	Analys av huvudresultat	166
8.3.	Varför inga skillnader?	168
8.4.	Resultatets användbarhet	169
8.5.	Avslutande kommentar	170
KAP. 9.	**ENGLISH SUMMARY**	173
9.1.	Introduction and Objective	173
9.2.	History	173
9.3.	Choice of Study Population	174
9.4.	Description of the Study Population	175
9.4.1.	Social Background	175
9.4.2.	Criminal Record	176
9.4.3.	Age	176
9.5.	Method	177

		Sid.
9.5.1.	Background	177
9.5.2.	Motives for the Choice of Method	178
9.5.3.	Approach	178
9.5.4.	Predictive Power	179
9.6.	Findings of the Sanction Analysis	181
9.6.1.	Main analysis for T- and E-group	181
9.6.2.	Alternative Analyses to the Main Analysis	182
9.6.3.	Control Analysis	183
9.7.	Analysis and Discussion	184

BILAGOR

Bilaga 1	Typ av samtliga huvudbrott innan U-dom (kap. 6.1.2.)
Bilaga 2	Samtliga huvudbrott innan U-dom - uppdelning efter grovhet (kap. 6.1.3)
Bilaga 3	Huvudbrott vid U-dom (kap. 6.2.)
Bilaga 4a	Tid över minsta tiden (mt) för ett urval av 90 internerade uppdelat på tre grupper i antal dagar samt totalt. (Medelvärden) (kap. 6.3.)
Bilaga 4b	Del av förklaring till 'extra tid' för 20 personer, där 'extra tid' överstiger 2 mån. (kap. 6.3.)
Bilaga 5	Påföljdsval vid grov stöld (kap. 6.5.3.)
Bilaga 6	Varierande observationstid för 33 personer som ej återfallit inom 5 år efter frigivning från U-dom (kap. 6.6.6)
Bilaga 7	21 variabler för diskriminantanalys - medelvärde M och median Md för T-grupp - 241 personer (kap. 7.3.)
Bilaga 8	Kodade värden och beräkningssätt för tre variabler
Bilaga 9	Matematisk beskrivning av diskriminantanalys

TABELLFÖRTECKNING

FIGURFÖRTECKNING

LITTERATURFÖRTECKNING

FÖRKORTNINGAR

Ant	Antal
BMD04M	Biomedical Computer Program for Discriminant Analysis for Two Groups
BMD07M	Biomedical Computer Program for Stepwise Discriminant Analysis
BrB	Brottsbalk
BVN	Barnavårdsnämnd
D	Dikotomiserad variabel
E-grupp	Egendomsbrottslingar = 217 personer. Delurval ur T-grupp = 241 personer.
Ej åf	Ej återfall
Förfalskn.	Förfalskning
Försk.	Förskingring
Fä	Fängelse (dömda)
Int	Internering(-sdömda)
lp	Långtidspermission (internering)
M	Medelvärde
m	månad
Md	Median
mt	minsta tid
N	Undersökningspopulation i kap. 5 och 6 där N=244 personer.
n	Antal personer i delurval av N=244 personer. a) n=122 fängelsedömda n=122 interneringsdömda b) n= 33 ej återfall n=211 återfall
Pred åf	Predicerat återfall
Pred ej åf	Predicerat ej återfall
T-grupp	Totalgruppen = 241 personer
Tj-man	Tjänsteman
U-dom	Undersökningsdomen - den kvalificerande påföljden fängelse eller internering
Våldf.	Våldförande
X^2	Chi^2 = Chi-två testets testvariabel
Åf	Återfall
*	Variabel som t-testats

FÖRORD

Idéen till denna studie växte ursprungligen fram under intryck av de fångprotester som förekom i USA och Sverige i början av 1970-talet. Till stor del var det gravt belastade och internerade som var engagerade i dessa protester, som bl a rörde orättvisor i straffskalor och tidsobestämda påföljder.

De två personer som betytt mest för genomförandet av denna studie är min handledare Knut Sveri och Ove Granstrand. De har båda genom åren visat ett stort intresse för min forskningsuppgift. Ove Granstrands insikter i matematisk-statistik har haft avgörande betydelse för genomförandet med den valda metoden. Ove Granstrand står också som författare till bilaga 9, där den använda metoden, diskriminantanalys, beskrivs.

Under datainsamlingsfasen hjälpte Margareta Andersson, Eva Johansson, Stina Wassberg och Tommy Svensson till. Ett tack till er som tålmodigt noterade och registerade uppgifter från alla kriminalregisterutdrag.

Vid tidpunkten för insamlandet av data från behandlingsjournaler ställdes rum till mitt förfogande av skyddsvärnet och skyddskonsulenten för äldre villkorligt frigivna i Göteborg. Särskilt vill jag här tacka följande personer som visade mig stort tillmötesgående - Inger-Britt Axelsson, Siv Gustavsson, Birgit Pettersson och Sven Malmberg. Dessa var också stimulerande arbetskamrater under en värdefull tid av praktiskt arbete med det klientel som är föremål för denna studie.

Björn Areskoug var engagerad i den fas då alla data skulle läggas upp för datorkörning- ett tack för att du så nitiskt och intresserat satte dig in i mina brottsdata.

Under en sista intensiv period, har kolleger i olika utsträckning gett mig värdefulla synpunkter på det skrivna. Om det sedan ej alltid blev som de föreslagit får tillskrivas min oförmåga att utveckla deras tankar. Jag ber att speciellt få tacka Anders Bjerkman, Bo Forsén, Margareta och Olle Bäck-Viklund, Sören Olsson, Lage Svedelius och Gustav Svensson.

Elisabet Svensson, Kristina Ahlberg, Thomas Bibin och Ove Granstrand har hjälpt till vid korrekturläsningen och Karen Leander har gjort översättningen - ett varmt tack för er insats med en otacksam uppgift. Kristina Ahlberg har även hjälpt mig med maskinutskrift av den allra första versionen.

Ett alldeles särskilt varmt tack vill jag rikta till Ulla Larsson som välvilligt och mycket kompetent gjort den slutliga utskriften av denna studie. Detta har ej varit någon entusiasmerande uppgift med tanke på alla tabeller och en notapparat som vid alla ändringar måst sorteras om. Tack Ulla, för att Du, - alltid på gott humör - har ställt upp vid behov.

I raden av personliga tack kan jag ej låta bli att tänka på och tacka den grupp studerade personer som "medverkat" på ett säreget sätt genom sina missöden Min inblick, om än torftig, i era livsöden gör att jag känner en stark förhoppning att jag på något sätt kunnat bidra till någon liten förbättring i framtiden.

Statens råd för samhällsforskning har gett bidrag till studien.

Till sist vill jag, när jag ser tillbaka, erinra mig de ord som en för mig okänd forskare, vid något tillfälle yttrat (kanske en kvinna ?): "Forskning är till 99% transpiration och till 1% inspiration." Det blir 18 dagar av inspiration under 5 års arbete! Tack du okände forskare. Dina visdomsord har hjälpt mig många av de övriga dagarna.

Göteborg i september 1984

Karin Ahlberg

KAP. 1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

Idéer om att straff som vedergällning är ineffektivt för att bekämpa den tilltagande brottsligheten har alltsedan mitten av 1800-talet funnits i Sverige. Med en orientering mot ett mer individualpreventivt inriktat straffsystem infördes i Sverige i början av 1900-talet tidsobestämda påföljder för unga brottslingar och återfallsbrottslingar. Motivet bakom tidsobestämda straff för återfallsbrottslingar var till att börja med skyddsaspekten, men gradvis från 1930-talet och framåt legitimerade lagstiftarna användningen av tidsobestämda straff med behandlingstanken. Från mitten av 1960-talet växte sig en kritik allt starkare mot den s k behandlingsideologin. Forskningsresultat påvisade, att "behandlingsresultaten" i stort var desamma oavsett straffrättsligt ingripande. Tidsobestämda påföljder kritiserades utifrån det orättvisa i, att man straffades för ogjorda handlingar och utifrån det lidande som tidsobestämdheten förorsakade. Studier från andra länder hade ej påvisat bättre "behandlingsresultat" med tidsobestämd påföljd för återfallsbrottslingar och forskningen i Sverige kunde för unga lagöverträdare ej se några behandlingsresultat som var bättre med tidsobestämt ungdomsfängelse, snarare tvärtom. Föreliggande studie sattes igång 1973 med syftet att belysa effekten av den tidsobestämda påföljden internering i Sverige.

1.2. Syfte med studien

Huvudsyfte

Studiens huvudsyfte är att utröna, om det finns några skillnader i återfall mellan å ena sidan straffade som dömts till den tidsbestämda påföljden fängelse och å andra sidan straffade som dömts till den tidsobestämda påföljden internering. Interneringspåföljden avskaffades 1981 och föreliggande studie syftar också till att ge ett aktuellt underlag till kriminalpolitiska diskussioner om fördelar och nackdelar med tidsobestämda påföljder.

Tidigare studier om påföljders verkningar har ej funnit några påvisbara skillnader mellan tidsbestämda och tidsobestämda påföljder. Om resultatet i denna studie går i samma riktning kan detta bidra till, att den tidsobestämda påföljden ej återinförs.

Ett vidare syfte är att resultatet också skall få en internationell kriminalpolitisk betydelse.

Delsyfte

Ett delsyfte är att utförligt beskriva vanebrottslingars sociala bakgrund och kriminalitet. I beskrivningen av bakgrundsdata visas genomgående:

1) Samband med typ av påföljd
2) Samband med återfall, vilket används för att
   a) identifiera variabler för vidare användning i påföljdsanalysen,
   b) identifiera variabler som allmänt kan vara vägledande för fortsatt forskning.

Ytterligare ett delsyfte är att beskriva den historiska bakgrunden till och uppkomsten av särskilda påföljder för återfallsbrottslingar, samt att redogöra för några av de faktorer, som bidragit till interneringspåföljdens avskaffande i Sverige.

1.3. Begreppet vanebrottsling

Andra benämningar än 'vanebrottsling' är 'återfallsbrottsling' och 'återfallsförbrytare'. Termen 'vanebrottsling' betonar, att det rör sig om en kategori brottslingar med upprepade återfall. Johan Thyrén (1910) (se sid. 9) ger en beskrivning som kan passa in för de flesta av den undersökta gruppen vanebrottslingar. Thyrén hävdade, att vanetjuvars brottslighet har sin rot i en viss viljelöshet, ett slaveri under en skadlig vana under inflytande av bl a alkoholism. Benämningen vanebrottsling har valts i denna undersökning, därför att de flesta lever inom ramen för kulturmönster och livsformer med destruktiva inslag som missbruk, arbetslöshet, försörjningsproblem, kriminalitet etc.[1] I denna situation kan brottslighet utvecklas till ett kortsiktigt rationellt handlingsalternativ. En dålig vana leder till nästa osv, den onda cirkeln sluts alltmer.

---

1) Lenke & Tham (1976 sid. 225-227) ger några exempel på hur "fenomenet återfall kan tolkas", vilket sammanfattas; a) Återfall är misslyckade påföljder, b) Återfall är ryggbesvär, magsår, alkoholmissbruk, arbetslöshet, begränsad läs- och skrivkunnighet, splittrad uppväxtfamilj och låg, ursprunglig socialgruppstillhörighet c) Återfall är ett rationellt försörjningsalternativ för vissa grupper, d) Återfall är brottsobjektets återfall. En hel del brott- och därför även återfallsbrott varierar direkt med förekomsten av vissa brottsobjekt i vårt samhälle.

Dåliga vanor kan emellertid bytas mot goda likaväl som passiva människor kan bli aktiva. Kriminalvården har hittills ej lyckats med detta, vilket ej är förvånande, eftersom kriminalvården ej sett som sin huvuduppgift att sörja för vanebrottslingars sociala återanpassning. Termen 'kronisk brottsling' har undvikits därför att den antyder, att vanan ej kan brytas.

KAP. 2. HISTORIK

Bakgrunden till och uppkomsten av särskilda påföljder för de s k kroniska brottslingarna tecknas i följande historieskrivning. Kapitlet avslutas med en redogörelse av vilka faktorer som slutligen medfört interneringspåföljdens avskaffande. Beskrivningen i avsnitt 2.1 och 2.2 baseras på sekundärmaterial och i de övriga avsnitten har huvudsakligen primärmaterial använts. Diskussionsavsnitten har en friare form, där innehållet inte alltid knutits samman i en enhetlig analys. Särskilt skall framhållas, att det inflytande, som psykiatrin haft inom rättsvetenskapen endast har antytts och att partipolitikens inverkan på straffrättens utveckling ej alls har diskuterats. Det är också givet, att samhällsutvecklingens styrning av förändringar inom straffrätten ej tillräckligt analyserats. Diskussionsavsnitten finns ändå med, då de frågor som väcks kan tänkas ge uppslag till vidare forskning.

2.1. Den klassiska straffrättens kris

1864 års strafflag var slutpunkten i det gamla svenska agrarsamhällets straffrättsutveckling. Lagen "-kunde ge tillräcklig allmänprevention just därför att de rättviseföreställningar man stödde sig på var formade genom en urgammal - låt vara efterhand mildrad - avskräckningspolitik."[1] Den klassiska straffrättens människouppfattning var indeterministisk, dvs man ansåg att människan hade en fri vilja. Genom avskräckning kunde brott förebyggas. Ståndssamhället i sig och den kristna läran utgjorde ävenledes förutsättningar för den då rådande rättsordningen. Ideér om social rättvisa hade ej ännu någon spridning.[2]

Med industrialiseringen under 1800-talet omdanades det svenska samhället i grunden. Befolkningsökning och inflyttning till städernas industriområden fick betydelse för rättsordningen, bland annat genom att slumområden med en ökande brottslighet uppstod. Ståndssamhället upplöstes och den nya arbetarklassen krävde social rättvisa. Uppmärksamhet riktades mot samhällsmiljöns betydelse för brottsligheten. Eero Backman beskriver den klassiska straffrättens kris.[3]

---

1) Anners (1964 sid. 249).
2) Anners (1980 sid. 98-100).
3) Backman (1980 sid. 201).

> "Krisen var ett resultat av flera sociala och historiska processer, den klassiska straffrättsideologins inre bristfälligheter och alienation från samhällets reella problem, dess vacklande kriminalpolitik och dess efterblivenhet i vetenskapsutvecklingen."

De tidsbestämda straffen, som ersatte de tidigare kroppsstraffen, kunde ej motverka den tilltagande brottsligheten. En kriminalvetenskap utvecklades, där man hävdade att kampen mot brottsligheten måste bedrivas på två plan. Orsakerna till brottsligheten låg både i miljön och i brottslingens egen personlighet. Brottslingen var mer eller mindre determinerad att begå brott.[1)]

Den förändrade människosynen i straffrätten växte således fram under en tidsepok av ekonomisk maktkamp och med uppkomsten av en arbetarklass, som ställde krav på social jämlikhet. Backman skriver: "Eftersom kriminalpolitikens uppgift ingalunda kunde vara att avskaffa sociala missförhållanden som brottslighetens samhälleliga orsaker - det var närmast en uppgift för socialpolitiken - kom kriminalpolitikens tyngdpunkt att bli inverkan på brottslingarna som individer."[2)]

Med en människosyn, starkt präglad av socialdarwinism, kom alltså straffrätten att fokusera kampen mot brottsligheten genom att ge de enskilda individerna en fostran till rättskaffens människor.

Förbättringstanken var ingalunda ett nytt påfund. Redan Olaus Petri vände sig mot att stympnings- och skamstraffen "brännmärkte" folk till brottslingar. Förbättring genom behandling fanns vid sidan av ekonomiska lönsamhetsaspekter på 1500-talet i de s k tukthusen på kontinenten. Filangieri (italiensk filosof) förespråkade moralisk uppfostran på 1780-talet. I 1832 års lagförslag till allmän kriminallag hänvisades till brottslingens förbättring. Erik Anners menar att förbättringstanken hade en tidig inhemsk tradition i Sverige.[3)]

2.2. Franz von Liszt (1861 - 1919)

En av de skolbildningar, som hade stort inflytande på svensk straffrättsutveckling, var den sk sociologiska skolan, vars ledare var den tyske

---

1) Anners (1980 sid. 154-155).
2) Backman (1980 sid. 203).
3) Anners (1964 sid. 244).

straffrättsprofessorn Franz von Liszt. Relevanta delar ur Liszts kriminalpolitiska program från 1882 återges kortfattat. Straff som vedergällning ansågs ej vara effektivt för att bekämpa den tilltagande brottsligheten. I grunden hade individen oförstörda anlag, som man med rätt vetenskaplig metod kunde återställa. Proportionalitetsprincipen angreps, då man ansåg, att det ej var lämpligt att spärra in lagöverträdare på en tid, som bestämts av brottet, för att sedan släppa dem vind för våg. Vidare så kunde farlighet mätas genom en klassificering av brottslingarna på kriminologisk-psykiatrisk basis.[1)]

Ivar Agge sammanfattar de tre huvudgrupper som kan särskiljas ur Liszts kriminalpolitiska program.[2)]

HUVUDGRUPP	STRAFFETS UPPGIFT
1. Brottslingar med kriminella tendenser. De som behöva förbättrande åtgärder från samhällets sida och äro påverkbara i sådan riktning.	Det erfordras ett tämligen långvarigt frihetsstraff på relativt obestämd tid med kraftigt arbetsfostrande och disciplinerande prägel.
2. Tillfällighetsförbrytarna De som ingen bättring behöva.	Straffet har en avskräckande och varnande funktion.
3. De kroniska brottslingarna De som är oförbätterliga.	Straffet på obestämd tid syftar till brottslingens temporära oskadliggörande eller definitiva oskadliggörande på livstid.

Det kriminalpolitiska programmet som ovan grovt tecknats var således en kombination av straff (punkt 2) och skyddsåtgärder (punkt 1 och 3). Förbättringstanken, som främst avspeglades i punkt 1, avsåg i första hand ungdomen, där tidsobestämdheten i straffet var en förutsättning för behandling. För de kroniska brottslingarna (punkt 3) syftade tidsobestämdheten till ett oskadliggörande.

---

1) Lidberg (1976 sid. 1718-1719).
2) Agge (1959 sid. 58-59).

En tänkbar förklaring till att förslaget om tidsobestämda straff vann gehör, torde även vara dess avskräckande verkan. Backman skriver, att redan på 1700-talet, efter arbetskraftens "frigörelse", blev frihetens straffvärde högre, vilket bidrog till avskaffande av kroppsstraffen och till minskningen i verkställande av dödsstraffet.[1] Att således tidsobestämda straff föreslogs på 1800-talet, kan delvis förklaras med att frihetens förlust blev mer kännbar just genom tidsobestämdheten, vilket kunde a) användas i kampen mot brottsligheten (allmänpreventivt) eller b) verka mer avskräckande på den enskilde individen (individualpreventivt).[2]

2.3 Johan Thyrén (1861 - 1933)

Johan Thyréns reformförslag "Principerna för en strafflagsreform" (1910 - 1914) fick en grundläggande betydelse för den svenska straffrättens vidare utveckling.[3] Thyrén var bl a professor i straffrätt (s k "rättslärd politiker") och docent i teoretisk filosofi. Under inflytande av Franz von Liszts reformplaner, den mer individualpreventivt inriktade positiva skolan (Ferri, Lombroso) och genom tidigare svensk rättstradition, utformades den svenska straffrätten.[4] [5]

Redan 1902 infördes tvångsuppfostran för ungdom mellan 15 och 18 år, där påföljden med vissa inskränkningar var tidsobestämd. Thyréns reformförslag karaktäriseras av en vidare utveckling av specialpreventiva påföljdsförslag, men också där hänsyn tages till allmänpreventiva krav. Hans grundläggande idé är att "straffrätten riktar sig mot själva den i gärningen manifesterade samhällsfarligheten hos den enskilde brottslingen.[6]

---

1) Backman (1980 sid. 196).
2) Motsatt effekt än den av författaren vid punkt 2 uttolkade, finns i SOU 1923:36 sid. 77. "Men man kan dock icke bortse därifrån, att det ur individualpreventiv synpunkt, närmast såsom avskräckningsmedel för brottslingen själv, kan vara nödigt att hava någon annan reaktion att tillgå än förvaring å vårdanstalten."
3) Agge (1959, sid 100).
4) Enligt Agge (1959 sid. 56) har säkerligen män som filosofen Christopher Boström (1797-1866) och straffrättsprofessorn Johan Hagströmer (1845-1910) haft betydelse för kriminalpolitikens utformning.
5) Lombroso (italiensk psykiater, "kriminalantropolog") betraktas som den positiva skolans föregångare. En livlig debatt startades med hans kriminalbiologiska förklaring till kriminalitet, dvs baserad på begrepp som t ex "den födde förbrytaren".
6) Agge (1959 sid. 100).

De samhällsfarliga individerna kan enligt Thyŕen indelas i tre typer.[1)]

TYP 1

Den akute brottslingen - där brottsligheten kan jämföras med en akut sjukdom.

Straff - Villkorlig dom, dvs minsta möjliga ingripande vid brott som ej anses vara svåra.

TYP 2

Centern - huvudmassan, dvs alla mellanstadier - varken akut eller kronisk brottslighet.

Straff

A) Vid förseelser och ringa brott föredras böter framför skadlig inverkan av korta frihetsstraff
B) Vid medelsvåra brott föredras cellstraff framför gemensamhetsfängelse förutsatt att det hålles inom en viss tidsgräns (ev. från 6 mån till 3 år).
C) Vid svåra brott föreslås s k "progressivstraff", dvs från cellstraff på max 3 år till gemensamhetsfängelse. Förstagångsbrottslingar bör icke komma i kontakt med återfallsbrottslingar. Ett maximum på 20 à 25 år förordas. Tankar på efterbehandling förekommer. Livstids frihetsstraff kvarstår, men dödsstraffet bör utgå liksom prygelstraffet.

TYP 3

Den kroniske brottslingen, dvs en person om vilken förbättring icke är att förmoda.

Särskild åtgärd - Om brottet ej kan beläggas med livstids frihetsstraff och om brottet ej kan betraktas som ringa och om tidsavståndet till tidigare brott är stort (ex 10 år), skall det ej leda till särskild åtgärd. En särskild åtgärd föreslås för de övriga kroniska, där straffet skiljer sig från det vanliga genom, att där ingår ett moment av tidsobestämdhet. Ett minimum bör fastslås, motsvarande den normala strafftiden för det begångna brottet. Som maximum föreslås 15 år. Frigivning skall ske på prov, dvs den intagne kan när som helst återintas. I stort samma åtgärd gäller såväl för de "halvabnorma" som för de "normala" kroniska brottslingarna.

Följande citat av Thyrén beskriver de åtgärder som bör företas mot den kroniske brottslingen.[2)]

> "Dessa brottslingar, ur hvilka intet som helst straff kan aflägsna de samhällsfarliga tendenserna, äro, såsom ofvan anmärkt, synnerligen

---

1) Thyrén (1910 sid. 9 - 17 och 61 - 134).
2) Op.cit. sid. 130.

ofta i mer eller mindre grad abnorma, särdeles om deras samhälls farliga beskaffenhet beror på medfödt anlag. Till stor del - väl till största delen - faller derför denna fråga inom den nedan behandlade, om abnormbrottsligheten. Emellertid gäller detta icke undantagslöst, och bland annat inträffar icke så sällan, att den abnorma beskaffenheten först längre fram i lifvet låter sig bestämdt bevisa, under det deremot brottsligheten långt förut blott alltför påtagligt uppenbarar sig. Man kan derför icke affärda den kroniska brottsligheten - äfven då uttrycket, såsom här -fattas i extrem betydelse - med blott och bart en hänvisning till abnormbrottslighetens behandling. Å andra sidan är det åtminstone högst önskvärdt att för dessa fall, äfven då det rör normala individer eller dem, som tillsvidare måste så anses, särskilda bestämmelser finnas, hvilka göra det möjligt att på ett mera effektivt sätt möta denna allvarliga samhällsfara, än som kan ske med de typiska straffmedlen."

Enligt Thyrén förekommer i stort omfång -"ett slags passiv kronisk brottslighet, som icke så mycket har sin rot i egoistisk energi, som fastmera i en viss viljelöshet, ett slafveri under en skadlig vana: så de otaliga brottslingar, som under inflytande af alkoholism, prostitution, lättja småningom blifva vanetjufvar."[1)]

I Thyréns reformförslag finns förbättringstanken som idé för den s k "huvudmassan", där lagöverträdaren med lämpligt straff skall återanpassas till ett laglydigt liv. För de kroniska brottslingarna åsyftas ett oskadliggörande för en längre tid.

2.4. 1927 års lagstiftning

De ovan beskrivna reformförslagen utgjorde bakgrunden till 1927 års lagar om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare och internering av farliga återfallsförbrytare.

Initiativet till 1927 års lagar togs av Svenska kriminalistföreningen, som år 1915 i en skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll, om inte åtgärder -"borde vidtagas för införande i svensk lagstiftnting af sådana rättsregler, hvarigenom ett förstärkt skydd beredes samhället gent emot för detsamma farliga återfallsförbrytare."[2)] Efter en motion 1917 gjorde riksdagen en liknande hemställan. Efter att sakkunniga yttrat sig i frågan är 1922, kom efter ytterligare ett år ett betänkande om internering av farliga återfallsförbrytare, SOU 1923:36. Ordförande i dessa utredningar var Johan Thyrén. Det slutliga lagförslaget återfinns i Kungl. Maj:ts proposition nr 10 1927.

---

1) Thyrén (1910 sid. 13).
2) Förhandlingar vid Svenska kriminalistföreningens årsmöte 1915, Bilaga I, sid. 79.

Skyddsaspekten

Motivet bakom de tidsobestämda påföljderna för "normala" kroniska brottslingar och "halvabnorma" sådana redovisas med följande citat från lagrådets yttrande i propositionen 1927. Med de tidigare införda lagändringarna åsyftas: tvångsuppfostran, villkorlig dom och villkorlig frigivning.

> "För dessa redan införda straffrättsliga förfaranden är dock gemensamt, att de mera direkt åsyfta den brottsliges återupprättande. Nu föreslagna metoder åter äro avsedda att tillämpas, där dylikt av skilda anledningar får anses uteslutet eller åtminstone endast undantagsvis är att påräkna. Här blir i stället i första hand bestämmande samhällets behov att på ett effektivt sätt skydda sig mot brottslingar, vilka allenast i ringa mån äro emottagliga för eljest vedertagna behandlingsmetoder."[1)]

Skyddsaspekten (inkapacitering) var således vid denna tid motivet till de föreslagna tidsobestämda påföljderna för kroniska brottslingar.[2)]

Vårdaspekten

Vårdaspekten framskymtar endast på ett ställe i de här genomgångna förarbetena till 1927 års lag.

> "I förvaringen av förminskat tillräkneliga förbrytare ingår nämligen ett moment av sjukvård vilket vid internering av fullt tillräkneliga förbrytare saknas."[3)]

Det differentierade påföljdssystemet, som gradvis under 1900-talets början växte fram, var starkt influerat av behandlingssynpunkter.[4)] Brottsligheten uppfattades som en sjukdom - akut eller övergående till kroniskt tillstånd. De första stadierna kunde med en effektiv "behandling" botas.

---

1) Prop. 1927 nr 10 sid. 78 -79.
2) Se även Betänkande från 31 maj 1923, där man på sid. 76 finner "Den verkan man i främsta rummet vill uppnå med förvaringen är brottslingens oskadliggörande."
3) Proposition nr 10 1927 sid. 30.
4) Jämför de ideér som får spridning med taylorismen (omkring 1913) om "rätt man på rätt plats" etc inom arbetsvetenskapen. Man kan här spekulera i om inte "arbetskraftens varukaraktär" (Backman sid. 196) inverkar såtillvida att de brottsliga skall ta minsta möjliga skada av straffet - därav får man ett varierat påföljdssystem.
Humanitära insikter om straffets skadliga verkan på den enskilde individen - att förbättring ej är möjlig med långa straff - löper parallellt. Hela diskussionen kring cellstraffet kontra gemensamhetsfängelse visar på den förståelse man hade om frihetsstraffets skadliga inverkan. Det torde även i ekonomiskt hänseende vara billigare med typ villkorlig dom för de ej tidigare straffade.

Restgruppen, dvs de oförbätterliga, måste hållas isolerade från de övriga på grund av "smittorisken". Därvid byggdes också särskilda "vårdanstalter" för de kroniska. Samhället skulle således skydda sig genom tidsobestämd isolering av "de kroniskt sjuka" brottslingarna.

En drivande kraft bakom införandet av de tidsobestämda påföljderna var de i frågan engagerade psykiaterna (därav främst Olof Kinberg). Enligt 5 kap. 6 § i strafflagen kunde den som var "avvita" eller berövad "förståndets bruk" erhålla strafflindring. Från psykiaterhåll reagerade man mot att "personer, vilkas psykiska defekter ur samhällsskyddets synpunkt påkallade en längre frihetsförlust, fick kortare straff än tillräkneliga förbrytare."[1] I en artikel om ideologierna bakom sanktionssystemet menar Knut Sveri, att sanktionssystemet mot ungdom och återfallsbrottslingar hämtat sina viktigaste impulser från läkarvetenskapen.

> "Man legitimerade sålunda sina ingrepp mot de här angivna brottslingskategorierna med hänvisning till en behandlingsteori hämtad från och understödd av läkarkåren och speciellt dess främste ideolog inom brottsområdet, Olof Kinberg. Liknande tendenser träffar man på i hela västvärlden ungefär på samma tid."[2]

Lagarnas innehåll

Lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare 22 april 1927 fastslog i huvudsak;

2§. Förordnande om någons intagande i vårdanstalt första gången må ej meddelas med mindre han
dels på grund av sin sinnesbeskaffenhet måste antagas vara endast i ringa mån mottaglig för den med straffet avsedda verkan;
dels med hänsyn till brottets beskaffenhet samt på grund av i målet förebragt utredning angående hans sinnesbeskaffenhet och föregående vandel är att anse såsom vådlig för annans säkerhet till person eller egendom; samt
dels dömes till straffarbete i minst två år eller ock till sådant straff på kortare tid eller fängelsestraff, där sålunda ådömt straff i fall, som avses i 4 kap. 9 eller 10§ strafflagen, sammanlägges med annat frihetsstraff och det sammanlagda straffet uppgår till straffarbete i minst två år; eller, sedan han till fullo undergått honom för tidigare brott ådömt straffarbete, ånyo begått brott och därför dömes till straffarbete eller, där båda brotten äro sedlighetsbrott, till straffarbete eller fängelse.

---

1) Prop. 1980/81:76 sid. 75.
2) Sveri (1976 sid. 17). (I "Den första stenen", Elwin m fl s. 76-78 finns en sammanfattning av Kinbergs syn på kriminaliteten.)

Lagen om internering av återfallsförbrytare 22 april 1927 fastslog i huvudsak;

2§ Förordnande om någons internering första gången må ej meddelas med mindre han
dels, efter det han dömts till straffarbete, för minst tre upprepade återfall i brott ånyo dömts till sådant straff genom domar, som äro lagakraftvunna;
dels undergått straffarbete i sammanlagt minst tio år;
dels därefter, medan han undergått straffarbete eller inom fem år från det han för undergående av straffarbete senast var intagen i straffanstalt, ånyo begår brott, för vilket han dömes till straffarbete i minst två år; samt
dels på grund av utredning angående hans sinnesbeskaffenhet och övriga i målet upplysta förhållanden måste antagas icke komma att låta sig rätta genom undergående av straff samt är att anse såsom vådlig för annans säkerhet till person eller egendom.

Tidsobestämdheten - anstaltstidens längd

Likaväl vid förvaring som vid internering gällde att själva längden av verkställigheten av påföljden ej skulle te sig mindre avskräckande än de strafftider, som ådömdes vid fängelse och straffarbete.

Utskrivning vid förvaring kunde ske tidigast efter 2 år. Vid internering gällde en minsta tid på 10 år. Någon övre gräns sattes ej vid förvaring, vilket vid internering maximerades till 20 år vid första interneringstillfället. Harald Linton för en diskussion kring själva valet av tidsobestämdheten. En närmare liggande lösning, säger han, hade varit att man för de kroniska förbrytarna hade skärpt återfallsreglerna (det s k iterationsinstitutet). "Denna lösning hade emellertid inte tagit hänsyn till brottslighetens art, och skulle således slå lika hårt oavsett det hade gällt upprepad brottslighet av bagatellnatur eller av grövre art."[1)]

Utskrivning på prov

Utskrivna från förvaringsanstalt skulle hållas under tillsyn under en minsta tid av 3 år och för utskrivna från interneringsanstalt sattes minsta tiden till 10 år. Återhämtning till respektive anstalt kunde ske så snart den provutskrivne åter betraktades som vådlig. Interneringsnämnden beslutade om återintag. Misskötsamhet i sig utgjorde ett kriterium på vådlighet.

---

1) Linton (1970 sid. 7). I Lintons uppsats finns en detaljerad beskrivning av den nya lagens konstruktion.

Interneringsnämnden

Ett särskilt organ -interneringsnämnden- inrättades, då man i lagförslagen uppmärksammade, att särskilda rättssäkerhetsgarantier måste gälla vid utskrivning på prov. Enligt Linton ville man också säkerställa, att det över landet blev en enhetlig praxis, vilket "var en förutsättning för att internering inte skulle rubba den allmänna rättssäkerhetskänslan."[1)]

Diskussion

Några reflexioner, utöver de tidigare nämnda, kan ytterligare belysa, varför den klassiska straffrätten var ett otympligt vapen mot den ökande brottsligheten.

Det individualpreventivt inriktade straffsystemet passade bättre i kampen mot brottsligheten, då "rätt ingrepp" kunde göras för att förhindra återfall och minska frihetsstraffens skadliga inverkan genom att:

> **Förbättra** ungdomsbrottslingen med "uppfostran" på obestämd tid.
> **Avskräcka** tillfällighetsbrottslingen med villkorlig dom eller kort fängelsestraff. (Kostnaden kunde hållas nere genom att överbeläggningen på anstalterna minskade.)
> **Oskadliggöra** den kroniske brottslingen med inkapacitering på obestämd tid.

Som kompensation, dvs utifrån allmänpreventiva krav, krävde samhället en reaktion mot "de samhällsfarliga". De kroniska brottslingarna betraktades således som en restgrupp, vars tillstånd hade permanentats. Skyddsaspekten gällde i främsta hand för gruppen "kroniska".

Förutom skyddsaspekten hänvisade man till den allmänna rättskänslan rörande "de halvabnorma", som hänförts till 5 kap. 6§ i strafflagen. "Allmänna opinionen" krävde, menade man, att "de halvabnorma" ej skulle slippa undan med ett lindrigare "straff" inom sinnessjukvården jämfört med den utmätta strafftiden inom kriminalvården.

---

1) Linton (1970 sid. 11).

De "halvabnorma" var också en grupp, som man inom sinnessjukvården helst inte ville befatta sig med. Någon "vård" kunde ej bedrivas med denna grupp. En förklaring till uppkomsten av förslagen om särskilda påföljder för de kroniska brottslingarna är således, att utifrån det individualpreventiva synsättet så fanns för dessa ej någon förbättring att vänta och då återstod inget annat än långvarig inkapacitering.

Anmärkningsvärt är, att man inom Svenska kriminalistföreningen ägnade frågan om behandling av "de kroniska" ett så pass stort utrymme.[1] Från juristhåll betraktades själva införandet av "tidsobestämdheten" som en stor och viktig kriminalpolitisk nyhet. Anmärkningen kommer sig av att det uppenbarligen ej rörde sig om mer än ca 80 st cellplatser.[2]

Det finns också andra tänkbara anledningar till att frågan om behandling av "de kroniska" väckte ett så stort intresse, trots att det uppenbarligen gällde ett litet antal individer. Diskussionen som följer är spekulativ utan att för den skull vara baserad på någon "konspirationsteori".[3]

Denna kriminalpolitiska diskussion torde ha passat de intressen, som förespråkade en liberal marknadsekonomi, vilken var under utveckling i samhället. En marknad utan restriktioner var en förutsättning för den fria företagssamheten. Några rättsliga regleringar av eller någon diskussion kring, vad som kunde betecknas som "samhällsfarligt" ville man undvika. Den diskussion som fördes bland jurister, i vilken benämningen "samhällsfarlig" förekom, gällde nästan undantagslöst de kroniska brottslingarna. Genom att ett stort intresse ägnas åt en liten grupp "samhällsfarliga", fokuseras också diskussionen om vad som är samhällsfarligt just till gruppen kroniska återfallsbrottslingar. Rättsliga regleringar inom det ekonomiska området kommer i skymundan. Inspiration till ovanstående "resonemang" har hämtats från två håll.

Johan Thyrén gjorde år 1910 iakttagelsen, att man måste vara försiktig med straff mot "oärliga" handlingar, som exempelvis bestickning i affärsuppgörelse, falska realisationer etc (se citat nästa sida).

---

1) Vid genomgång av Svenska kriminalistföreningens förhandlingar under tidsperioden 1912-1925, framkommer att av de sammanlagda 590 sidornas diskussion används 25% av sidantalet till att diskutera frågan om särbehandling av "de kroniska" (7% används till att diskutera behandling av alkoholister).
2) SOU 1923:36 i Bilaga sid. 115.
3) Jfr "knarkdebatten" idag, där en liten grupp väl avgränsade och lätt identifierbara individer är föremål för ett intensivt intresse.

> "Man säger stundom att strafflagen >>icke är en katekes>>; men i den meningen är den verkligen en katekes, att den underrättar samhällsmedlemmarne om, hvilka handlingar samhället anser särskildt förkastliga. /----/ Lagstiftaren har således i hög grad i sin magt att reglera den sedliga nivån i samhället genom den straffrättsliga: Om t.ex hvarjehanda oärliga handlingar, som stå på gränsen till bedrägeribrott - bestickning i affärsuppgörelser, falska realisationer o.s.v - från att hafva varit straffria förklaras straffbara, så kan man vara öfvertygad, att de snart, hur allmänna de må hafva varit, blifva relativt sällsynta. /----/Likaså måste man vara försigtig med straffets användande mot sådana handlingar hvilka, ehuru möjligen för samhället i det hela icke önskvärda, likväl, kanske i sammanhang med politiska motsatser och strider, af hela klasser inom folket anses såsom nödvändiga eller berättigade och massvis företagas."[1)]

Som en andra indikation skall nämnas det perspektiv som återfinns i "Den första stenen", författad av Elwin, m fl. Författarna talar om strafflagstiftningens "symboliska funktion", dvs strafflagstiftningen fungerar som en avledare av uppmärksamheten från de grundläggande samhällsproblemen.[2)]

2.5 1937 års lagstiftning

Förutom den tidigare nämnde Johan Thyrén, skall i detta sammanhang nämnas Karl Schlyter och det inflytande som hans individualpreventivt inriktade idéer hade för den svenska kriminalpolitikens vidare utformning.

De båda lagarna från 1927 ersattes 1937 av en gemensam lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt. Lagen trädde i kraft 1946.

Interneringsinstitutet hade fram till år 1946 endast tillämpats i 75 fall och efter 1947 i inget fall, eftersom de flesta kroniska brottslingar också bedömdes vara abnorma.[3)] Förvaringsinstitutet tillämpades under 1930-talet i genomsnitt med 20 till 30 förvarade per år och under åren fram till 1945 med 30 till 50 fall per år. För de förvarade intog interneringsnämnden en restriktiv praxis vid provutskrivning. I 1937 års lagförslag (SOU 1937:3) förklarar man detta med, att det till en del var domstolarnas tveksamhet inför det oprövade. Lagarnas nyttoaspekt betonas och man anser därför, att deras tillämplighet från början blivit alltför begränsad. Av 153 förvaringsbeslut från de första åtta åren har drygt hälften kommit

---

1) Thyrén (1910 sid. 21-22).
2) Elwin m fl (1975 sid. 270 - 271). Se också artiklar i Ord & Bild nr 8/1977 av Mathiesen T och Foucault M.
3) Beroende på rättspsykiatrins utveckling och institutionalisering.
4) SOU 1937:3 sid. 36.

till stånd i anledning av begångna tjuvnadsbrott. Man finner det därför "uppenbart att det finns ett mycket större antal verkligt farliga och straffoemottagliga förbrytare än som för närvarande nås av lagarna."[4)]

Ikraftträdandet av den nya lagen år 1946 innebar en betydande utvidgning av 1927 års lagars tillämpningsområde. Förändringar infördes i två steg, dels med 1937 års lag och dels med en ändring 1945, innan lagen slutligen trädde i kraft 1946.

Med 1937 års lag skedde i det väsentligaste följande utvidgningar avseende förvarade:

1) Möjligheten att döma unga förbrytare (15-18 år) utökades.[1)]
2) Förvaring kunde ersätta en tidigare ådömd påföljd, trots att nya brott ej hade begåtts. Detta gällde vid a) förverkad villkorlig dom och b) då brott av grov beskaffenhet hade begåtts och man kunde anta, att personen efter frigivningen kunde bli vådlig för annans säkerhet till person eller egendom.
3) Krav på tidigare straff gällde ej.
4) Svårighetsgraden på det aktuella brottet sänktes.
5) En minsta tid utsattes till lägst ett år och högst tolv år.

Utvidgningar avseende de internerade var:

1) Antal tidigare domar sänktes från fyra domar till två.
2) Tidigare undergånget straffarbete eller förvaring nedsattes från tio till fyra år.
3) En minsta tid utsattes till lägst fem och högst femton år.

I ett andra steg utvidgades användningsområdet 1945 med ändringar i Strafflagens tillräknelighetsparagrafer. Kritik hade riktats mot att utpräglat kriminella och samhällsfarliga psykiskt abnorma brottslingar kunde påräkna en nedsättning av det ordinarie straffet och att därigenom faran för ett upprepande av brottet var betydande.[2)] De kunde också förklaras för straffria enligt 5 kap. 5§ SL. Straffriförklaring för dessa s k psykopater med psykiska defekter inskränktes därför liksom möjligheten till straffnedsättning. Man lade till en paragraf 5 kap. 6a § SL.

---

1) En utvidgning för unga "psykiskt abnorma förbrytare" erhölls genom att stryka 3§ från 1927 års lag. SOU 1937:3 sid. 38, ger motivering därtill. Man talar om deras andliga defekt och - "vidare kan defekten i sina yttringar vara sådan, att den minderåriges intagande i allmän uppfostringsanstalt skulle medföra fara för de övriga eleverna."
2) SOU 1942:59 sid. 85-86.

6a §. I vissa fall, då någon, som begått brott, till sin sinnesbeskaffenhet avviker från det normala, må i stället för straff användas förvaring i säkerhetsanstalt. Därom stadgas i särskild lag.

Kravet på rättssäkerhet åberopades för kategorin abnormbrottslingar, vars brottslighet ansågs som medelsvår. Förvaringstiden för dem som ådömdes en minsta tid på ett år, maximerades därför till fyra år. I propositionen 1945:207 finner man vidare, att för de psykopater som ej anses förete allvarliga psykiska defekter rekommenderades förvaring av behandlingsskäl.[1)]

Agge skriver:[2)]

> "Då praxis - åtminstone vid ettårsförvaringen - snart nog kom att yppa en viss benägenhet att sänka kraven på vådlighet, särskilt ifråga om angrepp mot annans egendom, ändrade förvaringsinstitutet i viss mån karaktär. Oskadliggörandet såsom det kriminalpolitiska huvudsyftet med frihetsberövandet på obestämd tid kom efter hand att träda tillbaka till förmån för strävandena att anordna en resocialiserande behandling av det svårt belastade klientel som intages i säkerhetsanstalt."

Två nya anstalter stod 1946 färdiga som kunde tänkas ge någon form av behandling. Den ena var Hall, avsedd enbart för förvarings- och interneringsklientelet, den andra var det närbelägna Håga, som var fångvårdens sinnessjukhus.

Efter 1946 uppgick antalet nyintagningar till förvaring till ca 100 fall om året. Ökningen orsakades i främsta hand av att många "psykopater" som tidigare straffriförklarats istället dömdes till förvaring.

Diskussion

Förvaringspåföljden, som med 1927 års lag ursprungligen var tänkt för grövre våldsverkare och sedlighetsförbrytare, kom fram till 1946 att huvudsakligen beröra egendomsbrottslingar och bedragare. Behandling anförs nu som ett skäl för ett tidsobestämt omhändertagande. Från 1930-talet och framåt visade det sig allt tydligare, att man hade ett behov av att med en behandlingsteori legitimera sina ingrepp mot återfallsbrottslingarna, dvs de s k psykopaterna.

---

1) Prop. 1945:207. Se särskilt sid 79. "... en rationell behandling av psykopaterna bör följa andra linjer därvid pedagogisk fostran - kombinerad med yrkesutbildning och tillräckliga sysselsättningsmöjligheter- samt effektiv eftervård-bör ställas i främsta rummet."

2) Agge (1959 sid. 118).

I en artikel om det finska interneringssystemet behandlar Inkeri Anttila frågan om vad som hände efter det att återfallsreglerna ändrats. Antalet internerade minskade därmed från 173 fall år 1938 till 116 fall år 1948. Representanter för den "hårda linjen" yrkade på att lagen skulle ändras, så att internering lättare än förr skulle kunna tillämpas. Vid den finska kriminalistföreningens årsmöte 1952 konstaterar man om kroniska småtjuvar att "det verkligen är alldeles onödigt att allt emellanåt frigiva dem från fängelset."[1)]

Från psykiaterhåll i Sverige hävdade man, att en stor del av de s k "halvabnorma" (mestadels egendomsbrottslingar), vilka förklarats straffria, hörde till kriminalvården, just genom att de var kroniska brottslingar, dvs "obotliga". Den framväxande "nya" psykiatrin, menade man, hade de rätta vetenskapliga metoderna för att kunna bedöma en individs "abnormitetsgrad". Den "nya" psykiatrin hade naturligt nog intresse av att "erkännas" som en vetenskapsgren inom läkarvetenskapen. Behandlingsteorin synes därför väl ha passat för detta syfte.

Ovanstående är exempel på, att det ursprungliga syftet med lagen urholkas, när nya intressegrupper gör anspråk på att lagen skall tillämpas för deras syften.

2.6. 1965 års lagstiftning (30 kap. BrB)

I och med brottsbalkens tillkomst 1965 slogs förvarings- och interneringspåföljderna samman till en enda påföljd, internering. Det gamla interneringsinstitutet avskaffades, då det ej tillämpats sedan 1948. Det gamla förvaringsinstitutet övergick till att i stället benämnas internering, eftersom man ville undvika att ge ett intryck av, att den intagne endast hölls instängd i anstalt. Med den nya påföljden internering avsåg man också att ge den intagne en resocialiserande behandling.[2)]

I en promemoria från 1953 framlade strafflagberedningen riktlinjer för en reformering av förvarings- och interneringslagstiftningen.[3)] Strafflagberedningens slutbetänkande återfinns i SOU 1956:55.

---

1) Anttila (1971 sid. 154). Exemplet från Finland är medtaget, eftersom meningsutbyte förekom vid de Nordiska kriminalistföreningarnas sammankomster.
2) Beckman m fl (1967 sid. 150).
3) SOU 1953:32 Bilaga.

I slutbetänkandet från 1956 finns i bilaga följande uttalande från fångvårdsdirektören Gunnar Marnell. "Genom förvaringsklientelets ökning har anstaltsorganisationen utsatts för väldiga påfrestningar. Den ständiga överbeläggningen har försvårat eller hindrat ansträngningarna att ge omhändertagandet den karaktär av vård och behandling, som avses i verkställighetslagen."[1)]

Ökningen som åsyftas, är att mellan 80 och 100 förvarade årligen nyintagits fram till 1953. Under åren fram till BrB:s ikraftträdande ökade antalet nyintagna per år till 100 á 150 personer. Det vanligaste brottet, som föranledde förvaring var stöld och det näst vanliga var bedrägeri. Övervägande delen av de förvarade hade återfallit flera gånger. Eftersom klientelet ej var särskilt "vådligt" eller "straffoemottagligt" fann man "sig böra ägna de intagna en behandling med resocialisering som mål, och utskrivningarna skedde betydligt tidigare än de skulle ha ägt rum, om klientelet varit i det närmaste oförbätterligt."[2)]

I säkerhetsanstaltsutredningens promemoria från 1953 uttalas, att såväl behandlingsbehovet som skyddsaspekten, utgör förutsättningar för dömande till tidsobestämd påföljd.[3)] I ett senare stycke påpekas, att behandlingsresurserna kommer att spela en betydande roll för omfattningen av klientelet.[4)] Längre fram menar man, att det nya interneringsinstitutet endast bör användas i behandlingssyfte, om faktiska resurser finns därför.[5)] De brottslingar som kan tänkas komma ifråga för internering indelas grovt i tre grupper:[6)]

1) De personer som är i behov av mer utpräglat psykiatrisk behandling Dessa som kan betraktas som "vådliga".
2) De personer som genom upprepad och ihållande asocialitet har visat sig vara i behov av behandling ägnad att påverka deras levnadssätt. Behandling utföres under vårdtiden av en anstaltsledning för vilken den sociala tillvänjningen av de behandlade utgör riktpunkten.
3) De "oförbätterliga" och de mycket farliga brottslingarna omhändertas till dess de utan alltför stor risk kan släppas ut i samhället.

---

1) SOU 1956:55 sid. 146.
2) Beckman m fl (1967 sid. 150).
3) SOU 1953:32. Bilaga sid. 12.
4) Op.cit. sid. 14.
5) Op.cit. sid. 19.
6) Op.cit. sid. 14-15.

I promemorian sammanfattas delar av den kritik som riktats mot förvaringspåföljden.[1] Förutom att kritik riktas mot att man vid förvaring ej tillräckligt betonat skyddsaspekten - praxis hade blivit att ca hälften utskrivits på prov i anslutning till minsta tiden - så kritiseras den ej genomförda behandlingstanken som följer:

1) Tidsobestämdheten utövar en sådan press på den intagne att behandlingen försvåras.
2) Till förvaring döms i åtskilliga fall sådana personer som skulle kunna erhålla samma behandling i vanlig fångvårdsanstalt utan de olägenheter som följer med tidsobestämdheten.
3) Behandlingen av de förvarade har inte blivit ändamålsenlig, främst på grund av brister i organisationen och ledningen av densamma, men också på grund av olämpligt urval av klientelet.

Redan i början på 1950-talet riktades således en stark kritik mot de tidsobestämda påföljderna. Någon behandling hade ej anordnats, som skilde sig från den behandling, som det övriga fängelseklientelet hade erbjudits. Det klientel, som ådömdes förvaring, var ej heller den typ av klientel, som man från början avsåg. Utifrån dessa utgångspunkter kunde man därför förvänta sig, att den nya interneringslagen (1965) skulle ändra karaktär. I beredningen framhåller man också angelägenheten av att "obestämd behandlingstid bör förekomma endast i de fall, där man kan ge och verkligen också ger en behandling, som utnyttjar obestämdheten eller där denna eljest är påkallad, att fortsatt brottslighet skall förhindras."[2] Tolv år senare trädde den nya interneringslagen i kraft och inga väsentliga ändringar, jämfört med 1937 års lag, genomfördes.

Lagens innehåll

Förutsättningarna för dömande till internering reglerades i 1§.

1§ Internering må ådömas, om å brottet eller, när flera brott förövats, å något av dem kan följa fängelse i två år eller därutöver samt med hänsyn till den tilltalades brottslighet, sinnesbeskaffenhet, vandel och levnadsomständigheter i övrigt ett långvarigt frihetsberövande utan på förhand bestämd tid finnes vara påkallat för att förebygga fortsatt allvarlig brottslighet från hans sida.

---

1) SOU 1953:32 Bilaga sid. 12.
2) Op.cit. sid. 13.

Straffmaximum på fängelse 2 år eller däröver för det begångna brottet ansåg man vara en begränsning i förhållande till äldre rätt. Om emellertid återfallsbestämmelserna i 26 kap. 3§ BrB tillämpades, hade någon förändring ej kommit till stånd.

Undersökning rörande den tilltalades sinnesbeskaffenhet, vandel och levnadsomständigheter skulle genomföras antingen genom en rättspsykiatrisk undersökning eller genom ett läkarintyg enligt 7§ i lagen om personundersökning.

I tidigare lag från 1937, med lagändring 1945, står i 5 kap. 6a§ att en förutsättning för dömande till tidsobestämd påföljd var, att personen "till sin sinnesbeskaffenhet avviker från det normala." Med BrB från 1965 var lydelsen i 30 kap. 1§ "att förebygga fortsatt allvarlig brottslighet från hans sida."

Termen "straffoemottaglighet" fanns ej heller med, då avsikten i den nya lagen var, att de till interning dömda skulle underkastas en resocialiserande behandling liksom de, som hade dömts till straffet fängelse.[1)]

Minsta tiden för anstaltsbehandlingen var densamma, dvs lägst ett år och högst 12 år. Av rättssäkerhetsskäl hade ett tillägg om maximitid tillkommit. Vård i anstalt fick ej pågå längre tid utöver minsta tiden än tre eller i vissa fall fem år.

Vård utom anstalt, som beslutas av interneringsnämnden, ingick i själva påföljden. Övervakning skedde genom skyddskonsulentens försorg. S k återintagning beslutades av interneringsnämnden (minst 6 månader), där brott ej behövde utgöra grund för beslutet. Interneringsnämnden skulle som regel avlämna yttrande innan domstolen dömde till interning.

Diskussion

Två tänkbara förklaringar till att den nya interneringspåföljdens tillämpningsområde i stort blev detsamma som tidigare, diskuteras i det följande.

---

1) Beckman m fl (1967 sid. 150).

1) Det fanns en tilltro till att man med ökad människokännedom skulle få tidigare oanade behandlingsmöjligheter för klientelet. Tidsobestämdheten kunde anpassas till varje enskild individs behov genom att:
   a) Ge psykiatrisk behandling för de särskilt vårdkrävande. Interneringsanstalten Hall inrättades också med särskilda rum avsedda för behandlingspersonal. (Emellertid så föll hela "behandlingsprojektet", eftersom endast ett fåtal av de påtänkta tjänsterna tillsattes.)
   b) Ge en behandling utförd mer indirekt av anstaltsledningen. För de verkligt farliga våld- och sedlighetsbrottslingarna gällde skyddsaspekten.

2) Termerna "vård" och "behandling", som ofta förekom i förarbetena, var helt utan innehåll. Det huvudsakliga syftet med bibehållandet av en tidsobestämd påföljd var att:
   a) Förhindra egendomsbrottslingars återfall medelst inkapacitering, vilket motiverades utifrån att behandlingsbehov förelåg.
   b) Som tidigare gällde skyddaspekten för de verkligt farliga.

De två förklaringsmodellerna, som här grovt tecknats, behöver ej utesluta varandra. Man kan väl tänka sig, att lagstiftarna ville pröva på de "nya behandlingsmetoderna" för att förhindra återfall (för den tiden radikala idéer). Om och när "behandlingen" misslyckades, kunde tidsobestämd förvaring motiveras utifrån skyddsaspekten. Om emellertid diskussionen från tidigare avsnitt fullföljs, synes den mest lämpade förklaringsmodellen vara den under punkt 2 nämnda.

2.7. Interneringspåföljdens avskaffande

Den kritik, som redan under 1950-talet riktades mot den tidsobestämda påföljden förvaring, växte sig starkare efter brottsbalkens tillkomst. Under mitten av 60-talet startade en debatt i hela Norden, där ungefär motsvarande tidsobestämda påföljder fanns.[1] Betydande inflytande hade den i Finland utkomna artikelsamlingen Erikson (1967) "Varning för vård", där "en svidande kritik riktas mot en snedvriden och skenhelig vårdideologi"[2], liksom den svenska antologin Nestius (1969) "Behandling som straff".

---

1) Se Prop. 1980/81:76, där man på sid. 81-86 beskriver den inom området motsvarande nordiska lagstiftningen.
2) Antilla (1971 sid. 155).

Undersökningar visade att det återigen mestadels var s k småtjuvar som ådömts internering. En aktiv del i debatten hade KRUM. Fångarna själva aktiverades i kampen för ett rättvisare straffsystem, bl a genom att strejka, men också med att ge ut skrifter som t ex "Hallbladet". Antal personer dömda till internering för första gången minskade från 157 personer år 1965 till 87 personer år 1970. Den minskade användningen av interneringspåföljden under denna period berodde uppenbarligen på, att domstolarna tagit intryck av den rådande debatten.[1)]

Från år 1970 till 1977 visade statistiken på en minskning från 87 personer till 31 personer, som dömts till internering för första gången. Nedan ges en beskrivning av de viktigaste faktorerna, som bidragit till denna minskning.

Den debatt, som tog fart under mitten på 70-talet, riktade sin kritik mot individualpreventionen. Kritikerna reagerade häftigt mot ett i grunden djupt orättvist straffsystem. Med behandlingsideologin som utgångspunkt legitimerades tidsobestämda omhändertaganden av ungdomsbrottslingar och återfallsbrottslingar. Den straffrättsliga inriktning som i och med kritiken uppstod fick benämningen "den nyklassiska skolan" och dess förslag till förändringar redovisas i Brå-rapport 1977:7, "Nytt straffsystem". Några av de grundläggande idéerna i "Nytt straffsystem", vilka haft betydelse för avskaffandet av interneringspåföljden, sammanfattas:[2)]

1) Påföljdssystemen skall vara så överskådliga och enkla som möjligt.
2) Det skall vara likhet mellan straffen - godtycke kan uppstå om strafftid ej fastställs enligt någon klar princip.
3) Brott och straff skall stå i proportion till varandra.
4) Användningen av frihetsstraff skall minskas. De skall göras färre, kortare och lindrigare (framför allt när det gäller traditionella brott).
5) "Behandling" skall ske på frivillig basis och utformas som social service.

---

1) Prop. 1980/81:76 sid. 110.
2) Heckscher m fl (1980 sid. 28 punkt 1-4). "Nytt straffsystem" (Brå-rapport 1977:7 sid. 185-186 punkt 5).

Bakgrunden till avskaffandet av den tidsobestämda påföljden internering kan ytterligare specificeras:[1)]

1) Behandlingstanken medförde;
   a) dålig rättssäkerhet (straff för ogjorda handlingar),
   b) att konflikter mellan lagbrytare och samhälle och mellan lagbrytare och offer doldes,
   c) en falsk uppfattning om kriminalitetens orsaker.
2) Forskningsresultat visade, att man ej lyckats minska återfallet med användandet av tidsobestämda påföljder, dvs "behandlingsresultaten" var dåliga.
3) Förutom att tidsobestämdheten medförde dålig rättssäkerhet, framhöll man, att den intagne också utsattes för en extra psykisk press. Även de långa övervakningstiderna på minst 3 år och upp till 5 år innebar, att den som en gång dömts till internering, hade svårt att bli "ren".
4) Skyddsaspekten ansågs ej motivera ett ingripande mot egendomsbrottslingar eftersom;
   a) de mer kommit att likna fängelseklientelet, som blivit mer belastat,
   b) mindre allvarliga förmögenhetsbrott ej ansågs vara "samhällsfarliga", då jämförelse gjordes med ekonomiska brott.
5) Kritiken gick också ut på, att socialt och ekonomiskt sämre ställda människor drabbades av mer ingripande och därmed strängare påföljder.
6) Faktiska omständigheter rörande interneringspåföljdens tillämpande föranledde kriminalvårdsberedningen år 1972 att "erkänna", att behandlingssituationen i stort varit densamma för återfallsbrottslingar, oavsett om de dömts till fängelse eller internering. Från 1 juli 1974 avskaffades också de särskilda interneringsanstalterna (1973 års kriminalvårdsreform), vilket var en omständighet, som bidrog till den minskade användningen av interneringspåföljden.
7) En annan bidragande faktor till att antalet nydömda till internering minskade var, att regeringen förutskickade att översyn skulle ske av interneringsinstitutet.
8) Praxis mellan olika domstolar och domare varierade vid dömande till internering.

---

1) Utdrag från Prop. 1980/81:76 och Brå-rapport 1977:7 (särsk. kap. 4).

I Brå-rapport 1977:7 Nytt straffsystem föreslås att interner avskaffas. Efter att tiden ansetts som mogen för att ta upp interneringspåföljden till granskning (Prop. 1977/78:100 bil. 5 sid. 6) förordade justitiedepartementet interneringspåföljdens avskaffande i en PM om internering (Ds Ju 1979:5). Det slutliga förslaget om lagändring återfinns i regeringens proposition 1980/81:76 om "Interneringspåföljdens avskaffande och straffet för grovt narkotikabrott m.m." Lagen trädde i kraft 1 juli 1981.[1)]

I propositionen 1980/81:76 fanns en samstämmighet bland remissinstanserna vad gäller avskaffande av internering för gruppen "traditionella brottslingar". Åsikterna gick emellertid isär vad beträffade åtgärder mot de grövre vålds- och sedlighetsbrottslingarna och vad beträffade grövre narkotikabrottslingar.[2)] En del remissinstanser ville behålla internering på obestämd tid för de särskilt "farliga", medan andra föreslog att särskilda straffskärpningsregler borde finnas för ovan nämnda grupper. I propositionen ansåg man, att tidsobestämd påföljd ej var ändamålsenlig för våldsbrottslingar, eftersom forskningsresultat hade påvisat, att det med tillgängliga metoder var omöjligt att ange vilka enskilda personer, som även i framtiden skulle begå grövre brott. Följande ändringar, som syftade till att tillgodose intresset av samhällsskydd mot särskilt den grova vålds-och narkotikabrottsligheten, föreslogs i propositionen:

1) En fakultativ straffskärpningsregel, där gärningsmannen tidigare dömts till fängelse lägst två år eller internering och där det aktuella brottet är belagt med mer än sex års fängelse (3§ i 26 kap. BrB).[3)]
2) En straffskärpning avseende narkotikabrott, där straffminimum för grovt narkotikabrott och grov varusmuggling höjs från ett till två års fängelse samt att straffminimum för enkelt narkotikabrott höjs från två till tre års fängelse.
3) En komplettering av reglerna i 26 kap. 7§ BrB om vilka omständigheter, som särskilt skall beaktas vid prövningen av villkorlig frigivning, där risk för återfall i viss särskild allvarlig brottslighet införts som en ny förutsättning för särbehandling i frigivningshänseende (ny praxis för intagen med långa strafftider).

---

1) Den tidsobestämda påföljden ungdomsfängelse hade dessförinnan avskaffats från och med 1 jan 1980.
2) Först under 70-talet dömdes för narkotikabrott till internering.
3) Se vidare diskussion i Ju U 1980/81:25 sid. 41-42. "Vid återfall i flerfaldig brottslighet kommer därmed att finnas formella möjligheter att överskrida straffskalan för det grövsta brottet med upp till sex år." I motion 882 yrkas att riksdagen ej skall anta den föreslagna straffskärpningsregeln /---/ "bestämmelsen kan medverka till en förhöjning av den allmänna straffnivån."

De föreslagna straffskärpningsreglerna trädde i kraft i och med interneringspåföljdens upphörande 1 juli 1981.

Diskussion

Några av de tidigare nämnda faktorerna bakom interneringspåföljdens avskaffande diskuteras närmare.

I nära nog trettio år har användandet av tidsobestämda påföljder gentemot s k kroniska återfallsbrottslingar kritiserats. Trögheten vad gäller lagars avskaffande kan delvis förstås utifrån rättssystemets inbyggda konservatism. I detta fallet består emellertid trögheten till största delen i, att tidsobestämda påföljder varit kopplade till en behandlingsideologi. Med en mer kritisk och radikal samhällsdebatt och under inverkan av forskningsresultat har behandlingsideologins "innehåll" avslöjats.[1)]

"De samhällsfarliga" är ej längre enbart gruppen egendomsbrottslingar med upprepade återfall. Andra lagöverträdare, de s k "ekonomiska brottslingarna", anses också vara "samhällsskadliga". Vid jämförelse mellan dessa två grupper har man utifrån rättviseaspekten och lidandeaspekten kommit fram till ett nytt "strafftänkande". Tidsobestämd påföljd för egendomsbrott framstod som ett väl kraftigt straffrättsligt ingripande jämfört med i många fall böter för ekonomisk brottslighet.[2)]

En annan och kompletterande förklaring till nyklassicismens framväxt ger Patrik Törnudd med följande resonemang.[3)]

> "Det är ingen slump att det är i de rika och sofistikerade samhällena man har varit snabbast med att ompröva behandlingsideologin/---/Kombinationen av rationalitetskrav och ökad känslighet inför det onda i behandlingstvånget har tvingat fram en mer eller mindre total omprövning."

Lättöverskådliga system med begränsade valmöjligheter ger goda förutsättningar för rationellt beslutsfattande. Dessutom möjliggör de nedbringande av administrativa kostnader av olika slag.

---

1) Se not 24 i Brå-rapport 1977:7 sid. 184, där Börjesons och Bondesons forskningsresultat sammanfattas.
2) En del av förklaringen till den minskade användningen av internering ligger i ändringen av brottsbalkens stadgande om grov stöld (1 april 1976), då inbrottsrekvisitet togs bort. Egendomsbrott bedöms m a o ej vara lika "grova" som tidigare.
3) Törnudd (red: Heckscher m fl 1980 sid. 136).

KAP. 3 UNDERSÖKNINGENS UPPLÄGGNING

3.1. Totalpopulationen

Vid tiden för urval av undersökningspopulationen 1974 fanns ej möjlighet att utnyttja dataregister för urval av straffade personer. Genom att gå igenom tre årgångar 1964-66 av interneringsnämndens årsprotokoll erhölls namnen på totalpopulationens 475 personer, vilka ifrågasattes för internering för första gången (se tab. 3.1. sid. 29).

Interneringsnämnden förde register över alla personer, som under ett visst år ifrågasattes för påföljden internering. Innan en person dömdes till internering, inhämtade domstolen yttranden från en särskild nämnd, interneringsnämnden, varvid nämnden avstyrkte eller tillstyrkte internering. De personer, som nämnden yttrade sig över, antogs ha en allvarlig aktuell brottslighet, likaväl som de antogs ha en grav tidigare brottsbelastning.[1)]

I denna undersökning har de utvalda personerna redan av domstolen utsetts som kandidater till internering genom att de översänts till interneringsnämnden för yttrande. Via detta urvalsförfarande av tidigare straffade personer har material erhållits för att ge en bild av upprepad brottslighet. Vidare åstadkommes ett bra utgångsläge för jämförelse av personer ådömda de olika påföljderna internering och fängelse, då personerna borde likna varandra med avseende på tidigare brottsbelastning.

3.2. Bortfall

Av de 475 personer, som för första gången ifrågasattes för internering uteslöts 28 personer (se tabell 3.1.).

16 personer hade avlidit under övervakningstiden, dvs upp till 3 år efter straffavtjänandet och kvalificerade sig därvid ej, då observationsperioden bestämdes till 5 år efter anstaltsvistelse. Vidare hade 8 personer dömts

---

1) Av de 475 personerna tillstyrktes internering i 33 fall, där personerna sedan dömdes till fängelse och i 5 fall avstyrktes internering men personerna dömdes sedan till internering. I övriga fall följde domstolen interneringsnämndens val av påföljd. Under de aktuella åren 1964-66 fanns hos nämnden en tendens att tillstyrka internering oftare än vad domstolen sedan dömde till.

till långa straff på mellan 6-12 år. De uteslöts, då det ej fanns en tillräckligt lång uppföljningstid. Dessutom var de brott och den brottsbild, som dessa personer uppvisade, av speciell natur och klart avvikande från de andra. Samtliga dessa 8 personer dömdes för dråp, varav 6 av dem fick internering och 2 av dem fängelse. Slutligen saknades information för 4 personer, där personakten förkommit i 3 fall och då man förmodade, att den fjärde personens personakt fanns i Norge.

Bland de 28 personer, som uteslutits från totalpopulationen har alltså 24 personer ej uppfyllt kravet på en tillräckligt lång uppföljningstid, dvs 5 år och 4 personer har uteslutits pga förkommen personakt. Totalt är de som utgår 28 av 475 personer dvs 5,8%.

Eventuellt bortfall i sakuppgift för enskilda variabler redovisas vid respektive variabelavsnitt. Den information, som finns för de kvantitativa variablerna, är emellertid i det närmaste utan något bortfall. För de kvalitativa variablerna finns det däremot ett visst bortfall.

3.3. Urval av undersökningspopulationen

Som framgår av tabell 3.1 registrerades, efter genomgång av interneringsnämndens register, 122 personer, som senare dömdes till fängelse och 325 personer, som senare dömdes till internering. Insamling av data skulle göras såväl för var person som för var dom under personens totala kriminella karriär, dvs till och med 5 år efter den kvalificerande påföljden (U-dom), samt för var period i frihet innan ny dom. Efter att ha företagit en provgenomgång av ett 10-tal personers akter och kriminalregisterutdrag, framstod det som ytterst tidskrävande att samla in dessa primärdata för alla 447. Ett urval av de internerade behövde därför göras. De 122 fängelsedömda fick styra urvalsstorleken av interneringsdömda till samma antal, dvs 122 personer. De utvalda 122 interneringsdömda utvaldes slumpvis för vart år 1964-66 med hänsyn tagen till antal interneringsdömda totalt för de tre åren 1964-66 (se tabell 3.1). Exempelvis utvaldes för år 1964 106x122/325=39 personer. Urvalet av interneringsdömda blev således 122/325=37% av samtliga de som för åren 1964-66 dömdes till internering för första gången.

Undersökningspopulationen fastställdes till 122 fängelsedömda och 122 interneringsdömda, utvalda enligt ovan. Samtliga 244 personer i under-

sökningspopulationen är män. Alla 244 ingår i den allmänna beskrivningen av bakgrundsdata (kap. 5 och 6).

Påföljdsanalysen (kap. 7) har utförts på 241 personer av de ursprungliga 244 personerna, varvid alltså 3 personer har fått utgå ur analysen. Två personer av dessa hade ej någon tidigare kriminell verksamhet, och var alltså ej vanebrottslingar. Eftersom ett kriterium för påföljdsanalysen var, att man skulle vara tidigare straffad, så har ett stort antal variabler konstruerats därefter. Beräkningar för dessa två "förstagångare" blir därför rent felaktiga. Dessutom avviker de från de övriga just genom att vara förstagångare. Den tredje personen har felkodats och felaktigt registrerats som internerad, vilket upptäckts i ett senare stadium av undersökningen. Personen hade dömts till internering i underrätten, men senare dömts till sluten psykiatrisk vård i hovrätten.

Tabell 3.1. Antal personer över vilka interneringsnämnden yttrat sig angående för första gången ifrågasatt internering, bortfall och urval. Absoluta tal.

Första gången ifrågasatt för internering 1964-66	1964	1965	1966	Totalt
Senare dömd till:				
Fängelse	28	41	53	122[a]
Internering	106	133	86	325
varav:				
Internering-urvalet	39	50	33	122[a]
Utgår:				
Avlidna	5	7	4	16[b]
För lång strafftid (6-12 år)	2	5	1	8
Ej information	1	3		4
Totalt utgår	8	15	5	28
Summa				475

a) Undersökningspopulationen består av fängelsedömda = 122 personer och interneringsdömda = 122 personer.

b) 16 personer har avlidit innan uppföljdstidens längd, som är 5 år.

3.4. Genomförande av datainsamling

För kriminologiska undersökningar krävs ett antal tillstånd för att få tillgång till material, som är sekretessbelagt. Tillstånd inhämtades för att ta del av kriminalregisteruppgifter från rikspolisstyrelsen. Justitiedepartementet gav tillstånd att ta del av interneringsnämndens arkiv. Kriminalvårdsstyrelsen gav tillstånd att ta del av personakter. Undersökningspopulationen bestämdes efter genomgång av interneringsnämndens årsprotokoll för åren 1964-66. Valet av dessa tre år styrdes av, att uppföljningsperioden bestämts till 5 år. (Undersökningen påbörjades 1973).

I och med datainsamlingsfasen började en lång process med att söka personakter. Personakten för respektive person skall följa med personen, dvs den skall finnas på den anstalt, som personen vistas på just då, eller om personen står under övervakning, tillhöra en skyddskonsulentorganisation. Är ej personen föremål för kriminalvårdens ingripande, skall akten finnas i kriminalvårdsstyrelsens arkiv. Personakten kan också finnas hos domstolen vid nya brott eller för utredning någon annanstans. Forskare, som bedrivit liknande studier, torde vara väl bekanta med fenomenet "jakten på personakten".

De faktaunderlag, som denna undersökning baserar sig på, är således hämtade från kriminalregisterutdrag, personakter och domar. I personakten finns behandlingsjournalen, yttranden till domstolar och övervakningsnämnder, rättspsykiatriska undersökningar eller §7-undersökningar och som regel tidigare domar (gällde 1975).

Information har insamlats för varje domstillfälle för varje person (244 st). I den mån tidigare domar saknats i personakten, har domen beställts från den rättsliga instans, där domslut senast fastställdes. För tid på anstalt och tid i frihet finns uppgifter tagna från behandlingsjournalen till och med 5 år efter frigivning från U-dom. Efter stansning av primärdata på hålkort sammanställdes uppgifter från varje dom och tiden däremellan. Till detta anlitades en programmerare.

KAP. 4. DISKRIMINANTANALYSMETODEN

4.1. Bakgrund

Ett huvudsyfte med undersökningen är att analysera eventuella skillnader i återfallsbenägenhet mellan å ena sidan personer, som dömts till påföljden internering och å andra sidan personer som dömts till påföljden fängelse. 'Återfall' har definierats som återfall i första registrerade brottsbalksbrott efter frigivning från den s k undersökningsdomen, U-domen, som är den s k kvalificerande påföljden. Uppföljningsperioden är satt till 5 år efter frigivning från U-dom, med undantag av en kompletterande analys med uppföljningsperioden 2 år. Undersökningspopulation i påföljdsanalysen är 241 personer (ur totalpopulationens 475 personer), som för första gången i deras brottskarriär någon gång under åren 1964-66 ifrågasattes för internering (här förkortat T-grupp). Samtliga dessa har bedömts som allvarligt kriminellt belastade och samtliga är återfallsbrottslingar. 121 av de 241 personerna har dömts till internering, varav 103 personer, dvs 85%, återfaller inom 5 år och 120 har dömts till fängelse, varav 107 personer, dvs 89%, återfaller inom 5 år. Analysen i effektstudien har även utförts på ett underurval av 217 egendomsbrottslingar (här förkortat E-grupp), för vilken motsvarande återfallsprocent för interneringsdömda är 87% och för fängelsedömda 89%. Andelen personer som återfaller är således i stort sett lika för T-grupp och E-grupp för båda påföljderna.

Den nära till hands liggande slutsatsen, att effektiviteten av de två påföljderna ej visar någon större skillnad, kan emellertid ej dras med enbart återfallsstatistikens hjälp. Variationer kan finnas dels i brottslighetens grovhet, dels i andra bakgrundsfaktorer. Metoder finns för att rangordna personer efter belastningsgrad. Härigenom placeras personer med olika belastningsgrad i olika s k riskgrupper eller belastningsgrupper. Inom varje belastningsgrupp kan sedan återfallet jämföras med avseende på påföljd. I denna undersökning har linjär multipel diskriminantanalys valts för detta ändamål.

Diskriminantanalys har valts eftersom:

1) Ett fåtal studier av vanebrottslingar och effekten av tidsobestämda straff fanns tillgängliga, då denna studie planerades. 1972 publicerades en sådan studie av Christiansen, Moe och Senholt, "Effektivite-

ten af Forvaring og Saerfaengsel", vilken använde sig av linjär diskriminantanalys. För att möjliggöra en jämförelse av resultaten var det då naturligt att använda samma metod i föreliggande studie.

2) Ward (1968) beskriver linjär diskriminantanalys som bättre än 4 andra metoder i en jämförande studie av olika metoder, tillämpade på samma material med en given variabeluppsättning. Näst bästa metoden, mätt i antal felprediceringar av återfall, respektive ej återfall, var multipel linjär regression. Skillnaden var dock liten. Wards studie beskrivs också av Simon (1971, sid. 45-46).

3) En fördel med diskriminantanalys är, att den använder sig av kontinuerliga variabler. Härigenom kan precisionen ökas. (Denna möjlighet utnyttjas ej av Christiansen m fl 1972).

4) Stegvis diskriminantanalys kan användas för variabelreduktion. (Ej heller denna möjlighet utnyttjas av Christiansen m fl 1972.) Dock ger stegvis diskriminantanalys ingen garanti för att den totalt sett bästa variabelkombinationen erhålls, bara en vägledning i en i grunden intuitiv och erfarenhetsbaserad sökprocess.

5) Metoden är gripbar och ej alltför svår att tillämpa.

Sedan metoden fastställts till diskriminantanalys har senare rapporter bekräftat, vad som sagts ovan. Metoden omtalas exempelvis i Bondeson (1977 sid. 150), som en statistisk variant av den lineära modellen. Den lineära modellen, dvs en modell där klassificering grundas på en vägd summa av variabelvärden, har visat sig vara tillämplig för effektstudier av detta slag.

4.2. Allmänt om begränsningar vid effektforskning

Diskussionen nedan om begränsningar vid prediktions- och effektforskning kan hållas kort, därför att mer fullständiga genomgångar av ämnet redan finns tillgängliga. Läsaren hänvisas därför till Bondeson (1977) "Kriminalvård i frihet" (Kap. 5) och Bondeson (1974) "Fången i fångsamhället" (Kap. 2). (Se även kap. 7.1.). Denna undersökning karaktäriseras som effektforskning, varmed det är de individualpreventiva effekterna av påföljders verkan som utvärderas. Här, som i tidigare forskning, gäller att man ej kan uttala sig om effektiviteten av en särskild påföljd, utan snarare om dess ineffektivitet.

Diskriminantanalysen används för prediktion. Med mätinstrumentets hjälp skall man försöka nå en så god överensstämmelse som möjligt mellan predicerat och observerat antal personer, som ej återfaller respektive återfaller. Syftet med prediktionsforskning och effektforskning är emellertid ej detsamma.

Med prediktionsforskning vill man skapa ett mätinstrument, som kan förutsäga enskilda individers återfallsrisk. Prognosen skall sedan utgöra underlag vid påföljdsval, dvs det är fråga om ett "testningsförfarande". Avsikten är alltså att hitta den variabelkombination, som kan användas som ett instrument för att förutsäga, vilken åtgärd som passar bäst för den enskilde individen, beroende på prognosen för återfall.

Med effektforskning syftar man till att indela individerna i belastningsgrupper för att i varje belastningsgrupp utvärdera återfallet vid olika påföljder. Sannolikheten till återfall bestämmer placering i lägre/högre belastningsgrupp. Prediktionen skall här uppfattas som ett tekniskt hjälpmedel, där de sammanvägda variabelvärdena enbart ger information om genomsnittliga gruppresultat.

Effektforskningens nuvarande metoder liksom prediktionsforskning måste betraktas som grova mätinstrument. Kriterievariabelns konstruktion, som i de flesta undersökningar baseras på ej återfall/återfall i nya brott, är snäv eftersom a) enbart tillgång till registrerat återfall finns; b) uppföljningsperioden är 2-5 år; och c) hänsyn ej tas till levnadsomständigheter i övrigt efter frigivningen. Urvalet av de variabler, på vilka prediktionen baseras, bestäms mer av mätbarhet och tillgänglighet av data i journaler än av teoretiska idéer. Exempelvis registreras ej domarens intryck av en person och en variabel som avses återspegla denna faktor kommer normalt ej med.

En viktig begränsning vid användandet av prediktion i s k effektforskning skall nämnas. De variabler (prediktorer), som valts ut efter visat samband med kriterievariabeln, är ej variabler eller faktorer, som nödvändigtvis kan tänkas förklara orsaken till kriminalitet. Följande citat ur Mannheim (1965, sid. 145) belyser på ett bra sätt relationen mellan prediktion och kausalitet.

> "Prediction tables are not intended to be catalogues of causal factors: they do not attempt to 'explain' and 'understand' criminal behavior or to reflect a certain typology but are merely practical devices to facilitate decision and action."

4.3. Diskriminantanalysens allmänna förutsättningar

4.3.1. Undersökningspopulation i påföljdsanalysen

Efter ett bortfall på 3 personer av de 244 personer som utgör undersökningspopulationen, återstår 120 fängelsedömda och 121 interneringsdömda för jämförelse avseende återfall efter U-domen. Jämförelsegrupperna bör om möjligt väljas ut, så att de maximalt liknar varandra med avseende på tidigare och aktuell kriminell belastning. Genom att de samtliga har varit föremål för interneringsnämndens yttrande angående ifrågasatt interneringsdom, har detta syfte uppnåtts i viss grad. Internerades kriminalitet visar sig som väntat vara något grövre än fängelsedömdas, om medelvärden och medianvärden utgör grund för jämförelsen (se bilaga 7). Skillnaden i medianvärdena är emellertid högre än medelvärdesskillnaderna, vilket indikerar, att det i jämförelsegrupperna ingår extremgrupper. Längre fram i detta kapitel redovisas fördelningen och spridningen av personer dömda till endera påföljden; mellan belastningsgrupperna, respektive inom varje belastningsgrupp.

Undersökningsgrupper i påföljdsanalysen är a) 241 personer, T-grupp, som utgör den ena analysgruppen och b) ett delurval av 217 egendomsbrottslingar, E-grupp, av dessa 241, som utgör en andra analysgrupp. Diskriminantanalysen utförs på båda grupperna, för att tillförlitligheten hos resultaten skall öka. Urvalsgruppen egendomsbrottslingar är också en mer homogen grupp än T-gruppen. I undersökningspopulationen fanns ej personer, som dömts för narkotikabrott (U-domen var 1964-66). Vidare, så visar sig undersökningspopulationen enbart innehålla personer som i U-dom ej har dömts till längre strafftider än 4 år. Gruppen tidigare straffade (T-grupp) får då ett mer enhetligt utseende, eftersom brottstypen grövre våldsbrott oftast ger långa straff.

4.3.2. Kriterievariabeln - återfall/ej återfall

I huvudanalysen används återfallskriteriet återfall i första registrerade brottsbalksbrott inom 5 år efter frigivning från U-dom. Kriterievariabeln visar på samband med ett stort antal variabler och får därför anses vara god nog för undersökningens syfte, dvs, att med hjälp av ett sammanvägt värde på ett antal utvalda variabler påvisa om några skillnader i återfall finns mellan påföljderna internering och fängelse. En alternativanalys har också utförts, där uppföljningsperioden är 2 år. (Se kap. 7.10.2).

Kriterievalet kan kritiseras för att hänsyn ej tagits till personernas sociala och personliga förhållanden efter frigivning från U-dom. För gruppen vanebrottslingar är ett sådant hänsynstagande förmodligen av underordnad betydelse för konstruktionen av kriterievariabeln. Deras kriminalitet är nämligen i hög grad korrelerad med deras levnadsförhållanden i övrigt efter frigivning från U-dom.

Med den använda kriterievariabeln är metodens prediktionsförmåga för den observerade ej återfallsgruppen i genomsnitt 56,7% för T-grupp och 53,9% för E-grupp. En trolig förklaring till att man med den valda metoden ej lyckas göra en bättre förutsägelse avseende de 31 personerna i ej återfallsgruppen är att orsaken till att de ej återfaller kan sökas i individuellt slumpmässiga faktorer.

Eftersom det visat sig, att det i T-grupp endast är 31 personer som faktiskt ej återfaller, jämfört med 210 personer som återfaller, är således i denna undersökning kriterievariabeln starkt snedfördelad. Detta får konsekvenser för den senare indelningen i antal belastningsgrupper, såtillvida att antalet har fått begränsas till 3, eftersom ett tillräckligt antal observationer i var belastningsgrupp måste finnas för statistiska beräkningar. Med en utökad undersökningspopulation hade proportionen mellan ej återfallsgruppen och återfallsgruppen sannolikt blivit i stort sett oförändrad, men man hade då kunnat undvika individuella egenarters inverkan på resultatet inom respektive belastningsgrupp. Vid undersökningens uppläggning bestämdes emellertid undersökningspopulationen till 244 personer, eftersom datainsamling var tidskrävande. Storleken på undersökningspopulationen bedömdes då som fullt tillräcklig för metodtillämpningen. I efterhand kan konstateras att många "onödiga" variabler istället kunde ha sorterats bort, för att på så sätt vinna tid för att arbeta med en större undersökningspopulation.

För att se vilka effekter ett 'alternativt återfallskriterium' får för utfallet i påföljdsanalysen, har två kontrollanalyser utförts (se kap. 7.10). Samma villkor som vid huvudanalysen gäller, förutom att ytterligare 15 personer räknas till ej återfallsgruppen i T-grupp, eftersom deras återfall kan betraktas som ringa. Jämförelse med ett alternativt återfallskriterium görs för de 9 bästa kombinationerna. I ett andra steg vidgas ej återfallsgruppen till att omfatta ytterligare 5 personer. Huvudresultatet påverkas ej i någon större utsträckning genom införandet av dessa 'alternativa återfallskriterier'.

4.3.3. Urval av variabler för diskriminantanalysen

En mängd information har samlats in från i huvudsak kriminalregisterutdrag, domar och behandlingsjournaler. Förutom att ge en allmän beskrivning av återfallsbrottslingar, skall ett urval av de insamlade variablerna ingå i diskriminantanalysen. Den mesta informationen, finns registrerad i form av faktiska värden, dvs s k rådata förekommer endast undantagsvis i form av klassindelade variabler.

Urvalet av variabler för analysen har gjorts i tre steg: 1) Ett femtiotal variabler, som tidigare forskning funnit användbara för effektstudier, studerades närmare. En första bortgallring gjordes av ca 10 variabler. I flera av variablerna fanns ett oacceptabelt högt internt bortfall. Några av de kvalitativa bakgrundsvariablerna hade endera en dålig klassindelning (ex 'skolk' och 'barnhem/fosterhem') eller så var klasserna svåra att översätta till lämpliga talvärden. 2) Med X^2 -testets hjälp valdes därefter ett 20-tal variabler ut av ovannämnda variabler, som gav de klaraste sambanden med kriterievariabeln. Ett 10-tal variabler som ej gav några statistiska samband behölls, då de ändock verkade relevanta. 3) De 29 kvarvarande variablerna användes i de första datakörningarna av diskriminantanalysen, där "intuitivt" sammansatta variabelkombinationer kördes med hjälp av dataprogrammet BMD04M (Discriminant analysis for two groups). I ett senare skede användes programmet BMD07M (Stepwise discriminant analysis), där programmet av ett givet antal variabler i tur och ordning väljer de bästa variablerna, dvs de som ger den bästa prediktionen med kriterievariabeln. De 20 bästa variabelkombinationena (de bäst predicerande) valdes därefter ut för huvudanalysen. (Som nämnts kan ingen garanti lämnas att dessa kombinationer är totalt sett de bästa.) Av de 29 variablerna kasserades därvid 8 st genom tillämpandet av metoden.

De återstående 21 variablerna, som ingår i huvudanalysen, beskrivs härefter med avseende på samband med kriterievariabeln ej återfall/återfall i nya brott. Signifikansnivån har satts till 5%. Variabler med beteckningen * i kanten är signifikanta på samma testnivå med t-test för medelvärdesskillnader. För alla variabler, förutom nr 20 och 21, som ej är kontinuerliga, har X^2-testet utförts på klassindelade variabler. Variabler med beteckningen (D) i högerkanten visar enbart på signifikans för den dikotomiserade variabeln (se variabelbeskrivning i kap. 6). X^2-test har enbart utförts för T-grupp, dvs för samtliga 241 personer.

Tid innan U-dom

* 1. Antal domar
* 2. Totala antalet brott
* 3. Antal brott straffmax ≥2 år (D)
4. Antal fylleribrott
5. Summa brottens värde (D)
7. Samlad anstaltstid (D)
* 6. Samlad ådömd tid (enbart samband vid t-test)
* 8. Sista anstaltsfria perioden
* 9. Brottsgleshet - alla brott
* 10. Sanktionsgleshet
* 11. Sista kriminalitetsfria perioden
12. Totala antalet brott per dom (D)
13. Antal brott straffmax ≥2 år per dom (D)
20. Allmänt om levnadsförhållanden (skattat) (D)
* 21. Arbete tid av frihet

U-domen

* 17. Strafflängd
18. Faktisk tid på anstalt
* 19. Ålder

Några samband med kriterievariabeln har ej kunnat påvisas för följande 3 variabler:

14. Totala antalet brott i U-dom
15. Antal våldsbrott i U-dom
16. Antal brott straffmax ≥2 år i U-dom

En mer ingående diskussion förs i kap. 7.3. om variablernas tillförlitlighet och vidare användning i de olika variabelkombinationerna.

4.4. Sammandrag av allmänna förutsättningar

Undersökningspopulation är två delpopulationer bestående av interneringsdömda och fängelsedömda. Problemet är att söka svar på frågan, om personer som dömts till endera påföljden, skiljer sig avseende återfall i nya brott efter en uppföljningsperiod på 5 år. Delpopulationerna består av personer som alla registrerats med upprepade återfall, men interneringsdömda kan ändå urskiljas som hårdare belastade än fängelsedömda. Avsikten är därför att med hjälp av metoden sortera in personer med liknande belastning i samma grupp, för att grupp för grupp studera skillnader i återfall och dessas beroende av påföljd. Denna undersökning använder sig av kontinuerliga värden på alla variabler, förutom två variabler som är kvalitativa. Vid de första dataköringarna med metoden fanns 29 variabler med. Efter att de 20 variabelkombinationerna (med bästa prediktionen) valts för huvudanalysen, reducerades antal variabler till 21 st.

4.5. Metodbeskrivning

I detta avsnitt redovisas principerna för diskriminantanalysen som den här tillämpats. Stora delar av framställningen har sammanfattats från Christiansen m fl (1972) sidorna 240-244, 253, 325-328. En allmän matematisk beskrivning av diskriminantanalys finns i bilaga 9.

Diskriminantanalysen är ett redskap med vars hjälp de utvalda personerna skall rangordnas alltefter grad av kriminell belastning. Målsättningen är att finna en användbar parameter, eller belastningstal, baserad på observationer på k st variabler för var enskild person. Detta belastningstal varierar med variabelkombination och räknas ut med hjälp av den s k diskriminantfunktionen.

Figur 4.1. ger en beskrivning av diskriminantanalys för fallet k = 2. Kriterievariabeln återfall i nya brott antas vara en linjär funktion av de två variablerna x_1 och x_2. I figur 4.1. betecknar x personer, som återfaller och o personer, som ej återfaller.

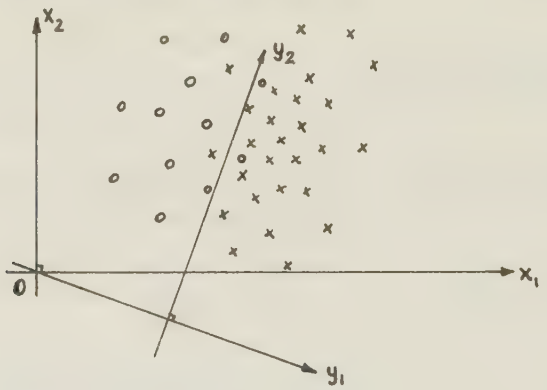

Figur 4.1. Geometrisk beskrivning av diskriminantanalys

y_1-axeln med nollpunkten i 0 är den s k belastningsaxeln, dvs den axel på vilken belastningstalet anges. y_2-axeln skall skilja de två populationerna x och o så bra som möjligt. y_2-axeln går genom mittpunkten på linjen mellan de två populationernas tyngdpunkter och är vinkelrät mot y_1-axeln, som bestäms av själva diskriminantanalysen . Belastningstalet för en person ges av personens y_1-koordinat. Diskriminantfunktionen kan skrivas $y_1 = a_1x_1 + a_2x_2$, där a_1 och a_2 kan finnas matematiskt.

Belastningstalet för en person är alltså den sammanvägda summan av personens värden på variablerna x_1 och x_2 där vikterna a_1 och a_2 bestäms av medelvärden, varianser och internkorrelationer för variablerna x_1 och x_2.

Således kan varje person rangordnas efter detta belastningstal. Belastningstal och rangordning varierar beroende på vilken variabelkombination som väljs. Analysens mittpunkt beräknas på y_1-axeln så att den bästa möjliga diskrimineringen mellan ej återfalls- och återfallsgruppen fås enligt något kriterium. Den ideala modellen är att finna en variabelkombination, och en diskriminantfunktion som helt korrekt rangordnar personerna, så att samtliga som ej återfaller placeras på ena sidan mittpunkten och alla i återfallsgruppen placeras på andra sidan. Det verkliga utfallet av mätinstrumentets prediktionsförmåga är i denna undersökning, att antal rättplaceringar över/under mittpunkten varierar mellan 16% och 21%. Procentandelen totala antalet fel kan emellertid vara missvisande för instrumentets prediktionsförmåga, eftersom hänsyn här bör tas till de olika gruppstorlekarna för kriterievariabeln. I denna undersökning är proportionen mellan ej återfalls- och återfallsgruppen ungefär 1 till 7. Någon direkt jämförelse av totala procenttal för felplaceringar kan ej göras med andra undersökningar om inte gruppstorlekarna i stort överensstämmer. Vid olika stora grupper bör istället jämförelser göras för var grupp.

Ett vanligt tillvägagångssätt, när man väljer ut de bästa variabelkombinationerna, är att de väljs ut efter totala antalet felplaceringar. Vid prediktionsstudier läggs vanligtvis kriminalpolitiska aspekter på mätinstrumentets prediktonsförmåga. Av olika skäl är man då intresserad av att beräkna endera felplaceringar i ej återfallsgruppen eller i återfallsgruppen. Om exempel tas från variabelkombination T19 belyses inverkan av olika gruppstorlekar. För T19 är predicerat totalt antal fel = 16,5%; predicerat antal fel i ej återfallsgruppen = 35,4%; och predicerat antal fel i återfallsgruppen = 9%. Rent hypotetiskt skulle man här ej använda sig av den givna variabelkombinationen, i de fall syftet är att förutsäga en ny individs återfallsrisk. Den höga andelen, dvs 35%, felplaceringar i ej återfallsgruppen är ej förenlig med den straffrättsliga grundsatsen att "hellre fria än fälla", applicerad på exempelvis valet mellan villkorlig och ovillkorlig dom, då osäkerheten i förutsägelsen i detta fall är för stor. Totala antalet felplaceringar är således ej ett bra mått, om resultatet skall jämföras med andra undersökningar. Jämförelse kan istället göras

med avseende på antal felplaceringar i den predicerade ej återfallsgruppen, dvs i detta fall där de flesta felen ligger.[1] Christiansen m fl (1972) finner, att med deras bästa variabelkombination är procentandelen fel i den predicerade ej återfallsgruppen 31,5%. Resultatet i denna studie är för den bästa T-, respektive E-kombinationen, 35,4%, respektive 34,6%, vilket i stort överensstämmer med resultatet i Christiansen m fl (1972).

De 29 utvalda variablerna har, kombinerats på en mängd olika sätt, varvid de 20 variabelkombinationer som gett det lägsta antalet totala fel, kvarstår för huvudanalysen. Samma 20 kombinationer hamnar också bland "de bästa", om urvalsgrunden ändras till att gälla antal felplaceringar i den minsta gruppen, dvs ej återfallsgruppen. Visserligen ändras kombinationernas inbördes rangordning, men utfallet i påföljdsanalysen påverkas ej (se avsnittet om alternativanalys i kap. 7.6.).

Den hittills förda diskussionen kan sammanfattas: Det första steget i diskriminantanalysen är att välja ut de variabelkombinationer, som skall ingå i huvudanalysen. De 20 bästa kombinationerna har valts ut efter hur pass väl metoden lyckats med att predicera personer till rätt grupp. Ej återfallsgruppen skall prediceras rätt till gruppen över analysens mittpunkt och återfallsgruppen skall prediceras rätt till gruppen under analysens mittpunkt. Av de 29 utvalda variablerna kvarstår 21 variabler, som ingår i åtminstone en av de 20 kombinationerna. Nästa steg är att se hur bra prediktionen är, dvs man studerar det observerade återfallet, relaterat till det predicerade återfallet. Därefter delas personerna in i ett lämpligt antal belastningsgrupper.

4.6. Prediktionens styrka

Simon (1971) för i delkapitlet "Indices of Predictive Power" en diskussion om olika styrkemått eller statistiska metoder, som kan användas för att "mäta" förhållandet mellan de predicerade och de observerade ej återfallen/återfallen. X^2-testet, som är enkelt att utföra, betraktas även i andra rapporter som ett användbart test för att se, om beroende eller oberoende finns mellan prediktorvariabeln och kriterievariabeln. I detta delkapitel behandlas förhållandet mellan produktmomentkorrelationen r_{xy} och beräkning medelst phi $\emptyset$. Förhållandet dem emellan kan tecknas för en 2 x 2 tabell som:

$$r_{xy} = \sqrt{X^2/N} = \emptyset$$

1) Hurwitz og Christiansen (1971, sid. 159 och sid. 588).

Användandet av Ø, eller i detta fallet då det är lika med r_{xy}, underlättas om man redan beräknat X^2-värdet. X^2-testet utfört på samtliga 20 kombinationer med en 2 x 2 tabell, visar i samtliga fall på högst signifikanta skillnader, dvs det ger ett samband mellan predicerat och observerat återfall. X^2-värdet för de två variabelkombinationerna T19 och T5 är 42,8 respektive 31,9. Om formeln ovan användes erhålls följande värden på $r_{xy} = Ø$,

T19 kombinationen $\quad r_{xy} = Ø = \sqrt{\frac{42,8}{241}} = 0,42$

T 5 kombinationen $\quad r_{xy} = Ø = \sqrt{\frac{31,9}{241}} = 0,36$

Någon egentlig tolkning av r_{xy} och Ø är svår att göra. Resultaten visar på en svag korrelation. Å andra sidan tycks resultaten vara jämförbara med tidigare undersökningar, som använt sig av prediktion.

4.7. Belastningsgrupp och återfall

Kriteriet om diskriminantmetoden är en bra metod, är om den gör en bra åtskillnad mellan personer, som ej återfaller och personer som återfaller. I första hand skall det faktiska återfallet för gruppen predicerat ej återfall (över mittpunkten) och det faktiska återfallet för gruppen predicerat återfall (under mittpunkten) studeras. Den predicerade ej återfallsgruppen utgör därvid belastningsgrupp 1 och den predicerade återfallsgruppen delas på hälften i vardera belastningsgrupp 2 och 3. Det faktiska återfallet för T-grupp, dvs där analysen omfattar samtliga 241 personer, finns redovisad i tabell 7.2. Tabell 7.11 redovisar återfallet för E-grupp, dvs ett delurval av 217 egendomsbrottslingar. Tabellerna visar återfallsprocenten för samtliga tre belastningsgrupper. Där framkommer att det är högst signifikanta skillnader i återfall mellan belastningsgrupp 1 å ena sidan och belastningsgrupp 2 och 3 å andra sidan. Slutsatsen är, att man med hjälp av analysens mittpunkt, kan anse, att metoden gör en god åtskillnad mellan de två huvudgruppernas återfall.

I andra hand studeras återfallet i samtliga tre belastningsgrupper. Någon signifikant skillnad mellan belastningsgrupperna 2 och 3 kan därvid ej påvisas, men resultatet går åtminstone i rätt riktning, dvs återfallsprocenten ökar med stigande belastningsgrupp.

Procentandelen återfall i belastningsgrupp 1 - 3 sammanfattas här för de tre bästa variabelkombinationerna i T- och E-grupp.

	Procent återfall i belastningsgrupp 1	2	3
T-grupp	59	93	96
	61	88	96
	61	89	96
E-grupp	60	90	96
	61	90	96
	62	85	98

Som nämnts styrs avgränsningen mellan belastningsgrupperna 1 och 2+3 av den s k mittpunkten. Ett annat förfaringssättet hade varit, att populationen indelats i lika många belastningrupper över som under mittpunkten. Emellertid delar här mittpunkten populationen i två grupper, där den övre gruppen, dvs belastningsgrupp 1, för T-grupp består av ca 46 personer och där belastningsgrupp 2 och 3 följaktligen består av vardera 97 personer. Resultatet är väntat, eftersom det faktiska återfallet ligger så pass högt som 87%. Det är ej heller förvånande, att andelen återfall ej skiljer sig nämnvärt mellan belastningsgrupperna 2 och 3. Förklaringen är att grupperna består av de hårdast belastade i en population, där samtliga kännetecknas som hårt belastade. Det är alltså ej någon mening med att dela in populationen i ytterligare belastningsgrupper. Ett annat vägande skäl, som tidigare nämnts, är att de statistiska beräkningar som utförs, kräver ett tillräckligt stort antal av personer från ej återfallsgruppen i var belastningsgrupp.

Det ojämna antalet individer i belastningrupperna, dvs ca 46, 97 + 98, motsvarar ungefär det faktiska ej återfallet/återfallet i populationen. Belastninsgrupp 1 har ett för litet antal individer, för att man skall göra en ytterligare indelning och i de andra två belastningsgrupperna är ej återfallsgruppen för liten. Eftersom resultatet är, att en åtskillnad i faktiskt återfall har erhållits mellan belastningrupp 1 och belastningsgrupperna 2+3, kommer huvudanalysen att utgå från den ovan bestämda indelningen i tre belastningsgrupper. Ett instrument för att studera skillnader i återfall mellan påföljdsalternativen har således erhållits.

Resultatredovisningen i kap. 7 går därför ut på, att i var belastningsgrupp registrera det faktiska återfallet vid respektive påföljd. En alternativanalys med indelning i tre lika stora belastningsgrupper redovisas för ett urval av kombinationerna i kap. 7.9.

4.8. Belastningsgrupp och påföljd

I denna undersökning är återfallet i stort lika mellan de två påföljderna, 84% vid internering och 89% vid fängelse. Beror skillnaden på 5% på att fängelsedömda också tilldelas en högre belastningsgrupp, eller är resultatet det mer allmänt förväntade, dvs att interneringsdömda placeras i en högre belastningsgrupp?

En genomgång av fördelningen i T-grupp mellan påföljderna i de tre belastningsgrupperna visar, att fängelsedömda i högre utsträckning hamnar i belastningsgrupp 3 än interneringsdömda. Vice versa gäller för belastningsgrupp 2. Skillnaden är signifikant i 9 st av huvudanalysens 20 kombinationer (se fördelning i kap. 7.4.). Den lägsta, respektive högsta, procenttalet i belastningsgrupp 3 är för jämförelsegrupperna T och E: T-grupp (26% -54% i kombination T19), respektive (39% - 42% i kombination T1) och motsvarande för E-grupp är (29% -54% i kombination E9), respektive (44% -41,5% i kombination E19).

En viktig fråga är emellertid, hur spridningen inom respektive belastningsgrupp är för påföljderna. Med andra ord finns det någon systematisk skevhet, som gör att en påföljdtyp överlag hamnar i belastningsgruppernas övre del? Svaret på frågan är, att spridningen inom varje belastningsgrupp, varierar med variabelkombination. Det samlade resultatet är att inga signifikanta skillnader överlag påträffas, vad gäller fördelningen av påföljderna inom var och en av de tre belastningsgrupperna. Slutsatsen, att några systematiska skevheter ej finns, är beroende av hur spridningen har undersökts. Varje belastningsgrupp har härvid delats i två hälfter efter antal personer. Antal interneringsdömda och antal fängelsedömda i belastningsgruppernas övre halva relateras till antal personer från varje påföljdstyp i hela belastningsgruppen. I kap. 7.6. finns en utförligare diskussion om påföljdernas fördelning inom belastningsgrupperna. Ett exempel lämnas här för kombination T2, där andel i övre halvan är:

	Internering	Fängelse
Belastningsgrupp 1	10/23=43,4%	13/23=56,5%
Belastningsgrupp 2	28/56=50,0%	20/41=48,7%
Belastningsgrupp 3	24/42=57,1%	25/56=44,6%

Indelning i belastningsgrupper har också gjorts efter sannolikhet till återfall. Spridningen har undersökts fyra i belastningsgrupper, där grupperna konstruerats så att sannolikheten till återfall faller mellan 0-0.25, mellan 0.26-0.50, osv. Inga påvisbara skillnader avseende spridning erhålls mellan påföljderna i de olika belastningsgrupperna, konstruerade på detta sätt.

4.9. Belastningsgrupp och analysens mittpunkt

Med metoden bestäms utifrån en given variabelkombination en diskriminantfunktion. Varje person får härvid ett värde, dvs ett s k belastningstal, med vars hjälp sannolikheten till återfall kan beräknas under vissa antaganden (se bilaga 9). Metodens prediktionsförmåga bestäms av predicerat återfall, relaterat till faktiskt återfall. Analysens mittpunkt väljs därvid av metoden, så att den bästa åtskillnaden erhålls mellan predicerat ej återfall/återfall. Detta är samma förfaringssätt som Christiansen m fl (1972) använt sig av.

Belastningsgruppen över mittpunkten är p g a mittpunktens läge liten i förhållande till de två belastningsgrupperna under mittpunkten. Förklaringen till detta är, att ej återfallsgruppen förhåller sig till återfallsgruppen som 1:7, dvs gruppstorlekarna skiljer sig väsentligt från varandra. Eftersom det i denna undersökning ej är fråga om ett testningsförfarande med sannolikhetsuttalanden, behöver någon hänsyn ej tas till, att gruppstorlekarna är olika, t ex genom att använda a priori-sannolikheter. Diskriminantfunktionen förblir densamma, oavsett om hänsyn tas till att gruppstorlekarna är olika eller ej.

Man skulle också kunna tänka sig, att en indelning i belastningsgrupper görs oberoende av mittpunkten. En analys med tre lika stora belastningsgrupper har därför gjorts för ett urval av de bästa kombinationerna för T- och E-grupp. På samma sätt som i huvudanalysen studeras det faktiska återfallet beroende av påföljd i varje belastningsgrupp. I alternativanalys 3 ges en utförligare beskrivning av resultatet med de utvalda kombinationerna för en indelning i 3 lika stora belastningsgrupper.

KAP. 5 SOCIAL BAKGRUND

Några faktorer, som i tidigare undersökningar visat på samband med återfall i kriminalitet redovisas. Då de personer, som ingår i undersökningen har en hög medelålder, dvs 33 år, när internering för första gången ifrågasättes, förefaller det osannolikt, att de utvalda sociala bakgrundsfaktorerna kommer att uppvisa några större samband med återfall i brott. Undersökningspopulationen består av personer som under åren 1964-1966 för första gången ifrågasattes för internering. Ett urval har sedan gjorts av 244 personer (se kap. 3.) Dessa uppdelas på två jämförelsegrupper, interneringsdömda/fängelsedömda och ej återfall/återfall. Återfallskriterium är återfall i första registrerade brottsbalksbrott inom 5 år efter frigivning från U-dom.

5.1. Uppväxtförhållanden

5.1.1. Uppväxtort

Ett positivt samband mellan urbaniseringsgrad och kriminalitet har påvisats i tidigare undersökningar.[1] För jämförelse med tidigare undersökningsresultat särredovisas gruppen 122 internerade.

Tabell 5.1. Uppväxtort och återfall för samtliga 244 och 122 internerade. Procentuell fördelning.

Uppväxtort[x]	Samtliga 244		122 internerade	
	Ej åf n=33 %	Åf n=211 %	Ej åf n=19 %	Åf n=103 %
Storstad	37	21	37	19
Annan stad	33	30	31	35
Övr. Sverige	15	25	16	26
Utlandet		3		3
Bortfall	15	21	16	17
Summa %	100	100	100	100

x) Med storstad menas Stockholm, Göteborg och Malmö. Med annan stad menas alla andra städer (dvs efter gällande stadsindelning t o m 1966).

1) Törnqvist (1966 sid. 42-43).

Det höga bortfallet på totalt 20% och 19% för de interneringsdömda kan medföra att variabeln utesluts.[1] Här kan man emellertid försöka uppskatta bortfallets inverkan vid olika alternativ. Alternativ 1 är, att bortfallet fördelar sig som de övriga. Bortfallet kan också vara extremt snedfördelat med samtliga i kategorin-storstad, dvs alternativ 2 eller som i alternativ 3 med samtliga i kategorin annan stad, eller som i alternativ fyra med bortfallet i övriga Sverige. Bortfallsanalysen utförs på de 122 internerade, eftersom jämförelsegrupp från en tidigare undersökning består av personer dömda till förvaring.

Tabell 5.2. Uppväxtort och procentuellt återfall för 122 internerade. Fyra alternativa tolkningar av bortfallet.

	Procent återfall			
Uppväxtort	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3	Alt. 4
Storstad	74	80	74	74
Annan stad	86	86	86	86
Övr. Sverige	90	90	90	89

För alla fyra alternativen gäller som visas i tabell 5.2, att det ej finns något positivt samband mellan urbaniseringsgrad och kriminalitet för gruppen 122 internerade. Resultatet tyder snarare på motsatsen.

En förklaring torde vara en alltför lång tid mellan uppväxt och första interneringsdom (medelåldern vid första interneringsdom är 34 år). Andra förklaringar kan sökas i t ex följande förhållanden: ungdomens dragning till storstäder, varvid antalet personer, som är uppväxta på landsbygd eller i småstad, men som vistas i storstad, har ökat; att mobiliteten har ökat, såtillvida att man flyttar runt i större utsträckning än förr, samtidigt som den informella kontrollen, som man tidigare utsattes för i lokalsamhället minskar; och att förändringar i arbetslivet, som ökat arbetstempo, alienation och utslagning gäller såväl på landsbygd som i stad.

1) I tabell 5.2 räknas till bortfallet även de som är uppväxta i utlandet -dvs 3 personer.

5.1.2. Splittrad uppväxtfamilj

Med 'splittrad uppväxtfamilj' menas avvikelser från en konstant uppväxt tillsammans med båda föräldrarna tills personen fyllt 16 år. Undantag är andra vårdnadshavare under personens uppväxtår eller uppväxt med ensamstående moder hela tiden. De som tillhör 'splittrad uppväxtfamilj' har växt upp hos en förälder efter föräldrarnas skilsmässa eller så har de under perioder vistats hos fosterföräldrar eller omhändertagits för institutionsvård. Skilsmässa mellan föräldrarna kan även ha förekommit hos de 59 personer, som omhändertagits av barnavårdsnämnden. 92 personer av 244 eller 38% kommer från en 'splittrad uppväxtfamilj'. Några påtagliga skillnader i återfall föreligger inte.

53%	129/244	Konstant familjeanknytning under hela uppväxten varav: 122/129 är uppväxta med båda biologiska föräldrarna 7/129 ej biologiska föräldrar men två vårdnadshavare hela tiden ex morföräldrar eller fosterhem.	Återfall = 84%
9%	23/244	Ensamstående moder dvs född utom äktenskap och modern lever ensam.	Återfall = 87%
38%	92/244	Uppväxtfamilj splittrad varav: 33/92 genom skilsmässa 59/92 genom omhändertagande av BVN och fosterhemsplacering eller institutionsvård. (12 pers. skilda)	Återfall = 90%

5.1.3. Föräldrars skilsmässa

Nästan alla, utom de 23 med uppväxt tillsammans med ensamstående moder, har föräldrar, som varit gifta. Av de gifta har 23,5% tagit ut skilsmässa innan personen fyllt 16 år. Återfallet efter U-dom för de

personer, vars föräldrar ej är skilda är 83,4%, jämfört med dem, vars föräldrar skilt sig, där återfallet är 96,1%. Skillnaden är signifikant.[1)]

5.1.4. Faderns alkohomissbruk[2)]

I 78 fall av 244 (32%) finns det i personakten en notering om alkoholmissbruk hos fadern. Av de straffade, vars fäder ej har anteckning om alkoholmissbruk, återfaller 84% och av dem, vars fäder har anteckning om alkoholmissbruk, återfaller 91%. Inga större skillnader i återfall mellan de två grupperna påvisas.

5.1.5. Ingripande av barnavårdsnämnden (BVN)

Tabell 5.3. visar att nästan hälften av de 244 undersökta personerna har varit omhändertagna av barnavårdsnämnden. Uppgifter om enbart övervakning har ej medtagits. Skillnader i återfall för personer, som varit respektive ej varit föremål för ingripande föreligger ej.

Tabell 5.3. Typ av åtgärd från barnavårdsnämnd, återfall och totalt. Absoluta tal och procent återfall.

Typ av åtgärd	Ej återfall ant	Återfall ant	Totalt ant	% Återfall
Ej omhändertagen-BVN	18	108	126	85,7
Omhändertagen-BVN	15	103	118	87,2
varav:				
Barnhem (enbart)	5	22	27	
Fosterhem	1	7	8	
Skyddsuppfostran[x)]	9	64	73	
Fosterhem + skyddsuppfostran	0	10	10	
Summa	33	211	244	

x) Skyddsuppfostran - ungdomsvårdsskola, skolhem, skyddshem

1) $X^2 = 5,95$, signifikant på 2%-nivån (X^2 = chi - två testets testvariabel, här och i det följande).

2) Anteckningar om missbruk hos modern har ej funnits tillgängliga.

Om barnavårdsnämndens ingripande avgränsas till en allvarligare åtgärd som t ex skyddsuppfostran, så registreras 161 personer, som ej erhållit allvarligare åtgärd av BVN och 83 personer, som erhållit skyddsuppfostran. Återfall för den förstnämnda gruppen är 85% och för den sistnämnda 89% - alltså ej några större skillnader.

5.1.6. Sammanställning av uppväxtmiljö

Tabell 5.4. Problem eller problemfri uppväxtmiljö, återfall, och totalt. Absoluta tal.

	Konstant familjeanknytning under uppväxten		Uppväxt hos ensamstående moder		Uppväxt i splittrad familj		Tot
	Problemfri	Problem	Problemfri	Problem	Problemfri	Problem	
Ej återfall	14	7	2	1	2	7	33
Återfall	52	56	8	12	19	64	211
Totalt	66	63	10	13	21	71	244
	129		23		92		

Med 'problem under uppväxt' avses förekomst av alkoholmissbruk hos fadern och/eller omhändertagande av BVN och/eller anteckning i behandlingsjournalen/yttranden etc. om "dåliga" eller "mycket dåliga" uppväxtförhållanden. (Ungefär hälften har anteckning om en dålig uppväxtmiljö).

Att som tidigare (kap. 5.1.2) enbart klassificera uppväxtmiljön med hjälp av variabeln 'splittrad uppväxt' ger en ofullständig bild av individens hemförhållanden. Om materialet delas upp efter 'problem/problemfri uppväxt', erhålls en mer differentierad bild. Tidigare nämndes att 38% av de straffade kom från en 'splittrad uppväxtmiljö'. Därutöver kan nämnas att 147 av 244, dvs 60%, har vuxit upp med 'problem under uppväxten'. Av dessa 147 har 54% registrerats för mer än ett problem enligt ovan nämnda definition.

De personer, som har en 'problemfri' uppväxt, återfaller till 81%, jämfört med 'problemgruppen', där återfallet är 90%. Som synes är återfallet högt,

oavsett hurudana uppväxtvillkoren har varit. De "problem", där tillgänglig information finns, är de yttre synliga. Väsentliga "problem" som känslomässiga relationer och trygghet under uppväxttiden saknas det information om. En annan förklaring kan vara den höga medelåldern (vid U-dom) hos de straffade, dvs att förhållanden under uppväxttiden ej har samma aktualitet. Skillnaden på 9% mellan de två grupperna med olika uppväxtvillkor är signifikant på 6,6%-nivån.[1)] Det finns alltså en tendens till skillnad i återfall mellan dem, som har, respektive dem, som ej har 'problem under uppväxttiden'. En förklaring därtill kan vara kombinationen av de tre faktorerna vid mätning av denna variabel.

5.1.7. Faderns socialgrupp

Tabell 5.5. Faderns socialgruppstillhörighet efter grov klassificering, internerade/fängelsedömda. Absoluta tal och total procentuell fördelning.

Faderns socialgruppstillhörighet	Dömda till Internering/Fängelse ant	ant	Totalt ant	% på n=212
Socialgrupp I+II	32	28	60	28,3
Förmän, lägre tj-man, småföretagare, hemmansägare, småbrukare	31	23		
Kvalificerat arbete	1	5		
Socialgrupp III	73	79	152	71,6
Okvalificerad arbetare, diversearbetare, tillfällighetsarbetare	17	11		
Kvalificerad arbetare	56	68		
Summa	105	107	212	100
Uppgift saknas-bortfall[x)]	17	15	32	

x) Uppväxtvillkoren för de 32 bortfallen visar samma bild som för de övriga.

1) $X^2 = 3,48$.

Som framgår av tabell 5.5, har det ej gått att få fram uppgift om faderns sysselsättning för 32 personer, dvs bortfallet är 13%. Dessutom har bara 129 personer utav 244 vuxit upp tillsammans med båda föräldrarna (se kap. 5.1.2.). Man kan då fråga sig, av vilken anledning faderns yrkestillhörighet redovisas? Vanligtvis jämför man en individs socialgrupp med faderns för att påvisa social mobilitet (i detta fall nedåt). En sådan direkt jämförelse har inte gått att göra, då de flesta av "återfallarna" ej har uppgett någon yrkestillhörighet vid U-domen. Ca 85% har tiden innan U-dom uppgett sig vara arbetslösa eller ha olika tillfällighetsarbeten. De flesta har ej heller någon yrkesutbildning. Emellertid kan 'faderns socialgruppstillhörighet' vara av intresse för vidare jämförelse med andra studier av straffade eller med totalbefolkningen.

Resultatet är att 71% av de 212 straffades fäder kommer från socialgrupp III. Faderns socialgrupp av samtliga män (15-75 år) i Sverige är i 59% av fallen socialgrupp III. Socialgruppstillhörighet för samtliga män i Sverige kommer från levnadsnivåundersökningen som har 1968 som basår. Uppgifter om faderns yrke är i denna undersökning tagna från den sinnesundersökning, som görs på alla som ifrågasätts för internering - i detta fall för åren 1964-66.

5.1.8. Skolgång och yrkesutbildning

Tabell 5.6. Skolgång och yrkesutbildning, återfall/ej återfall och totalt. Absoluta tal och återfall i procent.

Skolgång och yrkesutbildning	Återfall ant	Ej återfall ant	Totalt ant	Procent återfall
Enbart folkskola	165	23	188	87,7
Folkskola + annan vidareutbildning än skola (lärling)	27	7	34	
Folkskola + yrkesskola	11	0	11	83,0
Folkskola + realexamen påbörjad gymnasieutbildning eller studentexamen (1 pers)	6	2	8	
Ej information-bortfall	2	1	3	
Summa	211	33	244	

När det gäller skolgång har de flesta, dvs 92%, enbart folkskola. 34 personer har efter folkskolan vidareutbildat sig på annat sätt, exempelvis som lärling eller annan inskolning i arbete och 18 personer har skaffat sig yrkesutbildning eller fortsatt sin skolgång utöver folkskola. Återfallet minskar något med stigande utbildning.

5.2. Levnadsförhållanden allmänt efter uppväxt fram till U-dom

5.2.1. Alkoholvanor

En fjärdedel av samtliga har anteckningar om alkoholproblem under uppväxtåren och de registreras också som missbrukare vid U-dom.

Vid själva U-domen har 72% "problem" med alkoholen i vid bemärkelse dvs någon gång anteckning om fylleri eller fylleriförseelse och/eller anteckningar om "problem" med alkoholen i läkarutlåtandet och/eller noteringar i interneringsnämndens yttrande.[1] En subjektiv skattning vid genomgång av behandlingsjournalen definierar 66% som "alkoholproblematiker".[2] De som är "skattade" med alkoholproblem återfaller till 88% i nya brott efter U-dom jämfört med dem, som ej har alkoholproblem, som återfaller till 83%. Jämfört med de fängelsedömda har några fler (7%) av de interneringsdömda problem med alkoholen. En skillnad som försvinner, om jämförelse görs med avseende på antal tidigare domar.

Sammanfattningsvis kan sägas att resultatet stämmer väl överens med tidigare undersökningars, där t ex en undersökning visar, att anteckningar om tecken på alkoholism förekommer för 73% av samtliga för grov stöld dömda.[3] Detta kan jämföras med min egen "vidare definition" på alkoholproblem, där 72% definieras som alkoholproblematiker.

---

1) Vid tidpunkten för huvudbrottet i U-dom har 32% varit alkoholpåverkade. 27 av 244 personer anger "spriten" som brottsorsak i U-dom.
2) Bortfall=4 st, N=240.
3) Grönvall (DsJu 1973:8 sid. 70).

I denna undersökning finns också uppgift på hur man uttalat sig om eventuella alkoholproblem i §7-utredningen eller i den rättspsykiatriska undersökningen. Man tycks där ha använt sig av en snävare definition, när man anser att 58% har problem med alkoholen. En ännu snävare avgränsning till att gälla alkoholmissbruk finner man i interneringsnämndens yttranden, där 23% anges som klara alkoholmissbrukare. Helt säker är dock uppgiften om, att 85% av de 244 straffade i perioder haft problem med alkoholen i varierande utsträckning, dvs från upprepade anteckningar om missbruk i behandlingsjournalen till, att man blir gripen för fylleri ett fåtal gånger. Det har alltså stor betydelse, från vilken andrahandskälla man hämtar sin information om eventuellt alkoholmissbruk.

5.2.2. Arbetssituation

I följande avsnitt ges en beskrivning av arbetssituationen för de straffade under tiden fram till U-dom.

Tabell 5.7. Längsta tid på arbetsplats innan första dom uppdelat på återfall/ej återfall och totalt. Absoluta tal och procent.

Tid på arbetsplats	Ej återfall ant	%	Återfall ant	%	Totalt ant	%
Ej i arbete	7	21	54	26	61	25
Arbete ≤ 1 år	8	24	75	35	83	34
Arbete > 1 år	18	55	82	39	100	41
Summa	33	100	211	100	244	100

Det framgår av tabell 5.7., att av de personer som ej återfallit efter U-dom, så har 55% haft ett arbete innan första dom, som varat i mer än ett år och motsvarande siffra är 39% för dem, som återfallit efter U-dom. Sambandet mellan en längre tid i arbete innan första dom och senare återfall ger signifikans först på 10%-nivån.[1)]

1) $X^2 = 2{,}90$, ej signifikant.

Här kan man misstänka att resultatet påverkas av en tredje variabel 'ålder vid första dom'. Materialet delas därför upp med hänsyn taget till ålder, dvs yngre och lika med 20 år vid första dom och äldre än 20 år vid första dom, vilket visas i tabell 5.8.

Tabell 5.8. Längsta tid på arbetsplats innan första dom, återfall och ålder vid första dom. Procentuell fördelning.

Tid på arbetsplats	Under eller 20 år		Över 20 år		Summa
	Ej åf n=16	Åf n=132	Ej åf n=17	Åf n=79	N=244
Ej i arbete	19	26	23	25	25
Arbete ≤ 1 år	31	47	18	17	34
Arbete > 1 år	50	27	59	58	41
Summa %	100	100	100	100	100

Samband mellan 'längd i arbete innan första dom' och återfall i brott vid U-dom kan ej påvisas för personer, som är äldre än 20 år vid första dom, där 59% respektive 58% har haft ett arbete längre än ett år. För personer som är yngre, dvs 20 år och under finns ett samband. [1] De som efter U-dom ej återfaller, har till 50% arbetat längre än ett år, jämfört med dem som återfaller, där 27% arbetat längre än ett år.

Av tabell 5.8. kan utläsas, att om man vid unga år har ett arbete under en längre tid, så minskar risken för fortsatt kriminalitet senare i livet.

Under tiden fram till första dom har således 100 personer, dvs 41 %, haft ett arbete som varat i mer än ett år. Tiden mellan första dom och U-dom medför som väntat, att alltfler får en oordnad tillvaro. Variabeln längd av senaste anställning innan U-dom visar, att enbart 9% har ett arbete, som varar mer än ett år.

1) $X^2 = 3{,}53$, signifikant på 5%-nivån.

I §7-undersökningen och den rättspsykiatriska undersökningen vid tiden för U-dom uppger man i 35 fall, dvs 15,5%, att man har ett fast arbete, vilket är en tendens till att övervärdera sin egen situation (jfr 9%). En annan variabel 'arbete tid av frihet' innan U-dom visar, att enbart 19 personer arbetat hela perioden i frihet innan U-dom. Det råder givetvis också oklarhet om vad som egentligen menas med ett "fast arbete".

Tabell 5.9. Längd av senaste anställning - tid i frihet innan U-dom, återfall, påföljd och totalt. Absoluta tal.

	Senaste anställning i dagar					
	0	1-30	31-60	61-180	181-2040	Totalt
Återfall	58	77	24	38	14	211
Ej återfall	9	2	7	7	8	33
Fängelse	20	45	16	31	10	122
Internering	47	34	15	14	12	122

Om kategorierna mindre/lika med en månad och större än en månad slås ihop erhålls följande tabell för återfall/ej återfallsgruppen.

Tabell 5.10. Längd av senaste anställning och återfall. Procentuell fördelning.

	Senaste anställning		
	≤ 1 mån %	> 1 mån %	Totalt %
Återfall	64	36	100
Ej återfall	33	67	100
Summa %	60	40	100

Tabell 5.10. visar att 64% av de personer, som återfaller, har varit i arbete maximalt en månad jämfört med dem, som ej återfaller, där 33% varit i arbete maximalt en månad. Skillnaden är signifikant på 1%-nivån.[1)]

1) $X^2 = 11,5$. S k rådata finns i mån och år och har sedan omräknats till dagar. Variabeln ingår ej i effektstudien, då misstanke finns att 'nollorna' även är bortfall.

Nedan följer en beskrivning av arbetssituationen vid första brott i U-dom och vid häktning i U-dom. "Arbetssituationen" definieras på olika sätt beroende av hur man mäter frånvaron av arbete.[1)]

Definition 1 Med arbetslös i snäv bemärkelse menas en person, som ej är i arbete vid ifrågavarande datum och där ett tillfällighetsarbete kortare än 4 dagar ej räknas som arbete. Med denna definition är 61% "arbetslösa" vid första brott och 67% arbetslösa vid häktningsdatum.

Definition 2 vidgar arbetslöshetsbegreppet till att gälla de personer, som under en längre tid varit sjukskrivna. Detta begrepp ger 66% arbetslösa vid första brott och 70% arbetslösa vid häktning inför U-dom.

Definition 3 breddar betydelsen av arbetslös ytterligare till att gälla frånvaron av en fastare arbetsplatsanknytning, där "arbetslös" räknas som om man haft ett tillfällighetsarbete kortare tid än en månad. Procentsatsen arbetslösa blir då 85% vid första brott och 86% vid häktning.

Beroende av vilken definition man väljer enligt ovan, har således mellan 67% - 86% av undersökningspopulationen varit arbetslös vid själva undersökningsdomen, dvs U-domen. Resultatet stämmer väl överens med tidigare undersökningars.

Antal personer i arbete minskar under tiden från första brott till häktning. Resultatet är förväntat, då det är känt att tidigare straffade personer har brottsaktiva perioder. 27 personer slutar att arbeta efter första brott och de är alltså arbetslösa vid häktning. Gruppen har något färre återfall än hela populationen, vilket förklaras av, att de hade arbete tidigare och fram till första brott.

Totalt är 50% av de personer, som ej återfaller, arbetslösa vid första brott jämfört med 63% av dem, som återfaller. Skillnaden är ej signifikant.[2)]

---

1) Antal individer är 226, då 16 personer har begått sina brott under rymning eller permission.

2) $X^2 = 1{,}78$.

Den sista variabeln rörande arbetssituationen, som i tabell 5.11. tas upp, är en "skattad" variabel. En subjektiv skattning på varje persons sammanställda information om arbetssituationen för tiden innan U-dom har genomförts. Vid detta skattningsförfarande har ej någon information om personens eventuella återfall i brott efter U-dom funnits tillgänglig. Personens placering på skattningsskalan har bestämts av journalanteckningar, yttranden och domar för tiden innan U-dom. Avsikterna med detta har varit två. För det första att jämföra enskilda uppgiftslämnares uppfattning (exempelvis interneringsnämndens yttranden över ifrågasatt dom till internering eller §7- eller rättspsykiatriska utlåtanden) om personens arbetssituation med min egen skattade uppfattning. För det andra att få fram ytterligare en variabel, som kan ge utslag i skillnad mellan ej återfalls och återfallsgruppen, vilken skulle kunna användas i påföljdsanalysen (kap. 7).

Tabell 5.11. Allmän beskrivning av arbetsanpassning - skattat, återfall, påföljd och totalt innan U-dom. Absoluta tal.

Arbetsanpassning	Ej återfall	Återfall	Fängelse	Internering	Totalt
1. Helt ordnade arbetsförhållanden	6	14	11	9	20
2. Försök till anpassning på arbetsplats-arbetslös i perioder då nytt arbete sökes el. pga permittering	9	44	31	22	53
Summa 1+2[x)]	15	58	42	31	73
3. Oordnade arbetsförhållanden-korta anställningar, ibland arbetslös	8	60	32	36	68
4. Helt oordnade arbetsförhållanden,-tillfällighetsarbeten, ofta arbetslös, sjukskriven eller intagen alkoholistanstalt	10	90	45	55	100
Summa 3+4	18	150	77	91	168
Bortfall	0	3	3	0	3
Summa totalt	33	211	122	122	244

x) 1 + 2 utgör den "vidare definitionen" på ordnat arbete och enbart 1 är den "snäva definitionen".

Av tabell 5.11 framgår att 168 personer utav 244, dvs 69%, kan sägas ha en oordnad arbetssituation. Resultatet överensstämmer med den tidigare beskrivna arbetssituationen vid häktningsdatum för U-dom. Där var enligt definition 2. 70% arbetslösa. Vidare visas, att endast 20 personer utav 244, dvs 8%, har hamnat i kategorin 'helt ordnade arbetsförhållanden', vilket innebär ett fast arbete under en längre period.

Det framgår också att 34% av de fängelsedömda och 25% av de interneringsdömda enligt den vidare definitionen har "ordnat arbete".[1] Denna tendens till skillnad försvinner, när jämförelse görs med avseende på arbetssituation och tidigare brottsbelastning.[2] Några skillnader finns ej mellan påföljderna vid användandet av den snävare definitionen.

För grupperna ej återfall och återfall visas enligt den vidare definitionen på arbetssituationen, att av dem som ej återfaller, kan 45% anses ha en ordnad arbetssituation jämfört med 28% av dem, som återfaller.[3] Om som ovan variabeln tidigare brottsbelastning införs, kvarstår skillnaden enbart vid b) alternativet -antal tidigare brott. Där uppvisar mittengruppen dvs de, som har ett tidigare antal brott (21-40) en klar skillnad mellan ej återfall och återfall.[4]

5.2.3. Bostads- och samlevnadssituation

Många har inför sina frigivningar innan U-dom oordnade bostadsförhållanden. Det är hela 61%, som oftast har en tillfällig bostad eller som ej vet, vart de skall ta vägen efter en frigivning. För de sistnämnda återstår ungkarlshotell. Av de personer, som inte återfaller efter U-dom, har 42% en oordnad bostadssituation och av dem som återfaller, har 64% en oordnad bostadssituation.[5]

---

1) X^2 = 2,79, signifikant på 10%-nivån - påföljd/arbetssituationen. Vid den snävare definitionen har 9 av de internerade och 11 av de fängelsedömda en ordnad arbetssituation.
2) Tidigare brottsbelastning = a) antal domar eller b) antal brott
3) X^2 = 4,16, signifikant på 5%-nivån.
4) X^2 - för ordnad/oordnad arbetssituation och återfall uppdelat på

(0 - 20) st	-b)	tidigare brott	X^2 = 0,94	(n=55)
(21 - 40)		" "	" = 5,1	(n=102)
(41 - 120)		" "	" = 0,32	(n=87)

5) X^2 = 5,57, signifikant på 2%-nivån.

100 personer har någon gång varit gifta, varav 25 personer är gifta vid U-dom. Av de 244 straffade sammanbor de 25, som är gifta plus ytterligare 17 personer som sammanbor med fästmö, vilket betyder att 83% ej har en fast relation och sammanbor med en kvinna (ej skillnad i återfall). Tillhörighet till lägre åldersgrupp, yngre än 25 år skulle kunna förklara en del av den höga procenten personer, som ej sammanbor med en kvinna. Om man räknar bort de 39 personer som är yngre än 25 år, kvarstår nästan samma höga andel, som lever ensamma, dvs 79% i detta fall.

5.2.4. Allmän beskrivning av alkohol-/arbets-/bostadssituation

Tre "skattade" variabler - alkoholsituationen, arbetssituationen och bostadssituationen vid U-dom har så långt använts. En fjärde skattad variabel beskrivs inledningsvis i detta avsnitt. Det är en allmän beskrivning av de straffades levnadsförhållanden innan U-dom och där ovan nämnda tre variabler sammanvägs.

Tabell 5.12. Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom -skattat, återfall, påföljd och totalt. Absoluta tal.

Allmänt om levnadsförhållanden	Fängelse	Internering	Ej återfall	Återfall	Totalt
Helt ordnade förhållanden Fast arbete och fast bostad Ej alkoholmissbruk	2	2	2	2	4
Skötsam. I arbete mesta tiden. Stadigvarande bostad Enstaka fylleri	17	10	8	19	27
I arbete, men olika arbeten Bostad ordnad men ej fast Enstaka fylleri, ej missbruk	28	25	6	47	53
Periodvis i arbete. Bostad oordnad. Visst alkoholmissbruk. Oordnade förhållanden	46	62	11	97	108
Helt oordnade förhållanden Tillfällighetsarbeten. Tillfälliga bostäder/hotell eller bekanta. Alkoholmissbrukare	26	23	6	43	49
Bortfall	3	0	0	3	3
Summa	122	122	33	211	244

De två första kategorierna innehåller 31 personer dvs 13%, som har en ordnad livssituation. De övriga tre kategorierna sammanfattas till att gälla en oordnad livssituation och där hamnar 210 personer, dvs 86%. Några större skillnader mellan de två påföljdsalternativen finns inte.[1] 30% av dem, som ej återfaller har en ordnad livssituation, jämfört med 10% av dem, som återfaller. Skillnaden är signifikant för den dikotomiserade variabeln[2], liksom vid indelning i 5 kategorier (tabell 5.12)[3].

5.2.5. Övrig information

Övriga andra personliga uppgifter kommer från läkarutlåtandena inför U-domen. Vid ifrågasatt dom å internering skall man genomgå en så kallad § 7 utredning, vilket 29% har gjort, eller en rättspsykiatrisk undersökning, vilket 64% gjort. Information saknas i 7% av fallen.

Nedan följer en kort sammanställning av några uppgifter från läkarutlåtandena för de 225 personerna (samma individ kan förekomma i flera kategorier).

- 116 personer har betecknats som psykopater
- 52 personer har nervösa besvär
- 20 personer har någon gång vistats på mentalsjukhus
- 18 personer är läkemedelsmissbrukare
- 2 personer har sysslat med narkotika

62% har någon eller några av de redovisade egenskaperna ovan. Vidare kan nämnas, att det i läkarutlåtandena framgår, att endast 30 personer av 225 har fullgjort sin värnplikt.[4]

---

1) 5% fler fängelsedömda än interneringsdömda har en ordnad livssituation.
2) X^2 = 10,65, signifikant på 1%-nivån. Bortfallet räknas till sista klassen.
3) X^2 = 11,96, signifikant på 5%-nivån. Bortfallet räknas till sista klassen.
4) Osäker andrahandsinformation gör att bortfall kan misstänkas.

5.3. Sammanfattning av kap. 5.1. - 5.2.

Ett sammandrag i punktform följer av huvudresultaten i delkapitlen om bakgrundsdata. Resultatet gäller för samtliga 244 personer, där visat samband med återfall noteras. Uppdelning efter påföljd sker ej, eftersom några samband med bakgrundsvariablerna ej påvisats.

Uppväxtvillkor

- Drygt hälften har en konstant familjeanknytning under hela uppväxttiden.

- Nästan hälften har någon gång omhändertagits av barnavårdsnämnden (BVN).

- För en tredjedel finns anteckning om alkoholmissbruk hos fadern.

- Knappt två tredjedelar kan anses ha "problem under uppväxten", dvs definierat som; "alkoholmissbruk hos fadern" och/eller anteckning om "dåliga eller mycket dåliga uppväxtförhållanden" och/eller "omhändertagande av BVN". En tendens till skillnad i återfall finns mellan grupperna "problem/problemfri uppväxt" (90% resp. 81%). Väsentligt är att återfallet ändock är högt, oavsett hurudana uppväxtvillkoren varit.

- Uppväxtort/urbaniseringsgrad visar ej på något positivt samband med återfall.

- Enbart 8% har en skolgång utöver folkskola.

- Jämfört med totalbefolkningen kommer de straffades fäder i högre utsträckning från socialgrupp III.

Alkoholvanor/Arbetssituation/Bostadssituation

- En fjärdedel har anteckningar om alkoholproblem under uppväxtåren. De registreras också som alkoholmissbrukare vid U-dom.

- Varierande resultat erhålls vid olika definition av begreppen "alkoholmissbruk" och "alkoholproblem". Beroende av uppgiftslämnare

framkommer följande; 23% definieras som klara missbrukare; 58% har alkoholproblem; 72% har problem med alkoholen i vid bemärkelse. De flesta, dvs 85%, tycks i perioder ha problem med alkoholen. Några signifikanta samband med återfall har ej framkommit för någondera definition.

- Om man vid unga år har ett arbete under en längre tid, så minskar risken för fortsatt kriminalitet senare i livet.

- Längd av senaste anställning innan U-dom har betydelse för återfall efter U-dom.

- Ungefär två tredjedelar är arbetslösa vid första brott i U-dom. Resultatet överensstämmer med en annan skattad variabel, där arbetssituationen för tiden innan U-dom mer allmänt beskrivs. Något klart samband med återfall kan i båda fallen ej påvisas.

- Personer med en ordnad bostadssituation tiden innan U-dom, har ett lägre återfall efter U-dom.

- 83% har ej någon samlevnadspartner vid tiden för U-dom.

- En allmän beskrivning för tiden innan U-dom ger resultatet, att som väntat, har ej återfallsgruppen en mer ordnad tillvaro än återfallsgruppen.

KAP. 6 BROTTSLIGHET

6.1. Brottslighet innan U-dom

I detta delkapitel ges en allmän beskrivning av brottsligheten före undersökningsdomen (U-dom) för de 244 vanebrottslingarna. Som tidigare vid beskrivning av bakgrundsdata i kap. 5 jämförs två grupper. En uppdelning görs av personer dömda till internering respektive fängelse i U-domen. En andra uppdelning görs av dem som ej återfaller respektive återfaller efter U-dom.

Personer dömda till internering och fängelse jämförs för att se, om det föreligger några större skillnader dem emellan vad beträffar de variabler, som sedan används i effektstudien. Om det ej finns några större skillnader kan man förmoda, att tillförlitligheten i påföljdsanalysen, som görs med diskriminantanalys ökar.

Den andra uppdelningen, dvs mellan grupperna ej återfall och återfall, görs för att finna ut vilka variabler som diskriminerar avseende återfall. De variabler där skillnad i återfall visar sig, kommer sedan i en första genomgång att väljas ut för påföljdsanalysen.

6.1.1. Tidigare domar[1)]

Man kan förvänta sig att de 244 personerna, som ifrågasattes för internering 1964-66, har ett högt antal domar. En av målsättningarna med dömande till internering enligt brottsbalken var att "förebygga fortsatt allvarlig brottslighet från den tilltalades sida".

Totalt sett har de 244 personerna i genomsnitt 8,4 tidigare domar, innan internering ifrågasatts. En fjärdedel har upp till 5 domar, hälften har mellan 6 och 10 domar och den resterande fjärdedelen mellan 11 och 25 domar.

---

1) I 'tidigare domar' medräknas ej förvandlingsfängelse och böter. 67% har aldrig dömts till någotdera. Ej heller är åtalseftergifter medräknade. 93% har aldrig erhållit åtalseftergifter före U-dom. För båda undantagen gäller vidare, att det inte framkommit några skillnader mellan ej återfall/återfallsgruppen.

Tabell 6.1. Antal tidigare domar efter påföljd och återfall. Absoluta tal.

Antal domar	Internering	Fängelse	Ej återfall	Återfall	Totalt
0 - 5	19	42	17	44	61
6 - 10	70	52	12	110	122
11 - 25	33	28	4	57	61
Summa	122	122	33	211	244

Spridningen är stor vad beträffar kvantiteten domar. Med begreppet "allvarlig brottslighet" menas också kvalitativa aspekter på brottsligheten, vilket kan förklara variationsbredden på 25 tidigare domar. En vidare diskussion kring den tidigare brottslighetens kvantitet/kvalitet och den betydelse detta har vid val av påföljd, kommer att föras längre fram i kapitel 6.1.3.

Det totala antalet tidigare domar för de 244 är 2055 domar. Därav svarar de till internering dömda för 52% och de som dömts till fängelse för 48%. Det finns alltså ej några större skillnader, om vi ser till medelvärdet för respektive grupp. Medianvärdet för internerade är 9 och för fängelsedömda 7. Det finns därför en tendens att de som dömts till internering har flera tidigare domar än de som dömts till fängelse, bortsett från extremvärdena.

Vad beträffar de två jämförelsegrupperna ej återfall/återfall kan signifikanta skillnader påvisas. Återfallsgruppen har ett klart större antal tidigare domar (medelvärde 8,78) än ej återfallsgruppen (medelvärde 6,12).[1)]

Något samband mellan tidigare ungdomsfängelsedom och återfall efter U-dom kan ej påvisas. Av de 72 personer som dömts till ungdomsfängelse återfaller 91,5% och av dem som ej tidigare dömts till ungdomsfängelse återfaller 84,7%.[2)] Samband kan ej heller påvisas om en tredje variabel 'ålder vid U-dom' införs i analysen.

1) Medelvärdestest = -3,5, signifikant skillnad på 5%-nivån.
2) Skillnaden är ej signifikant, $X^2 = 1,22$.

6.1.2. Typ av brott

Allmänt

I tabell 6.2. följer först en uppställning över brottslighetens omfång utifrån några vanliga indelningar. Därefter följer en uppdelning på typ av brott.

Tabell 6.2. Brottslighetens omfång innan U-dom. Totalt absoluta tal och gruppmedelvärden.

Typ av brott		Tot antal N=244	Medelvärden Ej åf/ n=33	Åf n=211	Int / n=122	Fä n=122
Antal	brott samtliga	8845	25	38	38	34
Antal	trafikbrott	1110				
varav:	rattfylleri el. rattonykterhet	253				
	övriga	857				
Antal	narkotikabrott	19				
Antal	brottsbalksbrott	7462	23	32	33	29
Antal	brott - fängelse 2 år el- över	5605	17	24	25	21
Antal	våldsbrott[a)]	443	1,2	1,9	1,9	1,8
varav:	misshandel	219				
	våldtäkt el. våldförande	11				
	våld el. hot mot tj.man	95				
	våldsamt motstånd	118				
Antal	grov stöld[b)]	1307	2,3	2,0	2,2	1,9
varav:	inbrott försäljn.lok.	497				
	övriga inbrott	463				
	tillgrepp annan natur	347				

a) I % av brottsbalksbrotten är våldsbrotten 6%.
b) I % av brottsbalksbrotten är grov stöld 17,5%.

Signifikanta skillnader mellan ej återfalls-och återfallsgruppen påvisas vid följande tre variabler: 'antal samtliga brott', 'antal brottsbalksbrott' och 'antal brott med straffmaximum 2 år eller över'.[1] För de två påföljdsgrupperna internering och fängelse finns en klar tendens till, att de interneringsdömda har en till omfånget allvarligare brottslighet än de fängelsedömda.[2] I tabell 6.3. visas sambandet med återfall för två av variablerna.

Tabell 6.3. Antal brott 1) samtliga 2) brott med straffmax ≥ 2 år. Absoluta tal och procent återfall för samtliga 244.

Brottsligheten	Antal brott							
	0-10		11-20		21-40		41-120	
	ant	% åf	ant	% åf	ant	% åf	ant	% åf
1. Samtliga brott	13	62	42	76	102	89	87	92
2. Brott med straffmax ≥ 2 år	39	74	99	87	74	91	32	91

Av tabellen kan utläsas att ju allvarligare brottslighet, både när det gäller kvantitet och kvalitet, desto högre andel återfall.

De hårdast belastade är de 32 personer, som både svarar för ett högt antal tidigare brott och där brotten medför fängelse 2 år eller över. De 32 återfaller till 91% jämfört med de resterande 212, som återfaller till 86%. Två tredjedelar av de 32 döms till internering och en tredjedel till fängelse. Domstolen tar uppenbarligen hänsyn till kombinationen kvantitet/kvalitet av tidigare brottslighet inför val av påföljd.

1) Medelvärdestest = -3,5 för 'antal samtliga brott' (I kap. 7 = 'totala antalet brott')
-"- = -2,6 för 'antal brottsbalksbrott'
-"- = -2,3 för 'antal brott fängelse straffmax 2 år eller över'

2) X^2 = 3,59 för uppdelningen 0-40 brott och 41-120 brott.

Vidare kan nämnas att av gruppens 244 personer svarar 10% för 22% av alla registrerade brott, vilket visar att det finns en liten grupp som är mer brottsaktiva än de andra.[1)]

Ytterligare två beskrivningar av brottslighetens omfång avslutar detta avsnitt. Såväl 1) totala antalet brott per dom som 2) antal brott - fängelse 2 år och över per dom, söker svar på frågan, om brottsaktiviteten är låg eller hög. Förutom eventuella skillnader mellan de gängse jämförelsegrupperna kan det vara intressant att undersöka sambandet med åldern. Ett högt antal domar och en hög ålder borde medföra ett sjunkande antal brott per dom - då det förväntas att åldern tar ut sin rätt. Den senare frågan behandlas vidare i kap. 6.4. om brottslighet och ålder.

De 244 begår i snitt 4,7 brott per dom, räknat med alla brott och 3,2 brott per dom sett till de brott, som kan medföra fängelse 2 år eller över. Några större skillnader mellan de olika jämförelsegrupperna föreligger ej. Trots att inget samband med återfall finns för de två variablernas medelvärden, visar sig båda lämpliga för påföljdsanalysen.

Våldsbrott

I tabell 6.2 särredovisas 'antal våldsbrott' innan U-dom. Ett sätt att betrakta en persons brottslighet som allvarlig, är att se till eventuella inslag av våldsbrott. Totalt av alla brottsbalksbrott svarar våldsbrotten för 6%, varav hälften är misshandelsbrott. Gruppen 244 återfallare skulle därvid ej skilja sig från samtliga till fängelse dömda för våldsbrott under motsvarande period. Ej heller finns någon skillnad för de 122 interneringsdömda. Detta resonemang baserar sig på det totala antalet våldsbrott innan U-dom. Kan istället skillnader mellan interneringsdömda och fängelsedömda påvisas vad beträffar antalet personer dömda för tidigare våldsbrottslighet?

I tabell 6.4 redovisas antal personer, som dömts för misshandelsbrott.

---

1) Beräkningssättet är taget från en undersökning av Persson (1976), där författaren räknat fram att 10% av de undersökta inbrottstjuvarna svarar för en lika stor uppklarad brottsandel som de övriga 90% tillsammans. (Se även nästa sida).

Tabell 6.4. Antal misshandelsbrott, ej återfall/återfall, internering/-fängelse och totalt. Absoluta tal.

Antal misshandelsbrott	Ej återfall	Återfall	Internering	Fängelse	Totalt
0	26	137	80	83	163
1 - 2	1	47	25	23	48
3 - 5	4	17	10	11	21
6 - 10	2	10	7	5	12
Summa	33	211	122	122	244

Totalt har någon gång 81 st, dvs 33%, dömts för misshandelsbrott och tillsammans har de 219 brottstillfällen. De som ingår i klassen (3-10) brott, dvs 14%, svarar för 71% av misshandelsbrotten. Vanebrottslingars s k farlighet verkar här vara av mindre allvarlig art. Antal tidigare misshandelsbrott har ej heller varit avgörande för domstolens val av påföljd, då skillnader ej framkommit mellan påföljderna. Ett resultat att förvänta vore, att fler personer med våldsbrott döms till internering, eftersom en förutsättning för en "tidigare allvarlig brottslighet" föreligger.

För ej återfalls- och återfallsgruppen gäller att 21% respektive 35% har dömts för misshandel, dvs en svag tendens till skillnad.[1)]

Misshandel och alkohol

Sambandet mellan misshandel och alkoholmissbruk ger med den skattade variabeln 'alkoholmissbruk' följande resultat.[2)] 86% av de tidigare (någon gång) dömda för misshandel definieras som alkoholproblematiker, vilket kan jämföras med dem, som ej tidigare dömts för misshandel, där 56% definieras som alkoholproblematiker[3)]. Det finns alltså ett positivt samband mellan våldsbrottslighet och alkoholmissbruk.

1) $X^2 = 2,47$, ej signifikant (14%-nivån).
2) Se kap. 5.2.1.
3) $X^2 = 22,24$, signifikant på 0,1%-nivån.

Permissionsmissbruk och rymning

Innan den allmänna beskrivningen av brottsligheten innan U-dom lämnas, nämns i korthet något om brott vid permissionsavvikelse och rymning.

Antal registrerade permissioner för samtliga 244 personer är 608 st under tiden fram till U-dom. 20% är permissionsavvikelser och uppgift om brott finns i 44% av fallen. (164/244 personer har aldrig registrerats för permissionsavvikelse.)

Totalt har 207 st rymningar registrerats, varav uppgift om brott finns i 33% av fallen. (139/244 personer har aldrig rymt).

Huvudbrott

Det totala antalet huvudbrott[1] för de 244 personerna redovisas i tabell 6.5 uppdelade på typ av brott.[2] I ett senare avsnitt (kap. 6.1.3.) uppdelas huvudbrotten efter brottens grovhet.

Tabell 6.5. Typ av huvudbrott innan U-dom, ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.

Typ av huvudbrott (antal = 2055)	Ej åf/ n=33	Åf n=211	Int/ n=122	Fä n=122	Totalt N=244
Våldsbrott	6	8	8	8	8
Sedlighetsbrott	3	0,1	2	1	1
Tillgreppsbrott	56	65	63	66	64
Bedrägeri, förfalskn.	27	16	18	15	17
Förskingring	4	3	3	2	3
Fylleribrott	1	3	2	3	3
Övrigt	3	5	4	5	4
Summa %	100	100	100	100	100

1) Def. på huvudbrott - se von Hofer (red): Nordisk kriminalstatistik 1950-80, sid. 382-383.
2) Se bilaga 1, där det preciseras vilka brott som ingår i respektive typ. Observera att narkotikabrott ej finns med.

När det gäller fördelningen av brottstyperna i jämförelsegrupperna, erhålles följande resultat. Några stora skillnader finns ej mellan de båda påföljdsalternativen. Internerade har i något högre utsträckning tidigare dömts för bedrägeri- och förfalskningsbrott och i något lägre utsträckning för tillgreppsbrott än de fängelsedömda.

Tydligare skillnader framgår vid indelning i ej återfall/återfall. Där har de som ej återfaller ett klart färre inslag av tidigare tillgreppsbrott och fler brott av typen bedrägeri och förfalskning än återfallsgruppen.

De som återfaller har fler våldsbrott som huvudbrott än de som ej återfaller, men skillnaden stannar vid en tendens, dvs samma resultat som vid misshandelsbrott (se tabell 6.4.).

Redogörelsen för samtliga huvudbrott efter typ avslutas med en uppdelning på den mest vanliga brottstypen. Grovt sett kan:

- 73% räknas som tillgreppsbrottslingar
- 10% som bedragare
- 15% som kombination mellan de två tidigare
- 2% som vålds- och sedlighetsförbrytare

Vidare kan nämnas att 23% av de 244 personerna någon gång under sin brottskarriär har ett våldsbrott som huvudbrott.

6.1.3. Brottens grovhet

Huvudbrott-straffmaximum

I kapitel 6.1.1. har antal tidigare domar beskrivits. Här redogörs för huvudbrottets grovhet i varje dom. Grovheten eller allvarligheten i huvudbrottet beräknas efter brottets straffmaximum. En närmare genomgång av huvudbrottens grovhet finns i bilaga 2.

---

1) Det totala antalet misshandelsbrott är 219, varav 86 är brott registrerade som huvudbrott.

I tabell 6.6 beskrivs skillnader i den tidigare brottslighetens grovhet (huvudbrotten) avseende jämförelsegrupperna ej återfall/återfall och internering/fängelse. Totalt sett hamnar 1% av alla huvudbrott i kategorin straffmax 10 år och 50% i straffmax 6 år. Kategorin straffmax 6 år innehåller den vanligaste brottstypen -grov stöld-, vilken svarar för 43% av huvudbrotten (se bilaga 2).

Tabell 6.6. Huvudbrott efter grovhet (straffmaximum), ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.

Huvudbrott[x] efter grovhet Straffmax	Ej åf/	Åf	Int/	Fä	Totalt
10 år	0,5	0,6	0,8	0,4	1
4 och 6 år	52,5	55,0	57,0	52,3	54
1 och 2 år	39,1	34,7	35,0	35,3	35
≤ 6 mån	7,9	9,7	7,2	12,0	10
Summa %	100	100	100	100	100
(Antal huvudbrott)	(202)	(1853)	(1077)	(978)	(2055)

x) Samlat antal huvudbrott innan U-dom = antal tidigare domar = 2055

Tabellen visar att interneringsdömdas brottslighet är grövre än fängelsedömdas.[1)]

Brottens grovhet är i stort lika för grupperna ej återfall och återfall. En tidigare beskriven variabel 'brott med fängelse straffmax 2 år eller över för samtliga brott'[1)], vilken också ger ett mått på brottens grovhet, föredras istället vid påföljdsanalysen pga signifikanta skillnader.[2)]

I framställningen som följer diskuteras följande:

1) Finns det något samband mellan den tidigare brottslighetens kvantitet och kvalitet vid ifrågasättande av internering?
2) Styrs själva påföljdsvalet av detsamma?[3)] Särskilt utförligt behandlas därvid de personer som har maximalt 5 tidigare domar.

1) $X^2 = 5{,}16$, signifikant på 5%-nivån, för den dikotomiserade variabeln straffmax < 4 år och ≥ 4 år.
2) Se kap. 6.1.2.
3) Se kap. 6.1.1.

Brottslighetens kvantitet mäts här med antal tidigare domar. Inför ifrågasättande av internering har en fjärdedel upp till 5 tidigare domar och de resterande mellan 6 - 25 tidigare domar. Kvaliteten eller brottslighetens grovhet mäts med den dikotomiserade variabeln 'straffmax. mindre än 6 år och straffmax. 6-10 år'. Som tidigare nämnts har de s k huvudbrotten i varje dom registrerats.

Personer med maximalt 5 domar innan U-dom har tillsammans 232 domar. 69% av dessa domar har huvudbrott med straffmaximum 6 eller 10 år. De övriga med 6 - 25 domar har tillsammans 1823 domar, varvid 50% är domar med ett huvudbrott där straffmaximum är 6 eller 10 år. Det visar sig alltså, att de med maximalt 5 domar innan U-dom har en per dom allvarligare brottslighet än personer, som har 6 - 25 tidigare domar. Underlag för ifrågasättande till internering finns för personer med låg kvantitet domar, då kvaliteten i brotten är allvarlig.

Tidigare ställdes frågan om personer med maximalt 5 domar döms slumpmässigt till internering och fängelse eller om orsaken till interneringsdom (19 st) är en allvarligare brottslighet vad beträffar grovheten än vid fängelsedom (42 st). Givetvis kan fler faktorer än 'tidigare antal domar och brottens grovhet' spela in. Man kan enbart ge svar på tendenser till vad som påverkar domstolens val av påföljd. En uppdelning på de ovan nämnda två faktorerna ger emellertid följande resultat.

För de 19 internerades del kan man se en per dom räknat grövre brottslighet, då 81% av domarna innehåller ett huvudbrott med straffmax. 6 eller 10 år. Motsvarande jämförelsetal för de 42 fängelsedömda är 63%.

Ytterligare en faktor 'ålder vid U-dom' har betydelse för domstolens val av påföljd. Av de 19 internerade är 16% yngre än 25 år och av de 42 fängelsedömda är 40% yngre än 25 år.

Resultatet är att både 'brottens grovhet' och 'åldern' spelar in vid val av påföljd för de personer som har maximalt 5 tidigare domar, vilket stämmer med de urvalskriterier, som tillämpats vid dömande till internering. För de personer, som tidigare dömts för maximalt 5 domar, tenderar alltså domstolen att i högre utsträckning döma till internering, när det är fråga om en grövre brottslighet och en högre ålder och döma till fängelse om motsatsen gäller.

För övrigt kan nämnas att av de 122 fängelsedömda, så döms inom några år 42% till internering. Detta tyder på att det i många fall är en fråga om "mogenhet" hos individen för internering eller att det helt enkelt är resultat av olika praxis hos tingsrätterna.

Skadestånd och brottens värde för samtliga brott

Ytterligare en variabel, som kan visa på grovhetsgraden i den tidigare brottsligheten, är det totala skadeståndet, som utdömts av domstol innan U-dom. Skadeståndet är i genomsnitt för samtliga 244 personer omkring 2000 kr. Inga skillnader finns mellan de olika jämförelsegrupperna.

En annan variabel 'brottens värde' ger däremot en åtskillnad mellan grupperna ej återfall och återfall. Med 'brottens värde' avses ett skattat värde på de varor eller pengar (värdehandlingar), som man tillskansat sig genom brottslig verksamhet.

Värdet på ett stulet motorfordon är ej medräknat, ej heller medräknas skador (fysiska, psykiskt lidande) efter våldsbrott. Medelvärdet för de 244 personerna på 'brottens samlade värde' är 6400 kr. Medelvärdet är ej ett bra mått, då spridningen är stor (0-90 100 kr). Den klassindelade variabeln visas därför i tabell 6.7.

Tabell 6.7. Brottens värde, uppdelat på ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.

Brottens värde	Ej åf n=33	Åf n=211	Int n=122	Fä n=122	Totalt N=244
0 - 100 kr	24	18	15	22	18
101 - 1.000 kr	9	20	18	20	19
1.001 - 5.000 kr	24	33	32	31	32
5.001 - 10.000 kr	12	15	17	11	14
10.001 - 100.000 kr	30	15	18	16	17
Summa %	99[x)]	101[x)]	100	100	100

x) På grund av avrundning blir ej summan 100%.

De flesta, dvs 83%, av personerna har ett uppskattat värde av maximalt 10 000 kr av den tidigare brottsligheten. Återfallet är i stort lika för kategorierna t o m 10 000 kr, där ca 89% återfaller. De personer, som har hamnat i kategorin 10 001 - 100 000 kr (41 st) har ett klart lägre återfall på 76%. Skillnaden i återfall mellan dessa två grupper är signifikant.[1)]

Finns det något samband mellan ett lågt antal domar och högt värde på det skattade värdet av brotten, vilket delvis kan förklara att personer med ovan nämnda faktorer valts ut för ifrågasättande av internering? Av de personer som har maximalt 5 domar har 24% erhållit ett skattat värde mellan 10.001 -100.000 kr jämfört med personer som dömts 6 - 25 ggr tidigare, där motsvarande procent är 14%.[2)] För personer med maximalt 5 tidigare domar finns alltså ytterligare en förklaring till ett ifrågasättande för internering. De svarar för ett högre antal brott med höga belopp på 'brottens värde' jämfört med dem, som har mer än 5 domar.

6.1.4. Tidsvariabler

Avsikten är att finna variabler, som diskriminerar bra mellan grupperna ej återfall och återfall för vidare användning i effektstudien.[3)] Följande typer av tidsvariabler presenteras:

- Samlad ådömd tid-samlad anstaltstid
- Kriminell karriär
- Längsta anstaltsfria perioden-längsta sanktionsfria perioden
- Sista anstaltsfria perioden-sista sanktionsfria perioden
- Sista kriminalitetsfria perioden
- Brottsgleshet för 1) alla brott, 2) brottsbalksbrott
- Sanktionsgleshet

Samlad ådömd tid och samlad anstaltstid

Med 'samlad ådömd tid' menas den samlade tid, som personen dömts till frihetsberövande påföljd innan U-dom. Häri inräknas även förverkad villkorlig frihet, som i samband med ny dom utdömts av domstolen. Vid ungdomsfängelsedom finns ej minsta tid utsatt. I detta fall räknas den faktiska anstaltstiden.

---

1) $X^2 = 4{,}97$, signifikant på 5%-nivån. (23 pers. har värden > 20.000 kr).
2) $X^2 = 3{,}52$, signifikant på 7%-nivån.
3) Resultat för påföljdsgrupperna tas bara upp där skillnader påvisats.

'Samlad anstaltstid' beräknas som summan av den tid personen är frihetsberövad för varje dom. Första dagen av frihetsberövande räknas från i första hand datum för gripande, i andra hand datum för anhållande och i tredje hand datum för häktning. Om inget av dessa tre alternativ är för handen, sker beräkning utifrån domsdatum. Återtag vid ungdomsfängelse läggs till den samlade interneringstiden (72 personer har tidigare dömts till ungdomsfängelse).

Vid beräkning av 'samlad anstaltstid' finns ytterligare en faktor att ta hänsyn till. Skall man dra av tid ute i frihet på grund av rymning eller permissionsavvikelse? Ungefär 1% av den samlade anstaltstiden är tid, då man befinner sig ute pga rymning eller permissionsavvikelse (i genomsnitt 18 dagar per person)[1]. Den procenten är ungefär lika, vad gäller de båda jämförelsegrupperna ej återfall/återfall och internering/fängelse. Då det i ursprungsdata ej avräknats för 'tid ute' och en jämn fördelning av denna tid kan konstateras, sker ej någon omräkning av variabeln 'samlad anstaltstid'.

Variabeln 'samlad anstaltstid' behandlas utförligare än variabeln 'samlad ådömd tid'. För samtliga 244 individer är den samlade anstaltstiden i genomsnitt 4,5 år per person, vilket kan jämföras med den samlade ådömda tiden där genomsnittet är 4,4 år. Skillnaderna är alltså försumbara. Förklaringen till denna likhet ligger huvudsakligen i de långa häktningstiderna, som innan 1966 ej tillgodoräknades i strafftiden. Ett förväntat resultat hade varit, att den samlade anstaltstiden understigit den samlade ådömda tiden, eftersom frigivning kan ske vid halva tiden eller vid 2/3-dels tid, vilket är vanligare.

Tabell 6.8 visar procentuell fördelning för jämförelsegrupperna och för samtliga 244 personer för de två variablerna.

---

1) Det är inga större skillnader för jämförelsegrupperna avseende tid på rymmen. Däremot kan skillnader för båda jämförelsegrupperna påvisas vid permissionsavvikelse. Ej återfallsgruppen (M=1,3) är jämfört med återfallsgruppen (M=10,1) avviken ett klart lägre antal dagar. Likaså avviker internerade (M=12,1) ett högre antal dagar än fängelsedömda (M=5,7).

Tabell 6.8. Samlad anstaltstid och samlad ådömd tid (inom parentes), ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.

Samlad anstalts-tid (saml. ådömd tid)	Ej åf/ n=33	Åf n=211	Int/ n=122	Fä n=122	Totalt N=244
≤ 2 år	21(21)	8(10)	2(3)	16(20)	9(12)
>2 ≤ 6 år	64(64)	66(69)	66(71)	67(65)	66(68)
>6 ≤ 10 år	15(15)	26(21)	32(26)	17(15)	25(20)
Summa %	100	100	100	100	100

Merparten, dvs 66%, har en faktisk anstaltstid på över 2 år och upp till 6 år. Svansarna, dvs resten, fördelar sig något ojämnt, då endast 9% har tider på upp till 2 år och 25% har tider över 6 år och upp till 10 år.

Enbart den dikotomiserade variabeln 'samlad anstaltstid' (≤ 2 år och > 2 år) visar signifikanta skillnader för både ej återfall/återfall och internering/fängelse.[1] Resultatet kan ej ges någon större vikt då gruppen ≤2 år enbart består av 23 personer. Båda variablerna har ändock visat sig vara lämpliga för diskriminantanalysen.

Kriminell karriär

Med 'kriminell karriär' avses tiden från första dom till U-dom. I genomsnitt har internerade 12 år bakom sig jämfört med fängelsedömda, som har 10 år bakom sig.[2]

Tabell 6.9 visar kriminell karriär efter påföljd. Några skillnader mellan grupperna ej återfall/återfall kan ej påvisas.

1) X^2 för ej åf/åf = 6,2, signifikant på 2%-nivån.
X^2 för int/fä = 13,8, signifikant på 0,1%-nivån. Medelvärdesskillnaden är stor. M för int = 1865 dgr och för fä = 1428 dgr.

2) Om variabeln kriminell karriär dikotomiseras i upp till - 10 år och över 10 år är X^2 = 3,21, signifikant på 7,7%-nivån.

Tabell 6.9. Kriminell karriär efter påföljd och totalt. Absoluta tal.

Kriminell karriär	Internering	Fängelse	Totalt
- 10 år	55	69	124
11 - 20 år	57	42	99
21 - 50 år	10	11	21
Summa	122	122	244

En liten grupp på 21 personer har 21 - 50 år mellan första dom och U-dom. Av dessa har 2/3 en sammanlagd anstaltstid på maximalt 6 år. Längden av den kriminella karriären uppvisar ej något samband med grovhet i kriminalitet och variabeln utgår därför vid påföljdsanalysen. Några personer har dessutom under tiden från första dom till U-dom en längre tid utan registrerad kriminaliet, vilket medför att de registreras som "långtidare".

Längsta anstaltsfria perioden och längsta sanktionsfria perioden

Med 'anstaltsfri period' avses tid i frihet mellan två frihetsberövande påföljder. Till frihetsberövande påföljd räknas ungdomsfängelse, straffarbete, fängelse och skyddstillsyn med anstaltsbehandling.

'Sanktionsfri period' är tid i frihet mellan två påföljder, där alla påföljdstyper är inräknade, dvs förutom de ovan uppräknade, villkorlig dom och skyddstillsyn[1)].

För samtliga 244 personer är medelvärdet för den längsta anstaltsfria perioden som väntat högre än medelvärdet för den längsta sanktionsfria perioden (1124 dagar respektive 806 dagar). Medelvärdesskillnaderna är stora för båda variablerna vid jämförelse mellan grupperna ej återfall/-återfall. Några skillnader för påföljdsgrupperna kan ej konstateras.

1) I ett fall räknas vård enligt NVL med frigivningsdatum angivet som sanktion.

I tabell 6.10 har de två variablerna dikotomiserats i tider upp till 2 år och över 2 år. I båda fallen visar det sig, att de som ej återfaller i större utsträckning, tenderar att ha en längsta anstalts- eller sanktionsfri period, som överstiger 2 år jämfört med dem, som återfaller. Skillnaden är endast signifikant för den längsta sanktionsfria perioden.[1] Ingen av variablerna "kvalificerar sig" för påföljdsanalysen.

Tabell 6.10. Längsta anstaltsfria - och längsta sanktionsfria perioden, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.

	Längsta anstaltsfria perioden			Längsta sanktionsfria perioden		
	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244
- 2 år	33	49	47	42	63	60
över 2 år	67	51	53	58	37	40
Summa %	100	100	100	100	100	100

Sista anstaltsfria perioden och sista sanktionsfria perioden

I tabell 6.11 beskrivs den sista perioden i frihet innan U-dom. Samma definition gäller som vid 'längsta period i frihet'.

Jämfört med 'längsta period i frihet' är det vid 'sista period i frihet' i stället den 'sista anstaltsfria perioden' som ger högst signifikant skillnad.[2] Ju längre den sista anstaltsfria perioden är, desto lägre återfall.

Då uppgift om 'sista period i frihet' finns, borde skillnad i påföljdsval märkas. Det visar sig också vara fallet, då personer som dömts till internering i lägre utsträckning (45%) har sin sista anstaltsfria period överstigande 6 mån jämfört med dem som dömts till fängelse, där den procentuella andelen är 51%. Skillnaden är emellertid ej signifikant.

1) X^2 = 5,06, signifikant på 5%-nivån.
2) X^2 = 6,62, signifikant på 2%-nivån. Medianvärdet för Ej åf = 308 dgr och för Åf = 146 dgr. Medianvärdet är här bättre än medelvärdet då materialet är snedfördelat med extremt höga värden. 16 pers. har en sista anstaltsfri period som är över 2 år innan U-dom (max.värde är 3032 dagar).

Tabell 6.11. Sista anstaltsfria - och sista sanktionsfria perioden, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.

	Sista anstaltsfria perioden			Sista sanktionsfria perioden		
	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244
- 6 mån	33	57	54	21	34	32
över 6 mån	67	43	46	79	66	68
Summa %	100	100	100	100	100	100

Sista kriminalitetsfria perioden

'Den sista kriminalitetsfria perioden' definieras som antal dagar från frigivningsdatum vid frihetsberövande påföljd och efter domsdatum vid ej frihetsberövande påföljd innan U-dom fram till det första registrerade brottet i U-dom (fylleri räknas ej här som brott).

Tabell 6.12. Sista kriminalitetsfria perioden, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.

Sista kriminalitetsfria perioden	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244
- 3 mån	33	58	55
över 3 mån	67	42	45
Summa %	100	100	100

De som ej återfaller efter U-dom har till 67% begått sitt sista registrerade brott längre tillbaka i tiden än 3 mån. Detta kan jämföras med dem som återfaller, där antal personer i kategorin över 3 mån är 42%. Således finns här en klar skillnad.[1)]

1) $X^2 = 7{,}11$, signifikant på 1%-nivån.

Brottsgleshet för 1) alla brott, 2) brottsbalksbrott[1)]

'Brottsgleshet' definieras för var person som antal dagar i frihet i genomsnitt mellan varje brott och mäts med sammanlagd tid i frihet från första dom till U-dom delat med antal brott (alla brott eller brottsbalksbrott).

Variabeln 'brottsgleshet' verkar vara ett "bra" mått på brottsligheten. 'Brottsgleshet', inkluderande samtliga brott, visar på största skillnaden mellan grupperna ej återfall och återfall, vilket visas i tabellen som följer.

Tabell 6.13. Brottsgleshet för (1) alla brott, (2) brottsbalksbrott, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.

	Brottsgleshet (1) Alla brott			Brottsgleshet (2) Brottsbalksbrott		
	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244
- 50 dagar	21	46	44	21	37	35
över 50 dagar	79	54	56	79	63	65
Summa %	100	100	100	100	100	100

Tabellen visar vid (1) alla brott, att de som återfaller i högre utsträckning begår brott igen, i genomsnitt inom 50 dagar, jämfört med dem som ej återfaller.[2)] Medianvärdet för ej återfallsgruppen är 117 dagar och för återfallsgruppen 59 dagar.[2)] Av samtliga 244 begår 44% ett nytt brott i genomsnitt inom 50 dagar.

1) X^2 (1) = 6,71, signifikant på 1%-nivån
X^2 (2) = 3,29, signifikant på 7%-nivån

2) Medianvärdet att föredra, då materialet är snedfördelat. Jfr med medelvärdet som är för Ej åf = 241 dgr och Åf = 81 dgr.

Sanktionsgleshet

Den sista i raden av tidsvariabler är 'sanktionsgleshet', dvs tiden från första dom till U-dom delat med totala antalet domar.

Tabell 6.14. Sanktionsgleshet, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.

Sanktionsgleshet	Ej åf n=33	Åf n=211	Tot N=244
- 1 år	39	73	68
över 1 år	61	27	32
Summa %	100	100	100

'Sanktionsgleshet' är tydligast av alla tidsvariabler, då det gäller att skilja ej återfall - och återfallsgruppen.[1)]

Som redovisas i tabell 6.14 har hela 73% av återfallsgruppen en ny dom i genomsnitt inom ett år jämfört med ej återfallsgruppens 39%. För samtliga gäller att 68% har en ny dom i genomsnitt inom ett år.

6.2. Aktuell brottslighet i U-dom

Här ges en beskrivning av brottsligheten i själva undersökningsdomen (U-dom). Repetition: U-dom är den dom, då internering ifrågasättes för första gången efter inhämtande av interneringsnämndens yttrande.

6.2.1. Brottslighet - allmänt

Tabell 6.15 visar den aktuella brottslighetens omfång samt tar upp några brottstyper av speciellt intresse.

1) $X^2 = 14{,}39$, signifikant på 0,1%-nivån.

Tabell 6.15. Brottslighetens omfång i U-dom. Absoluta tal för samtliga 244 och medelvärden för ej återfall/återfall samt interne-ring/fängelse.

Brotten i U-dom			Antal Totalt N=244	Medelvärden Ej åf/ n=33	Åf n=211	Int / n=122	Fä n=122
A. Antal	brott - samtliga		1536	6,96	6,18	6,59	5,99
Antal	trafikbrott		169				
varav:	rattfylleri, ratt-onykterhet		44				
	övriga trafikbrott		125				
Antal	narkotikabrott		5				
B. Antal	brottsbalksbrott		1332	6,39	5,31	5,80	5,11
Antal	våldsbrott[1]		76	0,33	0,32	0,26	0,38
varav:	misshandel		41				
	våldtäkt el. våldf.		6				
	våld el. hot mot tj.man		13				
	våldsamt motstånd		16				
Antal rån			6				
Antal grov stöld[2]			445				
varav:	inbrott i försäljn.lokal		186				
	övriga inbrott		152				
	tillgrepp av annan natur		107				
C. Antal	brott - fängelse ≥2 år		1087	4,27	4,48	4,70	4,21

Som tabellen visar, finns det ej några större skillnader mellan jämförelse-gruppernas medelvärden för fyra av variablerna (A, B, C och våldsbrott). Detta gäller också för de variabler, vars medelvärden ej redovisats. Brottslighetens omfång i U-domen har alltså ej någon betydelse för återfall eller påföljdsval.

Vid samtliga brott i U-dom finns i genomsnitt 6 brott per person, för enbart brottsbalksbrott 5 brott per person, och för brott som i straffska-lan kan medföra fängelse 2 år eller över är genomsnittet 4 brott per person.

1) 6 % av brottsbalksbrotten är våldsbrott.
2) 33 % av brottsbalksbrotten är grov stöld. I båda fallen jfr med not till tabell 6.2 i kap. 6.1.2. som behandlar den tidigare brottsligheten.

Beträffande antal huvudbrott finns ej heller några skillnader mellan jämförelsegrupperna (medelvärdet för de 244 individerna är 3 huvudbrott).

6.2.2. Huvudbrott efter typ[1)]

Tabell 6.16. Huvudbrott efter typ vid U-dom, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.

Huvudbrott efter typ	Int n=122 %	Fä n=122 %	Ej åf n=33 %	Åf n=211 %	Totalt N=244 %
Våldsbrott	4	11	9	7	7,4
Sedlighetsbrott	4	2	12	2	3,3
Tillgreppsbrott	66	59	46	65	62,3
Bedrägeri, förfalskning, förskingring	26	28	33	26	27,0
Summa %	100	100	100	100	100

Tabell 6.16 visar i stort samma fördelning mellan brottstyperna vid U-dom som vid samlat antal huvudbrott innan U-dom (se kap. 6.1.2.). Tillgreppsbrotten utgör den mest omfångsrika brottstypen och svarar för 62%. Vålds- och sedlighetsbrotten utgör ca 11% av huvudbrotten.[2)]

Inga skillnader erhålls mellan de två påföljdsalternativen. Däremot påvisas skillnader i återfall, om tillgreppsbrott jämförs med de andra brottstyperna. De som har tillgreppsbrott som huvudbrott återfaller till 90% jämfört med andra brottstyper, där återfallsprocenten är 80%.[3)]

Försök att klassificera efter någon typ av brottsspecialisering vid U-dom får utgå, då närmare två tredjedelar har en "blandad brottsbild".

---

1) Se indelning i bilaga 1) och 3). Observera att våldtäkt (3 st) och rån (6 st) ej räknas in i våldsbrott.

2) Data om gruppen-V/S: 5 av 9 internerade återfaller; 13 av 15 fängelsedömda återfaller. Av de 5 som ej återfaller har 4 st strafftider som är >18 mån. Av de 19 som återfaller har 5 st strafftider som är >18 mån.

3) För tillgreppsbrott gäller att 137 av 152 återfaller. Jfr för brott av annan typ, där 74 av 92 återfaller. X^2 = 4,60, signifikant på 5%-nivån.

6.2.3. Huvudbrott efter grovhet

Av tabell 6.17 framgår att personer, som dömts till internering, har ett huvudbrott i den aktuella domen, som är klart grövre än vid fängelsedom, dvs 83% resp. 69% har straffmaximum 4 år eller över.[1] Grupperna ej återfall/ återfall skiljer sig ej åt.

Tabell 6.17. Huvudbrott efter grovhet vid U-dom, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal och summa procent.

Huvudbrott grovhet	Int ant	Fä ant	Ej åf ant	Åf ant	Totalt ant
Straffmax					
1) 10 år	4	4	1	7	8
2) 4 och 6 år	101	84	25	160	185
Summa %	**86**	**72**	**79**	**79**	**79**
(1+2)					
3) 1 och 2 år	17	32	7	42	49
4) ≤ 6 mån	0	2	0	2	2
Summa %	**14**	**28**	**21**	**21**	**21**
(3+4)					
Summa antal	122	122	33	211	244
Summa %	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
(1-4)					

14% av de personer, som dömts till internering, har ett straffmaximum på 2 år i U-domen. Den aktuella brottsligheten är alltså ej av grövre art. Att de dömts till internering mestadels för stölder och bedrägeribrott kan ej heller förklaras med att de har en tidigare brottslighet, som är grov avseende kvantitet eller kvalitet. Det troliga är att 'övriga levnadsomständigheter' legat till grund vid interneringsdomen.

Innan U-dom har 55% av samtliga 244 registrerats med straffmaximum 4-10 år på huvudbrotten. Motsvarande andel individer vid U-dom är 79%. Brotten har således med tiden fram till U-dom blivit grövre.[2]

1) $X^2 = 7{,}16$, signifikant på 1%-nivån för den dikotomiserade variabeln.
2) Grov stöld svarar här för 50% av alla huvudbrott (se bilaga 3).

En uppskattning av mot vem eller vad som huvudbrottet riktat sig i U-domen ger följande fördelning:

. Privatperson	38 %
. Polis, tjänsteman	2 %
. Affär, företag	43 %
. Bank, post, staten	14 %
. Ej uppgift	3 %
Summa	100 %

I brott mot privatperson räknas såväl våldsbrott som stölder och bedrägerier. Med denna indelning framgår att 38% av de aktuella domarna har ett huvudbrott, som riktat sig mot privatpersoner.

6.2.4. Skadestånd och brottens värde

Som nämnts i kap. 6.1.3. kan ytterligare två variabler utöver 'brottets straffmaximum' användas för att beskriva brottens grovhet, nämligen 'skadestånd' och 'brottens värde (skattat värde)'. För tiden innan U-dom är medelvärdet per person 2000 kronor för variabeln 'skadestånd' och motsvarande värde för variabeln med det skattade värdet på brotten 6400 kronor.

Tabell 6.18. Skadestånd, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal.

Skadestånd	Int	Fä	Ej åf	Åf	Tot
0	69	63	17	115	132
1 - 100	3	5	0	8	8
101 - 1.000	19	25	4	40	44
1.001 - 5.000	17	17	3	31	34
5.001 - 10.000	4	4	4	4	8
10.001 - 100.000	9	8	5	12	17
100.001 - 200.000	1	0	0	1	1
Summa	122	122	33	211	244

Drygt hälften av samtliga 244 och motsvarande i respektive påföljdsgrupp har ej dömts att betala skadestånd. 21% har ett skadestånd på upp till 1.000 kronor. Den resterande fjärdedelen har skadestånd på upp till 200.000 kronor. Variationen är alltså stor. Medelvärde för samtliga 244 är 2.517 kronor, vilket kan jämföras med medianen som är 5.483 kronor.

Vad beträffar återfall för variabeln 'skadestånd', som tudelats upp till och med 5.000 kronor samt över 5.000 kronor, så föreligger stora skillnader. De personer, som dömts till maximalt 5.000 kronor i skadestånd, återfaller till 89%, vilket kan jämföras med, dem vars skadestånd överstiger 5.000 kronor, där återfallsprocenten är 65%.[1)]

Tabell 6.19. Brottens värde, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal.

Brottens värde	Int	Fä	Ej åf	Åf	Tot
0	36	44	12	68	80
1 - 100	3	5	0	8	8
101 - 1.000	20	30	4	46	50
1.001 - 5.000	32	16	2	46	48
5.001 - 10.000	10	10	3	17	20
10.001 - 100.000	20	15	10	25	35
100.001 - 200.000	1	2	2	1	3
Summa	122	122	33	211	244

'Brottens värde' är en skattad variabel. Med "skattad" menas här, att uppgifter tagits från själva domen och de brottsbeskrivningar, som gjorts där. Tillförlitligheten på variabeln 'brottens värde' är god, eftersom brottsbeskrivningar funnits tillgängliga i samtliga fall (något värde har ej noterats i 6 fall där huvudbrottet är tillgrepp av fortskaffningsmedel).

Tabell 6.19 visar likaledes som tidigare vid 'skadestånd', att skillnader i återfall påvisas beroende av, om det skattade värdet på brotten understiger eller är lika med 5.000 kronor respektive överstiger 5.000 kronor. 90% återfaller i första fallet och 74% i andra fallet.[2)]

1) $X^2 = 11{,}06$, signifikant på 0,1%-nivån.
2) $X^2 = 9{,}90$, signifikant på 1%-nivån.

Skillnader mellan påföljdsgrupperna visar sig också för de personer, som har brottsvärdet upp till och med 1000 kronor och för dem som har över 1000 kronor i brottsvärde. Internerade hamnar till 48% i ≤1000 kronorsgruppen jämfört med de fängelsedömda, där 65% hamnar i motsvarande grupp.[1] Brottens värde är alltså högre för interneringsdömda än för fängelsedömda med avseende på den dikotomiserade variabeln. Medelvärdet visar ej på någon åtskillnad mellan de två påföljdsgrupperna (M-int = 7202 och M-fä = 7622), vilket däremot medianvärdet gör (Md-int = 1000 och Md-fä = 386).

6.2.5. Strafflängd

Som framgår av tabell 6.20 är minsta tiden alltid 12 månader vid internering. Skillnader mellan påföljdsalternativen erhålls vid variabeluppdelning på maximalt ett år och över ett år. 34% döms till fängelse över ett år och motsvarande procent för de internerade är 48%.[2] Medelvärdet för internerade är 15,8 mån och för fängelsedömda 13,1 mån.

Tabell 6.20. Strafflängd vid U-dom, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal.

Strafflängd	Int	Fä	Ej åf	Åf	Tot
≤ 6 mån	-	23	3	20	23
7 - 11	-	34	5	29	34
12	63	24	4	83	87
13 - 18	40	21	8	53	61
19 - 24	15	11	9	17	26
25 - 48	4	8	4	8	12
72[x]	-	1	-	1	1
Summa	122	122	33	211	244

x) Ingår ej i påföljdsanalysen

För grupperna ej återfall/återfall påvisas också en klar skillnad. De som dömts maximalt till ett år återfaller till 92% jämfört med 79% för gruppen med strafftider över ett år.[3]

1) $X^2 = 6,67$, signifikant på 1%-nivån.
2) $X^2 = 5,49$, signifikant på 2%-nivån.
3) $X^2 = 8,09$, signifikant på 1%-nivån.

Längre strafftider ger lägre återfall totalt sett enligt tabell 6.21 (antal personer se tab. 6.20).[1] Några signifikanta skillnader i återfall, med avseende på olika indelning av strafflängd, kan ej visas för påföljdsgrupperna.

Tabell 6.21. Strafflängd och procent återfall, internering/fängelse och totalt.

Strafflängd	Internering % återfall	Fängelse % återfall	Totalt % återfall
≤ 11 mån	-	85,9	85,9
12	93,6	100	95,4
13 - 18	82,5	95,2	86,8
> 18	52,6	80,0	66,6

6.3. Anstaltsvistelse vid U-dom

6.3.1. Faktisk tid på anstalt

I följande avsnitt görs ett försök att visa hur lång tid en person faktiskt vistas på anstalt i samband med den aktuella domen, dvs U-domen. "Försök", då det är svårt att finna tillräckligt många av de 244 personerna, som har "raka tider", dvs tider där U-domen ej går in i tidigare dom eller fortsätter med senare dom[2]. Den tid som en individ faktiskt vistas på anstalt, kan relateras till den ådömda tiden i U-domen samt utgöra underlag för jämförelse av anstaltstid med dagens fängelsedömda vanebrottslingar (för framtida forskning).

'Faktisk tid på anstalt' är den tid man vistas i häkte eller på kriminalvårdsanstalt under den aktuella U-domen. Mer precist definieras 'faktisk tid på anstalt' som tid:

1) Typ av brott kan enbart delvis förklara sambandet längre strafftid-lägre återfall.
Av brott med strafftid < 18 mån är 65% tillgreppsbrott
Av brott med strafftid > 18 mån är 55% tillgreppsbrott. Ej signifikant skillnad $X^2 = 1,35$.

2) Variabel nr 18 används för samtliga 241 pers. i variabelkombination nr 19 i diskriminantanalysen. De individer som ej har "raka tider" får skattade tider. Beräkningssätt beskrivs i bilaga 8.

Räknat från

1) Datum för frihetsberövande, vilket satts i tur och ordning, beroende på om uppgift finns, till:
   a) gripandedatum
   b) anhållandedatum
   c) häktningsdatum
   d) domsdatum

Räknat till

2) Frigivningsdatum
   a) vid fängelsedom - datum för villkorlig frigivning
   b) vid internering - datum för första lp - långtidspermission

Med avdrag för

3) Tid avviken under permission och tid på rymmen

Med tillägg för

4) Tid på anstalt efter villkorlig frigivning eller efter första långtidspermission, dvs återtag till anstalt

'Faktisk tid på anstalt' har beräknats för de personer, som vid U-dom haft s k raka tider. Av de 244 individerna har 90 internerade och 46 fängelsedömda raka tider. De 46 fängelsedömda har samtliga raka tider, men därav bortgår 5 personer, som frigivits mellan ½-tid och 2/3-tid, eftersom bedömningen har gjorts, att tid på anstalt utöver 2/3-tid är den mest relevanta. De 90 internerade och de 41 fängelsedömda har följaktligen ej valts ut slumpmässigt, varför generella slutsatser för de två påföljdsalternativen ej kan dras. Någon egentlig jämförelse mellan internerades och fängelsedömdas faktiska tid på anstalt kan således ej göras.

Tabell 6.22 visar rådata för de två grupperna. En försiktig tolkning av de 41 och de 90 personernas faktiska tid på anstalt kan göras, då den ådömda tidens (strafflängdens) medelvärden i stort överensstämmer. För de 90 internerades del kan den genomsnittliga strafflängden på 482 dagar jämföras med samtliga 122 internerades genomsnitt på 477 dagar. Någon bortfallsanalys avseende t ex antal tidigare domar eller ålder har ej gjorts, utan de slutsatser, som dras baserar sig på de värden som de 90 uppvisar.

Tabell 6.22. Ådömd tid och faktisk tid på anstalt för 41 fängelsedömda och 90 interneringsdömda. Absoluta tal och medelvärden.

	Fängelsedömda n = 41		Interneringsdömda n = 90	
	Antal dgr	M	Antal dgr	M
Ådömd tid	20063	489	43407	482
2/3-tid	13376	326		
Faktisk tid på anstalt	15825	386	58841	654
varav:				
Frihetsberövad tid innan domsdatum	4735	115	8809	98
Frihetsberövad tid efter frigivn.datum	525[a)]	13	2778[b)]	31

a) Gäller för 5 personer, som samtliga har förverkad villkorlig frihet efter "misskötsamhet/alkoholmissbruk".
b) Gäller för 18 personer, som har återtag till anstalt efter första lp (endast 3 personer har ringa brott som orsak och 1 person misstanke om brott).

De 41 fängelsedömda tillbringar i genomsnitt 2 månader över 2/3-tid på anstalt, där 13 dagar är förverkad villkorlig frihet och resten häktningstid, som ej avräknats vid domen. Ungefär 59% av häktningstiden har avräknats vid domen.

Vad beträffar de 90 interneringsdömda, där strafflängden motsvaras av den utmätta minsta tiden (mt), kan konstateras, att häktningstiden på i snitt drygt 3 mån ej avräknas vid domen. Längden av frihetsberövande efter frigivningsdatum är för gruppen internerade betydligt högre - 31 dagar jämfört med 13 dagar för de fängelsedömda. För de 90 internerades del framgår vidare, att den faktiska tiden på anstalt i genomsnitt överstiger minsta tiden med knappt 6 månader. Därav svarar frihetsberövande innan U-dom, dvs häktning, för drygt 3 månader och återtag efter första långtidspermission (lp) för 1 månad. De resterande 2 månaderna utöver minsta tiden är s k extra tid, vars orsaker är svårförklarliga.

I bilaga 4 a) och 4 b) klargörs eventuell extratid ("påbackning"). För en tredjedel av de 90 interneringsdömda, där strafflängden motsvaras av den utmätta minsta tiden (mt), finns ej någon s k extratid. 66% av de resterande två tredjedelarna har extratid, som understiger 2 månader och för dessa har ej någon särskild genomgång gjorts av tänkbara förklaringar.

De 20 personer som har en extratid överstigande 2 månader särredovisas i bilaga 4b. Den tillgängliga informationen är hämtad från behandlingsjournalen. Emellertid är det svårt att för varje individ ge en förklaring till extratiden. Den tid som registrerats som extra varierar avsevärt. T ex noterades i personakten, att en person kom för sent efter en permission och personen har registrerats för 177 dagar "oförklarlig tid" (någon förklaring därtill har ej gått att finna i journalen). En annan person har en notering om en misskött permission (berusad på tåg) och har registrerats på 65 dagar "oförklarlig tid".

Sammanfattningsvis kan utläsas från journalerna att av de 20 personer, som har en extratid överstigande 2 månader, har 75% någon gång avvikit från permission eller rymt. Detta kan jämföras med samtliga 90 personer, där 31% avvikit eller rymt. Vidare kan förklaring till extratid utöver minsta tid sökas i eventuella åtalseftergifter. Av de 20 personerna finns det uppgift om åtalseftergift för 6 personer, vilket i kombination med permissionsavvikelse/rymning kan förklara tiden över minsta tiden. Anmärkningsvärt är emellertid, att de flesta fått ett orimligt högt antal dagar i extra tid vid misskötta permissioner.

"Tidsobestämdheten" i själva interneringspåföljden skulle därmed kunna illustreras med följande figur.

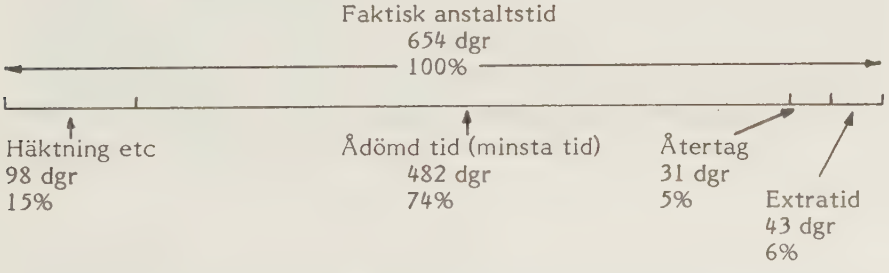

Figur 6.1. Ådömd minsta tid/faktisk anstaltstid för 90 internerade. Medelvärden och procent.

Numera avräknas alltid tiden som häktad och vid jämförelse med faktisk tid på anstalt avseende 60-70-talens internerade (vanebrottslingar) och de motsvarande grupper, som döms till fängelse, är endast extratiden efter domsdatum relevant.

De 90 interneringsdömda, där medelvärdet på minsta tid är 482 dagar, får i genomsnitt räkna med en faktisk anstaltstid på 556 dagar, dvs de får en genomsnittlig förlängning av strafftiden med 15,3%. Frågan är om de idag fängelsedömda återfallsbrottslingarna får en faktisk anstaltstid som överensstämmer något så när med de tidigare internerades?

6.3.2. Permissionsmissbruk och rymning[1)]

Permissioner

Redovisningen sker för samtliga 244 i punktform. Visserligen har fler permissioner beviljats de internerade, men inga skillnader mellan påföljdsgrupperna finns, vad beträffar procent permissionsavvikelser, den tid man är avviken eller eventuella brott under permissionsavvikelser.

- 152 av 244 personer har beviljats permission någon gång under U-dom
- Av de personer, som beviljats permission någon gång, avviker 50 av 152, dvs 33%, någon gång under U-dom
- De 50 personer, som avvikit under permission, har i genomsnitt varit borta i 28 dagar
- 16 av 50 personer, som avvikit under permission, begår brott

Till sist kan nämnas att de 244 personerna tillsammans har beviljats 332 permissioner under vistelse på anstalt vid U-dom och att enbart 16,5% av samtliga permissioner lett till permissionsavvikelser (dvs personen inställer sig ej vid anstalten innan permissionstidens utgång). Uppgift om brott vid permissionsavvikelse finns i 29% av fallen.

---

1) Uppgifterna är hämtade från behandlingsjournalen. Det är ibland tveksamt, om man räknat permissionsavvikelse som rymning eller ej. I sådana fall har händelsen registrerats efter den benämning den fått i journalen.

Rymning

Även här sker framställningen i punktform. Skillnader mellan jämförelsegrupperna särredovisas. I övrigt sammanfattas resultaten för samtliga 244 individer.

- 37 av 244 personer svarar tillsammans för 42 st rymningar under U-dom (dvs några har rymt mer än en gång)
- Internerade har fler rymningar än fängelsedömda (27 jämfört med 10)
- 16 av 37 personer begår brott under rymning och 16 av 42 rymningar resulterar i brott
- De 37 rymmarna har i genomsnitt för var rymning varit ute i 20 dagar
- Av de 37 rymmarna återföll merparten efter U-dom (36 av 37)
- Det är ej någon skillnad i strafflängd för rymmare (37 st) och icke rymmare (207 st)

6.3.3. Antal anstalter och typ av anstalt

Ett antagande är att påföljdsgrupperna inte skiljer sig nämnvärt avseende förhållandena under själva anstaltstiden. Det faktum att man dömts till "den strängaste påföljden", dvs internering, och den därmed upplevda tidsobestämdheten utgör den avgörande skillnaden mellan påföljdsalternativen.[1] En annan skillnad är, att strafflängden är längre vid internering. En tredje skillnad är, att de som dömts till internering, har vistats på "särskilda interneringsanstalter". Innehållet i "behandlingen" var emellertid detsamma som vid fängelse. (Se historik kap. 2).

Upplysningar om antal och typ av anstalter har insamlats för de två påföljdsalternativen. Vad beträffar antal anstalter under U-dom erhålls inga större skillnader mellan påföljderna. Vistelse på mer än 2 anstalter gäller för 32% av samtliga, varav interneringsdömda svarar för 35% jämfört med de fängelsedömdas 28%.[2]

---

1) Några avsikter att "mäta" innebörden av "tidsobestämdheten" finns ej i denna undersökning.

2) $X^2 = 1{,}53$, ej signifikant.

Vid klassificering av typ av anstalt har den anstalt, som personen vistats längst på, registrerats. Som regel är det den anstalt, som man börjat avtjäna straffet på. Variabeln 'typ av anstalt' har grovt indelats i större - mindre anstalt. För de internerades del framgår det, att 59% tillbringat mesta tiden på Hall, dvs en större anstalt. De som dömts till fängelse har till 46% tillbringat mesta tiden på en större anstalt, t ex Långholmen, Norrtälje, Kumla, Kalmar. Då variabeln ej är klassificerad enligt snäva kriterier på vad som räknas som större/mindre, kan ej några slutsatser dras. Troligt är, att internerade vistats under längre tid i större anstalt jämfört med de fängelsedömda.[1)]

6.3.4. Övrigt under anstaltsvistelsen

Ytterligare två förhållanden 1) besök under anstaltstiden och 2) eventuella möjligheter till studier under anstaltstiden, tas upp i detta avsnitt. Eftersom det i båda fallen gäller en mindre del av gruppen 244 återfallare och då något samband med återfall efter U-dom ej har visats, kan endast ringa betydelse tillmätas eventuella skillnader i "anstaltsklimat", mätt med variablerna 'besök' och 'studier'.

1) Besök

Större delen av de straffade (70%) får ej besök under U-dom. Internerade (36%) får besök i högre utsträckning än fängelsedömda (23%).[2)]

2) Studier

15% av de 244 personerna har anteckning om studier vid enstaka tillfällen under tidigare anstaltsvistelse. Samma antal har även vid U-dom anteckning därom. Några tillförlitliga uppgifter om slutförda studier finns ej. Rent allmänt tycks de vara av sporadisk karaktär. Under 60-talet var studiemöjligheter på anstalt en ny företeelse. (En nydömd internerad kommenterade dock sin dom med "det sägs att man har stora möjligheter till studier på interneringsanstalt".)

---

1) Procenten återfall efter U-dom är samma oavsett om man döms till internering i större/mindre anstalt eller till fängelse i större/mindre anstalt.

2) Strafflängden för Int = 15,8 mån. (M) och för Fä = 13,1 mån. (M). 57 fängelsedömda har strafftider under 1 år, vilket kan förklara att flera personer får besök vid internering.

6.4. Ålder och brottslighet

6.4.1. Ålder och påföljd

Ålderssammansättningen för de båda påföljdsalternativen visas i tabell 6.23. Medelvärdena tyder ej på några större skillnader. Medelvärdet vid U-dom är för de internerade 33,8 år och för de fängelsedömda 32,2 år.

Tabell 6.23. Ålder vid U-dom och påföljd i procent.

Ålder vid U-dom	Internering %	Fängelse %	Totalt %
17 - 24[x)]	4	16	10
25 - 29	27	31	29
30 - 34	30	20	25
35 - 39	22	11	17
40 - 49	12	18	15
50 - 59	4	3	3
60 - 69	1	1	1
Summa	100	100	100

x) En person är 17 år och har ådömts fängelse. De resterande 23 personerna ingår i åldersklassen 23 - 24 år.

Den dikotomiserade variabeln till och med 29 år och äldre än 29 år visar på klara skillnader, där 31% av de interneringsdömda är under 30 år jämfört med 47% av de fängelsedömda.[1)] Förklaringen är, att i åldersklassen 17 - 24 år utgör de fängelsedömda merparten, eftersom internering endast undantagsvis tillämpas på yngre.

Om personer tillhörande åldersklassen 17 - 24 år borträknas ser ålderssammansättningen för indelningen upp till 35 år och 35 år och över i stort lika ut.[2)]

1) $X^2 = 6{,}22$, signifikant på 2%-nivån.
2) $X^2 = 0{,}03$, ej signifikant.

6.4.2. Ålder och återfall

Återfall räknas som återfall i första brottsbalksbrott efter U-dom med undantag för fylleri. Uppföljningsperioden är 5 år efter frigivning från U-dom (28 personer återfaller dock redan under straffavtjänande).

Tabell 6.24. Ålder vid U-dom och tid till återfall i absoluta tal. Summa kumulativ procent återfall och procent återfall efter ålder inom 5 år.

Ålder vid U-dom	Återfall under anstalts-vistelse	Återfall inom 1m	2m	3m	6m	9m	1år	2år	5år	Procent återfall inom 5 år
17 - 24	10	11	13	13	19	20	20	22	23	92%
25 - 29	10	21	27	34	43	49	53	56	62	89%
30 - 34	4	15	21	25	34	40	44	50	54	90%
35 - 39	2	5	9	11	16	22	24	31	34	83%
40 - 69	2	10	15	18	25	31	33	37	38	79%
Summa	28	62	85	101	137	162	174	196	211	87%
Kumulativ % återfall	**11%**	**25%**	**35%**	**41%**	**56%**	**66%**	**71%**	**80%**	**86%**	

Enligt tabell 6.24 har totalt sett 56% återfallit i nya brott efter 6 månader. Uppdelat på åldersklasserna upp till 29 år och äldre är återfallet 65%, respektive 50%. Yngre personer återfaller alltså snabbare än äldre.[1)]

Vid närmare betraktelse av tabellen framgår, att det är de 28 personer, som begått nya brott under anstaltsvistelsen vid U-dom, som svarar för den största skillnaden. Om brott under anstaltsvistelsen borträknas, återfaller under 30-gruppen till 56% och över 29-gruppen till 48% efter 6 mån., men skillnaden i återfall för dessa två åldersklasser är ej längre signifikant.[2)]

1) $X^2 = 5{,}25$, signifikant på 5%-nivån.
2) $X^2 = 1{,}40$, ej signifikant.

I åldersklasserna upp till 29 år återfaller 89% inom 5 år jämfört med 85% för åldersklasserna 30 år och äldre.[1] Med en tillräckligt lång uppföljningsperiod avtar alltså skillnaderna i återfall (jfr tidigare; återfall efter 6 månader 65% respektive 50%).[2]

Sammanfattningsvis kan sägas att ett negativt samband finns mellan ålder och återfall och att sambandet avtar med uppföljningstidens längd. Vidare gäller för gruppen 244 vanebrottslingar, att procenten återfall inom 5 år i samtliga åldersklasser är hög, mellan 79% - 92%.

6.4.3. Ålder, återfall och påföljd

I tabell 6.32. visas att fängelsedömda återfaller snabbare än interneringsdömda. Skillnaden avtar emellertid efter 9 månader och stannar sedan kring 5% under hela uppföljningsperiodens slut fram till 5 år. I tabell 6.24. har tidigare påvisats att ålder är starkt korrelerat med återfall. Skillnader i åldersfördelning mellan fängelsedömda och interneringsdömda påvisas också i tabell 6.23. Åldern vid U-dom kan således vara en bidragande orsak till att fängelsedömda återfaller snabbare än interneringsdömda. Tabell 6.25. uppdelas därför på ålder, återfall och påföljd.

Tabell 6.25. Ålder, återfall och påföljd, kumulativ procent återfall.

Påföljd	Kumulativ procent återfall inom					
Yngre/Äldre	3m	6m	9m	1år	2år	5år
Yngre ≤29 år						
Internering	32	53	63	66	71	82
Fängelse	61	74	79	84	89	95
Äldre >29 år						
Internering	36	48	63	70	81	86
Fängelse	37	54	62	65	77	83

1) $X^2 = 1{,}19$, ej signifikant.
2) Procent återfall/åldersklass är efter:
6 mån: 76, 61, 57, 39, 52
1 år: 80, 76, 73, 59, 69
5 år: 92, 89, 90, 83, 79

I tabell 6.25. påvisas att det är de yngre fängelsedömda jämfört med de yngre interneringsdömda, som svarar för skillnaden i återfallshastigheten mellan påföljderna. Några skillnader mellan påföljderna i den äldre åldersgruppen framkommer ej. Av resultatet i tabell 6.23. kan man utläsa att i den yngsta åldersklassen (-24år) ingår 16% av de fängelsedömda och 4% av de interneringsdömda. Återfallet i den yngsta åldersklassen är också högst av samtliga åldersklasser. Eftersom det rör sig om ett fåtal personer är slumpens inverkan stor. Det är således sannolikt, att fängelsedömda återfaller hastigare än interneringsdömda på grund av inverkan av den yngsta åldersklassen.

6.4.4. Ålder och brottsaktivitet

'Brottsgleshet' definieras som sammanlagd tid i frihet från första dom till U-dom, dividerad med antal brott, dvs brottsgleshet är antal dagar i genomsnitt mellan brotten. Som brott räknas i alternativ 1) alla brott och i alternativ 2) enbart brottsbalksbrott.

Tabell 6.26. Ålder och brottsgleshet för (1) alla brott, (2) brottsbalksbrott. Procentuell fördelning.

Ålder vid U-dom	Brottsgleshet (1) Alla brott ≤ 50 dgr n=108	> 50 dgr n=136	S:a N=244	Brottsgleshet (2) Brottsbalksbrott ≤ 50 dgr n=86	> 50 dgr n=158	S:a N=244
-29 (n=95)	78	22	100	76	34	100
30-39 (n=101)	24	76	100	17	83	100
40-65 (n=48)	21	79	100	10	90	100

Tabellen visar, att de som tillhör den yngsta åldersklassen, är betydligt mer brottsaktiva än de äldre. [1)]

1) X^2 för ≤29 år och >29 år är:
X^2 Alla brott = 71, signifikant på 0,1% nivån.
X^2 BrB.brott = 118, signifikant på 0,1 % nivån.

'Sanktionsgleshet' definieras som tiden från första dom till U-dom dividerad med antalet domar under motsvarande period.

Tabell 6.27. Ålder och sanktionsgleshet. Procentuell fördelning

Ålder vid U-dom	Andel med Sanktionsgleshet ≤1 år
- 29	87,3
30 - 39	63,3
40 - 65	35,4

Yngre personer har, som synes, i genomsnitt en ny dom inom ett år i 87% av fallen jämfört med 63% och 35% för de äldre åldersklasserna.[1)]

'Återfallsintensitet' definieras som antal brott per dom i genomsnitt innan U-dom. I tabellen redovisas procentuell andel personer med i genomsnitt maximalt 6 brott per dom uppdelat på ålder. Antal brott underindelas i a) samtliga brott, b) brottsbalksbrott och i c) brott med straff maximum 2 år eller över.

Tabell 6.28. Ålder och återfallsintensitet. Procentuell fördelning.

Ålder vid U-dom	Andel personer med maximalt 6 brott/dom		
	Samtliga brott	Brottsbalks-brott	Brott med straff max. ≥ 2 år
- 29	66	76	80
30 - 39	87	92	95
40 - 65	83	88	92

Av tabell 6.28 framgår, att en markant högre andel äldre har maximalt 6 brott per dom jämfört med de yngre. Omvänt betyder det att yngre personer är mer brottsaktiva. Detta stämmer för alla tre sätten att räkna antal brott, dvs för samtliga brott, brottsbalksbrott och brott med straffmaximum ≥2 år.[2)]

1) För < 29 år och > 29 år är X^2 = 28,6, signifikant på 0,1%-nivån.
2) För ≤ 29 år och > 29 år är a) X^2 = 13,0, b) X^2 = 9,89, c) X^2 = 11,12, dvs i samtliga fall signifikant på 1%-nivån.

6.4.5. Ålder, återfall och samlad ådömd tid (samlad anstaltstid)

Ytterligare en variant på samlingsbegreppet brottsaktivitet beskrivs i detta avsnitt. Med brottsaktivitet menas här brottslighetens omfång, såväl kvantitet som kvalitet, mätt i samlad ådömd tid. 'Samlad anstaltstid' har tagits med för kontrolljämförelse av resultaten med 'samlad ådömd tid'.

Tabell 6.29. Ålder, samlad ådömd tid/samlad anstaltstid och återfall. Procentuell fördelning.

Ålder vid U-dom	Procent återfall				
	Samlad ådömd tid		Samlad anstaltstid		Tot
	<5 år (n=156)	>5 år (n=88)	<5 år (n=148)	>5 år (n=96)	
- 29	91	85	87	96	89
30 - 65	90	78	80	87	85

Ett förväntat resultat beträffande återfall och 'samlad ådömd tid' är att yngre med långa strafftider är mer kriminaliserade och att de sålunda har högre återfall. Något sådant samband kan ej utläsas för variabeln 'samlad ådömd tid'. Vid kontroll med variabeln 'samlad anstaltstid' erhålls motsatt resultat. Med tidsgräns vid 5 år kan enligt tabell 6.29 ej något klart samband konstateras för gruppen yngre vanebrottslingars återfall, om hänsyn tas till både 'samlad ådömd tid' och 'samlad anstaltstid'.

Resultatet för de äldres vidkommande visar sig enligt följande. För variabeln 'samlad ådömd tid' är återfallet klart lägre för de äldre med strafftider över 5 år, dvs 78%, jämfört med äldre vars strafftider är $\leq$5 år, där återfallet är 90%.[1] Resultatet är emellertid det motsatta för variabeln samlad anstaltstid. Återfallet är där högre, men ej signifikant, för äldre med längre anstaltstid jämfört med äldre som har kortare tider, 87% respektive 80%. Resultatet är svårtolkat. Något entydigt samband mellan ålder/återfall och brottslighetens omfång framkommer ej, då både 'samlad ådömd tid' och 'samlad anstaltstid' ingår i analysen. Generellt gäller för gruppen med straff- eller anstaltstider överstigande 5 år, att yngres återfall är högre än äldres.

1) $X^2 = 4{,}2$, signifikant på 4%-nivån.

6.5. Övriga faktorers inverkan vid domstolens påföljdsval

6.5.1. Läkarutlåtandet och interneringsnämndens yttrande

De allra flesta, dvs 155 personer, har genomgått en rättspsykiatrisk undersökning inför ifrågasatt interneringsdom. För 70 personer har en s k §7 undersökning (mindre psykiatrisk undersökning) genomförts och de resterande 19 personerna räknas som bortfall eftersom någon undersökning ej fanns i personakten.

I läkarutlåtandet har man rekommenderat påföljd för 191 av 225 personer. Domstolen har dömt enligt rekommendationen i 68% av de 191 fallen.[1] Det verkar som om läkarutlåtandet ej har påverkat domstolens påföljdsval i någon större utsträckning.

Beteckningen 'psykopat' användes flitigt under åren 1964-66. Av de interneringsdömda betecknas 57% och av de fängelsedömda 39% som psykopater.

För samtliga 244 personer har interneringsnämnden avgett yttrande och därvid tillstyrkt eller avstyrkt internering. I 36 fall dömde domstolen mot interneringsnämndens förslag. Interneringsnämnden avstyrkte internering i 23% av fallen med motivering, att personen varit för ung och i 28% av fallen med motivering, att personens tidigare kriminalitet ej varit av allvarlig art.

6.5.2. Domstol vid U-dom

Cirka hälften av de aktuella domstolarna i U-dom ligger i storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Frågan, om domstol i storstad oftare/mer sällan dömt till påföljden internering, har ej kunnat påvisas (detta gäller alltså för åren 1964-66). Ej heller finns en påvisbar skillnad i påföljdsval med hänsyn taget till tidigare antal domar, dvs att en domstol i en storstad tenderar att döma mildare vid ett högt antal tidigare domar än en domstol i övriga Sverige eller vice versa.

Andelen personer som överklagat U-dom är i stort lika för påföljdsalternativen - omkring 18%.

---

1) 86% av de interneringsdömda blev rekommenderade internering och 41% av de fängdelsedömda blev rekommenderade fängelse.

6.5.3. Påföljdsval vid brottstypen grov stöld[1)]

Sammanlagt är det 32 av 244 personer, som i U-domen dömts för bara ett brott. 18 av dessa 32 har dömts för grov stöld, varav 9 personer till internering och 9 till fängelse. Vilka faktorer kan i detta fall ha påverkat domstolens val av påföljd?

'Grov stöld' uppdelat på de båda variablerna 'ålder' och' tidigare antal domar' ger ej några stora skillnader avseende påföljd. Däremot kan en jämförelse mellan dessa två variabler och en tredje variabel 'brottens värde' bidra till en förklaring av val av påföljd vid grov stöld som enda brott.

För 6 av de 9 internerade är brottens värde mellan 7.300 - 52.600 kr. För de återstående 3 internerade ligger brottens värde på 0 kr, 474 kr och 1.200 kr. Samtliga 9 personer har 5-11 st tidigare domar.

7 personer av de fängelsedömda har ett brottsvärde mellan 0 - 1.700 kr. De övriga två har värdena 8.600 kr och 16.700 kr. Eftersom tidigare antal domar är 2 respektive 3 st och, då de två individerna tillhör de yngsta, 22 år resp. 23 år, kan fängelsedom förklaras. Samtliga 9 har 2-11 tidigare domar.

För 3 internerade med låga värden på 'brottens värde' och för 2 fängelsedömda med höga värden kan påföljdsval förklaras med tidigare antal domar (högt för internerade och lågt för fängelsedömda) och ålder.

De 3 internerade kunde lika väl dömts till fängelse och bland de fängelsedömda kunde 4 personer (nr. 12 - 15), vilka har ett högt antal tidigare domar, lika väl dömts till internering. På grundval av ett så litet material, dvs 18 personer, kan givetvis ej några slutsatser dras. Beskrivningen ovan kan ändå sammanfattas med att det troligtvis till 39% är slumpen som bestämt påföljden till internering eller fängelse.

---

1) Se utförligare beskrivning i bilaga 5.

6.6. Återfall

6.6.1. Återfallshastighet

Definitioner

Som tidigare nämnts används genomgående i undersökningen en definition på återfall, där återfall efter frigivning från U-dom föreligger vid första registrerade brottsbalksbrott. (Def. 1).[1] Uppföljningsperioden är 5 år.

Ytterligare tre definitioner av återfall redovisas nedan.

Def. 2. Återfall i ny dom, där alla domar räknas.

Def. 3. Återfall i ny dom, där endast dom medförande anstaltsvistelse räknas (inklusive vård enligt NVL och sluten psykiatrisk vård).

Def. 4. Återfall i ny dom avseende fängelse eller internering (samma som def. 3. exklusive NVL/sluten psykiatrisk vård).

Tabell 6.30. Återfallshastighet efter 4 olika definitioner på återfall. Kumulativ procent.

Återfall inom	Def. 1	Def. 2	Def. 3	Def. 4
0[x] - 1 mån	25	12	11	11
3 mån	41	24	23	23
6 mån	56	40	39	39
9 mån	66	52	50	50
1 år	71	61	59	57
2 år	80	77	73	72
5 år	86	86	82	80

x) Under anstaltsvistelse

1) a) Följande undantag gäller: Fylleri Br 16:15 räknas ej med. Följande tillägg gäller: Rattfylleri - lag om straff för vissa trafikbrott 4§ räknas med som återfallsbrott. Så har skett i 4 fall och samtliga 4 har ytterligare 3-4 återfallsdomar varav tillgreppsbrott ingår för 3 pers. och misshandel för 1 pers.
b) Samtliga som "återfaller" i nya brott får en ny dom.

Enligt definition 1 och definition 2 återfaller 86% inom 5 år efter frigivning från U-dom. Antal personer, som registreras som ej återfall, enligt definition 1 och 2 utökas med 11 personer vid definition 3, eftersom en icke frihetsberövande påföljd i återfallsdomen ej räknas som återfall. 82% av personerna räknas därmed som återfall enligt definition 3. Enligt definition 4 tillkommer ytterligare 4 personer vilka räknas som ej återfall. De har efter U-dom dömts till vård enligt NVL eller sluten psykiatrisk vård. 80% av personerna registreras som återfall enligt definition 4.

Vid definition 2-4 har hälften återfallit i ny dom inom 9 månader, vilket kan jämföras med två tredjedelar som återfaller i första brott inom 9 månader. Med en uppföljningsperiod, utökad från 2 år till 5 år, fångar man upp ytterligare 6% (def. 1).

Tidigare antal domar och återfallshastighet

Andra undersökningar har visat, att ju fler rättskontakter desto snabbare återfall. Resultatet för "244 vanebrottslingar" redovisas i tabell 6.31.

Tabell 6.31. Återfallshastighet/tidigare antal domar. Kumulativ procent för återfall i första brottsbalksbrott (def. 1).

Återfall inom	Tidigare antal domar		
	0 - 5 (n=61) % åf	6 - 10 (n=122) % åf	11 - 25 (n=61) % åf
0[x)]	16	11	8
3 mån	39	45	38
6 mån	52	57	59
1 år	60	72	82
5 år	72	90	93

x) Under anstaltsvistelse

Ett snabbare återfall påvisas med ökat antal tidigare domar, men skillnaden är markant först efter 1 år. Vid 'tidigare antal domar' över 5 återfaller inom 5 år ca 20% fler än vid maximalt 5 tidigare domar.

För samtliga 244 och med den dikotomiserade variabeln 'upp till 5 tidigare domar' och '6-25 tidigare domar' är återfallet 60% respektive 74% 1 år efter frigivning från U-dom.

6.6.2. Återfall och påföljd

Tabell 6.32. Kumulativt återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.

	Under anstalts-vistelse i %	Kumulativ procent återfall inom							
		1 m	2 m	3 m	6 m	9 m	1 år	2 år	5 år
Internering	12	22	30	34	49	63	69	78	84
Fängelse	11	29	40	48	63	69	74	83	89
Totalt	11	25	35	41	56	66	71	80	86

Efter 5 år är återfallet för de interneringsdömda 84% och för fängelsedömda 89%. Av tabellen framgår att fängelsedömda återfaller snabbare än interneringsdömda.[1] I tabell 6.25 har tidigare visats att skillnaden kan förklaras om en tredje variabel 'ålder vid U-dom' införs. Uppdelat på yngre/äldre så påvisas där att skillnaden i återfallshastighet mellan påföljderna ligger i den yngre åldersgruppen. Att yngre fängelsedömda återfaller hastigare än yngre interneringsdömda, kan i sin tur till stor del förklaras med att gruppen yngre fängelsedömda innehåller fler personer av de allra yngsta, vilkas återfall också är högst av samtliga. Slumpens inverkan är också stor eftersom det rör sig om ett litet antal individer.

6.6.3. Återfall och brottets grovhet[2]

Av internerade som återfaller har 54% ett huvudbrott med straffmaximum 4 år eller över, vilket kan jämföras med 48% för fängelsedömda. Signifikanta skillnader mellan påföljderna kan ej påvisas. I tabell 6.33 jämförs grovheten på huvudbrottet i U-dom med grovheten på huvudbrottet i återfallsdomen.

1) Signifikanta skillnader erhålls vid 3 och 6 månader, dvs X^2=4,88 och 4,81.

2) 33 personer har inom 5 år registrerats med 1 återfallsdom. 12/33 registreras med ytterligare 1 dom efter 5 år (varierande observationstid). Av de 21 personer som endast har 1 återfallsdom inom 8 år efter U-dom har 15 personer en strafflängd som understiger 6 månader (se kap. 7.10.).

Tabell 6.33. Huvudbrottets grovhet i U-dom och återfallsdom. Absoluta tal.

Straff max U-dom	Straffmaximum i återfallsdom				
	10 år	4 och 6 år	1 och 2 år	≤6 mån + övr	Tot
10 år	-	3	3	1	7
4 och 6 år	1	81	63	15	160
1 och 2 år	-	22	19	1	42
≤6 mån + övr	-	1	-	1	2
Summa	1	107	85	18	211

- 11% återfaller i ett brott som är grövre än i U-dom
- 48% återfaller i ett lika grovt brott som i U-dom
- 41% återfaller i ett brott, som är mindre grovt än i U-dom

Endast 11% återfaller i ett brott, som är grövre än i U-dom. Brottslighetens grovhet avtar med andra ord för de 211 återfallarna.

6.6.4. Återfall och typ av brott

Tabell 6.34. A) Typ av huvudbrott vid U-dom och återfall i samma typ av huvudbrott efter U-dom, uppdelat på påföljd. B) Fördelning mellan typ av huvudbrott i U-dom och i återfallsdom. Absoluta tal och procent.

Typ av huvudbrott i U-dom	A) Återfall i samma typ				B) Typ av huvudbrott	
	Internering		Fängelse		U-dom	Åf-dom
	ant	%	ant	%	%	%
Våldsbrott	1/3		5/12		7	9
Sedlighetsbrott	0/3		0/2		2	0
Tillgreppsbrott	45/68	66	49/68	72	64	53
Bedrägeri, förfalskn, försk.	19/29	70	15/26	58	26	26
Övriga brott[x)]					-	10
Summa %					99	98

x) Övriga brott finns enbart i återfallsdom.

Påföljdsalternativen uppvisar samma fördelning vid typ av huvudbrott i U-dom och i återfallsdom. Vad beträffar brottstyperna våldsbrott och sedlighetsbrott är antal personer alltför litet, för att några jämförelser skall kunna göras.[1)]

För brottstyperna tillgreppsbrott, bedrägeribrott o dyl i U-dom visar tabellen, att ca två tredjedelar av personerna fortsätter med samma typ i återfallsdomen. Om resultat hade sammanställts från flera återfallsdomar skulle antagligen ungefär 15% registreras som tillgrepps- och bedrägeribrott.[2)]

Fördelningen mellan de olika typerna av huvudbrott är i stort lika i U-dom och i återfallsdom. Andel tillgreppsbrott har dock minskat med 11% och istället ersatts med en övrig kategori, där "mindre brott" ingår (förutom 4 fall av rattfylleri och 4 fall av narkotikabrott, som räknas in i övriga brott (beträffande indelning av brott, se bilaga 1).

6.6.5. Levnadsförhållanden efter frigivning från U-dom

Återfallskriterium i denna undersökning är 'återfall i första brott efter U-dom' och därvid tas ej hänsyn till levnadsomständigheter i övrigt. I undersökningen görs ej heller något försök att sammanväga återfallskriteriet med övriga levnadsomständigheter för tiden efter U-dom, vilket efterlysts i tidigare forskning. Istället redovisas här några utvalda variabler, som mer allmänt beskriver förhållandena efter frigivningsdatum vid U-dom. Liksom för tiden innan U-dom har för varje person upplysningar insamlats om arbets-, bostads-och alkoholsituationen.

Uppföljningstiden för de skattade variablerna, som beskrivs, varierar. För de 211 personerna, som återfaller, har information samlats in efter frigivningsdatum vid U-dom och fram till återfall i första brott efter U-dom. För de 33 personerna som ej återfaller finns som regel information tillgänglig t o m övervakningstidens utgång (3 år vid internering och 1 år vid fängelse).

---

1) Våldtäkt räknas som sedlighetsbrott, rån/grovt rån räknas som tillgreppsbrott.
2) Se kap. 6.1.2.

Arbete

Vid återfall i första brott är 30% i arbete, 9% sjukskrivna och de resterande har registrerats som arbetslösa. (Återfall under straffavtjänande medräknas ej).

33% av gruppen ej återfall och 18% av gruppen återfall har anteckningar om ett fast första arbete. Den aktuella arbetssituationen för tiden efter U-dom beskrivs med hjälp av en skattad variabel. De, som ej återfaller, har i 64% av fallen helt ordnade arbetsförhållanden, jämfört med 15% av dem som återfaller. För tiden innan U-dom är procentsatsen 18% respektive 6%. 25 personer har under tiden efter U-dom erhållit förtidspension och i dessa fall har nästan samtliga haft oordnade arbetsförhållanden. De 25 personerna kan alltså ej ge förklaring till, varför fler personer har ordnade arbetsförhållanden efter U-dom än innan. En annan förklaring till skillnaden före och efter U-dom i detta avseende skulle kunna ligga i, att de interneringsdömda följs upp effektivare med frivård och därmed med arbetsanskaffning. Det visar sig emellertid ej heller vara en förklaring. Interneringsdömda och fängelsedömda har i stort likartade arbetsförhållanden efter U-dom. Tas "försök till anpassning på arbetsplats" med (se tabell 5.11), har de interneringsdömda en bättre arbetssituation efter U-dom än de fängelsedömda (51 respektive 42 personer) Den senare varianten kan i viss mån stödja "frivårdshypotesen". Någon egentlig förklaring till den uppkomna skillnaden i antal personer med i någon mening ordnade arbetsförhållanden före respektive efter U-dom kan ej ges utifrån tillgänglig information. [1)]

Bostad

Den skattade variabeln 'bostadssituationen efter U-dom' ger följande resultat.[2)] 82% av de personer, som ej återfaller, kan anses ha en ordnad bostadssituation medan motsvarande procentsiffra för dem, som återfaller är 44%. [3)] Totalt sett har precis som vid 'arbetssituation' fler personer en ordnad bostadssituation efter U-dom än innan U-dom. Resultatet är även här svårtolkat, men torde som ovan bero på förändringar inom kriminalvårdspolitiken.

---

1) Kontroll har ej skett beträffande eventuell inverkan av arbetsmarknadspolitiska förändringar. Förändringar inom kriminalvårdspolitiken mot mera "vård och behandling" ägde rum under senare delen av 60-talet, dvs här åsyftas samarbete med arbetsförmedling och bostadsförmedling.

2) Se kap 5.2.3.

3) X^2 = 16,6, signifikant på 0,1%-nivån.

Alkohol

Anteckning om alkoholmissbruk för tiden efter U-dom finns för 24% av gruppen ej återfall och för 38% av gruppen återfall. Den skattade variabeln 'alkoholvanor' visar att 27% respektive 47%, kan betecknas som missbrukare.

Jämförelse med uppgifter från tiden innan U-dom, där 66% har "problem med alkoholen", dvs en vidare definition än ovan, motsvaras efter U-dom av 58% med "alkoholproblem". Andel med "alkoholproblem" är i ej återfallsgruppen 31% och i återfallsgruppen 61%. De internerade minskar från 85 pers. till 68 pers. med alkoholproblem under tiden före/efter U-dom, men fängelsedömda har ett oförändrat antal personer (72/71). Här antas, att de internerade utsätts för en hårdare kontroll är fängelsedömda under övervakningstiden och att hotet om återintag vid misskötsamhet (utan brott) är mer verksamt än för fängelsedömda.[1)]

Sammanfattningsvis kan sägas angående levnadsförhållanden efter U-dom, att som väntat lever de, som ej återfaller, under betydligt bättre villkor än de, som återfaller. Omvänt kan framhållas att av dem, som ej återfaller, har så många som en tredjedel en oordnad arbetssituation och en fjärdedel alkoholproblem. Vad händer med de 33 personer, som ej återfaller, dvs vilka ej registreras för nya brott inom 5 år efter frigivning från U-dom, dvs ej återfallsgruppen. Är en kriminalitetsfri tillvaro också en "lyckad återanpassning"? Tar andra institutioner vid när kriminalvården upphör? Några svar på dessa frågor ges i nästa delkapitel.

6.6.6. Ej återfall - vart tar de vägen?

Utifrån definitionen återfall i första brottsbalksbrott (exklusive fylleri och inklusive rattfylleri) och med en fast observationsperiod på 5 år efter frigivning från U-dom har 13,5% ej återfallit.

Med en varierande observationstid kan något mer utläsas om de 33 personernas vidare öden. Samtliga personer är kontrollerade i dödsorsaksregistret t o m 1975, dvs motsvarande den tid som kriminalregisterutdragen täcker. Kriminalregisterutdrag finns för samtliga t o m augusti 1972 och för vissa personer har upplysning hämtats från personakter t o m 1974.

---

1) Troligt är att man hållit sig nykter inför frivårdsbesöken, varvid anteckning om alkoholmissbruk ej förs in i journalen, dvs att det ej är fråga om någon faktisk minskning.

I bilaga 6 finns en utförligare redovisning av hur långa uppföljningstiderna är. Från personakten har uppgifter hämtats, huruvida nykterhetsvård eller mentalvård avlöst kriminalvården; dvs i vad mån den sk återanpassningen till en kriminalitetsfri tillvaro också innebär en tillvaro fri från övriga vårdinstitutioner. Följande resultat har därvid erhållits:

A. 4 personer återfaller i nya brott efter 5 år och fortsätter alltså inom kriminalvården.

B. 2 personer återfaller efter 5 år och har förutom kriminalvård även vistats på alkoholistanstalter.

C. 3 personer fortsätter på alkoholistanstalter (varav en person avlidit efter 3 år 8 mån).

D. 1 person är mestadels intagen på mentalsjukhus.

E. 2 personer är i början av övervakningstiden intagna på alkoholistanstalt respektive mentalsjukhus, men lever senare ett "normalt" liv med fast arbete.

F. 2 personer avlider under observationstiden (efter 5 år och 8 månader respektive 8 år och 3 månader) och har ej anteckning om "vård" av något slag.

G. 19 personer har ej anteckning om "vård" av något slag. Utifrån journalanteckningar tycks "allt vara väl" (gäller även F).

Av ovanstående uppställning framgår att 6/33 personer återfaller i nya brott efter 5 år och att ytterligare 4 personer är omhändertagna för nykterhetsvård, samt att 1 person för det mesta är intagen på mentalsjukhus.

En tredjedel av ej återfallarna är alltså föremål för institutionsvård av något slag, vilket innebär att registrerad andel personer, som kan betecknas som "lyckade fall" sjunker från 13,5% till 9% (en siffra som förmodligen sjunker ytterligare med längre observationstid - ex 8 år för samtliga).

6.7. Sammanfattning av kap. 6.1 - 6.6.

Brotten allmänt innan U-dom

Genomsnittet tidigare domar är 8 för samtliga. Hälften har mellan 6 och 10 domar och resten fördelar sig jämnt på upp till 5 och mellan 11 och 25 tidigare domar. Resultatet för jämförelsegrupperna är: Ju högre antal tidigare domar desto högre återfall efter U-dom. En tendens till skillnad finns för påföljdsgrupperna, där internerades medianvärde är högre än fängelsedömdas.

Tidigare antal brott avseende samtliga brott utgör ett mått på brottslighetens kvantitet. Kvaliteten registreras utifrån brott med straffmaximum fängelse två år eller över. Följande framkommer; ju allvarligare brottslighet, både när det gäller kvantitet och kvalitet, desto högre återfall. Internerades brottslighet är omfångsrikare än fängelsedömdas, men visar enbart på tendens till skillnad.

Ytterligare två variabler som beskriver allvarligheten i den tidigare brottsligheten är a) totala antalet brott per dom och b) antal brott fängelse två år eller över per dom. Inga skillnader kan påvisas för vardera jämförelsegruppen. Variablerna har ändock visat sig lämpliga för effektstudien.

En utvald brottstyp, våldsbrott, särredovisas. Allmänt svarar våldsbrotten för 6% av alla brottsbalksbrott, varav hälften är misshandelsbrott. 33% har någon gång dömts för misshandel. En liten grupp på 14% svarar för 71% av misshandelsbrotten. Vanebrottslingars "farlighet" verkar med andra ord vara av mindre allvarlig art, generellt sett. En tendens till skillnad finns i antal misshandelsbrott mellan ej återfalls- och återfallsgruppen. Motsvarande resultat erhålls också vid våldsbrott som huvudbrott.

Sambandet mellan misshandel och alkohol framkommer klart för gruppen vanebrottslingar.

Om huvudbrotten för samtliga innan U-dom uppdelas grovt efter den mest vanliga brottstypen, är fördelningen:

73% tillgreppsbrottslingar
10% bedragare
15% kombination mellan de två tidigare
2% vålds- och sedlighetsförbrytare

Brottens grovhet innan U-dom

1. Huvudbrottets grovhet i varje dom, dvs straffmaximum: Interneringsdömdas brottslighet är grövre än fängelsedömdas. Inga skillnader påvisas för ej återfalls-/återfallsgruppen, vilket är motsatsen till resultatet vid den tidigare redovisade variabeln straffmaximum 2 år för samtliga brott innan U-dom.

2. Skadestånd-brottens värde vid samtliga brott innan U-dom: Medelvärdet för det samlade skadeståndet för samtliga är 2.000 kronor och för brottens värde (skattad variabel) 6.400 kronor. Enbart variabeln 'brottens värde' ger åtskillnad mellan ej återfalls- och återfallsgruppen vid indelning t o m 10.000 kronor och över.

Tidsvariabler innan U-dom

Ett antal tidsvariabler har konstruerats för vidare användning i påföljdsanalysen. De variabler som påvisat signifikans på 5%-nivån för ej återfalls- och återfallsgruppen, sammanfattas. Samtliga variabler avser tiden från första dom fram till U-dom. Variabeln 'sanktionsgleshet' ger den bästa åtskillnaden.

Ju kortare samlad anstaltstid, desto lägre återfall.
Ju längre längsta sanktionsfri period, desto lägre återfall.
Ju längre sista anstaltsfri period, desto lägre återfall.
Ju längre sista kriminalitetsfri period, desto lägre återfall.
Ju lägre brottsgleshet/alla brott, desto lägre återfall.
Ju lägre sanktionsgleshet, desto högre återfall.

Vid enbart en av tidsvariablerna, dvs 'samlad anstaltstid', har skillnader konstaterats för påföljdsgrupperna. Fängelsedömda har en kortare anstaltstid än interneringsdömda.

Brotten i U-dom

Brottslighetens omfång har ej någon betydelse för återfall eller påföljdsval.

Huvudbrott efter typ: Vid tillgreppsbrott som huvudbrott återfaller 90% jämfört med andra brottstyper, där återfallet är 80%, dvs samband mellan brottstyp och återfall påvisas.

Någon indelning efter brottsspecialisering har ej gjorts. Närmare två tredjedelar svarar för en blandad brottsbild, då alla brott med samma straffskala medräknas.

Huvudbrott efter grovhet: Interneringsdömda har en grövre brottslighet än fängelsedömda sett till straffmaximum vid huvudbrottet, där 83% jämfört med 69% har straffmaximum 4 år eller över.

'Skadestånd' och 'brottens värde (skattat)' kan också sägas mäta grovheten på brotten. För båda variablerna gäller att låga värden ger högre återfall och vice versa.

'Strafflängd i U-dom' är den sista variabeln avseende brottens grovhet. För internerade är den genomsnittliga strafflängden 15,8 månader och för fängelsedömda 13,1 månader. De som dömts till maximalt 1 år har ett högre återfall än dem som dömts till tider över 1 år, dvs längre strafftider ger lägre återfall.

Ådömd tid och faktisk tid på anstalt i U-dom

"Tidsobestämdheten" för ett urval av 90 internerade med s k raka tider kan ungefärligen tecknas på följande sätt: Faktisk tid på anstalt (100%) = Häktning (14,9%) + Ådömd tid = mt (73,7%) + Återtag (4,7%) + "Extratid" (6,7%).

Den "extratid" som beräknats för 59 personer är i genomsnitt 2 månader Troliga förklaringar till "extratid" är; misskötsamhet i anstalt; permissionsmissbruk; rymning (eller försök). Några exakta uppgifter har ej gått att få fram via journalanteckningar.

Brottslighet och ålder

Medelåldern för samtliga i gruppen vanebrottslingar är 33 år. 47% av de fängelsedömda är yngre än 30 år, jämfört med 31% av de interneringsdömda. Yngre personer återfaller snabbare än äldre, men ju längre uppföljningsperiod desto svagare samband.

För tiden innan U-dom gäller att "brottsaktiviteten" överlag är mer intensiv för yngre än för äldre. Brottsaktiviteten mäts på följande sätt:

a) Antal dagar i genomsnitt mellan brotten är betydligt lägre för yngre än för äldre.
b) Yngre personer har oftare än äldre en ny dom i genomsnitt inom ett år.
c) Yngre personer har en markant högre andel brott per dom än äldre.

Återfall

Definitionen på återfall efter U-dom är genomgående "återfall i första registrerade brottsbalksbrott". Uppföljningsperioden har bestämts till 5 år. Efter 6 månader har drygt hälften återfallit, efter 9 månader har två tredjedelar återfallit och efter 5 år är procentandelen återfall 86%. Med ett ökat antal tidigare domar markeras skillnaden i återfall efter ett år.

Yngre fängelsedömda återfaller snabbare än yngre interneringsdömda. Sannolikt är skillnaderna ej så stora om hänsyn tas till; a) att den procentuella andelen fängelsedömda som ingår i den allra yngsta åldersgruppen (-24 år) är högre, b) att de yngsta också har ett högre återfall, c) att slumpens inverkan på resultatet är stor då enbart 5 internerade jämfört med 16 fängelsedömda ingår i den yngsta åldersklassen.

De personer som ej återfaller lever under betydligt bättre villkor än de personer som återfaller. Omvänt kan framhållas, att av de 33 personer (13,5%) som ej återfaller, har en tredjedel en oordnad arbetssituation och en fjärdedel har alkoholproblem. Med en varierande uppföljningsperiod kan något mer utläsas om de 33 personernas vidare öden. 6 personer återfaller i nya brott efter 5 år, 4 personer är mestadels intagna för nykterhetvård och 1 person är mestadels intagen för mentalvård. Resultatet är, att andelen personer som kan betecknas som "lyckade fall" sjunker från 13,5% till 9%.

KAP. 7 PÅFÖLJDSANALYSEN

7.1. Allmänt om tidigare behandlingsforskning

Olika forskningsresultat rörande effekten av olika behandlingsformer för straffade, har sammanfattats i ett flertal skrifter.[1] Resultaten av olika behandlingsformer inom samma typ av reaktionsform och resultaten av behandling med olika reaktionsformer är desamma, dvs nämligen att inga eller små skillnader kan visas avseende lagöverträdares framtida anpassning.[2]

En senare sammanfattande beskrivning av prognosforskning finns i SOU 1973:35 "Kriminologisk forskning". Där kan man uttolka, att de samlade undersökningsresultaten pekar praktiskt taget alla i en riktning, nämligen att man kan visa att återfallsrisken vid vård i frihet åtminstone ej är större än vid anstaltsvård.[3]

I Bondeson (1974) "Fången i Fångsamhället" finns i kap. 2 en genomgång av de viktigaste resultaten från studier med olika behandlingsåtgärder. Resultaten sammanställs i tre punkter:[4]

1) Det tycks som om icke - frihetsberövande åtgärder är effektivare än, eller åtminstone lika effektiva som, frihetsberövande påföljder.
2) Det tycks som om kortare perioder av institutionell behandling är minst lika effektiva som längre perioder.
3) Det är i stort sett inga skillnader mellan olika behandlingsåtgärder.

---

1) Exempel är: Wolf (1955) "Kan vi forutsige kriminelt recidiv. 30 års prognoseforskning", Christie (1961) "Reaksjonens virkninger", Christie (1965) "Research into Methods of Crime Prevention", Wilkins (1965) "The Effectiveness of Punishment and Other Treatment for Adult Offenders", Hood (1967) "Research on the Effectiveness of Punishment and Treatments", Sparks (1967) "Types of treatment for types of offenders", Bishop (SOU 1971:74) "Forskning rörande fängelsestraffets effektivitet", Hood & Sparks (1973) "Uppskattning av straffens och behandlingens effektivitet", Clarke & Sinclair (1975) "Mot mera effektiv behandlingsutvärdering",
2) Andenæs (1966 sid. 120).
3) SOU 1973:35 sid. 38-39.
4) Bondeson (1974 sid. 41-46), där exempel på forskningsresultat ges vid varje punkt.

Bondeson ger också några tänkbara förklaringar till de negativa behandlingsresultaten:[1)]

1) Olika behandlingsformer kan variera i framgång med olika typer lagöverträdare.
2) Våra mätmetoder kan vara för grova för att kunna fastställa reella skillnader.
3) Våra behandlingsteorier kan vara felaktiga i den meningen att de praktiserade behandlingsformerna är irrelevanta.

7.2. Effekten av tidsbestämda och tidsobestämda påföljder.

Forskningsresultaten rörande tidsobestämda påföljders verkningar för unga lagöverträdare går alla i en riktning. Den minst ingripande påföljden ger lägst återfall. Mannheim och Wilkins (1955) undersökte skillnader i återfall för unga lagöverträdare med olika strafflängd som dömts till tidsobestämd "borstal". Den använda metoden är diskriminantanalys, vilken möjliggör en riskgruppsindelning. Huvudresultatet är att längre anstaltstider ej gav lägre återfall än kortare anstaltstider. Börjeson (1966) finner att den minst ingripande påföljden för unga lagöverträdare ger lägst återfall. Den tidsobestämda påföljden ungdomsfängelse ger således högst återfall. Av forskningsresultaten att döma kan man sluta sig till att tidsobestämd påföljd, för unga lagöverträdare åtminstone ej ger bättre resultat än tidsbestämd påföljd.

Hammond och Chayen (1963) fann att "preventive detention" (internering), som ursprungligen varit avsedd för mer samhällsfarliga brottslingar, istället användes för socialt utslagna och missanpassade personer. (Se kap. 2 i denna studie, där liknande resultat påvisas). Jämförelsegrupper var vanebrottslingar som dömts till tidsbestämt fängelse på upp till fyra år och sådana som dömts till tidsobestämd "preventive detention" på mellan 5 och 8 år. De kunde ej finna några påvisbara skillnader i återfall mellan fängelse och internering.

---

1) Bondeson (1974 sid. 47-49).

En tidigare nämnd dansk undersökning av Christiansen, Moe och Senholt (1972) studerade effekterna av tidsbestämt och tidsobestämt straff för egendomsbrottslingar. Christiansens studie beskrivs något närmare eftersom deras resultat kan jämföras med föreliggande studies resultat. Huvudresultatet i Christiansens studie är att några effektskillnader ej kunde påvisas mellan tidsobestämd "forvaring" och tidsbestämt "saerfaengsel" och "statsfaengsel".

Medianvärdet för strafftiden vid forvaring var 32 månader och vid statsfaengsel och saerfaengsel, 12 månader. De som dömts till forvaring avtjänade sina straff på endera av anstalterna Horsens, med behandling som psykoterapi och läkemedelsbehandling, eller Herstedvester, med dagliga konferenser och avståndstagande från läkemedel. Intagna i Horsens kom huvudsakligen från Jylland och intagna på Herstedvester kom huvudsakligen från Köpenhamn.

Den använda metoden var diskriminantanalys som möjliggjorde en jämförelse av personer som var lika belastade och som vistades på någon av de fyra institutionerna. Uppföljningsperioden var satt till 5 år. Varje sanktion i samband med nytt brott betraktades som återfall. De variabler som valdes ut för analysen visade signifikans på 5%-nivån. Dessa variabler var "Samlet kriminalitetsfri tid", "Dömt för beruselse", "Indsaettelsealder", "Sidste sanktionsfrie periode", Akoholforbrug", "Social status", "Skolegang", "Alder ved 1. sanktion", "Skulkeri", och "Forstraffe". Undersökningspopulationen bestod av 500 personer ungefär jämt fördelade på de fyra anstalterna (tre påföljdstyper). Hela materialet indelades utifrån analysens mittpunkt (dvs den punkt som ger den bästa åtskillnaden mellan icke recidivister och recidivister) i 8 belastningsgrupper med stigande återfall från lägsta till högsta belastningsgrupp. De skillnader som man fann mellan påföljdstyperna i olika belastningsgrupper i exempelvis de hårdast belastade eller de mellersta grupperna var små och inverkade ej på huvudresultatet, nämligen att man ej lyckades påvisa skillnader i återfall mellan påföljderna. Man kunde ej heller finna några skillnader mellan kortare/lägre strafftider. En skillnad som man fann var att förvarade ej återfaller lika hastigt som de övriga. (Se vidare diskussion i föreliggande studie sid. 168)

7.3. Tillvägagångssätt och urval av variabler för diskriminantanalysen.

7.3.1. Bakgrund och använda dataprogram

Bakgrunden till urvalet av de 21 variabler, som ingår i diskriminantanalysen, har tidigare behandlats i metodkapitlet. Ett 50-tal variabler, som endera visat samband med återfall eller som tidigare forskning funnit användbara, har efter en första granskning reducerats till 29 variabler. De 29 variablerna används i olika kombinationer i de första datakörningarna med programmet BMD04M, vilket är samma program som Christiansen m fl använde sig av. Olika variabler kombineras och varieras till antalet med hjälp av uppgifter om samband med återfall och intuitiva val. Kombinationer som visar det lägsta antalet felplaceringar analyseras vidare utifrån förändring i antalet fel vid tillägg av eller reducering av någon/några varibler. De variabler, som alltid försämrar resultatet eller de, som inte medför någon förändring alls, stryks i detta skedet från variabellistan. Exempel i det förstnämnda fallet är variabeln 'skolk' och i det andra fallet variabeln 'ålder vid första dom', då variabeln 'ålder vid U-dom' ingår.

En erfarenhet från de första körningarna är också, att kombinationer med bakgrundsdata ger ett förhöjt antal felplaceringar. Resultatet är knappast förvånande eftersom: 1) De anteckningar och yttranden om vanebrottslingars bakgrund som finns tillgängliga i personakten ej är nedtecknade utifrån någon enhetlig grund, på grund av att tidpunkten för första dom varierar; 2) De bakgrundsfaktorer som delvis kan förklara introduktion i kriminalitet, ej nödvändigtvis visar samband med fortsatt kriminalitet.[1)]

Senare användes dataprogrammet BMD07M, som väsentligt underlättar valet av variabelkombinationer för huvudanalysen. Programmet genomför en multipel diskriminantanalys med hjälp av ett stegvis förfarande. Antalet variabler som skall ingå i analysen bestäms, varefter variablerna i tur och ordning sorteras ut efter följande tre likvärdiga kriterier.

---

1) Mannheim (1965, sid. 145).

"1. The variable with the largest F value.

2. The variable when partialed on the previously entered variables has the highest multiple correlation with the groups.

3. The variable which gives the greatest decrease in the ratio of within to total generalized variances."

(BMD Biomedical Computer Programs 1971 s. 214 a)

Kriterierna kan mer allmänt uttryckas på följande sätt. Vid val av en ny variabel tar man den som bäst kan förutsäga grupptillhörighet, efter att man tagit hänsyn till de tidigare variablerna. I detta fall är grupperna a) de predicerade ej återfallen = belastningsgrupp 1 och b) de predicerade återfallen = belastningsgrupp 2+3.

7.3.2. Utfallet av den stegvisa analysen

Utskriften av den stegvisa analysen visar alltså i steg för steg, med lika många steg som variabler, vilken variabel som väljs härnäst. Av de 29 variablerna redovisas nedan i turordning de 10 första variablerna, som programmet valt ut enligt kriterierna ovan. Resultatet redovisas för både T-grupp, dvs samtliga 241 personer och för E-grupp, dvs urvalet av 217 egendomsbrottslingar. Nummerbeteckningen efter variabelnamnen hänvisar till huvudanalysens 21 st utvalda variabler (se sid 128).

T-grupp
Sanktionsgleshet innan U-dom (nr 10)
Summa brottens värde innan U-dom (nr 5)
Totala antalet brott innan U-dom (nr 2)
Sista anstaltsfria perioden innan U-dom (nr 8)
Strafflängd i U-dom (nr 17)
Antal våldsbrott i U-dom (nr 15)
Samlad anstaltstid innan U-dom (nr 7)
Antal domar innan U-dom (nr 1)
Antal fylleribrott innan U-dom (nr 4)
Antal brott fängelse $\geq$ 2 år per dom innan U-dom (nr 13)

E-grupp
Sanktionsgleshet innan U-dom (nr 10)
Summa brottens värde innan U-dom (nr 5)
Totala antalet brott innan U-dom (nr 2)
Totala antalet brott per dom innan U-dom (nr 12)
Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (nr 20)
Arbete tid av frihet innan U-dom (nr 21)
Samlad ådömd tid innan U-dom (nr 6)
Totala antalet brott i U-dom (nr 14)
Antal brott fängelse $\geq$ 2 år i U-dom (nr 16)
Antal fylleribrott innan U-dom (nr 4)

Den stegvisa analysen för T-grupp och E-grupp resulterar i, att variablerna rangordnas olika, förutom de tre först utvalda variablerna som alltså är desamma dvs, 'sanktionsgleshet innan U-dom', 'summa brottens värde innan U-dom' och 'totala antalet brott innan U-dom'. Denna variabelkombination hamnar i båda grupperna som nr 7 av 'de nio bästa' kombinationerna (T3/E3).

Det bästa utfallet, mätt med totala antalet fel, inträffar för T-grupp efter 7 utvalda variabler (kombination T2). I E-grupp erhålls den bästa kombinationen först efter 11 utvalda variabler, dvs utöver de 10 redovisade. Vidare så ger den stegvisa analysen 5 av de 20 kombinationer, som utifrån lägsta antalet fel valts ut för huvudanalysen. Dessa 5 kombinationer är kombination 1, 2, 3, 4, och 9.

Nästa fas är att söka sig fram till "nya" variabelkombinationer, där alltså företrädesvis de främst placerade variablerna i den stegvisa analysen kombineras på ett annorlunda sätt. Det praktiska tillvägavångssättet är, att man lägger till eller plockar bort någon eller några variabler och ser sedan efter om resultatet av körningen ger ett lägre/högre antal fel. En variabel som tillkommit efter den stegvisa analysen testades och det visade sig att den gav ett bättre utfall när den ersatte en gammal variabel. Exemplet är från kombination T5, där 'strafflängd i U-dom' ersattes av 'faktisk tid på anstalt U-dom', vilket gav kombination T19. Förutom att man lägger till eller drar ifrån variabler från de redan existerande kombinationerna, ger en del mer "intuitivt" sammansatta kombinationer bra utfall. Med "intuitivt" menas här, att sådana variabler väljs, som visat samband med återfall eller där tidigare forskning kommit fram till att de ger fruktbara kombinationer. Ett exempel är kombination 10 som sattes ihop innan den stegvisa analysen, dvs med BMD04M-programmet.

Det har också varit en strävan att hitta olika typer av variabelkombinationer med i stort samma antal fel. En utgångspunkt vid själva utvärderingen av påföljdernas effektivitet måste vara att underlaget, dvs de variabelkombinationer som bestämmer indelning i belastningsgrupper, ej är för "snävt". Med detta menas att det är väsentligt, att olika typer av variabler kombineras på olika sätt. Det är troligt, att huvudresultatet kan försämras om det i kombinationerna finns variabler som ständigt återkommer, vilkas tillförlitlighet är låg.

7.3.3. Variablernas tillförlitlighet

Summa brottens värde innan U-dom

En uppställning av de 20 kombinationerna finns i tabell 7.1 (sid. 128). De tre först utvalda variablerna i den stegvisa analysen, nr 2, 5 och 10, finns med i hälften av kombinationerna. Alla tre variablerna är kvantitativa och har kontinuerliga värden. Variabel nr 5 - 'summa brottens värde innan U-dom (skattad)' har markerats som "skattad". Variabeln definieras i avsnitt 6.1.3, - 'summa brottens värde innan U-dom' avser ett skattat värde på de varor eller pengar (värdehandlingar) som man tillskansat sig genom brottslig verksamhet. Det variabelvärde som nedtecknats är taget direkt från brottsbeskrivningen i domen. Exempel på detta visas i bilaga 5. Skattningsförfarandet innebär också att för vissa brottstyper har värdet noll noterats. Exempel är tillgrepp av fortskaffningsmedel och vid våldsoch sedlighetsbrott, där skadan ej kan värderas. Som tidigare visats, är också variabelvärdena starkt snedfördelade, eftersom det finns en liten grupp på 23 personer som har värden överstigande 20.000 kr. En kodad version av variabeln har därför introducerats. I enbart 2 av 12 kombinationer där variabeln ingår, har ett resultat mätt i antal fel erhållits, vilket placerat kombinationen bland de 20 bästa. Kombination 20 (med kod) och kombination 5 (utan kod) har givit ett bättre utfall i både T-och E-grupp för kombination 5 (utan kod). För kombinationerna 7 och 18 har kodvarianten givit bättre utfall i enbart E-gruppen. Körningar har också gjorts med de 12 kombinationerna, där variabeln tagits bort. I alla fall har resultatet försämrats. Slutsatsen är att variabeln 'summa brottens värde innan U-dom' får betraktas som en tillförlitlig variabel för vidare användning i effektstudien.

Strafflängd i U-dom

De flesta variabler innehåller information om tidigare brottslighet. Information om aktuell brottslighet finns också representerad. Principen bakom urvalet av variablerna är, att de i största möjliga utsträckning skall motsvara den information om personen som domaren har tillgång till inför val av påföljd. Detta gäller bara för de givna s k hårddatavariablerna. Domaren tar givetvis även hänsyn till icke-mätbara faktorer. Emellertid så ingår i effektstudien två variabler, som synbarligen kan hänföras till tidpunkten efter U-domens ikraftträdande, nämligen 'strafflängd i U-dom'

och 'faktisk tid på anstalt-U-dom' (nr 17 respektive nr 18). Valet av dessa två variabler för effektstudien får därför motiveras.

Variabeln 'strafflängd i U-dom' antas ge ett samlat "mått" på a) den aktuella brottslighetens gravhet sammanvägt med b) den tidigare brottsligheten och inverkan av övriga bakgrundsfaktorer. På så sätt avgränsas variabeln till tiden innan U-dom.

Funderingar i efterhand talar också för variabelns användbarhet i effektstudien. I tidigare forskning har man diskuterat, om straffmätningen i sig kan sägas avspegla individens förutsättningar till återanpassning. Här menar man, att påföljd såväl som strafflängd bestäms beroende av prognos till återfall.[1)] Följande antagande om domspraxis i de aktuella fallen görs för gruppen vanebrottslingar: Personer med en sämre prognos döms för mindre allvarliga brott till internering med en minsta tid som alltid är 1 år; personer med en bättre prognos döms för mindre allvarliga brott till fängelsestraff, där strafftiden understiger ett år (se kap. 6.2.5.). Om antagandet är riktigt och om diskussionen ovan vid punkterna a) och b) gäller, så förklarar detta varför prediktionen förbättras då 'strafflängd i U-dom' ingår. Motsatt resultat erhålls då körningar gjorts där påföljdsalternativen internering/fängelse ingår i prediktionsinstrumentet. Där försämras prediktionen i samtliga 20 kombinationer. En trolig förklaring till att prediktionen förbättras med variabeln 'strafflängd i U-dom' är, att ett fåtal individer med korta strafftider vid fängelse åtskiljs ytterligare från ett fåtal interneringsdömda med en minsta tid på ett år.

Av huvudanalysens 20 kombinationer ingår 'strafflängd i U-dom' i 11 kombinationer. Eftersom frågan om variabelns tillförlitlighet uppkommit efter att datakörningarna avslutats, finns det enbart alternativkörningar från två kombinationer, där variabeln uteslutits. Om 'strafflängd i U-dom' utesluts i kombinationerna T2 och T5, så ökar antalet felplaceringar med 1 respektive 3 fel, dvs resultatförsämringen är liten. Resultatet i påföljdsanalysen förblir också detsamma (förändringar med någon procentdel erhålls, vilket är försumbart).

Efter att ha redovisat bakgrunden till variabelvalet återstår således frågan om variabelvalet kan "godkännas" för användning i effektstudien.

---

1) Se Börjesson (1966, sid. 109).

Först skall nämnas, att kritik kan riktas mot att 'strafflängd i U-dom' ingår i prediktionen, eftersom strafflängden i sig är ett led i "behandlingen". Det är svårt att uttala sig om vad det egentligen är som utvärderas här. Är det själva upplevelsen att dömas till den strängare påföljden internering (dvs stämplingen)? Är det "tidsobestämdheten" vid interneringspåföljden eller är det den längre strafftiden? Frågan kan vidare belysas med ett citat från Andenaes[1];

> "Jeg står for øvrig noe usikker overfor den vitenskapelige logikk ved dette. Kan man gjøre straffens lengde til en risikofaktor i prediktionslikningen samtidig med at man undersøker hvilken betydning straffens lengde har for effekten av reaksjonen?"

Variabelvalet har härmed motiverats och den kritik som kan riktas mot det har redovisats. Slutsatsen är att variabeln 'strafflängd i U-dom' väl kan "godkännas" för användning i effektstudien. I kap. 7.7. redovisas en alternativanalys (2), där enbart de kombinationer som ej innehåller variabeln ifråga ingår.[2] Av huvudanalysens 20 kombinationer kvarstår 7 kombinationer. Resultatet vid de 7 kombinationerna är detsamma som vid samtliga 20 kombinationer, dvs att det ej kan påvisas några skillnader i återfall mellan påföljderna.

Faktisk tid på anstalt i U-dom

Mer av en slump ersattes 'strafflängd i U-dom' i kombination 5 av 'faktisk tid på anstalt i U-dom' i kombination 19. Antal felplaceringar reducerades därvid från 41 till 40. 'Faktisk tid på anstalt i U-dom' beräknades från början enbart att ingå i den allmänna beskrivningen av tidigare straffade, dvs för att jämföra 'ådömd tid' med 'faktisk tid'. För knappt hälften av personerna gäller, att de ej har s k raka tider. Beräkningsgrunden är något osäkrare, när domarna går in i varandra. Beräkningssätt för den delvis "skattade" variabeln redovisas i bilaga 8. Samma diskussion om variabelns lämplighet för effektstudien kan föras som tidigare vid 'strafflängd U-dom'. Förklaring till att resultatet förbättras med kombination T19

---

1) Citatet är hämtat från Bondeson (1977, not 17 sid. 411).
2) 7 kombinationer återstår då både 'strafflängd' och 'faktisk tid på anstalt' i U-dom utgår.

jämfört med T5 är svår att ge. Man kan spekulera i om inte 'faktisk tid på anstalt' sorterar ut de personer som har en dålig prognos bättre än 'strafflängd', genom att de som dömts till fängelse får tider utöver två tredjedels tid och de som dömts till internering får tider utöver minsta tiden. En bättre prediktion erhålls troligen pga att "misskötsamhet" under U-dom visar på samband med "misskötsamhet" under tidigare anstaltsvistelser.

Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (skattat) och Arbete tid av frihet innan U-dom

Två av variablerna som ingår i diskriminantanalysen är kvalitativa (nr 20 och 21). De finns med i kombinationerna 9, 10 och 16. Eftersom variablerna är kvalitativa och också skattade är deras tillförlitlighet sämre än de andra 19 kvantitativa variablerna.

Variabeln 'allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (skattat)' finns beskriven i kap. 5.2.4. I prediktionen används den klassindelade variabeln med indelning i 5 klasser där värdet 1 är helt ordnade förhållanden osv. De två bortfallen har tilldelats värdet 5, eftersom en person varit intagen på alkoholistanstalt och den andre personen varit inlagd på sjukhus (orsak okänd). Variabeln kommer som nr 5 i den stegvisa analysen utförd på E-grupp. I T-grupp hamnar den först på 18:de plats. I alternativanalys 2 (kap. 7.7). finns 5 kombinationer upptagna, där varken de två tidigare variablerna 'strafflängd' och 'faktisk tid på anstalt i U-dom' eller de aktuella variablerna finns med. Utfallet i alternativanalysen är detsamma som i huvudanalysen.

Variabeln 'arbete tid av frihet innan U-dom' omnämns i korthet i kap. 5.2.2. Information har samlats in angående tid i arbete relaterat till senaste period i frihet innan U-dom. Variabeln delas in i 6 klasser (se bilaga 8). Ett högt samband med återfall påvisas och i E-grupp väljs variabeln genom den stegvisa analysen som nr 6. Variabeln verkar därför vara lämplig för effektstudien. Vid en närmare granskning kan emellertid variabelkonstruktionen kritiseras för att tidsdimensionen ej finns med. Exempelvis får en person, som vistas i frihet endast 1 månad och har arbete hela månaden, samma värde som en person som vistas i frihet 1 år och har arbete hela året. Variabelns lämplighet för effektstudien blir därför oklar. Men om den ses som ett grovt mått på arbetsanpassning och eftersom den ändå tycks bidra till en förbättrad prediktion accepteras den.

Kommentar: Av de 21 variabler som ingår i diskriminantanalysen har 5 st presenterats närmare. För- och nackdelar med variabelvalen har diskuterats. Slutsatsen är att de kan accepteras för effektstudien. Övriga variabler har bedömts som helt tillförlitliga och de finns redovisade i kap. 6. Några variabler kommenteras emellertid i följande delkapitel.

7.3.4. Övriga kommentarer till variabelvalen

Ett antal tidsvariabler har konstruerats speciellt för vidare användning i effektstudien. Hälften av variablerna kommer till vidare användning i effektstudien. Beräkningarna av variablerna är tidskrävande, trots att speciella dataprogram skrivits för dessa. Den stegvisa analysen väljer ut bland de 10 första variablerna i T-grupp -'sanktionsgleshet innan U-dom' (nr 10) och 'sista anstaltsfria perioden' (nr 8). Motsvarande urval av tidsvariabler i E-grupp är 'sanktionsgleshet innan U-dom' och 'samlad ådömd tid innan U-dom' (nr 6). Det tycks således ha varit värt mödan att "konstruera" ett antal tidsvariabler.

En variabel 'antal våldsbrott i U-dom' (nr 15) skiljer sig från de övriga. Den är speciell på så sätt, att endast 18% har begått något våldsbrott i U-dom. Vidare så visar den ej något samband med återfall. Den är exempel på en variabel som synbarligen ej kvalificerar sig för effektstudien, men som ändå förbättrar prediktionen.[1)] Variabeln har i den stegvisa analysen, utförd på T-grupp, valts som nr 6.

Här skall även nämnas, med hänvisning till metodkapitlet 4.3.3., att i analysen ingår ytterligare två variabler där något samband med återfall ej har påvisats. Det är variablerna 'totala antalet brott i U-dom' (nr 14) och 'antal brott straffmax $\geq$ 2 år i U-dom' (nr 16). Något resultat förutan variablerna i de två kombinationer, där de ingår, finns ej.

En sista kommentar ägnas åt variabeln 'ålder vid U-dom' (nr 19). Den ingår i 6 kombinationer. Brottslighet och ålder har tidigare behandlats i ett särskilt delkapitel (kap. 6.4.). Ett starkt samband mellan ålder och återfall

---

1) Prediktionen försämras om variabeln tas bort från komb. E2, som har 33 fel, jämfört med E5 som får 35 fel.

2) Då E-grupp ej innehåller vålds- sedlighetsbrottslingar (huvudbrott) kommer 'antal våldsbrott i U-dom' av förklarliga skäl först som nr 12.

påvisas. Man förväntar sig därför att 'ålder vid U-dom' skall väljas bland de första i den stegvisa analysen. Förvånande nog så väljs variabeln först som nr 22 i T-grupp och som nr 25 i E-grupp. Prediktionen i de 6 kombinationerna är emellertid bättre med än utan variabeln. Förklaringen kan vara, att spridningen mellan åldersklasserna ej är stor. Eftersom undersökningspopulationen består av vanebrottslingar, får naturligt gruppen en förhållandevis jämn åldersfördelning. (Förutom en liten grupp på 21 personer som är yngre än 24 år.)

Avslutande kommentar

Det kan ej uteslutas att, utöver de variabelkombinationer som analysen baserar sig på, kan det finnas bättre -ej prövade-kombinationer, vilka ger resultat i en helt annan riktning. Exempelvis kan nämnas att de flesta variablerna är kvantitativa s k hårddata. Det är möjligt att en medverkan av fler kvalitativa variabler ger ett annat resultat.

7.4. Resultat av huvudanalysen

7.4.1. Inledning

I kap. 7.3.1. har de dataprogram, som använts vid bestämningen av de bästa variabelkombinationerna beskrivits. I den fortsatta framställningen kommer de utvalda 20 variabelkombinationerna att presenteras. De "bästa" har registrerats som de med det lägsta antalet felplaceringar av personer över/under diskriminantanalysens mittpunkt. I metodkapitlet finns en diskussion av felredovisningen som mått på metodens tillförlitlighet.

Varje person som ingår i analysen får ett belastningstal för varje variabelkombination. Med metoden skall således personer med ökande belastningstal placeras rätt i stigande belastningsgrupp. Dvs i belastningsgrupp 1 skall de placeras, som har lägsta risk för återfall, och i belastningsgrupp 2 de med näst lägsta risk etc. Den s k mittpunkten skall dela materialet i två delar, där den ena delen innehåller personer, som är predicerade att ej återfalla, och den andra delen innehåller personer, som predicerats att återfalla. Analysen för fängelsedömda och interneringsdömda avseende påföljdernas effektivitet (mätt i återfall) utförs i respektive belastningsgrupp.

Analysen har genomförts på två populationer. Den ena utgörs av samtliga 241 personer och den andra utgörs av ett urval av 217 personer, som i U-dom dömts för egendomsbrott. Genomgående används i fortsättningen benämningen T-grupp för den första gruppen och E-grupp för den andra.[1)]

Här kan även nämnas, att vid samtliga 20 variabelkombinationer har personerna indelats i tre belastningsgrupper. Andra undersökningar har använt sig av fler (5-9) belastningsgrupper. Detta har ej visat sig vara lämpligt i denna undersökning. Huvudanledningen till detta är fördelningen mellan grupperna ej återfall och återfall. Som tidigare framkommit, består gruppen som ej återfaller av 31 personer. Denna grupppstorlek kan ej ge underlag för beräkning av procent återfall i mer än tre belastningsgrupper.

---

1) a) Antal personer i T-grupp är 241 st. Tre personer är borträknade av de ursprungliga 244, eftersom de ej hade någon tidigare brottslig verksamhet.
b) Gruppen egendomsbrottslingar - E-grupp är samtliga 241 exkl. 17 våldsbrott och 7 sedlighetsbrott, dvs 217 personer.

7.4.2. De tjugo bästa variabelkombinationerna och jämförelse av utfall för T-grupp och E-grupp.

Tabell 7.1. De 20 bästa variabelkombinationerna och procent felplaceringar i T-och E-grupp.

Variabel kombination	Variabelnummer	% Fel T ant=241	% Fel E ant=217	Antal variabler
3	2,5,10	17,8	17,0	3
4	2,5,8,10	17,4	17,9	4
5	2,5,7,8,10,17	17,0	16,1	6
20	2,5(k),7,8,10,17	17,8	17,9	6
19	2,5,7,8,10,18	16,5	16,1	6
1	2,5,8,10,15,17	17,4	15,6	6
2	2,5,7,8,10,15,17	17,0	15,2	7
6	2,5,7,10,12	18,6	17,5	5
12	2,8,10,17	19,5	21,1	4
13	2,7,8,9,10,11,12,17	19,5	18,4	8
16	1,2,4,6,8,9,10,11,17,19,21	18,6	18,8	11
17	1,2,7,8,9,17,19	19,9	20,2	7
7	1,2,5,7,8,9,17,19	17,4	18,4	8
18	1,2,5(k),7,8,9,17,19	17,8	16,1	8
15	3,6,8,9,10,11,19	18,2	19,3	7
10	3,6,8,9,10,11,19,21	18,2	20,7	8
9	2,4,5,6,9,10,12,14,16,20,21	18,2	15,6	11
8	2,4,5,10,13,17	18,6	17,0	6
14	1,3,7,8,10,13,14	19,9	21,6	7
11	1,2,4,5,7,8,10,13,17	18,6	17,9	9

Nr.	Variabelnamn
1.	Antal domar innan U-dom
2.	Totala antal brott innan U-dom
3.	Antal brott -fängelse två år eller över innan U-dom
4.	Antal fylleribrott innan U-dom
5.	Summa brottens värde innan U-dom (skattat) (k)=kod
6.	Samlad ådömd tid innan U-dom
7.	Samlad anstaltstid innan U-dom
8.	Sista anstaltsfria perioden innan U-dom
9.	Brottsgleshet -alla brott innan U-dom
10.	Sanktionsgleshet innan U-dom
11.	Sista kriminalitetsfria perioden innan U-dom
12.	Totala antalet brott per dom innan U-dom
13.	Antal brott fängelse två år eller över per dom innan U-dom
14.	Totala antalet brott i U-dom
15.	Antal våldsbrott i U-dom
16.	Antal brott fängelse två år eller över i U-dom
17.	Strafflängd i U-dom
18.	Faktisk tid på anstalt U-dom
19.	Ålder vid U-dom
20.	Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (skattat)
21.	Arbete tid av frihet innan U-dom

I tabell 7.1 visas 20 variabelkombinationer, som utgör underlag för den fortsatta analysen. Resultatet från så många som 20 kombinationer kommer att analyseras, därför att det är väsentligt att få en spridning på de variabeltyper som ingår. Likaledes varieras antalet variabler i de olika kombinationerna från 3 till 11. Det kan även nämnas, att de 20 bästa körningarna har valts ut från ca 300 olika körningar. Rangordning vid konkurrerande kombinationer, dvs där antalet fel är lika stort, sker genom att den kombination, som har lägst antal variabler, föredras.

Alla variabler förutom de två sista, 'allmänt om levnadsförhållanden' och 'arbete tid av frihet', är kvantitativa och beräkningar sker utifrån absoluta tal, alltså ej utifrån kodade variabler.[1)]

Som tidigare nämnts har totala antalet fel styrt urvalet av variabelkombinationerna. Gränsdragning vid 20 kombinationer har styrts av två faktorer. För det första så syntes det lämpligt att utifrån T-grupp avgränsa vid summa 48 fel totalt. För det andra så bestämdes antal redovisade kombinationer till 20, då de bästa kombinationerna från E-grupp också skulle representeras.

E-gruppens kombinationer har således valts ut efter T-gruppens, då avsikten i första hand varit att jämföra utfallet mellan de båda grupperna. Såväl för T-grupp, som för E-grupp redovisas ca hälften av kombinationerna utförligare i följande avsnitt. Vid slutanalysen kommer samtliga 20 kombinationer att diskuteras. Att analysen utförts både på T-grupp och E-grupp bör ge en ökad möjlighet till slutsatser, om där finns skillnader i effektivitet mellan påföljderna. Frågan är därmed, om de 24 vålds- och sedlighetsbrottslingarna, som ingår i T-grupp men ej i E-grupp, har någon inverkan på det samlade huvudresultatet.

Totalt sett verkar E-gruppens utfall, mätt i procent fel, vara något bättre än T-gruppens, då 11 av kombinationerna ger ett lägre antal felplaceringar. Vidare syns, att 3 av 20 kombinationer vid T-grupp ger mellan 16,5 - 17,0% felplaceringar jämfört med E-grupp, där 8 av 20 kombinationer ger mellan 15,2 - 17,0% felplaceringar. 5 kombinationer vid E-grupp har en lägre procentandel fel än lägsta T-kombination.

---

1) De två kvalitativa variablerna, nr 20 och 21, förekommer i kombination 9,10,16, dvs ingen av dessa kombinationer är med bland de nio bästa. En variabel 'brottens värde', nr 5, finns både med absoluta tal och med kod.

Det tycks alltså som om en mer enhetligt sammansatt grupp av straffade personer, dvs en grupp begränsad till egendomsbrottslingar, ger ett bättre resultat. Ytterligare en fråga kan emellertid ställas. Uppkommer lika stora skillnader, i procent felplaceringar för gruppen över mittpunkten, dvs i belastningsgrupp 1?

Procentandelen fel i belastningsgrupp 1 ligger kring 65%. De flesta felplaceringar hamnar där. Detta förklaras med att många av de personer som ej återfaller har höga belastningstal och även vice versa, dvs att även personer, som har ett lågt belastningstal, återfaller. En jämförelse mellan T-grupp och E-grupp visar ej på några stora skillnader. I T-grupp hamnar 12 kombinationer under 65% fel och motsvarande siffra för E-grupp är 9 kombinationer. Snarare finns en förskjutning åt andra hållet, dvs T-grupp har lägre procent felplaceringar än E-grupp. Slutsatsen blir, att diskriminantanalysen blir mer tillförlitlig, om den utförs på båda populationerna.

7.4.3. De nio bästa variabelkombinationerna för T-grupp.

I tabell 7.2, som följer, visas de 20 kombinationerna rangordnade efter totala antalet fel. Gränsen för redovisning mer i detalj är godtyckligt satt vid maximalt 43 fel. I tabellen finns en uppställning av procent återfall i de tre belastningsgrupperna. Som förväntat är procenten återfall stigande från grupp 1 till 3. Bland de nio bästa kombinationerna är i genomsnitt återfallsprocenten 61,5% i belastningsgrupp 1, 89,6% i belastningsgrupp 2 och 95,7% i belastningsgrupp 3. Skillnaden mellan grupp 2 och 3 är betydligt mindre än mellan grupp 1 och de övriga två. Diskriminantanalysen ger därvid en tillfredsställande åtskillnad mellan ej återfall och återfall med indelning i tre belastningsgrupper som ovan. Belastningsgrupp 1 innehåller de individer, vars riskpoäng ligger över mittpunkten. De övriga två belastningsgrupperna ligger under mittpunkten och har konstruerats med lika stort antal personer i var grupp.

Efter tabell 7.2 följer en mer detaljerad redovisning av resultatet från de nio bästa variabelkombinationerna för T-grupp och därefter motsvarande för E-grupp.

Tabell 7.2. 20 variabelkombinationer rangordnade efter totala antalet fel och procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för samtliga 241 personer. Gränsdragning har gjorts vid de nio bästa.

Variabel-kombination	Totala antalet fel	Procent återfall i belastningsgrupp 1	2	3
T19	40	59	93	96
T 5	41	61	88	96
T 2	41	61	89	96
T 4	42	63	87	97
T 1	42	62	89	95
T 7	42	61	90	95
T 3	43	63	88	96
T20	43	63	92	95
T18	43	62	91	96
T15	44	67	86	96
T10	44	65	87	95
T 9	44	65	85	97
T 6	45	63	89	97
T 8	45	64	88	96
T11	45	65	87	96
T16	45	65	89	97
T12	47	66	89	96
T13	47	68	85	98
T14	48	67	88	97
T17	48	67	88	97

Beskrivningen av de nio bästa kombinationerna, som följer, sker enligt följande ordning:

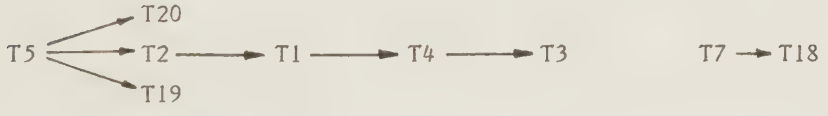

Kombination T5

Kombination T5 innehåller 6 variabler, där samtliga är kvantitativa och där 5 variabler avser tid innan U-dom och den sjätte uppgift från U-dom:

Totala antalet brott innan U-dom
Summa brottens värde innan U-dom (skattat)
Samlad anstaltstid innan U-dom
Sista anstaltsfria perioden innan U-dom
Sanktionsgleshet innan U-dom
Strafflängd i U-dom

Tabell 7.3. Kombination T5, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Totalt Fä+Int
Pred ej åf	1	6	11	17	10	44
Pred åf	2	5	6	35	52	98
	3	2	1	55	41	99
Totalt		13	18	107	103	241

Avsikten med indelning i belastningsgrupper är, att personer dömda till fängelse respektive internering i respektive grupp, jämförs med avseende på återfall. Belastningsgrupp 1 avgränsas gentemot de andra två genom den s k mittpunkten. Vidare varierar antalet personer, som hamnar över respektive under mittpunkten efter antal och typ av variabler, vilka gäller för varje kombination. Beräkningen av antal felplaceringar sker genom summering av de individer, som predicerats att ej återfalla, men som återfaller och de som predicerats att återfalla, men som ej återfaller.[1] Antal felplaceringar vid kombination T5 blir därvid (17+10+5+2+6+1) = 41 fel.

Nästa steg är att räkna ut procenten återfall i de tre belastningsgrupperna för påföljdsalternativen, vilket ger följande resultat:

	Procent återfall i belastningsgrupp 1	2	3
Fängelse	74	88	96
Internering	48	90	98

En tendens till skillnad i återfall påvisas i belastningsgrupp 1, där fängelsedömda återfaller till 74% och interneringsdömda till 48%.[2] Återfallet i de två andra belastningsgrupperna ser i stort lika ut.

1) Detta tillvägagångssätt är detsamma vid de andra 17 kombinationerna och beskrivningen upprepas ej.

2) $X^2 = 3,2$, signifikant på 8%-nivån.

Fängelsedömda har alltså vid variabelkombination T5 ett högre återfall än interneringsdömda vid placering i den lägsta belastningsgruppen. Det förväntade resultatet är, att inga skillnader kommer att visa sig, eftersom samtliga 241 personer egentligen tillhör en högriskgrupp genom att de redan ifrågasatts för interneringspåföljd.

I den fortsatta analysen undersöks, huruvida den vid kombination T5 uppkomna tendensen till skillnad i återfall även gäller för de återstående kombinationerna (såväl vid T-grupp som vid E-grupp).

Kombination T20

Kombination T20 är en variation på T5. En variabel, 'brottens värde innan U-dom' används nu istället i kodad form.[1] De faktiska värdena för variabeln visar på stor spridning och därför testas en kodad version för att se om antalet fel kan reduceras ytterligare.

Tabell 7.4 Kombination T20, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Ej återfall Int	Återfall Fä	Återfall Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	7	11	15	15	68 - 58
Pred åf	2	2	6	38	50	95 - 89
	3	4	1	54	38	93 - 97
Totalt		13	18	107	103	

Antal felplaceringar är (15+15+2+4+6+1) = 43 fel. Resultatet försämras således med den kodade variabeln (jfr att T5 hade 41 fel). I belastningsgrupp 1 är återfallet högre för fängelsedömda än för interneringsdömda, men skillnaden är ej signifikant som vid T5.

1) Se bilaga 8.

Kombination T5 föredras framför T20 pga ett lägre antal fel. Båda kombinationerna placeras, som framgått, bland de nio bästa, men ger skilda resultat vid påföljdsanalysen.

Kombination T19

Kombination T19 har de fem första variablerna samma som i kombination T5. Den sista variabeln i T5, 'strafflängd i mån U-dom', har i T19 bytts ut mot 'faktisk tid på anstalt U-dom'.

Tabell 7.5. Kombination T19, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	6	14	14	15	70 - 52
Pred åf	2	4	3	31	58	89 - 95
	3	3	1	62	30	95 - 97
Totalt		13	18	107	103	

Antal felplaceringar är (14+15+4+3+3+1) = 40 fel. Av de hittills redovisade tre kombinationerna har T19 det lägsta antalet fel. Det visar sig, att variabeln 'faktisk tid på anstalt U-dom' ger ett bättre utfall än variabeln strafflängd i U-dom, tillsammans med de övriga 5.

I belastningsgrupp 1 återfaller fängelsedömda till 70% och interneringsdömda till 51%. Således är återfallet högre för fängelsedömda, men skillnaden är ej signifikant.

Resultatet vid kombination T19 är bättre än vid T5, dvs antalet fel har reducerats från 41 till 40.

För samtliga tre kombinationer som beskrivits och även för de återstående, gäller att i belastningsgrupperna 2 och 3 ser återfallet lika ut för påföljdsalternativen. De kommenteras därför ej i den fortsatta framställningen.

Kombination T2

Kombination T2 innehåller ytterligare en variabel utöver de 6, som ingår i T5, vilken är 'antal våldsbrott i U-dom'.

Tabell 7.6. Kombination T2, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	7	11	16	12	70 - 52
Pred åf	2	4	6	37	50	90 - 89
	3	2	1	54	41	96 - 98
Totalt		13	18	107	103	

Antal felplaceringar är (16+12+4+2+6+1) = 41 fel. Procent återfall för respektive påföljd i belastningsgrupp 1 uppvisar ej signifikant skillnad.

Kombination T5 föredras framför T2. Antal fel är lika (41 fel), men T5 innehåller 6 variabler jämfört med 7 variabler i T2.

Kombination T1

Kombination T1 har följande variabeluppsättning:

Totala antalet brott innan U-dom
Brottens värde innan U-dom (skattat)
Sista anstaltsfria perioden
Sanktionsgleshet innan U-dom
Antal våldsbrott i U-dom
Strafflängd i U-dom

Jämfört med T5 har en variabel tillkommit, 'antal våldsbrott i U-dom' och en har tagits bort, 'samlad anstaltstid innan U-dom'. Utgående från kombination T2 har variabeln 'samlad anstaltstid' tagits bort.

Tabell 7.7. Kombination T1, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	7	10	19	9	73 - 47
Pred åf	2	4	6	39	49	91 - 89
	3	2	2	49	45	96 - 96
Totalt		13	18	107	103	

Antal felplaceringar är (19+9+4+2+6+2) = 42 fel. Differensen i belastningsgrupp 1 mellan påföljderna är lika stor som vid T5. En tendens till skillnad finns även här, dvs fängelsedömdas återfall är högre än interneringsdömdas i lågriskgruppen.[1] Kombination T1 ger sämre utfall än T5 och T2. Variabeln 'samlad anstaltstid innan U-dom' tycks förbättra resultatet, dvs den ger färre antal felplaceringar.

Kombination T4

Kombination T4 visar resultatet av en kombination med enbart 4 variabler. Allmänt gäller, att vid diskriminantanalys tillämpad på denna studies material, tycks 5-7 variabler vara det antal som ger det bästa utfallet. Följande 4 variabler ingår i kombination T4:

Totala antalet brott innan U-dom
Brottens värde innan U-dom (skattat)
Sista anstaltsfria perioden innan U-dom
Sanktionsgleshet innan U-dom

De 4 variablerna finns i de tidigare kombinationerna T5, T2, T19, T1. Frågan är om resultatet väsentligt kommer att försämras, dvs om ett högre antal felplaceringar erhålls med ett minskat antal variabler.

1) X^2 = 3,08, signifikant på 9%-nivån.

Tabell 7.8. Kombination T4, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	8	7	15	11	65 - 61
Pred åf	2	4	9	42	45	91 - 83
	3	1	2	50	47	98 - 96
Totalt		13	18	107	103	

Antal felplaceringar är (15+11+4+1+9+2) = 42 fel. Resultatet är överraskande bra för ett urval med enbart 4 variabler. Antal felplaceringar är detsamma som i kombination T1. Jämfört med den hittills bästa kombinationen T19 med 40 fel, försämras resultatet bara med 2 felplaceringar. Kombinationen är därmed placerad bland de bästa. Procenten återfall i respektive påföljdsgrupp för belastningsgrupp 1 skiljer sig ej. Jämfört med de tidigare kombinationerna är differensen mellan 65% och 61% den lägsta.

Kombination T3

Kombination T3, som beskrivs härnäst, är kombination T4 reducerad med variabeln 'sista anstaltsfria perioden innan U-dom'. I T3 ingår alltså endast 3 variabler.

Tabell 7.9. Kombination T3, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	9	8	18	11	67 - 58
Pred åf	2	2	9	36	50	95 - 85
	3	2	1	53	42	96 - 98
Totalt		13	18	107	103	

Antal felplaceringar är (18+11+2+2+9+1) = 43 fel. Reduceringen från 4 till 3 variabler medför, att antal felplaceringar ökar från 42 till 43, dvs ökningen är liten. T19 är den bästa kombinationen med 6 variabler, där antal felplaceringar är 40. Resultatet, som uppnås vid T3 med 3 variabler och antal felplaceringar lika med 43, måste därmed anses som bra. Vad beträffar påföljdsanalysen, finns ej några signifikanta skillnader i återfall.

Kombination T7

Kombination T7 och kombination T18 har båda en något annorlunda variabeluppsättning än de tidigare redovisade. Tre nya variabler har tillkommit, 'antal domar', 'brottsintensitet' och 'ålder vid U-dom'. Följande 8 variabler, som samtliga är kvantitativa, ingår i kombination T7 (i T18 med variabeln 'brottens värde' i kod).

Antal domar innan U-dom
Totala antalet brott innan U-dom
Brottens värde innan U-dom (skattat) (kodad)
Samlad anstaltstid innan U-dom
Sista anstaltsfria perioden innan U-dom
Brottsintensitet -alla brott innan U-dom
Strafflängd i U-dom
Ålder vid U-dom

Tabell 7.10. Kombination T7, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Ej återfall Int	Återfall Fä	Återfall Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	7	11	16	13	70 - 54
Pred åf	2	3	6	38	50	93 - 89
	3	3	1	53	40	95 - 98
Totalt		13	18	107	103	

Antal felplaceringar är (16+13+3+3+6+1) = 42 fel. Återfallet i belastningsgrupp 1 tycks även här vara högre för fängelsedömda än interneringsdömda. Skillnaden är emellertid ej signifikant.

Kombination T18

Kombination T18, som är en variation på kombination T7, redovisas ej i tabellform. Variabeln 'brottens värde' är i kodad form. Antal felplaceringar är 43 fel. Jämfört med T7 är detta ett sämre resultat, varför T7 föredras. T 18 ger i stort samma fördelning för procent återfall som T7.

Kommentar -"de nio bästa"- T-grupp.

Det framgår av det redovisade materialet, att av de nio bästa variabelkombinationerna, dvs de nio som har lägsta antalet felplaceringar, kan en tendens till skillnad mellan påföljderna avseende återfall i belastningsgrupp 1 påvisas i två kombinationer. I nästan samtliga fall uppvisar fängelsedömda en högre återfallsprocent än interneringsdömda i lågriskgruppen.[1] Slutsatsen är emellertid, att någon påvisbar skillnad i återfall ej kan visas för de båda påföljdsalternativen fängelse och internering. En fortsatt diskussion ges i kap. 7.5.

---

1) Differensen varierar från de två lägsta procenten på 4 och 9 till de två högsta högsta procenten på vardera 26.

7.4.4. De nio bästa variabelkombinationerna för E-grupp.

Samma 20 variabelkombinationer som vid T-grupp visas för E-grupp i tabell 7.11. Vid jämförelse mellan T- och E-grupp avseende antalet felplaceringar, hänvisas till tabell 7.1.

Tabell 7.11. 20 variabelkombinationer rangordnade efter totala antalet fel och procent återfall i belastningsgrupp 1-3, för urval av 217 egendomsbrottslingar. Avgränsning vid de nio bästa.

Variabel-kombination	Totala antalet fel	Procent återfall i belastningsgrupp 1	2	3
E 2	33	60	90	96
E 1	34	61	90	96
E 9	34	62	85	98
E 5	35	62	90	96
E19	35	62	91	97
E18	35	69	89	97
E 3	37	64	87	97
E 8	37	64	88	97
E 6	38	65	87	97
E 4	39	67	86	97
E20	39	64	94	94
E11	39	65	88	97
E 7	40	66	90	95
E13	40	67	87	99
E16	41	68	88	98
E15	42	69	89	97
E17	44	71	86	98
E10	45	72	87	96
E12	46	73	86	98
E14	47	73	86	98

Liksom vid T-grupp framgår av tabellen, att med indelning i tre belastningsgrupper erhålls en stigande andel återfall. Den största skillnaden i återfall framträder mellan å ena sidan belastningsgrupp 1 och å andra sidan de andra två belastningsgrupperna. Återfall verkar vid E-grupp vara mer åtskilt mellan belastninggrupp 2 och 3 än vid T-grupp.

Avgränsningen vid 38 fel för detaljredovisning är godtyckligt vald. Resultatet från de övriga kombinationerna sammanfattas i sista avsnittet.

Den ordning som de nio kombinationerna kommer att presenteras efter är följande:

Kombination E5

Kombination E5 har samma 6 variabler som kombination T5. Samtliga variabler är kvantitativa.

Tabell 7.12. Kombination E5, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	6	8	12	11	67 - 58
Pred åf	2	4	5	30	51	88 - 91
	3	2	1	52	35	96 - 97
Totalt		12	14	94	97	

Antal felplaceringar är (12+11+4+2+5+1) = 35 fel. E5 är bättre än den bästa T-kombinationen (T19) och därmed också bättre än motsvarande T5-kombination. Procent återfall är högre för fängelsedömda än för interneringsdömda, men ingen statistisk signifikans kan påvisas.

Eftersom inte någon av de 20 E-kombinationerna kan peka på en statistiskt säkerställd skillnad på 5%-nivån i återfall för påföljdsalternativen, lämnas denna fråga fortsättningsvis utan utförliga kommentarer.

Kombination E19

Kombination E19 har 6 variabler. Förändring från E5 är, att variabeln 'strafflängd i U-dom' bytts ut mot variabeln 'faktisk tid på anstalt i U-dom'.

Tabell 7.13. Kombination E19, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	6	9	10	14	63 - 61
Pred åf	2	4	4	29	52	88 - 93
	3	2	1	55	31	96 - 97
Totalt		12	14	94	97	

Antal felplaceringar är (10+14+4+2+4+1) = 35 fel. Det blir ej någon förändring av antal felplaceringar vid byte av en variabel. Vid kombination T5-T19 reduceras antal felplaceringar med en. Bytet av variabeln 'strafflängd i U-dom' mot 'faktisk tid på anstalt i U-dom' anses därför ej ha någon betydelse och den ena kombinationen kan ej föredras framför den andra. Resultat av påföljdsanalysen beaktas för alla fyra kombinationerna, dvs T5, T19, E5, E19. I kombination E19 visas tydligt, att återfallet är lika för påföljdsalternativen i samtliga belastningsgrupper. Differensen mellan påföljderna i grupp 1 är den lägsta hittills.

Kombination E6

Kombination E6 är en kombination, som vid T-grupp ej placerar sig bland de nio bästa. Antal variabler är följande fem, dvs de tre första är samma som i E5:

Totala antalet brott innan U-dom
Brottens värde innan U-dom (skattat)
Samlad anstaltstid innan U-dom
Sanktiongleshet innan U-dom
Totala antalet brott per dom innan U-dom

Tabell 7.14. Kombination E6, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Ej återfall Int	Återfall Fä	Återfall Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	7	6	12	13	63 - 68
Pred åf	2	4	7	34	44	89 - 86
	3	1	1	48	40	98 - 98
Totalt		12	14	94	97	

Antal felplaceringar är (12+13+4+1+7+1) = 38 fel. I belastningsgrupp 1 visar sig i motsats till tidigare, att procent återfall är högre hos interneringsdömda. Inga signifikanta skillnader i återfall mellan påföljdsgrupperna kan visas. Kombinationen ger ett bättre utfall för T-grupp än för E-grupp.

Kombination E2

Kombination E2 innehåller samma variabler som E5, samt ytterligare en variabel 'antal våldsbrott i U-dom'.[1)]

Tabell 7.15. Kombination E2, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Ej återfall Int	Återfall Fä	Återfall Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	6	8	11	10	65 - 56
Pred åf	2	4	5	31	51	89 - 91
	3	2	1	52	36	96 - 97
Totalt		12	14	94	97	

1) De, som har vålds- eller sedlighetsbrott som huvudbrott i U-dom, är ej med i E-grupp. Våldsbrott, som ej klassificerats som 'huvudbrott' ingår här.

Antal felplaceringar är (11+10+4+2+5+1) = 33 fel. Kombinationen ger det lägsta antalet fel för E-grupp och även den lägsta procentuella andelen fel totalt sett (T-grupp och E-grupp). Bästa variabelkombination för T-grupp har 16,5% fel jämfört med bästa variabelkombination för E-grupp, där den bästa är E2 med 15,2% fel. Som tidigare är i belastningsgrupp 1 fängelsedömdas återfall högre än interneringsdömdas. Några signifikanta skillnader kan ej påvisas.

Kombination E1

Kombination E1 har en variabel mindre än E2, nämligen variabeln 'samlad interneringstid'. De 6 variablerna är listade vid T1.

Tabell 7.16. Kombination E1, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	6	8	12	10	67 - 56
Pred åf	2	4	5	33	48	89 - 91
	3	2	1	49	39	96 - 98
Totalt		12	14	94	97	

Antal felplaceringar är (12+10+4+2+5+1) = 34 fel. Resultatet är bättre än vid E5 och sämre än vid E2.[1] Påföljdsanalysen visar på samma resultat som tidigare, dvs inga skillnader, men åter igen är återfallsprocenten högre för fängelsedömda i belastningsgrupp 1. E-kombinationen ger ett bättre utfall än motsvarande T-kombination.

Kombination E3

Kombination E3 innehåller 3 variabler:

Totala antalet brott innan U-dom
Brottens värde innan U-dom (skattat)
Sanktionsgleshet innan U-dom

1) Av kombinationerna E5, E2, E1 ger E2 lägst antal fel = 33 st.

Vid analys av T-grupp placerade sig T4, dvs de tre variablerna ovan plus ytterligare en, bland de nio bästa. Så är ej fallet vid analys av E-grupp, där E4 kommer som nr 10. Trevariabelkombinationen ger alltså bättre utfall än en kombination med fyra variabler vid E-grupp.

Tabell 7.17. Kombination E3, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Ej återfall Int	Återfall Fä	Återfall Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	8	5	14	10	64 - 67
Pred åf	2	3	8	33	46	92 - 85
	3	1	1	47	41	98 - 98
Totalt		12	14	94	97	

Antalet felplaceringar är (14+10+3+1+8+1) = 37 fel. Liksom vid T4 och T3 framkommer, att resultatet mätt i antal felplaceringar, blir bland de bättre, trots att antalet variabler reducerats till 3-4. E-kombinationen ger ett något bättre utfall än T3-kombinationen. Påföljdsanalysen visar, som vid E6, på det omvända förhållandet, dvs interneringsdömda har ett något högre återfall än fängelsedömda i belastningsgrupp 1.

Kombination E8

Kombination E8 har följande 6 variabler, varav två variabler (markerade med x) ej förekommit i tidigare beskrivna variabelkombinationer:

Totala antalet brott innan U-dom
Antal fylleribrott innan U-dom (x)
Brottens värde innan U-dom (skattat)
Sanktionsgleshet innan U-dom
Antal brott fängelse två år eller över innan U-dom (x)
Strafflängd i U-dom

Tabell 7.18. Kombination E8, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Int	Återfall Fä	Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	6	8	14	11	70 - 58
Pred åf	2	5	5	34	45	87 - 90
	3	1	1	46	41	98 - 98
Totalt		12	14	94	97	

Antal felplaceringar är (14+11+5+1+5+1) = 37 fel. E8 ger ett bättre resultat än T8. I belastningsgrupp 1 ser återfallet ut att vara högre för fängelsedömda, men skillnaden är ej signifikant.

Kombination E9

Av de nio bästa variabelkombinationerna, har kombination E9 flest variabler. Variablerna är de följande 11:

Totala antalet brott innan U-dom
Antal fylleribrott innan U-dom
Brottens värde innan U-dom (skattat)
Samlad ådömd tid innan U-dom
Brottsgleshet -alla brott innan U-dom
Sanktionsgleshet innan U-dom
Totala antalet brott per dom innan U-dom
Totala antalet brott i U-dom
Antal brott fängelse två år eller över i U-dom
Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (skattat)
Arbete tid av frihet innan U-dom

E9 är den första kombinationen där även kvalitativa variabler finns med, nämligen de två sista.[1] Ytterligare två kombinationer finns med kvalitativa variabler, men endast E9 placerar sig bland de nio bästa.

1) Variabeln 'allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (skattat)' beskrivs i kap. 5.2.3.
Variabeln 'arbete tid av frihet innan U-dom' redovisas i bilaga 8.

Tabell 7.19. Kombination E9, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Ej återfall Int	Återfall Fä	Återfall Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	7	5	11	9	61 - 64
Pred åf	2	5	8	39	40	89 - 83
	3	0	1	44	48	100 - 98
Totalt		12	14	94	97	

Antal felplaceringar är (11+9+5+0+8+1) = 34 fel. Motsvarande T-kombination ingår ej bland de nio bästa. Resultatet vid E9 är klart bättre än T9. Kombination E1 föredras dock framför E9, eftersom den har färre antal variabler. Liksom vid kombination E3 och E6 är påföljdsanalysens resultat omvänt, dvs återfall för interneringsdömda är några procentandelar högre än för fängelsedömda.

Kombination E18

Kombination E18 är i T-grupp en variation på T7, dvs variabeln 'brottens värde' har givits kodade värden istället för faktiska värden.

Tabell 7.20. Kombination E18, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall.

Klassificerade i belastningsgrupp		Ej återfall Fä	Ej återfall Int	Återfall Fä	Återfall Int	Procent återfall Fä - Int
Pred ej åf	1	7	10	14	12	67 - 55
Pred åf	2	2	3	34	48	94 - 94
	3	3	1	46	37	94 - 97
Totalt		12	14	94	97	

Vid T-kombination har T7 bättre resultat än T18 och vid E-kombination är det tvärtom. Om variabeln är kodad eller ej tycks alltså ej ha någon större betydelse. Listning av de variabler som ingår finns vid beskrivningen av kombination T7.

Antal felplaceringar är (14+12+2+3+3+1) = 35 fel. E18 ger ett lägre antal felplaceringar än T18. För påföljdsanalysens vidkommande gäller åter, att fängelsedömda har en högre återfallsprocent än de interneringsdömda, men skillnaden är ej signifikant. Några skillnader i återfall mellan påföljderna kan alltså ej heller visas vid den sist redovisade kombinationen.

Kommentar till -"de nio bästa"- E-grupp.

De nio bästa kombinationerna, som presenterats mer ingående vid E-grupp, uppvisar ej i något fall signifikanta skillnader i återfall. Detta gäller både de interneringsdömda och fängelsedömda, räknat för respektive belastningsgrupp samt totalt. I sex fall är de fängelsedömdas återfallsprocent högre än de internerades. I de resterande tre kombinationerna gäller motsatsen. I tre av nio fall är differensen endast 2-3 procent. Vid E-kombinationerna visas tydligare än vid T-kombinationerna, att det ej finns några skillnader i återfall mellan de två påföljderna.

7.5. Sammanfattande analys av kap. 7.4.

Avsikten med föreliggande analys har varit att se, om något samband finns mellan typ av påföljd och återfall för en grupp på 241 tidigare straffade personer. Samtliga har under åren 1964-66 för första gången ifrågasatts för påföljden internering, varvid ca hälften dömts till internering och resten till fängelse. De personer som dömts till internering har en allvarligare brottslighet sedan tidigare, jämfört med dem som dömts till fängelse (se bilaga 7). Diskriminantanalysmetoden ordnar personerna efter ett s k belastningstal (som är en sammanvägning av värdena för varje person på ett antal variabler). Efter indelning i tre belastningsgrupper har personer dömda till internering och fängelse jämförts med avseende på återfall. Antal grupper har bestämts till tre, eftersom de personer som ej återfallit inom 5 år till antalet är litet (31 st).

Av ett stort antal variabelkombinationer har de 20 "bästa" valts ut, dvs de 20 med lägst antal felplaceringar. Med diskriminantanalysens hjälp prediceras personerna till rätt grupp av grupperna 'ej återfall' och' återfall'.

De 20 bästa variabelkombinationerna är utvalda; a) efter de kombinationer som ger de lägsta antalet felplaceringar för T-grupp och b) med hänsyn taget till, att de bästa kombinationerna från E-grupp ingår. Resultatet av påföljdsanalysen redovisas i tre steg. Det första omfattar samtliga 20 variabelkombinationer. Därefter utförs analysen med de nio bästa variabelkombinationerna. Som tredje steg tolkas resultatet utifrån de tre bästa variabelkombinationerna.

Tabell 7.21 sammanfattar resultatet av påföljdsanalysen för samtliga (T) och urvalsgruppen (E).

Tabell 7.21. Procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för påföljderna internering och fängelse för totalt 241 personer (T) och för de 217 egendomsbrottslingarna i urvalet (E). 20 kombinationer rangordnade efter totala antalet fel.

Komb.	Belastningsgrupp 1 Fä-Int	2 Fä-Int	3 Fä-Int	Komb.	Belastningsgrupp 1 Fä-Int	2 Fä-Int	3 Fä-Int
T19	70-52	89-95	95-97	E2	65-56	89-91	96-97
T5	74-48	88-90	96-98	E1	67-56	89-91	96-98
T2	70-52	90-89	96-98	E9	61-64	89-83	100-98
T4	65-61	91-83	98-96	E5	67-58	88-91	96-97
T1	73-47	91-89	96-96	E19	63-61	88-93	96-97
T7	70-54	93-89	95-98	E18	67-55	94-94	94-97
T3	67-58	95-85	96-98	E3	64-67	92-85	98-98
T20	68-58	95-89	93-97	E8	70-58	87-90	98-98
T18	70-54	93-89	95-98	E6	63-68	89-86	98-98
T15	71-61	88-85	98-94	E4	68-66	89-84	98-98
T10	64-67	92-84	98-94	E20	67-63	97-92	92-97
T9	62-68	92-79	98-98	E11	70-62	88-90	98-98
T6	71-57	88-90	98-98	E7	70-64	92-90	94-98
T8	75-54	89-88	96-98	E13	60-73	93-83	98-100
T11	75-55	89-87	96-98	E16	61-74	90-85	98-98
T16	68-62	91-87	96-98	E15	62-76	92-86	98-95
T12	75-55	89-90	96-95	E17	70-73	90-83	96-100
T13	71-65	88-82	98-98	E10	67-77	90-85	98-95
T14	72-63	89-86	98-96	E12	71-74	87-85	98-98
T17	72-63	90-85	96-98	E14	70-77	90-83	98-98

Steg 1

Sett utifrån samtliga 20 variabelkombinationer visar resultatet av påföljdsanalysen på följande.

För samtliga 241 personer (T-grupp) kan några skillnader i återfall ej påvisas för belastningsgrupperna 2 och 3. I belastningsgrupp 1 tycks resultatet peka i riktning mot ett högre återfall för fängelsedömda jämfört med interneringsdömda. Alla kombinationer förutom T9 och T10 visar på detta. Resultatet är emellertid, att enbart två kombinationer T5 och T1 visar på en tendens till signifikanta skillnader, då signifikansnivån är 8% respektive 9%. Sammantaget är tolkningen av påföljdsanalysen för samtliga 241 personer, att det ej finns några skillnader i återfallsbenägenhet mellan dem, som dömts till fängelse eller internering.

För gruppen egendomsbrottslingar med 217 personer (E-grupp) pekar resultatet i följande riktning. I belastningsgrupperna 2 och 3 är resultatet i stort samma som tidigare, dvs inga skillnader. I belastningsgrupp 1 varierar återfallet mellan påföljderna lika åt vardera hållet, dvs i hälften av kombinationerna är återfallsprocenten högre för fängelsedömda och i hälften lägre. Differensen mellan påföljderna är också lägre än vid analysen på samtliga 241 personer. Resultatet tolkas här som att det är helt klart, att för gruppen egendomsbrottslingar kan inga skillnader i återfall påvisas mellan påföljdsalternativen.

Då resultatet av analysen i den fortsatta framställningen för belastningsgrupp 2 och 3 är detsamma, dvs inga skillnader, kommer enbart belastningsgrupp 1 att analyseras.

Steg 2

Härnäst redovisas de nio bästa variabelkombinationerna för T- och E-grupp.

Resultatet av påföljdsanalysen för samtliga 241 i T-grupp är följande. I samtliga 9 variabelkombinationer är återfallet för fängelsedömda högre än för interneringsdömda. 2 av 9 variabelkombinationer, istället för 2 av 20, visar alltså på tendens till skillnad i återfall. Återigen tolkas resultatet som att några påvisbara skillnader i återfall ej finns.

För gruppen egendomsbrottslingar gäller att högsta återfallsprocent varierar mellan påföljderna i belastningsgrupp 1. För 3 av 9 variabelkombinationer är återfallsprocenten högre för internerade och i 6 fall av 9 är den högre för fängelsedömda. Differensen vid de variabelkombinationer där

återfallsprocenten är högre för fängelsedömda är ej stor. Analysen visar för gruppen egendomsbrottslingar, att fängelsedömdas återfall ej skiljer sig från interneringsdömdas.

Steg 3

Resultatet sammanfattas för de tre bästa kombinationerna vid T-och E-grupp.

För samtliga 241 är resultatet följande för belastningsgrupp 1. I alla tre kombinationerna är återfallsprocenten högre för fängelsedömda och en tendens till skillnad i återfall finns här i en kombination av tre. Resultatet är, att signifikant påvisbara skillnader mellan de båda påföljderna ej finns med avseende på återfall.

Resultatet för gruppen egendomsbrottslingar visar på en högre återfallsprocent för fängelsedömda i två av kombinationerna och på en lägre återfallsprocent i den tredje. Liksom tidigare visar analysen, att det ej finns signifikanta skillnader i återfall mellan de båda påföljderna.

Sammanfattning: Resultatet av påföljdsanalysen är att personer, dömda till internering och fängelse, ej skiljer sig åt avseende återfallsbenägenhet i nya brott. Analysen har genomförts för tre belastningsgrupper, i vilka personer placerats beroende på huvudsakligen tidigare brottsbelastning och oberoende av påföljdstyp. Signifikanta skillnader i återfall har ej påvisats i någon belastningsgrupp. Påföljdsanalysens resultat avser 241 personer, som ifrågasattes för internering under åren 1964-66 och en därifrån utvald undergrupp av 217 egendomsbrottslingar. Giltigheten av resultatet begränsas till de i denna undersökning utvalda personerna och till den metod -diskriminantanalys- som använts.

De tre bästa kombinationerna från T-grupp och E-grupp sammanfattas i korthet. E2 är den variabelkombination som uppvisar lägst antal fel för T- och E-grupp sammantaget. Antal felplaceringar är 33 av 217 möjliga. Följande variabler ingår:

Totala antalet brott innan U-dom
Summa brottens värde innan U-dom (skattat)
Samlad anstaltstid innan U-dom
Sista anstaltsfria perioden innan U-dom
Sanktionsgleshet innan U-dom
Antal våldsbrott i U-dom
Strafflängd i U-dom

De fem första variablerna i E2-kombinationen utgör även "basen" vid de tre bästa T-kombinationerna. Där visar en variabelkombination, T5, på tendens till signifikanta skillnader i belastningsgrupp 1. De variabler som ingår i T5 är samma som vid E2 minus variabeln 'antal våldsbrott i U-dom'.

Vid 5 av de 6 bästa variabelkombinationerna (3T + 3E) ingår enbart kvantitativa variabler. En något udda kombination är E9. Antal variabler i E9, dvs 11 st, är för det första högre än i de andra variabelkombinationerna. För det andra ingår två kvalitativa variabler. Om variabelkombination E9 utgår ur analysen förändras resultatet så att andelen kombinationer, där fängelsedömda har ett högre återfall, ökar. Emellertid visar enbart en av de fem kvarvarande kombinationerna, nämligen T5, på en tendens till signifikanta skillnader i belastningsgrupp 1. Resultatet är även här, att inga skillnader finns i återfall mellan de båda påföljderna.

Till sist en kommentar till det "stegvisa" förfarandet vid resultatsammanfattningen. Beroende på hur många kombinationer som ingår i slutanalysen kan hypotetiskt sett skilda resultat erhållas. Exempelvis kan de tre bästa kombinationerna peka i en bestämd riktning och en annan riktning gälla, när analysen inkluderar ett större antal kombinationer. Detta fenomen inträffar, då de tendenser till skillnad som framkommit i T-grupp förstärks med minskat antal redovisade variabelkombinationer. För att kunna påvisa skillnader i återfall krävs, att signifikans (5%-nivån) har uppnåtts, vilket ej skett här. Med ett ökat antal redovisade variabelkombinationer kan så att säga riktningen på resultaten bli mer mångtydigt.

Detaljrapportering enligt ovan har naturligtvis också skett för att ge läsaren ett tillräckligt stort underlag för bedömning av resultatens tillförlitlighet.

7.6. Påföljdernas spridning i belastningsgrupperna

En faktor som kan påverka resultatets tillförlitlighet är om det finns någon systematisk skevhet mellan påföljdernas spridning inom belastningsgrupperna. Spridningen har undersökts på följande sätt. För ett antal utvalda kombinationer har varje belastningsgrupp delats i två hälfter efter antal personer. Antal fängelsedömda i övre halvan, relaterat till antal fängelsedömda i hela belastningsgruppen, jämförs med motsvarande antal för interneringsdömda.

Tabell 7.22. Påföljdernas fördelning i belastningsgrupperna - övre halvan i varje grupp i procent. Procent återfall i hela belastningsgruppen.

Kombination	Andel i övre halvan (%) Fä	Int	X^2 för övre	Procent återfall i hela belastningsgruppen Fä - Int
Belastningsgrupp 1				
T19	55,0	48,2	0.21	70 - 52
T5	52,1	47,6	0,09	73 - 47
T2	56,5	43,4	0,78	69 - 52
T4	56,5	44,4	0,58	65 - 61
T3	55,5	42,1	0,80	66 - 57
T15	57,1	44,4	0,62	71 - 61
E2	64,7	38,8	2,33	64 - 55
E1	66,6	33,3	4,0 *	66 - 55
E9	50	50	0	61 - 64
E3	54,5	46,6	0,22	63 - 66
E6	68,4	31,5	5,15*	63 - 68
E5	66,6	36,8	3,29	66 - 57
Belastningsgrupp 2				
T19	42,8	54,0	1,12	89 - 95
T5	50	50	0	87 - 89
T2	48,7	50,0	0,14	90 - 89
T4	60,8	40,7	4,02*	91 - 83
T3	50,0	49,1	0	94 - 84
T15	43,7	56,6	1,66	88 - 85
E2	54,2	48,2	0,31	88 - 91
E1	54,0	47,1	0,41	89 - 90
E9	54,5	45,8	0,69	88 - 83
E3	38,8	57,4	2,96	91 - 85
E6	47,3	52,9	0,27	89 - 86
E5	64,7	41,0	4,72*	88 - 91
Belastningsgrupp 3				
T19	46,1	58,0	1,19	95 - 97
T5	45,6	57,1	1,28	96 - 97
T2	44,6	57,1	1,5	96 - 97
T4	50,9	59,1	0,04	98 - 85
T3	52,7	44,1	0,70	96 - 97
T15	47,0	54	0,48	98 - 94
E2	51,8	48,6	0,09	96 - 97
E1	50,9	50	0	96 - 97
E9	54,5	46,9	0,53	100 - 97
E3	52,0	47,6	0,17	97 - 97
E6	53,0	46,3	0,40	97 - 97
E5	53,7	44,4	0,74	96 - 97

* Signifikans på 5%-nivån

I tabell 7.22 redovisas spridningen i 6 kombinationer från vardera T-grupp och E-grupp. För varje grupp ingår a) huvudanalysens tre bästa kombinationer samt b) de tre bästa kombinationerna från alternativanalys 2. Ytterligare en kombination ingår i E-grupp (E5), eftersom a) och b) delvis går in i varandra.

Genomgången av påföljdernas fördelning i belastningsgrupperna kan sammanfattas med, att några systematiska skevheter ej kan påvisas. Påståendet grundar sig på, att signifikanta skillnader avseende påföljdernas spridning överlag ej har påvisats.

Belastningsgrupp 1

Mellan 17%-18% av individerna placeras i belastningsgrupp 1. Huvudanalysens resultat i procentuellt återfall för påföljderna visar i denna grupp på högre, men ej signifikanta, skillnader i återfall för fängelsedömda jämfört med interneringsdömda i T-grupp. I E-grupp varierar utfallet. Förväntat resultat är därför å ena sidan, att fängelsedömda i högre utsträckning hamnar i nedre halvan av belastningsgrupp 1 (dvs hamnar i gruppen med högre sannolikhet till återfall). Å andra sidan är fängelsedömda mindre belastade vad beträffar brottsligheten, och de förväntas därför hamna i övre delen av belastningsgrupp 1. Av tabell 7.22 kan utläsas, att för både T-och E-grupp gäller, att fängelsedömdas andel i den övre delen av belastningsgrupp 1 är högre än interneringsdömdas andel (kombination E9 har lika fördelning). Det framkommer också, att i enbart två kombinationer, dvs E1 och E5, påvisas signifikanta skillnader.

Fördelningen mellan påföljderna i belastningsgrupp 1 har således riktningen, att fängelsedömda grupperar sig i övre delen och interneringsdömda i nedre delen. Även om det överlag ej har påträffats signifikanta skillnader, kan man diskutera, vilka effekter detta har för huvudresultatet, dvs om några skillnader i återfall finns mellan påföljderna. I och med att fördelningen mellan påföljderna är något förskjuten, förstärks huvudresultatets riktning för T-grupp. Man skulle med andra ord kunna påstå, att skillnaderna i återfall mellan påföljderna befästs något. Om det i påföljdsanalysen påvisats åtminstone tendenser till skillnad (på åtminstone 10%-nivån) i flertalet av kombinationerna, hade tolkningen av huvudresultatet påverkats. Eftersom detta ej är fallet förblir huvudresultatet detsamma som tidigare, p g a signifikanta skillnader ej kan påvisas vid 1) påföljdernas fördelning eller vid 2) återfallsanalysen. Detta leder till slutsatsen,

att återfallet för personer tillhörande belastningsgrupp 1, oberoende av påföljd, får anses vara detsamma.

Belastningsgrupp 2 och 3

Den samlade bilden av påföljdernas fördelning är, att några systematiska snedheter ej finns. Resultatet varierar således mellan kombinationerna och mellan T-grupp och E-grupp. Signifikanta skillnader påträffas enbart i två kombinationer i belastningsgrupp 2. Någon betydelse har det ej, eftersom fördelningen för övrigt varierar. Man kan ej heller se något samband mellan exempelvis en högre andel fängelsedömda i belastningsgruppernas övre del och ett lägre återfall i påföljdsanalysen.

Huvudresultatet av påföljdsanalysen är således detsamma som tidigare, dvs signifikanta skillnader i återfall finns ej mellan påföljderna i någondera belastningsgrupp.

7.7. Alternativanalys 1 - ny rangordning av kombinationer

Variabelkombinationerna har i tidigare avsnitt rangordnats efter totala antalet felplaceringar, vilket är det vanligaste tillvägagångssättet vid denna metod.

Man skulle även kunna tänka sig att rangordna kombinationerna efter antalet felplacerade i ej återfallsgruppen. De nio bästa kombinationerna för T- respektive E-grupp uppräknas med avseende på procent felplaceringar i ej återfallsgruppen, dvs hur många av de observerade ej återfallen som prediceras som återfall.

Komb. T19	- 35,4% fel	Komb. E2	- 46,1% fel
T5	- 45,1% "	E1	- 46,1% "
T2	- 41,9% "	E9	- 53,8% "
T2	- 51,6% "	E5	- 46,1% "
T1	- 45,1% "	E19	- 42,3% "
T7	- 41,9% "	E18	- 34,6% "
T3	- 45,1% "	E3	- 50,0% "
T20	- 41,9% "	E8	- 46,1% "
T18	- 41,9% "	E6	- 50,0% "

Goda resultat med avseende på felplaceringar i ej återfallsgruppen kan enbart kombinationerna T19 och E18 uppvisa.

De tre kombinationer från T-grupp, som enligt ovan ger lägst antal fel, är T19, T2 och T7. De visar som tidigare, att fängelsedömdas återfall är högre än interneringsdömdas i belastningsgrupp 1. Inte någon av kombinationerna kan påvisa signifikanta skillnader under 10%-nivån. Vidare så är sambandet svagare än vid "de tre bästa" för T-grupp efter totala antalet fel. Samma tolkning kan ändock göras, dvs några skillnader mellan påföljderna kan ej visas.

De tre bästa kombinationerna från E-grupp, E18, E19 och E2 visar alla, att återfallet för fängelsedömda är högre än för interneringsdömda. Som tidigare visats finns ej några signifikanta skillnader. Om det samlade resultatet vid E18, E19 och E2 jämförs med "de tre bästa", beräknat efter totala antalet fel, är utfallet följande: I första fallet är i alla tre fall återfallet högre för fängelsedömda i belastningsgrupp 1; i andra fallet är återfallet högre för fängelsedömda i två kombinationer av tre. Resultatet är emellertid fortfarande, att några signifikanta skillnader mellan påföljderna ej kan konstateras.

7.8. Alternativanalys 2 - urval av variabler

En diskussion har förts i kap. 7.3. om urvalet av variabler till diskriminantanalysen. Om de variabler som där ansetts vara "oklara" utgår vid påföljdsanalysen, får resultattolkningen följande utseende.

1) Två variabler, nr 17 'strafflängd i U-dom' och nr 18 'faktisk tid på anstalt U-dom', utgår, då det kan diskuteras om de utgör ett led i behandlingen. Av de ursprungliga kombinationerna kvarstår då 7 kombinationer. Utfallet i påföljdsanalysen repeteras i tabell 7.23.

Tabell 7.23. Alternativanalys 2 för 7 kombinationer. Procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för internering/fängelse i T- och E-grupp.

			Belastningsgrupp						
Komb.	Ant fel	Ant var	1 Fä	1 Int	2 Fä	2 Int	3 Fä	3 Int	
T4	42	4	65	61	91	83	98	96	*
T3	43	3	67	58	95	85	97	98	*
T15	44	7	71	61	88	85	98	94	
T10	44	8	64	67	92	84	98	94	
T9	44	11	62	68	92	79	98	98	
T6	45	5	71	57	88	90	98	97	
T14	48	7	72	63	89	86	98	96	
E9	34	11	61	64	89	83	100	98	
E3	37	3	64	67	92	85	98	98	*
E6	38	5	63	68	89	86	98	98	*
E4	39	4	68	66	89	84	98	98	
E15	42	7	62	76	92	86	98	95	
E10	45	8	67	77	90	85	98	95	
E14	47	7	70	77	90	83	98	98	

* Betecknar de fyra kombinationer, som är med bland de tidigare "nio bästa kombinationerna".

Belastningsgrupp 1. I 5 av 7 kombinationer är återfallsprocenten högre vid fängelse för T-grupp. Ett motsatt resultat erhålls för E-grupp, där 6 av 7 kombinationer visar ett högre återfall vid internering. Inga signifikanta skillnader kan emellertid påvisas för endera jämförelsegruppen.

Belastningsgrupp 2. Här liksom i belastningsgrupp 1 är i 5 av 7 kombinationer återfallsprocenten något högre vid fängelse för T-grupp. I E-grupp är resultatet detsamma, dvs i samtliga kombinationer är återfallet något högre vid fängelse. Som framgår, finns ej heller här några signifikanta skillnader mellan påföljderna.

Belastningsgrupp 3. Återfallet är i stort lika för påföljderna såväl i T-grupp som i E-grupp.

En sammanfattande tolkning av resultatet är, att det ej gått att finna några signifikanta skillnader i återfall mellan påföljderna för någondera belastningsgrupp i T-grupp respektive E-grupp.[1)]

2) Om ytterligare två variabler, nr 20 'allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (skattat)' och nr 21 'arbete tid av frihet innan U-dom', strykes från variabellistan, reduceras de 7 kombinationerna till 5, då kombination 9 och 10 försvinner. Variablerna är kvalitativa och kan därför, som framgår av kap. 7.3., vara opålitliga.

Utfallet av resultatet blir huvudsakligen som tidigare vid 7 kombinationer. I belastningsgrupp 1 är nu återfallet högre för fängelsedömda i T-grupp och motsatsen gäller i 4 av 5 fall i E-grupp. Återfallet i belastningsgrupp 2 är för T-grupp i 3 av 5 fall högre vid fängelse, dvs ungefär lika mellan påföljderna. I E-grupp är återfallet i samtliga kombinationer något högre vid fängelse. Återfallet i belastningsgrupp 3 är liksom tidigare i stort detsamma oavsett påföljd.

Sammanfattningsvis kan resultatet tolkas som tidigare; dvs det finns ej några signifikanta skillnader i återfall mellan påföljderna.[1)]

---

1) Någon tendens till signifikans finns ej heller, dvs upp till 10%-nivån.

7.9. Alternativanalys 3 - tre lika stora belastningsgrupper

I huvudanalysen avskiljs belastningsgrupp 1 från belastningsgrupperna 2 och 3 med den s k mittpunkten (se diskussion i kap. 4.9.). Därvid hamnar ca 17% av personerna i grupp 1. Det har också tidigare framkommit, att resultatet i de olika variabelkombinationerna varierar i grupp 1. Individerna från T-grupp och E-grupp indelas därför i tre lika stora belastningsgrupper, varefter resultatet jämförs med den tidigare indelningen efter mittpunkten. Endast utfallet i belastningsgrupp 1 redovisas, eftersom utfallet i belastningsgrupperna 2 och 3 är detsamma som tidigare. Återfallet är där, oavsett påföljd, högt och i stort lika (ca 94% respektive ca 97%). Antal personer är med indelning i tre lika stora grupper - T-grupp 80/80/81 och E-grupp 72/72/73.

Tabell 7.24. Alternativanalys 3 med tre lika stora belastningsgrupper jämfört med indelning i belastningsgrupp efter mittpunkten. Procent återfall i belastningsgrupp 1 för 5 utvalda kombinationer i T-grupp och E-grupp.

Kombination	Belastningsgrupp 1 Lika stora grupper Fä-Int	Belastningsgrupp 1 Efter mittpunkten Fä-Int
T19	74-71	70-52
T5	79-67	74-48
T2	79-67	70-52
T4	76-66	65-61
T3	75-68	67-58
E2	74-85	65-56
E1	76-72	67-56
E9	73-72	61-64
E3	74-73	64-67
E6	74-74	63-68

Kombinationer som ingår i tabell 7.24 är: För T-grupp ingår huvudanalysens tre bästa och de två bästa i alternativanalys 2; För E-grupp ingår huvudanalysens tre bästa och även de tre bästa i alternativanalys 2, dvs kombination E9 dubbelräknas.

Det samlade resultatet är, att återfallet för påföljderna, med indelning efter en tredjedel av individerna i belastningsgrupp 1, visar på lägre differens än med indelning efter mittpunkten. I T-grupp försvagas rikt-

ningen av resultatet, dvs fängelsedömdas återfall är procentuellt högre än interneringsdömdas, men skillnaden är mindre än tidigare. Med indelning efter mittpunkten påvisas ej någon signifikant skillnad i återfall mellan påföljderna, förutom en tendens till skillnad i en av de fem kombinationerna, dvs T5 med X^2=3,2. I alternativanalysen finns de högsta X^2 värdena i kombinationerna T3 och T5, där X^2=1,5, dvs ej under 20%-nivån. I E-grupp ser resultatet ut som tidigare med indelning efter mittpunkten. Kanske framgår det här något klarare, att inga skillnader i återfall kan påvisas mellan påföljderna.

Alternativanalys 3 visar således, att med indelning i tre lika stora belastningsgrupper är resultatet tydligare än tidigare, dvs det har ej gått att påvisa några skillnader i återfall mellan fängelsedömda och interneringsdömda.

7.10. Kontrollanalys

7.10.1. Alternativt återfallskriterium

33 personer, som registrerats med en återfallsdom inom 5 år efter frigivning från U-dom, undersöks närmare. 15 av dessa 33 personer uppfyller följande villkor:

a) Ingen av dem har något ytterligare återfall efter 5 år och med varierande tid fram till 8 år.
b) Ingen av dem har i återfallsdomen dömts till en strafftid överstigande 6 mån. Deras återfall bedöms med andra ord som ringa.

Påföljdsanalysen utförs på 31+15 personer, registrerade som ej återfall, i de 9 bästa kombinationerna för T-grupp. Utfallet med 'ett alternativt återfallskriterium(+)' jämfört med huvudanalysens återfallskriterium visas i tabell 7.25.

Tabell 7.25. Procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för internering/-fängelse i T-grupp. Jämförelse mellan återfallskriterium i huvudanalys T(nr) och kontrollanalys T(nr) +. De 9 bästa kombinationerna i T-grupp.

Kombination	Belastningsgrupp 1		2		3	
	Fä	Int	Fä	Int	Fä	Int
T19	70 -	52	89 -	95	95 -	97
T19 +	55 -	48	86 -	89	86 -	97
T5	74 -	48	88 -	90	96 -	98
T5 +	61 -	48	78 -	84	91 -	93
T2	70 -	52	90 -	89	96 -	98
T2 +	61 -	52	80 -	84	91 -	93
T4	65 -	61	91 -	83	98 -	96
T4 +	57 -	61	80 -	78	92 -	92
T1	73 -	47	91 -	89	96 -	96
T1 +	62 -	47	81 -	82	90 -	94
T7	70 -	54	93 -	89	95 -	98
T7 +	57 -	50	83 -	89	89 -	88
T3	67 -	58	95 -	85	96 -	98
T3 +	52 -	59	92 -	80	87 -	93
T20	68 -	68	95 -	89	93 -	97
T20 +	55 -	58	88 -	84	86 -	92
T18	70 -	54	93 -	89	95 -	89
T18 +	57 -	50	83 -	89	89 -	88

Påföljdsanalysen med 'ett alternativt återfallskriterium' visar således jämfört med tidigare, att differensen mellan påföljderna i belastningsgrupp 1 minskar. I tre av kombinationerna T4+, T3+ och T20+ sker en svängning åt andra hållet, dvs interneringsdömdas återfall är högre. Med 'ett alternativt återfallskriterium' förstärks huvudresultatet i studien. Några skillnader i återfall mellan påföljderna kan ej heller här påvisas.

Med 'ett alternativt återfallskriterium' försämras också antalet felplaceringar. Exempelvis så ökar antalet fel i kombination T19 från 40/241 felplaceringar, till T19+, där antal felplaceringar är 51/241. Man kan därför konstatera, att huvudanalysens återfallskriterium, ger en bättre

prediktion. Kontrollanalysen har ändå genomförts, eftersom det kan diskuteras hur 'återfall' skall mätas.

I korthet skall också omnämnas, att en analys utförts i ett andra steg då ytterligare 5 personer räknas till de tidigare utvalda 15 personerna, dvs 20 + 31 personer räknas här som ej återfall. Med exempel från kombination T19 så försämras i steg två prediktionen och ger 62/241 felplaceringar. Resultatet av påföljdsanalysen, utförd i kombinationerna T19, T2 och T18, är detsamma som i tidigare kontrollanalys, med tillägg av 15 personer som 'ej återfall'.

7.10.2. Kortare uppföljningsperiod

Uppföljningsperioden har i huvudanalysen fastställts till 5 år efter frigivning från U-dom. En del undersökningar använder sig av en kortare uppföljningsperiod på 2 eller 3 år. Någon större betydelse har ej tidsperiodens längd för resultattolkningen, men tillförlitligheten av resultaten är dock något högre med en 5-årig uppföljningstid. I denna undersökning visar det sig, att utifrån återfallsstatistiken återfaller yngre fängelsedömda snabbare än yngre interneringsdömda. Åldersfördelningen i den yngsta åldersklassen tycks emellertid förklara denna skillnad, liksom att slumpens inverkan är stor då det rör sig om ett fåtal personer.

Emellertid kan det vara intressant att se, om det inträffar några förändringar av huvudresultatet med en kortare uppföljningsperiod, här satt till 2 år. Som 'återfall' räknas således återfall i första registrerade brottsbalksbrott inom 2 år efter frigivning från U-dom. Därvid räknas ytterligare 15 personer till ej återfallsgruppen och gruppen ej återfall är totalt 46 personer. Påföljdsanalysen har utförts med indelning i tre lika stora belastningsgrupper (se alternativanalys 3 kap. 7.9). 2 kombinationer från vardera T-grupp och E-grupp undersöks. Anledning till att kontrollanalysen med 2 års uppföljning utförs på alternativanalysen, är att uträkningarna gjorts manuellt och att jämförelse därvid är möjlig med huvudanalysen.

Tabell 7.26. Påföljdsanalys med uppföljningstid 2 år och 5 år uppdelat på tre lika stora belastningsgrupper.

Kombination tid till återfall	Belastningsgrupp 1 Fä	Int	2 Fä	Int	3 Fä	Int
T19						
2 år	68	65	82	83	93	96
5 år	74	71	91	91	96	100
T4						
2 år	71	61	83	89	95	84
5 år	76	66	94	93	98	95
E2						
2 år	70	72	81	84	93	91
5 år	74	85	94	95	98	94
E9						
2 år	70	63	85	82	100	93
5 år	73	72	97	87	100	100

Av tabellen kan utläsas, att resultatet med en 2-årig uppföljningsperiod ser ut som huvudanalysens resultat. Det finns ej heller någon anledning att tro, att resultatet med indelning efter mittpunkten skulle skilja sig från huvudresultatet, dvs att inga skillnader kan påvisas i återfall mellan påföljderna.

7.10.3. Avgränsat antal personer i E-grupp.

Påföljdsanalysen har utförts på 3 kombinationer från E-grupp. Avsikten är att se, om huvudanalysens resultat förändras med en mer enhetlig grupp straffade. Urvalet individer har därvid ytterligare begränsats till 186 personer som i U-dom dömts till strafftider 7 mån och 2 år. Kombinationerna E5, E15 och E20 med strafftider 7-24 månader har i stort samma antal felplaceringar som de ursprungliga E-kombinationerna. Resultatet i påföljdsanalysen förändras ej heller med den nya avgränsningen av strafftiden.

KAP. 8 ANALYS OCH AVSLUTANDE DISKUSSION

8.1. Sammanfattning av huvudresultat

Det samlade resultatet av påföljdsanalysen är, att några skillnader i återfall ej kan påvisas mellan personer, som dömts till påföljderna internering och fängelse.

8.1.1. Huvudanalys

Återfallskriterium är återfall i första registrerade brottsbalksbrott inom 5 år efter frigivning från U-dom. Analysen utförs på två grupper, där den ena är T-grupp, omfattande samtliga (totalpopulationen) 241 personer och den andra är E-grupp, som är ett underurval i T-gruppen på 217 personer, varvid 24 vålds- och sedlighetsbrottslingar har exkluderats. Indelning görs i belastningsgrupper med hjälp av diskriminantanalys, varvid ca 19% av personerna hamnar i belastningsgrupp 1 och de övriga fördelas jämt över belastningsgrupp 2 och 3. Analysen utförs på 20 st variabelkombinationer, vilka ger den bästa prediktionen avseende återfall i T- och E-grupp. Resultatet sammanställs genom beskrivning av utfallet utifrån samtliga 20 kombinationer.

T-grupp

I belastningsgrupp 1 är återfallsprocenten i 18 av 20 variabelkombinationer högre för fängelsedömda jämfört med interneringsdömda. Inga signifikanta skillnader på 5%-nivån kan emellertid påvisas. En tendens till skillnad finns i 2 kombinationer (8%- respektive 9%-nivån). I belastningsgrupp 2 och 3 är återfallsprocenten lika mellan påföljderna, dvs inga signifikanta skillnader kan påvisas.

E-grupp

I belastningsgrupp 1 är återfallsprocenten varierande högre och lägre mellan påföljderna. Inga signifikanta skillnader på 5%-nivån kan påvisas. I belastningsgrupp 2 och 3 är återfallsprocenten lika mellan påföljderna, dvs inga signifikanta skillnader kan påvisas.

8.1.2. Alternativanalys 1-3

Alternativanalys 1 och 2

Dessa båda alternativanalyser är variationer på rangordning och urval av de i huvudanalysen använda 20 variabelkombinationerna. Samma villkor gäller för övrigt som i huvudanalysen. I alternativanalys 1 rangordnas variabelkombinationerna efter antal felplaceringar i ej återfallsgruppen (jfr huvudanalysens rangordning efter totala antalet felplaceringar). I alternativanalys 2 har variabelurvalet begränsats, då s k "oklara" variabler fått utgå. Antalet variabelkombinationer reduceras därmed till 7 st i ett första steg och till 5 st i ett andra steg. Resultatet är som tidigare i huvudanalysen vid T- respektive E-grupp.

Alternativanalys 3

Samma förutsättningar som i huvudanalysen gäller, men istället för en belastningsgruppsindelning efter analysens mittpunkt, indelas här belastningsgrupperna i tre lika stora grupper. För ett urval av 5 av de 20 variabelkombinationerna för T- och E-grupp är resultatet, att en lägre differens mellan påföljderna erhålls i belastningsgrupp 1 i T-grupp jämfört med huvudanalysen. Det samlade resultatet är således, att ej heller med indelning efter tre lika stora belastningsgrupper kan någon skillnad i återfall påvisas mellan påföljderna.

8.1.3. Kontrollanalys

Alternativt återfallskriterium

Samma villkor som vid huvudanalysen gäller, förutom att ytterligare 15 personer räknas till ej återfallsgruppen i T-grupp, eftersom deras återfall kan betraktas som ringa. Jämförelse med detta alternativa återfallskriterium görs för de 9 bästa variabelkombinationerna i T-grupp. Differensen mellan påföljderna i belastningsgrupp 1 minskar jämfört med huvudanalysen. I belastningsgrupp 2 och 3 är som tidigare återfallet lika. Resultatet är alltså även här, att några skillnader i återfall ej finns mellan påföljderna. (Detsamma gäller då ej återfallsgruppen utökas med ytterligare 5 personer).

Kortare uppföljningsperiod

Som återfall räknas i detta fall återfall i första registrerade brottsbalksbrott inom 2 år efter frigivning från U-dom. I övrigt gäller samma villkor som i alternativanalys 3, dvs belastningsgrupperna indelas i tre lika stora grupper. 2 kombinationer från T- respektive E-grupp undersöks. Resultatet med en 2-årig uppföljningsperiod är detsamma som med 5 år, dvs inga skillnader i återfall finns mellan påföljderna. Differensen i belastningsgrupp 1 är densamma som i alternativanalysen i T-grupp.

8.2. Analys av huvudresultat

Utfallet i belastningsgrupp 1

Utfallet i belastningsgrupp 1 divergerar något mellan T-grupp och E-grupp. I T-grupp är återfallsprocenten överlag högre för fängelsedömda jämfört med interneringsdömda, men någon signifikans på 5%-nivån påvisas ej. I E-grupp kan ej någon skillnad påvisas, eftersom återfallsprocenten varierar mellan påföljderna. Förklaringen till att resultatet går i en riktning i T-grupp, men ej i E-grupp, kan delvis sökas i den inverkan på utfallet, som gruppen vålds- eller sedlighetsbrottslingar (V/S-grupp) har. Svårighet uppstår emellertid om man går in i belastningsgrupp 1 i de olika kombinationerna för att se vilken inverkan V/S-gruppen har för återfallet inom påföljderna. Mellan en tredjedel och hälften av de 24 personerna i V/S-gruppen placeras i belastningsgrupp 1 i de olika kombinationerna. Därefter sker uppdelning efter påföljd och återfall. Delgrupperna är således för små och någon tolkning av V/S-gruppens inverkan på återfallsprocenten för respektive påföljd kan ej göras, eftersom slumpens inverkan är för stor. Någon särskild statistisk analys av gruppen vålds-sedlighetsbrottslingar kan alltså ej företas, utan man får här konstatera, att deras inverkan på resultatet visat sig i och med att analysen utförs på både T-grupp och E-grupp.

Som ovan diskuterats, försvagas resultatets riktning, om analysen utförs på E-grupp istället för T-grupp. På samma sätt försvagas riktningen, om T-grupp indelas i tre lika stora belastningsgrupper. Med indelning efter mittpunkten ingår ca 47 personer i belastningsgrupp 1 och med indelning i tre lika stora belastningsgrupper, omfattar belastningsgruppen med lägst belastningstal 80 personer. Utan att ha företagit några exakta kontroll-

räkningar avseende åldersspridningen i belastningsgrupperna, kan man förmoda att förklaringen till stor del måste sökas i den yngsta gruppens inverkan på resultatet. I kap. 6.4.2. har visats, att det är den yngsta åldersgruppen som svarar för skillnaden i återfallshastighet mellan påföljderna. Exempelvis återfaller 74% av de yngre fängelsedömda inom 6 månader, jämfört med 53% av de yngre internerade. Då de yngre i högre utsträckning placeras i den lägsta belastningsgruppen, jämfört med de äldre, så fås därigenom ett tydligare utfall i belastningsgrupp 1. Någon särskild analys har ej gjorts på åldersgruppen upp till 24 år, i vilken 5 st internerade och 16 st fängelsedömda ingår. Eftersom det rör sig om ett fåtal personer, vilkas återfall är högst av samtliga, är också slumpens inverkan stor. Denna slutsats styrks också av att det överlag ej har påvisats några signifikanta skillnader i återfall mellan påföljderna.

Sammanfattningsvis kan utfallet i belastningsgrupp 1 i T-grupp förklaras med att:

1) Differensen försvinner i det närmaste i E-grupp. Vålds- och sedlighetsbrottslingarna inverkar således på resultatet i T-grupp.
2 Differensen förklaras till stor del med att yngre fängelsedömda i förhållande till yngre interneringsdömda till antalet är fler (16 jämfört med 5) och att de återfaller snabbare. Slumpens inverkan på resultatet är därmed stor. Differensen mellan påföljderna minskar också när belastningsgrupperna indelas i tre lika stora grupper, dvs den yngsta åldersklassens inverkan avtar.

Avslutningsvis kan följande reflexioner göras. Om ovan förda resonemangs giltighet ifrågasätts med argument som, att det ej alls verkar orimligt att "den strängare" påföljden internering kan vara mer avskräckande för dem som ännu ej är kriminellt identifierade, kan följande motargument anföras. Effektiviteten av påföljder för unga lagöverträdare har tidigare undersökts i Sverige av bl a Bondeson (1977) och Börjeson (1966) som båda kommer till det samstämda resultatet, att den minst ingripande påföljden ger lägst återfall. Bondeson utvecklar tesen om "den negativa individualpreventionen", där författaren menar att strängare ingripande medför högre återfall.

Christiansen m fl (1972) finner, liksom denna undersökning visar, att internerade ej återfaller lika fort som övriga. Författarna menar att detta möjligtvis kan tillskrivas ett omfattande tillsynsarbete vid förvaring.[1] I föreliggande undersökning förklaras skillnaden i återfallshastighet mellan påföljderna med utfallet i den yngsta åldersklassen. Här kan man återknyta till det tidigare nämnda, att internering kan verka mer avskräckande för yngre än äldre personer. Eftersom slumpens inverkan dock är stor i föreliggande undersökning, då det rör sig om ett litet antal individer, är slutsatsen som tidigare att några sannolika skillnader ej finns mellan påföljdernas återfall i den lägsta belastningsgruppen. Som stöd för detta talar det faktum att alla yngre ansågs ha en dålig prognos, eftersom de också dömts till en frihetsberövande påföljd, istället för en icke frihetsberövande. I denna undersökning finns med andra ord ej stöd för Christiansens "hypotes".

Med ovan förda resonemang har utfallet i belastningsgrupp 1 ytterligare belysts. Oavsett den uppkomna skillnaden i återfallsprocent i belastningsgrupp 1 har, som tidigare nämnts, ej några signifikanta skillnader påvisats.

8.3. Varför inga skillnader?

Huvudresultatet i denna undersökning är att några skillnader i återfall ej kan påvisas mellan påföljderna. Man kan dock ej säkert uttala sig, om det faktiskt finns skillnader, bara att några skillnader utifrån denna undersöknings förutsättningar ej kan påvisas. I detta avsnitt ges några tänkbara förklaringar därtill.

1) Mätinstrumentet är för trubbigt. En påföljd kan exempelvis ge bättre resultat avseende en viss personlighetstyp och sämre avseende en annan.[2]

2) Inga faktiska skillnader fanns mellan påföljderna, vad gäller själva verkställandet av påföljderna. I historikkapitlet (kap. 2) beskrivs också, att interneringsdömda genom årtiondena ej hade erhållit någon "behandling" som särskilde dem från de fängelsedömda.

---

1) Christiansen m fl (1972 sid. 304).
2) Andenæs (1966 sid. 120-121).

3) De skillnader som beskrivs nedan, har ej haft någon betydelse för återfallet.

a) Särskilda anstalter fanns för de internerade.
b) Tidsobestämdheten utövade en extra psykisk press på den intagne. (Man har också hävdat, att alla längre frihetsberövanden i praktiken var tidsobestämda.[1])
c) De långa övervakningstiderna på 3-5 år vid internering, jämfört med 1 års övervakning vid fängelse, upplevdes negativt av de övervakade, men ansågs vara effektiva för att förhindra återfall.
d) Att dömas till internering innebar att man fick "livstidspapper", dvs ett bevis på att man var definitivt utslagen (stämplingsperspektivet).
e) Strafflängden var olika vid påföljderna.

4) Några faktiska skillnader i återfall för gruppen vanebrottslingar föreligger ej, eftersom de i flesta fall har andra "sociala handikapp". Resultaten blir därför dåliga, oavsett behandling eller strafform. Det är också sannolikt att, om man återvänder till samma sociala miljö som innan frihetsberövandet, förutsättningar för en kriminalitetsfri tillvaro minskar.[2]

8.4. Resultatets användbarhet

1) Undersökningen har genomförts på en grupp straffade som dömts till internering eller fängelse under åren 1964-66. Gruppen vanebrottslingar finns alltid kvar inom straffsystemet och beskrivningen av de undersökta personerna kan användas för vidare jämförelse med dagens vanebrottslingar. Det mest troliga är att gruppen som sådan ej ändrat karaktär. De flesta i den undersökta gruppen är i olika utsträckning beroende av alkohol och även om blandmissbruk, dvs narkotika, finns med i bilden idag, är det främst alkoholberoendet som dominerar.

---

1) Elwin (1972)
2) Se Kühlhorn (1974 sid. 190) och Christie (1961 sid. 136).

2) Resultaten kan sägas ha mindre kriminalpolitisk aktualitet, eftersom internering numera har avskaffats. Emellertid bör resultaten från denna undersökning vara av värde om man i framtiden börjar diskutera att återinföra tidsobestämda påföljder för vanebrottslingar.

3) Undersökningen är av värde såtillvida att den ytterligare visat på olika påföljders ineffektivitet, dvs den är ett bidrag till den samlade effektforskningen.

4) En förhoppning är att undersökningen med dess resultat skall få en vidare internationell betydelse och att den därigenom, tillsammans med annan forskning, får betydelse för diskussioner om tidsobestämda påföljders avskaffande i andra länder.

5) Undersökningen kan vara vägledande för fortsatt forskning: a) vid beskrivning av de använda variablerna, b) genom själva tillämpandet av metoden.

8.5. Avslutande kommentar

Den tidsobestämda påföljden internering avskaffades 1981. Med "behandlingsideologins fall" och genom uppvärderandet av allmänpreventiva tankegångar har lagstiftarna velat uppnå ett "rättvisare" straffsystem. Egendomsbrottslingar har i alla tider straffats strängt, men under 1970-talet har lagstiftarna också uppmärksammat "de ekonomiska brottslingarna". Frågan är om rättssystemet även fortsättningsvis kommer att behandla egendomsbrottslingar med förhållandevis stränga sanktioner och långa strafftider, jämfört med ekonomiska brottslingar. I Brå-rapporten "Nytt straffsystem" (1977), finner man idéer om "nedkriminalisering" av de traditionella brotten. En framkomlig väg som där diskuteras, är en ändring i de enskilda brottens straffskalor.[1] I "Betänkande av förmögenhetsbrottsutredningen", SOU 1983:50 ges förslag till ändrade straffskalor. Direktiven till utredningen sammanfattas:

---

1) Brå-rapport 1977:7 sid. 225.

> "I våra ursprungliga direktiv sägs bl.a. att förmögenhetsbrotten i nuvarande lagstiftning och rättstillämpning generellt sett tillmäts ett förhållandevis alltför högt straffvärde vid en jämförelse med andra brottskategorier, särskilt de s.k. moderna brotten, t.ex. skatte-och valutabrott, illegal narkotikahantering, brott mot miljö- och naturvårdsintressen, brott mot bestämmelse om arbetarskydd m.m., men också vid en jämförelse med vissa brott av traditionell natur, såsom brotten mot person. Utredningsarbetet borde inriktas på att anpassa lagstiftningen på förmögenhetsbrottens område till det moderna samhällets värderingar."[1]

Om förslagen skulle gå igenom skulle detta i så fall kunna leda till att vanebrottslingar straffas lindrigare.

En annan fråga är i vad mån återfallet får betydelse för straffmätningen. De idag gällande återfallsreglerna är ej tillämpliga för den typ av brott som huvuddelen av den undersökta gruppen vanebrottslingar begår (se kap. 2.7.). Leif G. W. Persson (1977) skriver att han har ett intryck av att de traditionella brottslingarna ej straffas lika hårt idag som tidigare. Han nämner att det inte är "ovanligt, för de fall där man dömer till en ny påföljd, att man trappar ner påföljden. Det tycks också finnas en tendens att varva påföljder av olika slag för relativt likartad brottslighet."[2] Han anser också att det i detta fall är angeläget att specialundersökningar genomförs.

Om det som föreslås i direktiven till förmögenhetsbrottsutredningen får genomslag, kan skyddstillsyn och/eller böter i större utsträckning komma att tillämpas för vanebrottslingar som ej begått grova brott. Har frivården de resurser som behövs för en ökad användning av skyddstillsynsinstitutet?

Innan denna fråga tas upp återges ett av Persson tidigare lämnat förslag till ny åtgärd för de personer som vandrar ut och in på anstalterna:

---

1) SOU 1983:50 sid. 347. Persson (1979 sid. 182) har tidigare uttalat: "Sett till de rent ekonomiska skadorna ägnar man idag mer än nittio procent av de totala resurserna åt den kriminalitet som svarar för mindre än tio procent av de totala samhälleliga brottsskadorna och mindre än tio procent av resurserna åt den brottslighet som upptar mer än nittio procent av de totala brottsskadorna. Detta kan förefalla föga relevant."

2) Persson (1977 sid. 196)

> "Med tanke på dels den frihetsberövande sidans misslyckande, dels de stora kostnaderna som en sådan verksamhet för med sig, anser jag själv att det vore angeläget att pröva något slags "sociala miljötransplantat", dvs att dessa personer förs in som medlemmar i normala arbets- och boendemiljöer och omsluts av ett kollektiv av människor."[1]

Mot bakgrund av denna studie är det önskvärt att Perssons förslag studeras och förbereds inom frivården. Den övergripande slutsatsen av denna studie är att variationer i påföljd och anstaltsmiljö ej påverkar vanebrottslingars återfall. Det förefaller i stället att "återfall" i en livssituation och social miljö utanför anstalterna betyder mest för återfallet. Det är således denna typ av "återfall" som måste förhindras, för att i sin tur förhindra ett upprepat återfall.

De flesta av gruppen vanebrottslingar får knappast en villkorlig dom och det är alltså frivården som skall "ta hand om dem". Övergången till s k "normala sociala miljöer" skulle kunna ske med hjälp av "särskild" personal inom frivårdens regi. Det är angeläget att man experimenterar med alternativa lösningar - nu när alla gamla förkastats. Fortsatt forskning bör initieras kring experimentell projektverksamhet med syftet att återinföra straffade i kollektiv av "normala" människor. Inom frivården torde finnas personal med outnyttjad kapacitet, som i alltför hög grad styrts av byråkratiskt regelutövande. Projektverksamheten torde inriktas på att ge frivårdspersonalen ökade möjligheter till egna initiativ, där "eldsjälar" bör tillåtas starta egna sidoverksamheter i exempelvis insprängda lägenheter i olika bostadsområden. Detta görs för övrigt inom socialvården. Ett annat exempel är redan existerande narkomanvårdsprojekt i kriminalvårdens regi. För de redan institutionsanpassade måste övergången till "normala" sociala miljöer ske gradvis. Därför är övergången från en "decentraliserad-utflyttad" frivård till en s k "normal" miljö att föredra.

---

1) Persson (1977 sid. 198).

CHAP. 9 ENGLISH SUMMARY

9.1. Introduction and Objective

The main objective of this study is to ascertain whether or not there are any differences in recidivism rates between offenders sentenced to the determinate sanction of prison on the one hand, and on the other hand offenders sentenced to the indeterminate sentence of internment.

The partial objectives are 1) to describe in detail the social background and criminality of the habitual offenders, and 2) to describe the historical background to and the emergence of special sanctions for recidivist offenders, as well as to give an account of some factors that contributed to the repeal of the sanction of internment in Sweden in 1981.

A final objective is, that this study will give evidence to the current debate in Sweden and abroad on indeterminate sentences, whether to repeal or reinstate such a sentence.

9.2. History

Under the influence of the spirit of the individual prevention school, indeterminate sentences for recidivist offenders were introduced in Sweden in 1927. It was believed to be possible to "rehabilitate" or "deter" other offender categories from further crime by less intrusive means. For recidivist offenders, the protection aspects (incapacitation) were the justifications behind the proposed measures.

In 1937, there was a change in the law. The new law took effect in 1946. "Treatment" was now cited as a reason for incapacitation. From the 1930s onwards, it became increasingly clear that there was a need to legitimate these interventions against recidivist offenders using a treatment ideology theory. The law primarily had been applied to property offenders and defrauders.

In 1965, the next change in the law took place, and in spite of the fact that criticism had been directed against indeterminate sentencing as early as in the 1950s, the law continued to be applied to persons who could not be considered as "dangerous". This was also a reason why treatment with

problems with alcohol. The length of the most recent employment before the study-sentence (as defined below) -'time in work during the period in freedom before the study-sentence' (variable no. 21)- shows a correlation with recidivism. The same holds for the variable concerning the housing situation before the study-sentence. A general description of whether the person has an ordered/unordered existence (variable no. 21) has a correlation with recidivism. The variables no. 20 and 21 were used in the sanction analysis. No differences between offenders sentenced to internment and those sentenced to prison were found for these variables.

9.4.2. Criminal Record

The prior criminality of persons sentenced to internment is more profuse and more serious than that of the prisoners. The former have a higher number of prior sentences, more crimes, and more serious crimes, as well as a longer cumulative institutional period before the study-sentence. In the study-sentence, the main crime is more serious and the actual institutional time is longer with internment than with prison. For the comparison groups non-recidivist recidivist, see the variables discussed in Section 8.4. All variables there, except for three, show a correlation with recidivism.

9.4.3. Age

The average age for the 244 persons in total is 33 years. Among those sentenced to prison, 47 percent are younger than 30 years, compared with the internment-sentenced offenders, among whom 31 percent are younger than 30. Younger offenders also recidivate faster than older ones, but over a long follow-up period the correlation is weakened. Prison-sentenced offenders recidivate faster than the internees. After grouping by age, it becomes clear that this difference can be explained with differences in the youngest age group.

9.5. Method

9.5.1. Background

One main objective of this study is to analyze potential differences in the tendency to recidivate between persons sentenced to internment on the one hand, and persons sentenced to prison on the other. "Recidivism" is defined as relapse in the first registered Criminal Code crime after release from the so-called study-sentence (S-sentence/"U-domen" in Swedish): that is, the qualifying sanction. The follow-up period is set at 5 years after the release from the study-sentence, with the exception of a complementary analysis with the follow-up period of two years. The study population in the sanction analysis consists of those 241 persons (from the total population of 475 persons), who for the first time in their criminal career during 1964-66 are considered for a sentence of internment (here shortened to T-group). All of these persons have been judged as seriously criminalized persons and all are recidivist offenders. Of these persons, 121 were sentenced to internment, of which 103 (85 percent) recidivated within five years, and 120 were sentenced to prison, of which 107 persons (89 percent) recidivated within five years. The analysis in the evaluation study has also been performed on a sub-sample of 217 property offenders (here shortened to E-group), for which the corresponding recidivist percentage for prison sentenced offenders is 89 percent and for internment-sentenced offenders 97 percent. Thus, the proportion of persons who recidivate is roughly the same for the T-group and for the E-group.

However, the conclusion that lies near at hand here, that is that the effectiveness of the two sanctions does not show any great differences, cannot be drawn when using recidivism statistics alone. Variations can be found partly in the seriousness of the criminality and partly in other background factors. Methods exist then for ordering persons according to the weight of their criminal record. In this way, persons with different criminal records are placed in different so-called risk groups, or record groups. Within each record group, the recidivism can then be compared regarding sanction. In this study, multiple discriminant analysis was chosen for this purpose.

9.5.2. Motives for the Choice of Method

Discriminant analysis was selected because:

1) Only a small number of studies of habitual offenders and the effect of indeterminate sentences were available when this study was planned. In 1972, however, one such study was published in Danish by Christiansen, Moe, and Senholt called "The Effectiveness of Detention and Special Prison", which used discriminant analysis. To make possible a comparison of the findings, it was then natural to use the same method in the present study.
2) Simon (1971) in "Prediction Methods in Criminology" cites a study, which describes the discriminant analysis method as equivalent with (or somewhat better than) other comparable methods.
3) One advantage with the method is that it uses continuous variables.
4) The method is comprehensible and not too difficult to apply.

9.5.3. Approach

The intention here is to use the selected method to sort persons with the same degree of criminalization (or record) into the same record group in order to study differences in recidivism regarding sanction.

Information has been collected primarily from entries in the criminal register, court rulings, and personal files. About fifty variables that were found to be usable in earlier research were studied more closely. Difficult-to-interpret variables have been weeded out. With the help of χ^2-test, about 20 variables were selceted, showing the correlation with the criterion variable 'recidivism in the first registered Criminal Code crime'. Some variables, that do not show a correlation with recidivism, have been retained since they were still assumed to be relevant. After having performed a discriminant analysis and found therein the 20 variable combinations with the best predictive powers, the number of variables was reduced finally to 21 for the continued analysis. Here, the data programme BMD04M (Discriminant analysis for two groups) and BMD07M (Stepwise discriminant analysis) were used. The 20 chosen combinations for the T-and E-groups are the combinations that gave the lowest number of erroneous placements, that is, the best prediction.

The method decides a discriminant function from a given variable combination. In this, each individual gets a value, a so-called record number, with which help the probability of recidivism can be computed. The method's predictive power is determined by a predicted recidivism being related to actual recidivism. The analysis establishes a so-called middle point so that the best distinction is obtained between predicted non-recidivism and predicted recidivism. In this study, the middle point demarcates the predicted non-recidivisms in a record group, called Record Group 1, and the predicted recidivisms in two equally large record groups, that is, Record Group 2 and 3. A division into more than three record groups was not considered to be meaningful.

The group of habitual offenders does not show any great internal differences concerning previous criminal records. It is also shown that with an increased number of record groups, there is no rising percentual proportion recidivisms. In the main analysis, a classification has been made into record groups on the basis of a choice of a middle point. The record groups have the different sizes of about 47, 97, and 97 persons on the average (the sizes of the groups vary somewhat with combination). An alternative analysis with three groups with equal size, has been performed on a sample of the 20 variable combinations.

9.5.4. Predictive Power

In the best variable combination for the T-group, the percentages of recidivism in the three record groups are 59, 93, and 96 percent respectively. The corresponding percentages for E-group are 60, 90, and 96 percent. For all variable combinations, large differences appear between Record Group 1 and the other two groups. The differences between groups 2 and 3 are small, but point in the right direction in all cases.

Variables used in the twenty selected variable combinations

In Table 7.1. (page 128) it is shown which variables are included in the 20 selected variable combinations. The following 21 variables have been combined in different ways.

No. Variable

1. Number of sentences prior to the study-sentence +
2. Total number of crimes prior to the study-sentence +
3. Number of crimes with prison for max. 2 years (D)
4. Number of drunkenness crimes prior to the study-sentence
5. Sum of crimes' economic value prior to the study-sentence (D)
6. Cumulative sentenced time prior to the study-sentence (shows only correlation at t-test)
7. Cumulative institutional time prior to the study-sentence (D)
8. Length of the last institution-free period prior to the study-sentence +
9. Crime thinness (defined as the average number of days in freedom between each crime prior to the study-sentence) +
10. Sanction thinness (defined as the average number of days in freedom between each sanction prior to the study-sentence) +
11. Length of the last crime-free period prior to the study-sentence +
12. Total number of crimes per court ruling prior to the study-sentence (D)
13. Number of crimes with prison for max. 2 years per ruling prior to the study-sentence (D)
14. Total number of crimes in the study-sentence (no correlation)
15. Number of violent crimes in the study-sentence (no correlation)
16. Number of crimes with prison for max. 2 years in the study-sentence (no correlation)
17. Lengt of punishment in the study-sentence +
18. Actual time in institution in the study-sentence
19. Age at the study-sentence +
20. General information on living conditions prior to the study-sentence (D) (coded)
21. Time at work during period in freedom prior to the study-sentence + (coded)

All variables except Nos. 20 and 21 are quantitative and continuous. Variables Nos. 20 and 21 are qualitative and have coded values:

All variables besides Nos. 14, 15 and 16 show significant differences on at least the 5-percent level with the criterion variable "recidivism in the first Criminal Code crime". The X^2-test has been performed on grouped variables. Variables with (D) at the end show only significance for the dichotomized variable. The variables that are market with "+" have also been tested with t-test for the mean value differences. The significance

level is the same, that is, 5 percent. The correlation test has been made only for the T-group, that is for 241 persons.

The stepwise discriminant analysis that was performed with the computer programme BMD07M results in the variables being ranked differently depending on whether the analysis was carried out on the T-group or the E-group. The three first selected variables are the same for T-and E-groups, 'sanction density prior to the study-sentence' (no. 10), 'sum of the economic value of the crimes prior to the study-sentence' (no. 5), and 'total number of crimes prior to the study-sentence' (no. 2). The combination with these three variables ends up as No. 7 of the 20 variable combinations with rank order according to number of erroneous placements.

The number of variables in the different combinations varies between 3 and 11. The best result, that is, the lowest number of erronous placements, is obtained for 6-7 variables. The variable combination that gives the best result in this sense is one combination performed on the E-group. For this combination the number of erroneous placements are 33 of 217, totally. The following variables are included in this combination:

Total number of crimes prior to the study-sentence (no. 2)
Sum of crimes' economic value prior to the study-sentence (no. 5)
Cumulative institutional time prior to the study-sentence (no. 7)
Sanction thinness prior to the study-sentence (no. 10)
Number of violent crimes in the study-sentence (no. 15)
Length of punishment in the study-sentence (no. 17)

9.6. Findings of the Sanction Analysis

9.6.1. Main analysis for T- and E-group

The findings of the sanction analysis are summarized in Table 7.21. (page 149), which contains the percent of recidivism in Record Groups 1-3 for prison (abbreviated Fä) and internment (abbreviated Int).

The analysis has been performed in three steps, where the findings in all 20 variable combinations were first analyzed, followed by the nine best combinations, and last, the three best combinations. For all steps, the

findings mean that there are no significant differences in recidivism between the two sanction types in any record group. (Here as otherwise, significant differences are computed on the 5 percent level). Record Group 1 shows a lower percentage of recidivism for the internees in T-group, but not in E-group. In the 20 variable combinations, a tendency is shown towards there being a difference (8 and 9 percent level) in only two combinations in Record Group 1. No differences can be shown in the remaining two record groups.

The cumulative finding in the main analysis is that no statistically significant differences in recidivism can be shown between the two sanction types.

One check of how the sanctions are distributed among the record groups was performed. Each record group was divided into two equally large sections. The number of persons sentenced to internment and the number of persons sentenced to prison in the record groups' upper half are related to the number of persons with the same sanction in the entire record group. The conclusion is that there are no systematic distortions concerning the classification of the sanctions into record groups.

9.6.2. Alternative Analyses to the Main Analysis

Variables that were considered to be "unclear" have been removed from the analysis. The alternative analysis was performed in two steps.

Step one

Two variables, 'length of punishment in the study-sentence' (no. 17) and 'actual time in institution' (no. 18), have been deleted from the list of variables, as it is debatable whether they constitute a component in the treatment or not. Of the original 20 variable combinations, seven remain that do not contain these varibles. In Record Group 1, the direction of the outcome is the opposite for T- and E-groups. Because there are no significant differences in any combination, the main result is not changed.

Step two

Two more variables, 'general on living conditions prior to the study-sentence' (no. 20) and 'time at work during period in freedom prior to the study-sentence' (no. 21), are removed because they are qualitative and coded variables. The outcome is largely the same as in Step one.

In summary, the same findings are obtained as in the main analysis, that it has been impossible to show any statistically significant differences in recidivism between the two sanction types.

In the main analysis, Record Group 1 is differentiated from Record Groups 2 and 3 using the so-called middle point. Thereby, about 17 percent of the persons in the T-group are assigned to Record Group 1. It has also been shown (see Table 7.21) that the findings vary in Record Group 1, especially for the E-group. The difference between those persons sentenced to internment and those sentenced to prison varies, and at the same time the results have a varying direction. Persons from both T-group and E-group therefore are divided into three equally large record groups. With this division, the difference between sanction types in the lowest record group is lower than if the division is made with the help of the middle point. The findings in the other two record groups are the same as previously.

The findings from the classification into three equally large record groups is again that it has been impossible to show any differences in recidivism between sanction types.

9.6.3. Control Analysis

Alternative Recidivism Criterion

The same conditions apply as in the main analysis, except that another 15 persons were counted as belonging to the non-recidivist group in the T-group, because their recidivism can be considered as minor. Comparisons with an alternative recidivist criterion is made for the 9 best combinations in the T-group. The difference between the sanctions in Record Group 1 decreases compared with the main analysis. In Record Groups 2 and 3, the recidivism is, as previously, the same. The finding again is, that no differences in recidivism between the sanctions could be determined. (The same is true when the non-recidivist group is enlarged with another 5 persons).

Shorter Follow-Up Period

Recidivism is here defined as recidivism in the first registered Criminal Code crime within two years after the release following the study-sentence. Otherwise, the same conditions prevail as in Alternative Analysis 3, that is, the record groups are divided into three equally large groups. Two combinations from T- and E-groups are examined. The result of a two-year follow-up period is the same as for five years, that is, no differences in recidivism are found between the sanctions. The difference in Record Group 1 is the same as in the alternative analysis performed on the T-group.

9.7. Analysis and Discussion

The recidivism of the prison-sentenced offenders in Record Group 1 in T-group is percentually higher than the internment-sentenced. The difference, however, is not statistically significant on the 5-percent level. Record Group 1 contains about 47 persons. Extreme groups therefore could affect the outcome. The following partial explanations to the recidivism differences that occur may be given:

1) The difference nearly disappears in the E-group, since violent and sexual offenders influence the result in E-group.

2) The difference is explained largely by the fact that younger prison-sentenced offenders in relation to younger internment-sentenced offenders are numerically higher (16 compared with 5) and that they recidivate faster. Random effects on the result explain largely the recidivism differences. The difference between sanctions also decreases, when the record groups are divided in three equal groups, effect of the youngest age class is diminished.

In light of what has been said, the most probable explanation is that there are no factual differences in recidivism percentages between sanctions in Record Group 1. The main result therefore is that under the conditions of this study, no differences in recidivism can be shown between the sanctions internment and prison. Some conceivable explanations for this are:

1) That the measurement instrument is too crude
2) That there are no actual differences between the sanctions concerning the execution itself of the sanction
3) The differences that do exist, that is longer sentences for internees than for prisoners, special internment facilities, the indeterminancy of the internment-sentence, and longer supervisory periods, did not have any significance for recidivism

The Usefulness of the Findings

1) The findings from this study should be of value for potential discussions about the reintroduction of indeterminate sanctions for habitual offenders. (Internment was abolished in Sweden in 1981).
2) The study constitutes a contribution to the cumulative evaluation research.
3) One hope is that the study, with its results, will gain a wider international importance for "treatment" of habitual offenders, since indeterminate sanctions are still in use in some other countries.

A Final Comment

The overriding conclusion of this study is that habitual recidivism can not be influenced by institutional sanctions and institutional climates. Instead, it appears that habitual recidivism in crime is mostly influenced by "recidivism" in particular life situations and social conditions. Further research ought to be focussed on experiments with different means of socialization.

Typ av samtliga huvudbrott innan U-dom (kap. 6.1.2.)

Typ		Antal	Huvudbrott
Våldsbrott	Summa	166	
varav			
		86	Misshandel
		1	Grov misshandel
		4	Olaga hot
		70	Våld eller hot mot tjänsteman
		5	Våldsamt motstånd
Sedlighetsbrott	Summa	23	
varav		10	Våldtäkt
		9	Otuktsbrott
		4	Koppleri
Tillgreppsbrott	Summa	1317	
varav		271	Stöld
		881	Grov stöld
		16	Rån
		2	Grovt rån
		31	Egenmäktigt förfarande
		1	Försök till grov stöld ...etc.
		64	Grovt egenmäktigt förfarande
		51	Snatteri
Bedrägeribrott och förfalskningsbrott	Summa	340	
varav		77	Bedrägeri
		137	Grovt bedrägeri
		3	Ocker
		67	Häleri
		5	Urkundsförfalskning
		47	Bedrägligt beteende
		4	Grovt häleri
Förskingringsbrott	Summa	56	
varav		42	Förskringring
		3	Grov förskingring
		11	Olovligt förfogande
Fylleribrott	Summa	57	
varav		54	Rattfylleri
		3	Fylleri
Narkotikabrott	Summa	1	
varav		1	Narkotikabrott
Övriga brott	Summa	95	
Summa		2055	

Samtliga huvudbrott innan U-dom - uppdelning efter grovhet (kap. 6.1.3)

Grovhet		Antal	Huvudbrott
Straffmax 10 år	Summa	13	
varav		10	Våldtäkt
		2	Grovt rån
		1	Grov misshandel
Straffmax 6 år	Summa	1038	
varav		881	Grov stöld
		16	Rån
		1	Försök till grov stöld etc.
		137	Grovt bedrägeri
		3	Grov förskingring
Straffmax 4 år	Summa	87	
varav		9	Otuktsbrott
		70	Våld eller hot mot tjänsteman
		4	Koppleri
		4	Grovt häleri
Straffmax 2 år	Summa	668	
varav		86	Misshandel
		4	Olaga hot
		271	Stöld
		77	Bedrägeri
		3	Ocker
		67	Häleri
		42	Förskingring
		11	Olovligt förfogande
		5	Urkundsförfalskning
		64	Grovt egenmäktigt förfarande
		37	Rymning
		1	Narkotikabrott
Straffmax 1 år	Summa	54	Rattfylleri
Straffmax 6 mån	Summa	134	
varav		31	Egenmäktigt förfarande
		5	Våldsamt motstånd
		47	Bedrägligt beteende
		51	Snatteri
Övriga brott		61	
Summa		2055	

Huvudbrott vid U-dom (kap. 6.2.)

Kod		Int	Fä	Ej åf	Åf	Tot
1.	Mord, dråp	1	1	1	1	2[x]
2.	Misshandel	1	6	2	5	7
3.	Grov misshandel	1	2	0	3	3
6.	Olaga hot	0	1	0	1	1
7.	Våldtäkt	2	1	0	3	3
8.	Otuktsbrott	2	2	3	1	4[x]
9.	Stöld	8	8	0	16	16
10.	Grov stöld	67	55	13	109	122
11.	Rån	4	2	2	4	6[x]
13.	Tillgrepp av fortskaffningsmedel	1	5	1	5	6
16.	Bedrägeri	6	6	3	9	12
17.	Grovt bedrägeri	23	20	7	36	43
19.	Häleri	1	6	1	6	7
21.	Grov förskingring	2	0	0	2	2
25.	Grov urkundsförfalskning	0	1	0	1	1
26.	Våld eller hot mot tjänsteman	2	3	0	5	5
32.	Snatteri	0	2	0	2	2
33.	Koppleri	1	0	0	1	1
36.	Grovt häleri	0	1	0	1	1
Summa		122	122	33	211	244

x) 3 personer utgår i diskriminantanalysen.

Tid över minsta tiden (mt) för ett urval av 90 internerade uppdelat på tre grupper i antal dagar samt totalt. (Medelvärden) (kap. 6.3.).

Antal personer av 90	Tid över mt (1) varav	Frihetsberövad innan U-dom (2)	Tid på anstalt efter 1:a lp (3)	Extra tid 1-(2+3)
1. Personer som i stort friges vid mt.				
Antal = 25	2607	2562	-	(45)
Antal = 6	1341	665	700	(-24)
2. Extra tid upp till 2 mån.				
Antal = 32	4292	3187	-	1105
Antal = 7	1959	681	1133	145
3. Personer som har extra tid över 2 mån.				
Antal = 15	2918	1324	-	1594
Antal = 5[1)]	2317	390	945	982
Summa 90 pers.	15434	8809	2778[2)]	
Medelvärde/90	171 dgr	98 dgr	31 dgr	43 dgr

1) En individ är extrem (se bilaga 4b)
2) Av de 18 har 3 pers. ringa brott som orsak och 2 pers. misstänkes för brott.

Del av förklaring till 'extra tid' för 20 personer, där 'extra tid' överstiger 2 mån. (kap. 6.3.)

Individ	Extra tid i dagar	Tillgänglig information (hämtad från behandlingsjournalen)
1.	129	1 perm.avv. (8 dgr), 2 åtalseftergifter
2.	72	1 perm.avv. (104 dgr)
3.	231	3 rymning + 1 försök till rymning
4.	90	1 perm.avv. - brott ej åtal
5.	163	1 perm.avv. + 1 perm. misskött (berusad)
6.	72	2 perm.avv.
7.	131	1 perm.avv. (1 dag), RP-klinik (24 dgr) "häftigt humör, bråk, hotelser, störande, retlig".
8.	73	1 permavv. (1dag) - "skurit sig i armen, djupt deprimerad pga systerns död."
9.	91	1 rymning (1dag) -narkotikapåverkad + 1 perm. avv. (9 dgr)
10.	177	1 misskött perm. - kom för sent
11.	61	1 rymning (47 dgr)
12.	65	1 misskött perm - berusad på tåg
13.	99	1 perm.avv. (1 dag) - brott (förfalskat check), ej åtal
14.	78	Ingen förklaring
15.	90	Ingen förklaring
16.	122	1 permavv. (57 dgr) - brott ej åtal
17.	71	1 perm.avv. - medvetslös, supit-sjukhus
18.	95	1 perm.avv. (17 dgr) - brott ej åtal
19.	157	2 rymning - 2 brott ej åtal
20.x)	509 (?)	Extrem individ - 2 misskötta perm. - skurit sig 3 ggr - elchocker.

x) Individ 20 ej förklaring till extremt lång tid över mt. I U-dom -grova våldsbrott (mt 2 år). Har i perioder vistats på Håga.

Sammanställning:

Extra tid är tid över efter avdrag för frihetsberövande innan U-dom och för tid på anstalt efter första långtidspermission (1p). Avräknad tid är - permissionsavvikelse/rymning. Av de 20 individerna har 75% någon gång avvikit från permission eller rymt, vilket kan jämföras med samtliga 90 individer där 41% avvikit eller rymt.

Uppgift om åtalseftergift vid brott finns för 6 individer, vilket får förklara tid över minsta tiden (mt).

Påföljdsval vid grov stöld (kap. 6.5.3.)

	Ålder	Tidigare antal domar	Brottens värde	Brottsbeskrivning	Strafflängd
Internering					
1.	24 år	5	52.695 kr	- inbrott i guld-smedsaffär	12 mån
2.	39 år	8	30.321 kr	- inbrott i uraffär, (ihop med annan)	12 mån
3.	30 år	11	16.727 kr	- inbrott i tobaks-affär (ihop med annan)	18 mån
4.	28 år	9	9.200 kr	- inbrott i lägenhet tagit smycken plus varor	12 mån
5.	27 år	7	9.000 kr	- inbrott i stormarknad	15 mån
6.	38 år	11	7.300 kr	- inbrott i guldsmeds-affär (varor 6.000 kr krossad ruta 1.300 kr)	12 mån
7.	37 år	8	1.200 kr	- tog plånbok från sovande person	20 mån
8.	27 år	9	474 kr	- inbrott i radio-TV-affär - kostnad glasruta	12 mån
9.	28 år	10	0 kr	- inbrott i affär - gripen på bar gärning	12 mån
Fängelse					
10.	23 år	3	16.727 kr	- inbrott i tobaks-affär (ihop med annan)	12 mån
11.	22 år	2	8.600 kr	- inbrott i kiosk	8 mån
12.	31 år	7	1.700 kr	- inbrott i konsum-butik, tagit mat	12 mån
13.	27 år	9	1.100 kr	- tagit bandspelare och radio i lägenhet (in genom öppet fönster)	10 mån
14.	40 år	10	600 kr	- tagit radio och kaffe-kanna i lägenhet (in genom öppet fönster)	9 mån
15.	43 år	11	447 kr	- inbrott i butik, stulit tobak	0
16.	47 år	8	71 kr	- tagit rakapparat i lägenhet (ryckt upp balkongdörr)	6 mån
17.	29 år	12	0 kr	- inbrott i bilverkstad - tagen på bar gärning	4 mån
18.	39 år	11	0 kr	- inbrott i personbil som han sedan stulit	8 mån

Varierande observationstid för 33 personer som ej återfallit inom 5 år efter frigivning från U-dom (kap. 6.6.6)

	Individ	Krim.reg-utdrag t o m	Information om tiden efter 5 år		
	1.	9 år 1 mån	Återfall efter	5 år 3 mån	- 3 åf-domar
	2.	8 år 2 mån	- " -	5 år 1 mån	- 4 åf-domar
A	3.	7 år 4 mån	- " -	6 år 10 mån	- 1 åf-dom
	4.	8 år 1 mån	- " -	6 år 6 mån	- 2 åf-domar
	5.	7 år 6 mån	- " -	6 år	- 1 åf-dom + alkoholist-anstalt
B	6.	7 år 5 mån	Återfall efter	8 år 1 mån	- 3 åf-domar
	7.	3 år 8 mån	Alkoholistanstalter. Avliden efter 3 år 8 mån		
C	8.	4 år 6 mån	- " -		
	9.	8 år 5 mån	- " -	+ poliklin.vård	
D	10.	8 år 9 mån	Mentalsjukhus mestadels		
	11.	7 år	Mentalsjukhus i början av öv-tid sedan "normalt liv" -fast arbete		
E	12.	5 år 2 mån	Alkoholistanstalt i början av öv-tid sedan "normalt liv" - fast arbete		
F	13.	5 år 8 mån	Avliden efter 5 år 8 mån		
	14.	6 år 9 mån	Avliden efter 8 år 3 mån		

De resterande 19 personerna för till synes ett "normalt" liv, dvs inga anteckningar om "vård" av något slag finns i akten. Varierande observationstider för denna grupp redovisas i klump.

G	6 år 9 mån, 7 år 6 mån, 7 år 6 mån, 7 år 9 mån, 8 år, 6 år 1 mån, 6 år 7 år 1 mån, 6 år 8 mån, 6 år 8 mån, 7 år 1 mån, 5 år, 7 år 3 mån 8 år 5 mån, 6 år 6 mån, 5 år 6 mån, 7 år 6 mån, 6 år, 5 år 5 mån

Fast observationstid är inom 5 år från frigivning vid U-dom. 2 personer har tider understigande 5 år (3 år 8 mån och 4 år 6 mån).

Varierande observationstid redovisas ovan för de 33 personerna. Utifrån tillgängliga kriminalregisterutdrag och kontroll i dödsorsaksregistret ges vidare information om vad som hänt med dem efter de 5 åren.

21 variabler för diskriminantanalys - medelvärde M och median Md för T-grupp - 241 personer (kap. 7.3.)

Variabel-nummer	Ej återfall n=31		/ Återfall n=210		Fängelse n=120	/ Internering n=121		
	M	Md	M	Md	M	Md	M	Md
1	6,3	5	8,8	8	8,1	7	8,8	9
2	25,6	21	38,2	34	35,0	31	38,1	34
3	18,0	15	23,9	19,5	21,0	17	25,3	21
4	1,6	0	3,0	2	3,2	1	2,4	1
5	14598	2407	5270	1686	6399	1310	6541	2549
5(k)	2,2		1,9					
6	1546	1490	1629	1550	1404	1275	1831	1745
7	1497	1542	1683	1618	1451	1388	1866	1823
8	551	308	231	146	308	184	238	130
9	255	117	81	59	102	55	104	69
10	614	409	289	222	341	221	321	256
11	280	179	131	66	169	89	131	57
12	475	340	480	400	502	400	455	390
13	351	200	313	225	328	212	308	236
14	7,0	4	6,2	4	6,0	4	6,5	4
15	0,35	0	0,30	0	0,35	0	0,26	0
16	4,2		4,5		4,2		4,7	
17	18,4	18	13,9	12	13,1	12	15,8	12
18	662		492					
19	36,4	36	32,6	31	32,2	31	33,9	32
20	3,4		3,7		3,6		3,8	
21	2,5		1,8		2,1		1,7	

Not: Variabel 12 och 13 har multiplicerats med 100 Variabel 5(k) är den kodade variabeln.

Nr. Variabelnamn

1. Antal domar innan U-dom
2. Totala antal brott innan U-dom
3. Antal brott -fängelse två år eller över innan U-dom
4. Antal fylleribrott innan U-dom
5. Summa brottens värde innan U-dom (skattat) (k)=kod
6. Samlad ådömd tid innan U-dom
7. Samlad anstaltstid innan U-dom
8. Sista anstaltsfria perioden innan U-dom
9. Brottsgleshet -alla brott innan U-dom
10. Sanktionsgleshet innan U-dom
11. Sista kriminalitetsfria perioden innan U-dom
12. Totala antalet brott per dom innan U-dom
13. Antal brott fängelse två år eller över per dom innan U-dom
14. Totala antalet brott i U-dom
15. Antal våldsbrott i U-dom
16. Antal brott fängelse två år eller över i U-dom
17. Strafflängd i U-dom
18. Faktisk tid på anstalt U-dom
19. Ålder vid U-dom
20. Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom (skattat)
21. Arbete tid av frihet innan U-dom

Kodade värden och beräkningssätt för tre variabler

Variabel nr 5(k)

Summa brottens värde innan U-dom

Se även tabell 6.7.

Kod

0	=	0		
1	=	1	-	1.000
2	=	1.001	-	5.000
3	=	5.001	-	10.000
4	=	10.001	-	100.000

Variabel nr 21

Arbete tid av frihet innan U-dom

1	=	ej i arbete		
2	=	1	-	25%
3	=	26	-	50%
4	=	51	-	75%
5	=	76	-	99%
6	=	arbete hela tiden		

Variabel nr 18

Faktisk tid på anstalt U-dom

Vid fängelsedom utan frigivningsdatum beräknas frigivningsdatum ligga vid 2/3-dels strafftid.
Vid interneringsdom utan frigivningsdatum beräknas frigivningsdatum efter "minsta tiden".

Variabel nr 20

Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom

Se uppställning i tabell 5.12.

Bilaga 9.

Matematisk beskrivning av diskriminantanalys[1)]

Vid statistisk analys av data har man ibland anledning att skilja på diskrimination och klassifikation. Diskrimination åsyftar processen att härleda klassifikationsregler från ett urval av personer (eller allmännare objekt) som redan är klassificerade, dvs har en känd klasstillhörighet. Klassifikation åsyftar processen att tillämpa givna klassifikationesregler på nya personer (objekt) med okänd klasstillhörighet. (Termbruket varierar ibland mellan olika författare.)

Diskriminantanalysens metodutveckling har genomgått flera stadier. Under 1970-talet växte det tidigare magra intresset betydligt för icke-parametriska metoder för diskrimination.

Diskriminantanalytiska problem kan formuleras på flera sätt. Vi beskriver först ett icke-parametriskt separationsproblem, för vars lösning inga antaganden om sannolikhetsfördelningar behövs. Därefter beskriver vi ett sannolikhetsteoretiskt problem. Hela tiden behandlar vi bara fallet med två grupper (populationer). Fallet med flera grupper finns behandlat t ex i Cooley and Lohnes (1971) och Lachenbruch (1975).

Anta således att vi har två punktsvärmar med N_1 respektive N_2 st observationspunkter (mätpunkter) i ett p-dimensionellt observationsrum (mätrum). Dvs vi har två datamatriser med N_1 resp. N_2 observationer på p st variabler:

$$\mathbf{X}_1 = (x_{1ih}) \quad \text{där} \quad i = 1,\ldots, N_1 \quad \text{och } h = 1,\ldots, p$$
$$\mathbf{X}_2 = (x_{2jh}) \quad \text{där} \quad J = 1,\ldots, N_2 \quad \text{och } h = 1,\ldots, p$$

Vi väljer sedan ett k-dimensionellt underrum i observationsrummet. Detta underrum svarar mot ett urval av k st variabler av de p st ursprungliga variablerna. I detta underrum projiceras (ortogonalt) de två ursprungliga p-dimensionella punktsvärmarna på två k-dimensionella punktsvärmar, som vi kan kalla x-svärmen och o-svärmen. Dessa projicerade svärmar svarar mot två undermatriser $\mathbf{X}_1$ och $\mathbf{X}_2$ av dimension N_1 x k, respektive N_2 x k, till de ursprungliga datamatriserna $\mathbf{X}_1$ och $\mathbf{X}_2$. Anta för enkelhets skull (utan att förlora i generalitet) att de k första av de p st variablerna valts, dvs:

---

1) Denna bilaga har författats av Ove Granstrand.

$X_1 = (x_{1ih})$ där $i = 1,..., N_1$ och $h = 1,..., k$

$X_2 = (x_{2jh})$ där $j = 1,..., N_2$ och $h = 1,..., k$

Vi väljer nu ett hyperplan $H = \{x: ax = \sum_{i=1}^{k} a_i x_i = \text{konstant}\}$ av dimension k-1. Detta plan delar underrummet i två halvor och var punktsvärm i (högst) två delar. Detta hyperplan vill vi nu välja så att det separerar x-svärmen från o-svärmen så bra som möjligt. Hur detta hyperplan ska väljas måste då preciseras närmare. Tilldela den ena halvan i underrummet till x-svärmen och den andra halvan till o-svärmen. De x-punkter som då faller inom o-halvan, och de o-punkter som då faller inom x-halvan, kan vi anse vara felplaceringar. Hyperplanet kan nu väljas så att totala antalet av felplaceringar blir så litet som möjligt. Figur 1 ger en enkel illustration i ett tvådimensionellt fall, dvs k = 2.

Figur 1

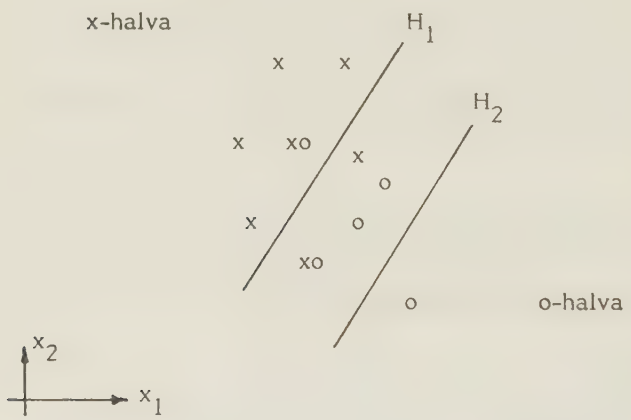

Hyperplanet H_1 (endimensionellt) ger 2 st x-felplaceringar och 1 st o-felplacering, summa 3 felplaceringar. Hyperplanet H_2 ger 0 st. x-felplaceringar och 4 st o-felplaceringar (alternativt 7 st x-felplaceringar och 1 st o-felplaceringar om x-halva och o-halva byter plats - vi antar i det följande dock att den av de två möjliga tilldelningarna av underrumshalvor till punktsvärmar väljs som ger minst antal felplaceringar.) Vi kan också notera att H_2 ej ger några x-felplaceringar men desto fler o-felplaceringar. Det är t o m så att majoriteten av o-punkter ligger felplacerade vid H_2. Om vi hade fäst mycket mindre vikt vid o-

felplaceringar än x-felplaceringar, dvs om vi hade haft olika (asymmetriska) kostnader för felplaceringar, så hade vi eventuellt föredragit separationen som erhålls av H_2 framför den som erhålls av H_1, även om o-halvan bara hade kommit att omfatta en punkt som i fallet ovan. Man kan vidare notera att det kan finnas flera hyperplan som ger samma antal felplaceringar.

Ovan valde vi det hyperplan som gav bäst resultat, mätt på grundval av antal felplaceringar. Andra kriterier på bästa hyperplan är möjliga. T ex kan ett minsta kvadratmetod-kriterium användas, dvs det separerande hyperplanet ska väljas så att summan av de felplacerade punkternas kvadrerade avstånd till hyperplanet minimeras. Även här kan olika vikter dessutom åsättas felplacerade punkters avstånd för de två grupperna. Kriterier för bästa separation kan också baseras på rättplaceringar i stället för felplaceringar.

Vi har ovan behandlat frågan vad som bör menas med bästa separation av två punktsvärmar med hjälp av ett hyperplan i ett givet underrum. Frågan hur en beräkningsgång (algoritm) kan skapas för att hitta ett (eller flera) bästa (i någon vald mening) hyperplan kan vi dock inte behandla här. (Sedvanliga optimeringsmetoder kan användas vid t ex kontinuerliga variabler och minsta kvadratmetod-kriterium, och matematisk programmering vid felantalskriterium, se t ex Hand 1981, sid. 74-82).

Nästa fråga är hur underrummet ska väljas, dvs hur urvalet av k variabler ska göras, där k kan få variera. Att strikt gå efter minsta antal felplaceringar duger som regel inte i praktiska tillämpningar. Någon allmän matematisk metod för att göra detta val finns ej utan valet bestäms av tillämpning och syfte. Man kan notera att godhetsmåttet hos en separation ej behöver variera monotont med dimensionen hos underrummet (och därmed dimensionen hos hyperplanet), dvs vare sig fler eller färre variabler behöver ge stadigt bättre eller sämre resultat. (Se Hand 1981, sid. 120-131).

Det diskriminantanalytiska problemet för två grupper kan nu formuleras icke-parametriskt (utan antaganden om sannolikhetsfördelningar) som problemet att välja ett i någon vald mening lämpligt underrum och i detta identifiera ett hyperplan som i en vald matematisk mening ger en bästa separation av de två grupperna. Funktionen som definierar detta hyperplan kallas diskriminantfunktionen.

Som nämndes inledningsvis kan vi också formulera det diskriminantanalytiska problemet som ett sannolikhetsteoretiskt problem. Anta nu att vi har två p-dimensionella normalfördelade stokastiska variabler med samma kovariansmatris. Vi väljer sedan k av de p dimensionerna ($k < p$) och betraktar de motsvarande k-dimensionella stokastiska variablerna, som då också är normalfördelade med samma kovariansmatris. Beteckna deras väntevärden med $\mathbf{m}_1$ och $\mathbf{m}_2$ och den gemensamma kovariansmatrisen med **C**. Betrakta nu två urval med N_1 respektive N_2 st oberoende observationer på respektive k-dimensionella stokastiska variabel. Beteckna respektive urvalsmedelvärde med $\bar{\mathbf{X}}_1$ och $\bar{\mathbf{X}}_2$ och den vägda skattningen av **C** med **S** (se Morrison 1967, sid. 97, 125). Låt vidare **a** vara en godtycklig koefficientvektor av dimension kx1 och **a'** den transponerade vektorn av dimension 1xk.

Låt vidare

$$t^2(\mathbf{a}) = \left[\mathbf{a}'(\bar{\mathbf{X}}_1 - \bar{\mathbf{X}}_2)\right]^2 N_1 N_2 / \left[(N_1 + N_2)\ \mathbf{a}'\mathbf{S}\mathbf{a}\right] \qquad (1)$$

$t^2(\mathbf{a})$ motsvarar t-testets testvariabel i det univariata (endimensionella) fallet, vilken kan användas för att testa om medelvärdesskillnader föreligger mellan två urval. Man kan nu visa att max $t^2(\mathbf{a})$ över alla $\mathbf{a} \neq \mathbf{0}$ kan användas som testvariabel för att testa om medelvärdesskillnader föreligger i det multivariata fallet, se t ex Morrison (1967, sid. 118 - 120, 125 - 126). Beteckna den vektor **a** som ger maximalt värde på $t^2(\mathbf{a})$ för $\mathbf{a}_{opt}$. Den (linjära) diskriminantfunktionen definieras då som:

$$y = \mathbf{a}'_{opt}\,\mathbf{x} \qquad (2)$$

Man kan nu visa att ($\mathbf{S}^{-1}$ betecknar inversen till **S**):

$$\mathbf{a}_{opt} = \mathbf{S}^{-1}(\bar{\mathbf{X}}_1 - \bar{\mathbf{X}}_2) \qquad (3)$$

dvs $$y = (\mathbf{X}_1 - \mathbf{X}_2)'\,\mathbf{S}^{-1}\,\mathbf{x} \qquad (4)$$

Testvariabeln, här betecknad med T^2, blir då:

$$T^2 = t^2(\mathbf{a}_{opt}) = (\bar{\mathbf{X}}_1 - \bar{\mathbf{X}}_2)'\,\mathbf{S}^{-1}\,(\bar{\mathbf{X}}_1 - \bar{\mathbf{X}}_2)\ N_1 N_2/(N_1 + N_2) \qquad (5)$$

(T^2 är således proportionell mot det s k Mahalanobis' avstånd mellan $\bar{\mathbf{X}}_1$ och $\bar{\mathbf{X}}_2$.)

Om varianserna i de k utvalda variablerna är ungefär lika stora, så kan de olika koefficienterna i $\mathbf{a}_{opt}$ tolkas som relativa vikten av det bidrag som motsvarande variabel ger till testvariabeln T^2 för test av medelvärdesskillnader. Dvs man får under nämnda förutsättning en indikation på vilka variabler som i denna mening betyder mest för att testet ska visa att skillnader föreligger. Sådana variabler bör således i fortsatta undersökningar ägnas speciell uppmärksamhet.

Diskriminantfunktionen i (4) ovan kan nu användas för att klassificera huruvida en given observation bör anses som en observation på den ena eller den andra av de två ursprungliga stokastiska variablerna. Man kan då göra felklassificeringar av två slag, och de två sannolikheterna för dessa två typer av felklassificeringar kan beräknas. (y är normalfördelad). Felklassificeringarna kan också vara olika allvarliga och kostnader kan åsättas dem. Det diskriminantanalytiska problemet kan nu i detta fall formuleras som att, under givna förutsättningar om populationernas sannolikhetsfördelningar, formulera en klassificeringsregel baserad på diskriminantfunktionen, som ger minimal förväntad förlust genom felklassificeringar.

I fallet med två normalfördelade populationer med kända väntevärden $\mathbf{m}_1$ och $\mathbf{m}_2$ och känd kovariansmatris $\mathbf{C}$ så blir klassifikationsregeln (se Morrison 1967, sid. 131):

> Klassificera observationen $\mathbf{x}$ (t ex på en person) som tillhörande populationen 1 om

$$\mathbf{x}'\mathbf{C}^{-1}(\mathbf{m}_1-\mathbf{m}_2) - \tfrac{1}{2}(\mathbf{m}_1+\mathbf{m}_2)'\mathbf{C}^{-1}(\mathbf{m}_1-\mathbf{m}_2) \geq \ln\left[(1-h)\,L(1,2)/hL(2,1)\right] \quad (6)$$

> och som tillhörande population 2 annars.

Här står L(i,j) för kostnaden att felklassificera en observation från population nr j som tillhörande population nr i, och h och 1-h är sannolikheterna a priori att en slumpmässig observation tillhör population nr 1, respektive nr 2. Notera att första termen i (6) svarar mot diskriminantfunktionen beräknad för hela populationen och att andra termen svarar mot mittpunkten mellan diskriminantfunktionens värden beräknade för de två populationernas väntevärden. Om a priori sannolikheterna är lika och kostnaderna för felklassificeringar är lika (eller allmännare att

(1-h)L (1,2) = hL(2,1)) så blir klassifikationsregeln att **x** ska anses tillhöra population nr 1 om $\mathbf{m}'_1 \mathbf{C}^{-1} (\mathbf{m}_1-\mathbf{m}_2)$ ligger närmare $\mathbf{x}' \mathbf{C}^{-1} (\mathbf{m}_1 - \mathbf{m}_2)$ än $\mathbf{m}'_2 \mathbf{C}^{-1} (\mathbf{m}_1-\mathbf{m}_2)$, i annat fall ska **x** anses tillhöra population nr 2. Med lika kostnader för felklassificeringar minimeras då det förväntade totala antalet felklassificeringar. Man kan vidare visa att om kostnaderna för felklassificering är lika och a priori sannolikheten h är okänd så ger $h = \frac{1}{2}$ en klassifikationsregel som minimerar (över h) den maximala förväntade kostnaden för felklassificering.

Klassifikationsreglerna ovan gäller om variablerna är normalfördelade och väntevärden och kovariansmatris är kända (eller åtminstone skattade från stora urval). I praktiskt arbete förefaller uppfyllandet av detta tillräckliga (men ej säkert nödvändiga) villkor dock inte ha bekymrat alla de som beräknat diskriminantfunktionen med hjälp av urvalsskattade medelvärden och kovariansmatris. Diskriminantfunktionens sannolikhetsfördelning blir i sådana fall ytterligt komplex. Dock har den linjära diskriminantfunktionen, beräknad på ovan angivet sätt, många goda och robusta egenskaper, även om normalitet ej kan antas föreligga, se t ex Hand (1981 sid. 86-87, 113-114), och samma funktionsuttryck fås ibland som resultat av optimering i icke-parametriska fall. Också i beteendevetenskapliga tillämpningar förefaller linjär diskrimination, även under milda antaganden, ge goda resultat, se t ex Bondeson (1967, sid. 150-151).

Syftet med diskriminantanalys, oavsett om problemet formulerats på ovan redovisat sätt som ett icke-parametriskt separationsproblem eller ett sannolikhetsteoretiskt problem, kan nu vara att särskilja de båda grupperna så bra som möjligt genom att lägga en skiljelinje eller ett skiljeplan mellan dem. Därefter kan man dela in de på så sätt erhållna nya två grupperna i delgrupper, vilka omfattar observationer som i en viss mening är så lika som möjligt för att därigenom kunna undersöka om eventuella olikheter i en annan mening föreligger. Så använd är diskriminantanalys en grov metod, genom att den reducerar ett k-dimensionellt problem till ett endimensionellt. Figur 2 visar principen för diskriminantanalys i den här aktuella tillämpningen för k = 2.

Figur 2

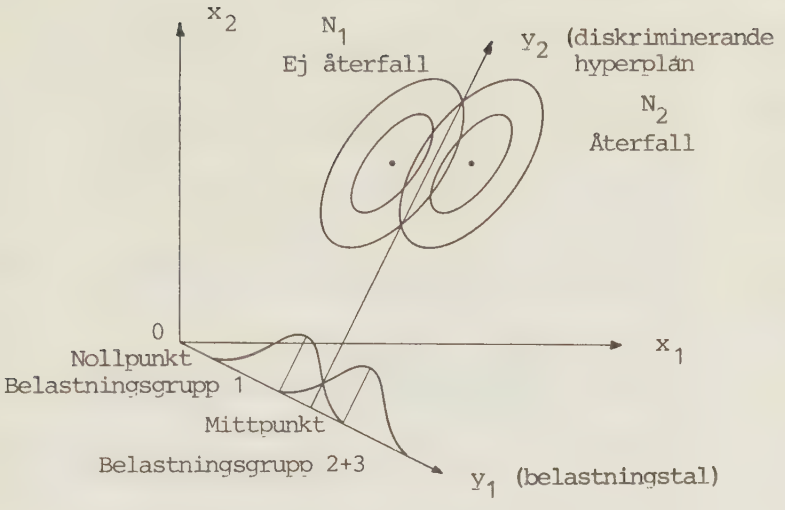

Litteraturreferenser

Bondeson, U.: Kriminalvård i frihet. Liber Förlag, Stockholm, 1977.

Cooley, W.W. and Lohnes, P.R.: Multivariate Data Analysis. John Wiley & Sons, Inc., New York, 1971.

Hand, D.J.: Discrimination and Classification. John Wiley & Sons Inc., New York, 1981.

Lachenbruch, P.A.: Discriminant Analysis. Hafner Press, New York, 1975.

Morrison, D.F.: Multivariate Statistical Methods. McGraw-Hill Inc., New York, 1967.

TABELLFÖRTECKNING

		Sid.
Tabell 3.1.	Antal personer över vilka interneringsnämnden yttrat sig angående för första gången ifrågasatt internering, bortfall och urval. Absoluta tal.	29
Tabell 5.1.	Uppväxtort och återfall för samtliga 244 och 122 internerade. Procentuell fördelning.	45
Tabell 5.2.	Uppväxtort och procentuellt återfall för 122 internerade. Fyra alternativa tolkningar av bortfallet.	46
Tabell 5.3.	Typ av åtgärd från barnavårdsnämnd, återfall och totalt. Absoluta tal och procent återfall.	48
Tabell 5.4.	Problem eller problemfri uppväxtmiljö, återfall, och totalt. Absoluta tal.	49
Tabell 5.5.	Faderns socialgruppstillhörighet efter grov klassificering, internerade/fängelsedömda. Absoluta tal och total procentuell fördelning.	50
Tabell 5.6.	Skolgång och yrkesutbildning, återfall/ej återfall och totalt. Absoluta tal och återfall i procent.	51
Tabell 5.7.	Längsta tid på arbetsplats innan första dom uppdelat på återfall/ej återfall och totalt. Absoluta tal och procent.	53
Tabell 5.8.	Längsta tid på arbetsplats innan första dom, återfall och ålder vid första dom. Procentuell fördelning.	54
Tabell 5.9.	Längd av senaste anställning - tid i frihet innan U-dom, återfall, påföljd och totalt. Absoluta tal.	55
Tabell 5.10.	Längd av senaste anställning och återfall. Procentuell fördelning.	55
Tabell 5.11.	Allmän beskrivning av arbetsanpassning - skattat, återfall, påföljd och totalt innan U-dom. Absoluta tal.	57
Tabell 5.12.	Allmänt om levnadsförhållanden innan U-dom -skattat, återfall, påföljd och totalt. Absoluta tal.	59
Tabell 6.1.	Antal tidigare domar efter påföljd och återfall. Absoluta tal.	64
Tabell 6.2.	Brottslighetens omfång före U-dom. Totalt absoluta tal och gruppmedelvärden.	65
Tabell 6.3.	Antal brott 1) samtliga 2) brott med straffmax. > 2 år. Absoluta tal och procent återfall för samtliga 244.	66
Tabell 6.4.	Antal misshandelsbrott, ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Absoluta tal.	68
Tabell 6.5.	Typ av huvudbrott innan U-dom, ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.	69

		Sid.
Tabell 6.6.	Huvudbrott efter grovhet (straffmaximum), ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.	71
Tabell 6.7.	Brottens värde, uppdelat på ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.	73
Tabell 6.8.	Samlad anstaltstid och samlad ådömd tid (inom parentes), ej återfall/återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning.	76
Tabell 6.9.	Kriminell karriär efter påföljd och totalt. Absoluta tal.	77
Tabell 6.10.	Längsta anstaltsfria - och längsta sanktionsfria perioden, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.	78
Tabell 6.11.	Sista anstaltsfria - och sista sanktionsfria perioden, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.	79
Tabell 6.12.	Sista kriminalitetsfria perioden, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.	79
Tabell 6.13.	Brottsgleshet för (1) alla brott, (2) brottsbalksbrott, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.	80
Tabell 6.14.	Sanktionsgleshet, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.	81
Tabell 6.15.	Brottslighetens omfång i U-dom. Absoluta tal för samtliga 244 och medelvärden för ej återfall/återfall samt internering/fängelse.	82
Tabell 6.16.	Huvudbrott efter typ vid U-dom, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Procentuell fördelning.	83
Tabell 6.17.	Huvudbrott efter grovhet vid U-dom, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal och summa procent.	84
Tabell 6.18.	Skadestånd, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal.	85
Tabell 6.19.	Brottens värde, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal.	86
Tabell 6.20.	Strafflängd vid U-dom, internering/fängelse, ej återfall/återfall och totalt. Absoluta tal.	87
Tabell 6.21.	Strafflängd och procent återfall, internering/fängelse och totalt.	88
Tabell 6.22.	Ådömd tid och faktisk tid på anstalt för 41 fängelsedömda och 90 interneringsdömda. Absoluta tal och medelvärden.	90
Tabell 6.23.	Ålder vid U-dom och påföljd i procent.	95

Sid.

Tabell 6.24. Ålder vid U-dom och tid till återfall i absoluta tal. Summa kumulativ procent återfall och procent återfall efter ålder inom 5 år. 96

Tabell 6.25. Ålder, återfall och påföljd, kumulativ procent återfall. 97

Tabell 6.26. Ålder och brottsgleshet för (1) alla brott, (2) brottsbalksbrott. Procentuell fördelning. 98

Tabell 6.27. Ålder och sanktionsgleshet. Procentuell fördelning. 99

Tabell 6.28. Ålder och återfallsintensitet. Procentuell fördelning. 99

Tabell 6.29. Ålder, samlad ådömd tid/samlad anstaltstid och återfall. Procentuell fördelning. 100

Tabell 6.30. Återfallshastighet efter 4 olika definitioner på återfall. Kumulativ procent. 103

Tabell 6.31. Återfallshastighet/tidigare antal domar. Kumulativ procent för återfall i första brottsbalksbrott (def. 1). 104

Tabell 6.32. Kumulativt återfall, internering/fängelse och totalt. Procentuell fördelning. 105

Tabell 6.33. Huvudbrottets grovhet i U-dom och återfallsdom. Absoluta tal. 106

Tabell 6.34. A) Typ av huvudbrott vid U-dom och återfall i samma typ av huvudbrott efter U-dom, uppdelat på påföljd. B) Fördelning mellan typ av huvudbrott i U-dom och i återfallsdom. Absoluta tal och procent. 106

Tabell 7.1. De 20 bästa variabelkombinationerna och procent felplaceringar i T-och E-grupp. 128

Tabell 7.2. 20 variabelkombinationer rangordnade efter totala antalet fel och procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för samtliga 241 personer. Gränsdragning har gjorts vid de nio bästa. 131

Tabell 7.3. Kombination T5, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal. 132

Tabell 7.4. Kombination T20, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 133

Tabell 7.5. Kombination T19, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 134

Tabell 7.6. Kombination T2, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 135

Tabell 7.7. Kombination T1, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 136

Tabell 7.8. Kombination T4, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 137

Sid.

Tabell 7.9. Kombination T3, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 137

Tabell 7.10. Kombination T7, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 138

Tabell 7.11. 20 variabelkombinationer rangordnade efter totala antalet fel och procent återfall i belastningsgrupp 1-3, för urval av 217 egendomsbrottslingar. Avgränsning vid de nio bästa. 140

Tabell 7.12. Kombination E5, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 141

Tabell 7.13. Kombination E19, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 142

Tabell 7.14. Kombination E6, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 143

Tabell 7.15. Kombination E2, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 143

Tabell 7.16. Kombination E1, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 144

Tabell 7.17. Kombination E3, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 145

Tabell 7.18. Kombination E8, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 146

Tabell 7.19. Kombination E9, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 147

Tabell 7.20. Kombination E18, belastningsgrupp, påföljd och återfall. Absoluta tal och procent återfall. 147

Tabell 7.21. Procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för påföljderna internering och fängelse för totalt 241 personer (T) och för de 217 egendomsbrottslingarna i urvalet (E). 20 kombinationer rangordnade efter totala antalet fel. 149

Tabell 7.22. Påföljdernas fördelning i belastningsgrupperna - övre halvan i varje grupp i procent. Procent återfall i hela belastningsgruppen. 153

Tabell 7.23. Alternativanalys 2 för 7 kombinationer. Procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för internering/fängelse i T- och E-grupp. 157

Tabell 7.24. Alternativanalys 3 med tre lika stora belastningsgrupper jämfört med indelning i belastningsgrupp efter mittpunkten. Procent återfall i belastningsgrupp 1 för 5 utvalda kombinationer i T-grupp och E-grupp. 159

Sid.

Tabell 7.25. Procent återfall i belastningsgrupp 1-3 för internering/fängelse i T-grupp. Jämförelse mellan återfallskriterium i huvudanalys T(nr) och kontrollanalys T(nr) +. De 9 bästa kombinationerna i T-grupp. 161

Tabell 7.26. Påföljdsanalys med uppföljningstid 2 år och 5 år uppdelat på tre lika stora belastningsgrupper. 163

FIGURFÖRTECKNING

Figur 4.1. Geometrisk beskrivning av diskriminantanalys 38

Figur 6.1. Ådömd minsta tid/faktisk anstaltstid för 90 internerade. Medelvärden och procent. 91

LITTERATURFÖRTECKNING

Agge, Ivar: Straffrättens allmänna del. P.A. Norstedt & Söner, Stockholm, 1959.

Andenaes, Johs: Om virkningen av forskjellige reaksjoner mot lovovertredere. Nordisk tidskrift for kriminalvidenskab, 1966, 117-135.

Anners, Erik: Den europeiska rättens historia 2. Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1980.

Anners, Erik: "Straffteorierna i Svensk straffrättshistoria". Svensk Juristtidning, 1964, 241-253.

Anttila, Inkeri: "Interneringssystemet som kriminalpolitikens barometer". Nordisk tidskrift for kriminalvidenskab, 1971, 153-159.

Backman, Eero: "Den klassiska straffrättens renässans", i Straff och rättfärdighet. P.A. Norstedt & Söner, Stockholm, 1980.

Beckman, Nils, m fl: Brottsbalken, jämte förklaringar. P.A. Norstedt & Söner, Stockholm, 1967, 148-168.

Bishop, Norman: "Forskning rörande fängelsestraffets effektivitet." SOU 1971:74, Kriminalvård i anstalt, 328-352.

BMD Biomedical Computer Programs. Dixon, W.J. (ed.): Berkeley-Los Angeles-London, 1971.

Bondeson, Ulla: Fången i fångsamhället. P.A. Norstedt & Söner, Stockholm, 1974.

Bondeson, Ulla: Kriminalvård i frihet. LiberFörlag, Stockholm, 1977.

Brottsförebyggande rådet: Nytt straffsystem, Rapport 1977:7, Stockholm, 1977.

Börjeson, Bengt: Om påföljders verkningar. Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1966.

Christiansen, K.O., Moe, M. & Senholt, L.: Effektiviteten af Forvaring og Saerfaengsel m.v. Betaenkning nr. 644, København, 1972.

Christie, Nils: "Reaksjonens virkninger". Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab, 1961, 129-144.

Christie, Nils: Research into Methods of Crime Prevention. Council of Europe, Strasbourg, 1965.

Clarke, R.V.G.-Sinclair, I.: Mot mera effektiv behandlingsutvärdering. KVS Rapport 12, 1975.

Cooley, W.W. and Lohnes, P.R.: Multivariate Data Analysis. John Wiley & Sons, Inc., New York, 1971.

Elwin, Göran: "Är tidsobestämda straff ändamålsenliga? Svensk Juristtidning, 1972, 139-143.

Elwin, G, Heckscher, S. & Nelson, A.: Den första stenen. Studiehandbok i kriminalpolitik. Tiden. Stockholm, 1975.

Eriksson, Lars D. (red): Varning för vård. Helsingfors, 1967.

Förhandlingar vid Svenska kriminalistföreningens årsmöte 1915. Bilaga 1. "Skrifvelsen till Kungl. Maj:t angående särskilda skyddsåtgärder mot allmänfarliga förbrytare." Centraltryckeriet, Stockholm, 1916.

Grönvall, Henrik: Straffmätning. DsJu 1973:8. Justitiedepartementet, Stockholm 1973.

Hammond, W.H. & Chayen, Edna: Persistent Criminals. A Home Office Research Unit Report, London, 1963.

Hand, D.J.: Discrimination and Classification. John Wiley & Sons Inc., New York, 1981.

Heckscher, Sten m.fl: Straff och rättfärdighet, P.A. Norstedt & Söner, Stockholm, 1980.

Hood, Roger: "Research on the Effectiveness of Punishments and Treatments", i Collected Studies in Criminological Research, Vol 1, Council of Europe, Strasbourg, 1967, 73-113.

Hood, Roger & Sparks, Richard: Kriminologi, kap. 5. "Uppskattning av straffens och behandlingens effektivitet". Wahlström & Widstrand, Stockholm, 1973.

von Hofer, Hanns (red): Nordisk kriminalstatistik 1950-80. Rapport från Nordiska utskottet för kriminalstatistik. Nordisk statistisk sekretariat. Tekniske rapporter nr. 30 København, 1982, 382-383.

Hurwitz, Stephan & Christiansen, Karl O.: Kriminologi II, Gyldendal, Copenhagen, 1971.

Justitiedepartementet Ds Ju 1979:5: PM om internering.

Kungl.Maj:ts proposition nr 10, 1927. Förslag till Lag om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

Kungl.Maj:ts proposition nr 207, 1945. Förslag till lag om ändring i lagen den 18 juni 1937 (nr 461) om förvaring och internering i säkerhetsanstalt.

Kühlhorn, Eckart: Effekter av behandling. Sober, Mölnlycke, 1974.

Lachenbruch, P.A.: Discriminant Analysis. Hafner Press, New York, 1975.

Lenke, Leif & Tham, Henrik: "Återfall-indikation på vad?". Nordisk tidskrift for kriminalvidenskab III-IV, 1976, 219-236.

Lidberg, Lars: "Med sinnessjukdom jämställd psykisk abnormitet". Läkartidningen, 1976, 1717-1719.

Linton, Harald: Interneringsinstitutet och Interneringsnämndens Praxis. Uppsats i tillämpade studier avseende ämnet straffrätt. Stockholm, ht 1970. (Rekv. Juridiska inst.bibl. Uppsala univ.)

Mannheim, Hermann & Wilkins, Leslie T.: Prediction Methods in Relation to Borstal Training. Her Majesty's Stationary Office, London, 1955.

Mannheim, Hermann: Comparative Crimonology Vol I. Routledge & Kegan, London, 1965.

Morrison, D.F.: Multivariate Statistical Methods. McGraw-Hill Inc., New York, 1967.

Nestius, Hans (red): Behandling som straff. Bokförlaget Prisma, Stockholm, 1969.

Ord & Bild nr 8/1977: Fängelse, illegalism, övervakning.

Persson, Leif: "Inbrottstjuvar i Stockholm". Svensk Juristtidning, 1976, 527-541.

Persson, Leif: "Målsättning, logik, medel och effektivitet inom det kriminalpolitiska systemet", i Bondeson, Ulla (red): Rationalitet i rättssystemet. Liber Förlag, Stockholm, 1979.

Proposition 1977:78:100. Bilaga 5. Budgetpropositionen 1978.

Proposition 1980/81:76: Interneringspåföljdens avskaffande och straffet för grovt narkotikabrott m.m.

Simon, Frances: Prediction Methods in Criminology. Including a prediction study of young men on probation. A Home Office Research Unit Report. Her Majesty's Stationery Office, London, 1971.

SOU 1923:36: Betänkande och förslag rörande förvaring av förmenskt tillräkneliga förbrytare.

SOU 1937:3: Betänkande med förslag till revision av förvarings- och interneringslagarna m.m.

SOU 1942:59: Tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m.m.

SOU 1958:32: "Internering. Promemoria av straffiagberedningen". Bilaga till säkerhetsanstaltsutredningens betänkande. Vårdorganisation för förvarade och internerade.

SOU 1956:55: Skyddsåtgärder. Straffiagberedningens slutbetänkande. "Förvaringsinstitutets utveckling". Bilaga av Marnell, Gunnar.

Sparks, R.F.: Types of treatment for types of offenders. Council of Europe, 1967.

Sveri, Knut: "Ideologierna bakom sanktionssystemet". I Redovisning av påföljdsseminarium för domare maj 1976. Domstolsverket.

Thyrén, Johan: Principerna för en straffiagsreform. Berlingska boktryckeriet, Lund, 1910.

Törnqvist, Karl-Erik: Svåra återfallsbrottslingar. P.A. Norstedt & Söner, Stockholm, 1966.

Törnudd, Patrik: "Är den nya kriminalpolitiken nyklassisk?" I Straff och rättfärdighet. P.A. Norstedt & Söner, Stockholm, 1980.

Ward, P.G.: "The Comparative Efficiency of Differing Techniques of Prediction Scaling". i Australian and New Zealand Journal of Criminology, Vol I, No. 2, Melbourne, 1968, 109-112.

Wilkins, Leslie: The Effectiveness of Punishments and other Measures of Treatment for Adult Offenders. Council of Europe, 1965.

Wolf, Preben: "Kan vi förutsäga kriminell recidiv. 30 års prognosforskning". Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab, 1955, 193-209.

ISBN
91 - 7146 - 437 - 9

Printed in Sweden
Kompendietryckeriet - Lindome
1984